

2087

SPRAWOZDANIE

Z DZIAŁALNOŚCI

LIGI MORSKIEJ I KOLONJALNEJ

1.IV.1933 — 1.IV.1935

WARSZAWA _____ 1935

NAKŁADEM LIGI MORSKIEJ I KOLONJALNEJ

SPRAWOZDANIE

Z DZIAŁALNOŚCI

LIGI MORSKIEJ I KOLONJALNEJ

1.IV.1933 — 1.IV.1935

WARSZAWA

NAKŁADEM LIGI MORSKIEJ I KOLONJALNEJ

1935

Władze Ligi Morskiej i Kolonjalnej w latach 1933-35

CZŁONKOWIE HONOROWI:

Prof. Dr. Ignacy Mościcki — Prezydent Rzeczypospolitej.
Pierwszy Marszałek Polski Józef Piłsudski.
Inż. Eugenjusz Kwiatkowski.
Wacław Sieroszewski.
Ignacy Paderewski.

RADA GŁÓWNA

Mjr. Dypl. Andrzejowski Zygmunt — Łódź.
Bartoszczyk Jan — Gdańsk.
Dr. Borowski Józef — Toruń.
Bublewski Witold — Warszawa.
Mec. Chmielewski Czesław — Poznań.
Bernard Chrzanowski — Poznań.
Inż. Tadeusz Czarnowski — Warszawa.
Dr. Czołowski Aleksander — Lwów.
Marsz. Jan Dębski — Warszawa.
Min. Doleżał Franciszek — Warszawa.
Mec. Juljusz Dreszer — Warszawa.
Kmdr. Frankowski Stefan — Gdynia.
Mjr. Dypl. Fularski Mieczysław — Piotrków.
Inż. Gierdziejewski Wacław — Gdynia.
Inż. Ginsbert Juljan — Warszawa.
Grzywaczewski Jan — Warszawa.
Inż. Horoch Józef — Warszawa.
Dyr. Jacynicz Konstanty — Gdynia.
Min. Wacław Jędrzejewicz — Warszawa.
Dyr. Kłopotowski Edmund — Warszawa.
Kmdr. Kosianowski Władysław — Gdynia.
Inż. Konopka Alfred — Warszawa.
Kmdr. Korytowski Karol — Warszawa.
Kotarbińska Lucyna — Warszawa.
Dyr. Kożuchowski Józef — Warszawa.
Gen. Bryg. Kwaśniewski Stanisław — Warszawa.
Kpt. Lepecki Miecz. B. — Warszawa.
Dyr. Lewandowski Jan — Warszawa.

Kpt. Łocz Antoni — Płock.
 Prof. Łoziński Emanuel — Warszawa.
 Maciejec Ludwik — Warszawa.
 Star. Maćkowski Zdzisław — Warszawa.
 Inż. Maracewicz Wiktor — Warszawa.
 Dyr. Dep. Nowak Stanisław — Warszawa.
 Gen. Dyw. Gustaw Orlicz-Dreszer — Warszawa.
 Pankiewicz Michał — Warszawa.
 Patkowski Aleksander — Warszawa.
 Prof. Pokrzywa Franciszek — Warszawa.
 Marsz. Raczkiewicz Wład. — Warszawa.
 Prof. Rogalezyk Walenty — Warszawa.
 Dr. Rosiński Wiktor — Warszawa.
 de Rosset Anna — Warszawa.
 Dr. Rostek Antoni — Katowice.
 Nacz. Rostkowski Feliks — Warszawa.
 Inż. Rudowski Leon — Sosnowiec.
 Dyr. Rummel Julian — Gdynia.
 Prof. Rybeżyński Mieczysław — Warszawa.
 Prof. **Smoleński Jerzy** — Kraków.
 Prof. Socha Michał — Warszawa.
 Kmdr. Stankiewicz Roman — Warszawa.
 Inż. Stattler Feliks — Chełzów.
 Kmdr. Stoklasa Tadeusz — Warszawa.
 Prof. Dr. Sumiński Stanisław — Warszawa.
 Konradmirał Świrski Jerzy — Warszawa.
 Konradmirał Unrug Józef — Gdynia.
 Gen. Bryg. Wieczorkiewicz Waclaw — Jarosław.
 Zalewski Stanisław — Warszawa.
 Zapasiewicz Zbigniew — Warszawa.
 Nacz. Dr. Zarychta Apolonjusz — Warszawa.
 Zieliński Stanisław — Warszawa.

PREZESI OKREGÓW

Płk. dypl. Antoni Żurkowski, 24 p. p. — Prezes Okręgu Wołyńskiego.
 Rektor Prof. Pawłowski Stanisł. — Prezes Okręgu Poznańskiego.
 Wicewoj. Dr. Saloni — Prezes Okręgu Zagł. Węglowego.
 Inż. Antoni Kamiński — Prezes Stołeczny Okręgu Warszawskiego.
 Gen. Bernard Mond — Prezes Okręgu Krakowskiego.
 Dr. Prof. Niemczycki Stanisław — Prezes Okręgu Lwowskiego.
 Płk. Iwanowski S. — Prezes Okręgu Lubelskiego.
 Wojew. Wład. Jaszczołt — Prezes Okręgu Wileńskiego.
 Wicewojewoda Potocki Antoni — Prezes Okręgu Łódzkiego.
 Prezes Sądu Okr. Rudolf Radłowski — Prezes Okręgu Pomorskiego.
 Kurator Romuald Petrykowski — Prezes Okręgu Poleskiego.
 Inż. Gutkowski Eustachy — Prezes Okręgu Radomsk.-Kieleck.
 Kazimierz Ćwicyński, wiceprez. Sądu Okręg. — Prezes Okręgu Stanisł.
 Gen. Bryg. Wieczorkiewicz Waclaw — Prezes Dol. Okręgu Lwowskiego.
 Nacz. Celestyn Galasiewicz — V.-Prezes Okręgu Nowogródzkiego.
 Gen. Bryg. Inż. Aleksander Litwinowicz — Prezes Okręgu Białostock.
 Nacz. E. Kopeć — Prezes Okręgu Tarnopolskiego.
 Wicewojewoda Franciszek Godlewski — Prezes Okr. Wojew. Warszaw.

SKŁAD GŁÓWNEJ KOMISJI REWIZYJNEJ L. M. i K.

Dyr. Berdęcki Piotr — Warszawa.
Inż. Elandt Alfred — Katowice.
Sen. Evert Ludwik Józef — Warszawa.
Gąsiorowski Henryk — Grudziądz.
Płk. Tucker Leonard — Lublin.
Płk. Zieleniewski Tadeusz — Warszawa.

Zastępcy

Gąsiorowska Helena — Warszawa.
Dr. Gnoiński Henryk — Warszawa.
Szumański Władysław — Wilno.
Inż. Tyszko Mieczysław — Skarżysko.

SKŁAD OSOBOWY ZARZĄDU GŁÓWNEGO I OBSADA WYDZIAŁÓW, DZIAŁÓW I KOMISYJ

Prezydium:

gen. dyw. Orlicz-Dreszer Gustaw, Prezes,
p. Dębski Jan, I Wiceprezes,
gen. bryg. Kwaśniewski Stanisław, II Wiceprezes,
p. Pankiewicz Michał, Sekretarz,
p. Grzywaczewski Jan, Zastępca Sekretarza,
p. Kłopotowski Edmund, Skarbnik,
p. Lewandowski Jan, Zastępca Skarbnika.

Członkowie (według starszeństwa wyboru)

kmdor. por. Korytowski Karol,
kmdor. ppor. dypl. Stankiewicz Roman,
p. Dreszer Juljusz,
dr. Rosiński Wiktor,
p. Rostkowski Feliks,
inż. Ginsbert Juljan,
p. Patkowski Aleksander,
inż. Konopka Alfred,
dr. Sumiński Stanisław.

Zastępcy

kmdr. ppor. dypl. Stoklasa Tadeusz,
inż. Horoch Józef,
p. Zieliński Stanisław,
p. Zalewski Stanisław,
inż. Maracewicz Wiktor,
p. Socha Michał.

I Wydział: Propagandy Marynarki Wojennej:

Kierownik: kmdor. por. Korytowski Karol,

Zastępca: kmdor. ppor. dypl. Stankiewicz Roman,

1 Sekcja: Propagandowa: mgr. Benedykt Andrzej Krzywiac,

2 Sekcja: Zbiórki: p. Kotarbińska Lucyna,

3 Sekcja: Ogólna: p. Socha Michał.

II Wydział: Morski:

Kierownik: mjr. dypl. Fularski Mieczysław,

Zastępca: p. Makarczyk Janusz,

Sekretarz: p. Grzywaczewski Jan.

1 Sekcja: Żegluga Morskiej: p. Pankiewicz Michał,

2 Sekcja: Portowa:

Dział Polityki Portowej:

Dział Przemysłu Portowego:

3 Sekcja: Socjalna:

4 Sekcja: Zaplecza Portowego:

5 Sekcja: Rybacka: p. Piotrowski Grzegorz,

6 Sekcja: Gdańska: p. Zalewski Stanisław,

7 Sekcja: Opieki Wybrzeża: p. Kotarbińska Lucyna.

III Wydział: Kolonjalny:

Kierownik: gen. dyw. Orlicz-Dreszer Gustaw,

Zastępca: p. Pankiewicz Michał,

Sekretarz: p. Zieliński Stanisław.

1 Sekcja: Północno - Amerykańska: dr. Gruszka Sylwester,

2 Sekcja: Południowo - Amerykańska: p. Świrski Michał,

3 Sekcja: Afrykańska: p. Łyp Franciszek,

4 Sekcja: Palestyńska: p. Makarczyk Janusz,

5 Sekcja: Ekspansji Gospodarczej: dr. Rosiński Wiktor,

6 Sekcja: Mandatowa: p. Sukiennicki Hubert,

7 Sekcja: Ludnościowa: dr. Zarychta Apolonjusz,

8 Sekcja: Biologii i Hygjeny Kolonjalnej: dr. Freyd Aleksander,

9 Sekcja: Kadrowa: kpt. Libert Feliks.

IV Wydział: Żegluga Śródlądowej:

Kierownik: inż. Konopka Alfred,

Sekretarz: inż. Sokołowski Stanisław.

1 Sekcja: Budowy Dróg Wodnych Śródlądowych: inż. Prokopowicz Marjan,

2 Sekcja: Eksploatacji Dróg Wodnych Śródlądowych: inż. Szczytt-Niemirowicz Władysław.

Dział Organizacyjno - Propagandowy:

Kierownik: p. Dreszer Juljusz.

- 1 Referat: Organizacyjny:
- 2 Referat: Propagandowy:

Dział Turystyczno - Wycieczkowy:

Kierownik: p. Patkowski Aleksander.

- 1 Referat: Turystyka Morska:
- 2 Referat: Turystyka Rzeczna:
- 3 Referat: Przystanie i Schroniska:
- 4 Referat: Przewodniki i Marszruty Wycieczkowe:
- 5 Referat: Konkursy Turystyczno-Krajoznawcze:
- 6 Referat: Propaganda morskiego i rzeczno- wycieczkowego.

Komisja Naukowo - Wydawnicza:

Przewodniczący: p. Zieliński Stanisław.

Komisja dla Spraw Młodzieży:

Przewodniczący: dr. Sumiński Stanisław,

Zastępca: p. Socha Michał,

Sekretarz: p. Rogalczyk Walenty,

Zastępca Sekretarza: p. Kacprzyk Mieczysław.

- 1 Referat: Organizacyjny: p. Pokrzywa Franciszek,
- 2 Referat: Propagandowo - Wydawniczy: p. Zyglar Tadeusz,
- 3 Referat: Wychowania Wodnego i Sportów Wodnych: p. Roykiewicz Zdzisław,
- 4 Referat: Turystyczno-Wycieczkowy: p. Tenenbaum Szymon,
- 5 Referat: Kolonij i Obozów: p. Maciejec Ludwik,
- 6 Referat: Zbiórki na F.O.M.: dr. Łoziński Emanuel,
- 7 Referat: Spółpracy z Młodzieżą Polską Zagranicą: p. Topoliński Włodzimierz.

Komisja Sportów Wodnych:

Przewodniczący: gen. bryg. Kwaśniewski Stanisław.

I. DZIAŁALNOŚĆ PROGRAMOWA

Wydział Propagandy Marynarki Wojennej

Stosownie do ustawy z dnia 10 marca 1932 r. o likwidacji Komitetu Floty Narodowej (Dz. U. R. P. Nr. 29 poz. 289), uchwałą Rady Ministrów z dnia 20 stycznia 1933 r. dalsze zbieranie funduszków na budowę polskiej floty morskiej, oraz koordynację działalności poszczególnych instytucyj i osób, współdziałających w zbieraniu funduszków na ten cel, powierzone zostało Lidze Morskiej i Kolonjalnej na warunkach następujących:

- 1) Przy Lidze Morskiej i Kolonjalnej będzie utworzony fundusz specjalny pod nazwą „Fundusz Floty Narodowej“, odrębny od majątku Ligi. Fundusz ma charakter dobra publicznego.
- 2) Fundusz będzie tworzył się drogą ofiarności publicznej, której formy uchwali statut Ligi.
- 3) Fundusz będzie przeznaczony na budowę okrętów marynarki wojennej.
- 4) O sposobie zużycia funduszu będzie decydować każdorazowo Prezes Rady Ministrów na wniosek Ministra Spraw Wojskowych, po wysłuchaniu opinji Zarządu Funduszu. Liga ma powierzone sobie jedynie gromadzenie funduszu, jego propagandę i administrację.
- 5) Fundusz nie będzie obciążony żadnemi kosztami administracyjnymi. Wszelkie koszty pokrywa Liga.
- 6) Zarząd Funduszu stanowić będą:
 - a) Delegat Prezesa Rady Ministrów, jako przewodniczący. Delegat ma zastępcę, który w razie nieobecności delegata wchodzi we wszystkie jego uprawnienia z wyjątkiem uprawnień przewodniczącego. Delegata i zastępcę delegata powołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek Ministra Spraw Wojskowych;
 - b) Prezes lub Wiceprezes Zarządu Głównego Ligi, jako zastępca przewodniczącego;
 - c) 5 członków zaproszonych przez Prezesa Rady Głównej Ligi.
- 7) Do wystawiania czeków lub innych asygnat wymagane będą dwa podpisy, w tem podpis delegata lub zastępcy delegata Prezesa Rady Ministrów.
- 8) Fundusz pozostawać będzie pod kontrolą rządową.
- 9) Statut Ligi Morskiej i Kolonjalnej będzie zmieniony stosownie do powyższych warunków i zostanie zgłoszony Radzie Ministrów do zatwierdzenia.

W ciągu roku 1933 specjalną uchwałą Rady Ministrów nazwa „Fundusz Floty Narodowej“ została zamieniona na „Fundusz Obrony Morskiej“ — skrót — F. O. M. Wyjaśniono także, że wydatkowanie przewidziane w punkcie 4-ym może odbywać się na cele rozbudowy marynarki wojennej, tylko na objekty nieprzewidziane w budżecie Państwa.

W roku 1933 w myśl p-tu 6-go, Prezes Rady Ministrów powołał na Przewodniczącego Zarządu Funduszu Obrony Morskiej w charakterze delegata Rządu p. Inspekt. Armji Gen. Dyw. Kazimierza Sosnkowskiego. Zastępcą delegata Rządu został p. kmdr. Ksawery Czernicki. Wiceprzewodniczącym Zarządu Funduszu w myśl tego samego p-tu 6-go lit. b) został WPrezes Zarządu Głównego Ligi Morskiej i Kolonjalnej Marsz. Jan Dębski. Prezes Rady Głównej Ligi Morskiej i Kolonjalnej w myśl p-tu 6-go lit. c) powołał dalszych 5 członków F. O. M. a mianowicie: Adolfa Bnińskiego, kmdra por. Karola Korytowskiego — Szefa Sztabu Kierownictwa Marynarki Wojennej, Min. Inż. Eugenjusz Kwiatkowskiego, J. E. Księdza Biskupa Morskiego Stanisława Okoniewskiego i Dra Prof. Stanisława Sumińskiego. Sekretarzem Zarządu F.O.M-u został do dnia 1.II. 1935 r. p. kmdr. Rafał Czczcott, a od 1.II. 1935 r. p. Inż. Stefan Szwedowski. Skarbnikiem F. O. M.-u został p. Dr. Stanisław Sumiński.

W związku z punktem 5-ym uchwały Rady Ministrów V Zjazd Delegatów Ligi Morskiej i Kolonjalnej w Gdyni 1933 r. uchwalił przeznaczyć 10% składek członkowskich na rzecz F. O. M.u. Po potrąceniu kosztów administracyjnych i propagandowych. resztująca suma wpływa na F. O. M., jako czysty zysk F. O. M.u.

Właściwa akcja po załatwieniu wszelkich formalności rozpoczęła się 1.II. 1934 roku. Dn. 21.I. 1935 r. w „Monitorze“ ogłoszono statut „F. O. M.-u“, jako załącznik do Statutu Ligi Morskiej i Kolonjalnej uchwalonej przez Radę Ministrów.

W myśl ustawy o likwidacji innych stowarzyszeń, poświęcających się dotąd zbiorcze na rzecz obrony morskiej, w lutym 1934 r. wpłynęły następujące sumy likwidacyjne na rzecz F. O. M.-u:

„Budowa okrętów wojennych ze składek społeczeństwa“ Oddział Ligi Morskiej i Kolonjalnej przy Kier. Mar. Wojennej	zł. 332.956.39
Województwo Łódzkie — zbiórka pod wezwaniem „Odpowiedź Trewiranusowi“ (wraz z %)	zł. 269.630,14
Stow. Urzędników Banku Polskiego R. P.	zł. 50.000,—
Główny Komitet „Święta Morza“ 1933 r.	zł. 50.000,—
Razem	zł. 702.586.53

Odnośnie pozostałości po Komitecie Floty Narodowej w/g sprawozdania nadesłanego przez likwidatora K. F. N., postępowanie likwidacyjne zostało zakończone w dniu 31.XII. 1933 r., na który to dzień sporządzono bilans zamknięcia. W drodze likwidacji prac Komitetu uzyskano zł. 309.010,73, nadto w dniu objęcia urzędowania likwidator (radca Jerzy Sawa z ramienia p. Ministra Przemysłu i Handlu) przejął gotówką zł. 78.754,73. Z sum tych po pokryciu kosztów i zaspokojeniu passywów (88.431 70) wydatkowano z dyspozycji Rządu na cele związane z rozbudową floty zł. 267.052.66. w tem na kupno bazy dla łodzi podwodnych zł. 220.052.66. Pozostała suma zł. 32.975.87 przekazana została na dobro F. O. M.u. w której to sumie znajdują się odsetki od kapitału, który był lokowany w B. G. K. Dochodzą do tego wpłaty na K. F. N., uskutecznione po sporządzeniu bilansu wynoszące na

dzień przejęcia praw przez Ligę zł. 20.929,71 (na dzień 30.IV. 1935 r.). Ponieważ w ostatniej sumie znajdują się również wpłaty na rzecz t. zw. „Daru Szkoły Polskiej“, który akcją zbiorczą prowadził nadal i nieuregulował jeszcze wszystkich zobowiązań, przeto część tych pieniędzy będzie przeznaczona na pokrycie passywów „Daru Szkoły Polskiej“, reszta zaś zostanie przekazana również na dobro F. O. M.-u. Wreszcie na rzecz ostatniego doliczone będą % bankowe od wymienionych kwot. Nadto Liga Morska i Kolonjalna przejęła ruchomości K. F. N., oraz już zasądzone, lecz nieekzekwowane należności na sumę złotych przeszło 6 tysięcy. Realna wartość tych należności będzie mogła być ustalona po przeprowadzeniu egzekucji. Należy zaznaczyć, że działalność likwidatora była poddana kontroli przez Komisję Rewizyjną pod przewodnictwem Delegata Najwyższej Izby Kontroli Państwa, buchalterję likwidatora prowadził p. Eugenjusz Racięcki.

W myśl p-ktu 4-go uchwały Rady Ministrów z dnia 20 stycznia 1933 r., opiewającego, że Liga Morska i Kolonjalna ma powierzone sobie gromadzenie funduszu, jego propagandę i administrację, Zarząd Główny Ligi Morskiej i Kolonjalnej powołał do życia Komórkę Funduszu Obrony Morskiej w Biurze L. M. K., do 1.II. 1935 r. jednocześnie będącą integralną częścią Biura Zarządu Głównego. Opiekę zaś nad Biurem ze strony społeczeństwa pełni Zarząd Główny Ligi Morskiej i Kolonjalnej, wyznaczając do tych prac, specjalny wydział Propagandy Marynarki Wojennej. Wydział ten pracuje pod przewodnictwem p. Kmdra por. Karola Korytowskiego. Sekretarzem Wydziału od dnia 1 maja po ustąpieniu p. kmdra Rafała Czczotta został p. Wincenty Adamek. W skład Wydziału wchodzi pp.: Inż. Mikołaj Berens, nac. Ryszard Bednarski, Witold Bublewski, kpt. Piotr Bukraba, Zygmunt Chodyna, kpt. Ludwik Ciszewski, kmdr. Rafał Czczott, kmdr. Ksawery Czernicki, inż. Julian Ginsbert, radca Jan Grzywaczewski, inż. kpt. Witold Hubert, inż. Stanisław Kochanowski, kpt. Stanisław Kosko, Lucyna Kotarbińska, mgr. Benedykt Krzywiec, kpt. Heljodor Laskowski, kpt. mar. Stanisław Lasocki, kmdr. Aleksander Mohuczy, dyr. dep. Stanisław Nowak, Roman Piotrowicz, prof. Franciszek Pokrzywa, kpt. Artur Reyman, kier. Lech Robowski, prof. Walenty Rogalczyk, Anna de Rosset, nac. Feliks Rostkowski, inż. Jerzy Sawiczewski, prof. Michał Socha, kmdr. Bolesław Sokołowski, Marja Strzemińska, prof. Dr. Stanisław Sumiński, dyr. Stefan Szwedowski, kpt. Karol Taube, kmdr. Karol Trzasko-Durski, poseł Wacław Wiślicki, por. Olgierd Żukowski.

Wydział działa za pośrednictwem trzech Sekcyj: Propagandowej, Zbiórkowej i Ogólnej.

W myśl p-ktu 9-go uchwały Rady Ministrów z dnia 20 stycznia 1933 r. kontrolę nad Funduszem Obrony Morskiej pełni Najwyższa Izba Kontroli Państwa.

Zadaniem Sekcji Propagandy było przygotowanie i prowadzenie wszystkimi dostępnymi środkami akcji propagandowej na rzecz marynarki wojennej, a w szczególności na rzecz zbiórki. Działalność ta dzieliła się w okresie sprawozdawczym na wydawniczą, prasową, odczytową, filmową oraz organizacji kursów. Odnośnie działalności wydawniczej, obok propagandy prowadzonej w organach Ligi Morskiej i Kolonjalnej („Morze“, „Polska na morzu“, a ostatnio „Sprawy morskie i kolonjalne“ i „Szkwał“), Sekcja Propagandy Wydziału Marynarki Wojennej wydała w okresie sprawozdawczym następujące publikacje:

- „Frontem do Morza“ — 300.400 egz. (Karol Taube i Michał Socha).
 „Morze źródłem potęgi Rzplitej“ — 55.000 egz. (Czesław Zagórski i Janusz Lewandowski).
 „Obrona morską“ — 50.000 egz. (Benedykt Krzywiec).
 „Prawda morską“ — 50.000 egz. (inż. Julian Ginsbert).
 „Polska polityka wojenno—morską“ — 50.000 egz. (Benedykt Krzywiec).
 „Co nam zapewnia marynarka wojenna“ — 15.000 egz. (kmdr. ppor. dypl. Rafał Czczott).
 „Broń podwodna“ — 5.000 egz. (por. mar. Jan Bartlewicz).
 „Artylerja morską“ — 5.000 egz. (kmdr. inż. Heljodor Laskowski).
 „Łodzie podwodne“ — 5.000 egz. (Inż. Jerzy Sawiczewski).
 „Obrona wybrzeża“ — 5.000 egz. (kmdr. ppor. dypl. Rafał Czczott).
 „Zarys rozwoju okrętów torpedowych“ — 5.000 egz. (por. mar. Olgierd Zukowski).

Razem 545.400 egz.

W zakresie działalności filmowej, członkowie Sekcji i Propagandy współdziałali czynnie w realizacji czterech filmów propagandowych, wydanych przez Oddział Propagandy Marynarki Wojennej przy Kierownictwie Marynarki Wojennej.

Za pośrednictwem Radja działała Sekcja Propagandy przez wielokrotne pięciominutowe audycje, propagujące rozbudowę Marynarki Wojennej i FOM.

Członkowie Sekcji Propagandy Wydziału Marynarki Wojennej wygłosili szereg odczytów w stolicy i na prowincji. W pierwszym półroczu 1935 r. został zorganizowany cykl odczytów, według poniższego zestawienia:

1. 21/II „Istota i konieczność posiadania floty wojennej“ — Kmdr. Karol Korytowski.
2. 28/II „Wojna gospodarcza na morzu“ — Inż. Stanisław Kochanowski.
3. 7/III „Wiadomości ogólne o budownictwie morskim“ — Kmdr. Ksawery Czernicki.
4. 14/III „Działalność przemysłu budowy okrętów wojennych 1914—1918 r.“ — Inż. Stanisław Kochanowski.
5. 28/III „Anglicy na Bałtyku w 1916—1918 r.“ — Mgr. Jerzy Sawiczewski.
6. 4/IV „Kanał Kiloński w 1920 r.“ — Benedykt Krzywiec.
7. 11/IV „Z wesołym Rogerem (Jolly Roger)“ — Inż. Stanisław Kochanowski.
8. 18/IV „Lotnictwo morską“ — Kmdr. Karol Trzaska-Durski.

Odczyty odbywały się w sali odczytowej L. M. K. Odczyty te zostały przekazane w rękopisach do Biura FOM-u i stanowiąc będą cenny materiał wydawniczy dla Komisji Propagandowej na II-i rok fomorski.

W okresie sprawozdawczym Sekcja Propagandy Wydziału Marynarki Wojennej zorganizowała specjalne kursy:

1. Kurs pięciodniowy dla dziennikarzy w Gdyni. Kurs ten połączony był z zapoznaniem słuchaczy z życiem i działalnością polskiej floty wojennej.
2. Członkowie wydziału czynni współdziałali przy organizacji metodycznych prelekcji na kursach instruktorskich zorganizowanych w Okręgu Warszawskim L. M. K.
3. Cykl wykładów z dziedziny wojenno-morskiej w lokalu Zarządu Głównego L. M. K., przeznaczony dla działaczy L. M. K.

Wielką wagę przypisywała Sekcja inspiracji i zasilaniu artykułami prasy codziennej i periodycznej na terenie prasy pozaligowej. Członkowie Wydziału współdziałali w Sekcji Morskiej Wojskowego Towarzystwa Technicznego.

Sekcja Zbiórkowa Wydziału Marynarki Wojennej rozpoczęła swą pracę w dniu 1.II. 1934 r. na zlecenie Zarządu Głównego Ligi Morskiej i Kolonjalnej i Zarządu F. O. M.-u.

Wyniki zbiórki przedstawiają się jak następuje:

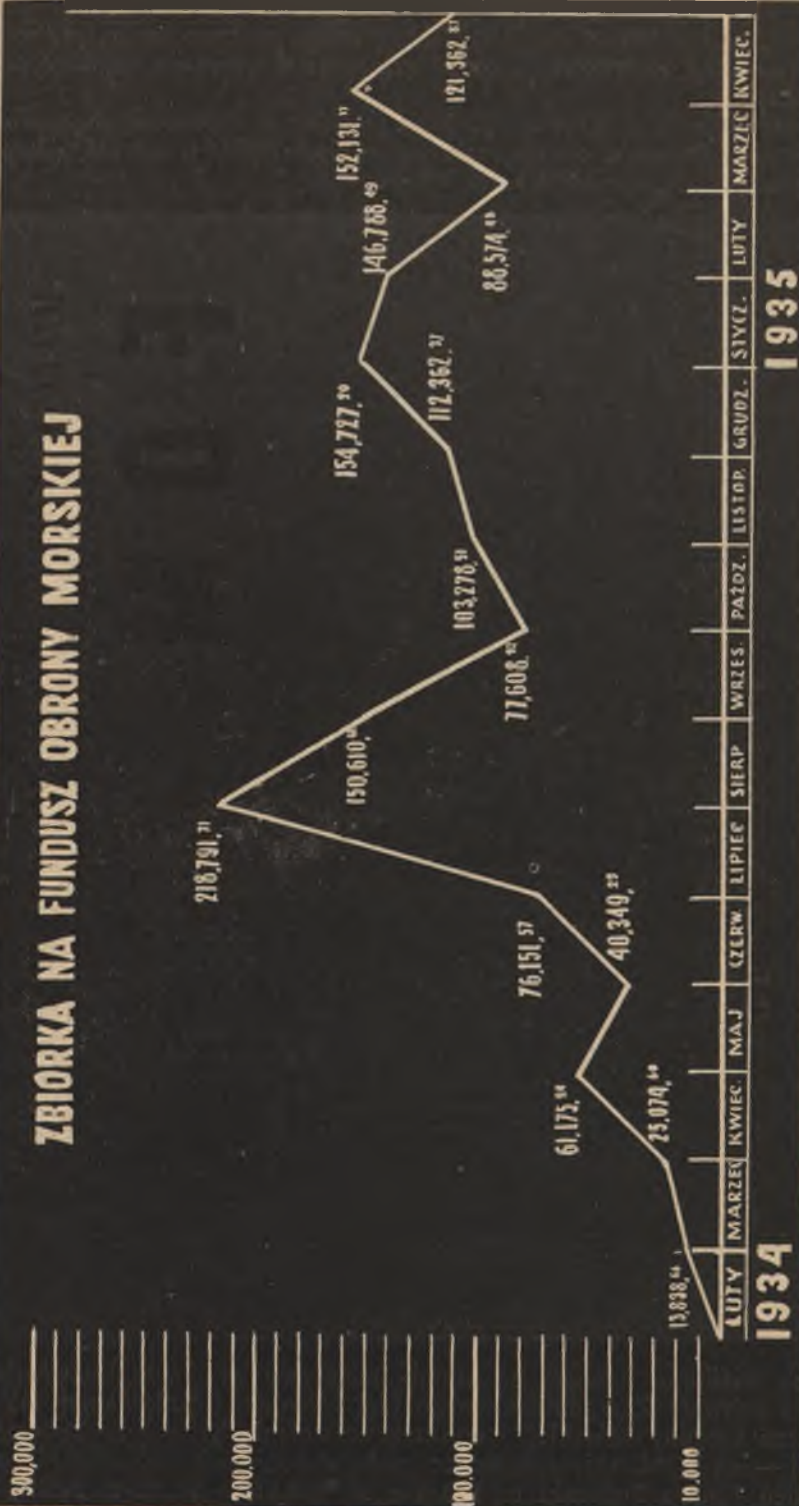
TABLICA I.

Zbiórka na F. O. M. od dn. 1.II. 1934 r. — do dn. 1.V. 1935 r.

Miesiące	Kapitały zlikwidowanych organizacyj zbiórkowych na rozbudowę floty	Zbiórka	Razem
Luty 1934 r.	702.586.53	13.838.66	716.425.19
Marzec „	—	25.074.60	25.074.60
Kwiecień „	—	61.175.24	61.175.24
Maj „	—	40.349.29	40.349.29
Czerwiec „	—	76.151.57	76.151.57
Lipiec „	—	218.791.71	218.791.71
Sierpień „	—	150.610.66	150.610.66
Wrzesień „	—	77.608.92	77.608.92
Październik „	—	103.278.51	103.278.51
Listopad „	—	112.362.37	112.362.37
Grudzień „	—	154.727.20	154.727.20
11 miesięcy 1934 r.	702.586.53	1 033.968.73	1.736.555.26
Styczeń 1935 r.	—	146.788.49	146.788.49
Luty „	—	88.574.48	88.574.48
Marzec „	—	152.131.11	152.131.11
Kwiecień „	—	121.362.87	121.362.87
4 miesiące 1935 r.	—	508.856.95	508.856.95
Ogólna zbiórka od 1.II 1934 r do 1.V. 1935 r.	702.586.53	1.542.825.68	2.245.412.21

W tym wspomniane zł. 32.281.10 z likwidacji Komitetu Floty Narodowej. Jeżeli chodzi o nasilenie zbiórkowe w przebiegu uwidoczniionych miesięcy graficznie przedstawia tę sprawę poniżej podany wykres.

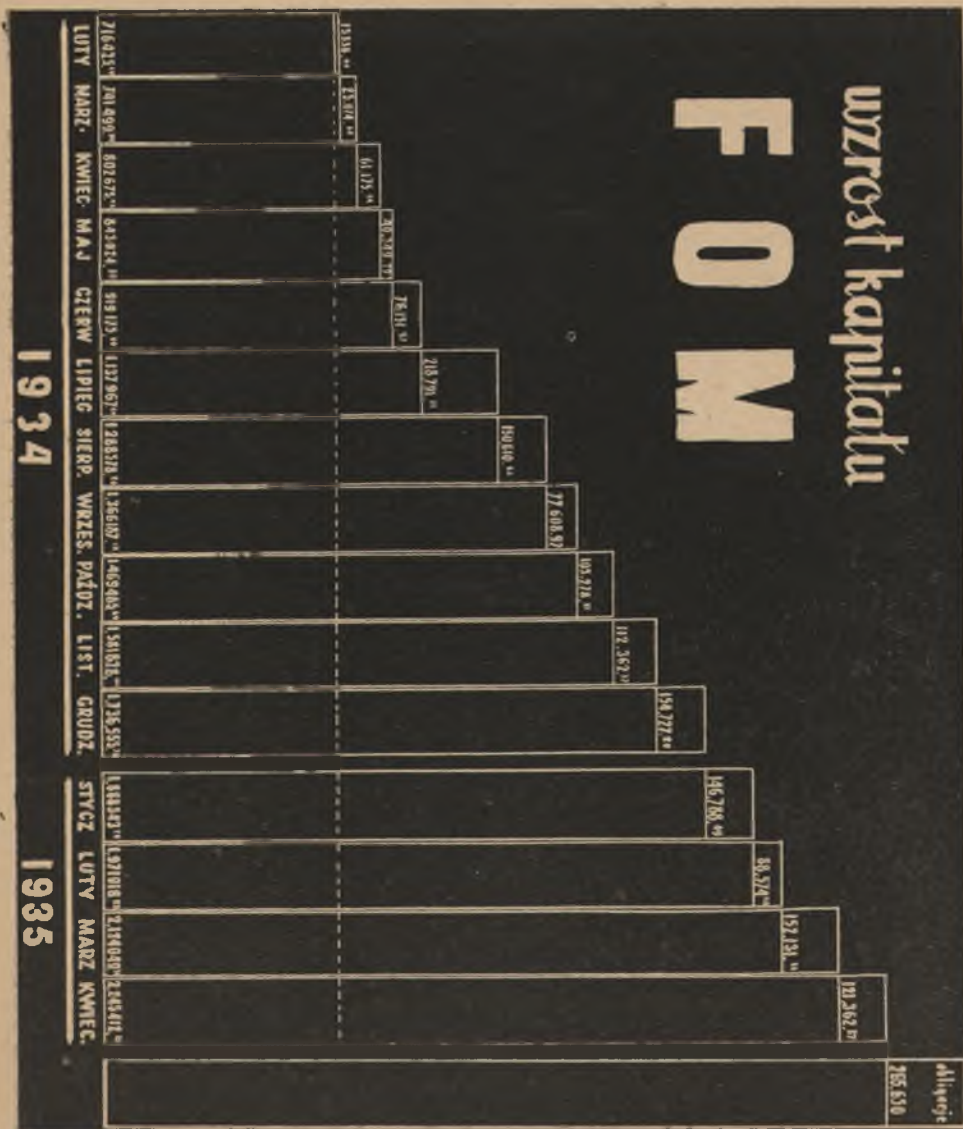
ZBIORKA NA FUNDUSZ OBRONY MORSKIEJ

Delegacje członków tej sekcji brały udział w osobistych interwencjach o poparcie akcji zbiórkowej u osób, względnie w urzędach, stowarzyszeniach i związkach.

Wzrost kapitału FOM-u podajemy również w zobrazowaniu graficznym.

Ostatnia kolumna obrazuje wzrost kapitału FOM-u łącznie z kapitałem złożonym w obligacjach Pożyczki Narodowej.

Jak wiadomo bowiem na skutek inicjatywy personelu Marynarki Wojennej i uchwały Zarządu Głównego Ligi Morskiej i Kolonjalnej, i Zarządu Funduszu Obrony Morskiej, i wskutek zezwolenia Komisarza Pożyczki Narodowej — na FOM. zbiera się prócz gotówki i obligacje Pożyczki Narodowej. Na dzień 1 maja Pożyczki tej zebrano zł. 265.650. Suma ta byłaby niepomniernie większą, gdyby akcja za oddawaniem pożyczki na FOM wszczęta

przed rokiem nie została zahamowana przez Komisarza Pożyczki Narodowej, jako przedwczesna i mogąca powodzeniu samej pożyczki zaszkodzić. Suma ta nie jest jednak zgodna z rzeczywistością, a jest tylko naszym notowaniem kasowem. Poszczególne Komunalne Kasy Oszczędności, oraz Bank Gospodarstwa Krajowego, koncentrujący depozyty, nie wykazują codziennie stanu rzeczywistego, w określonych odstępach czasu. Stąd więc suma zł. 265.650 jest prawdopodobnie w momencie sprawozdawczym znacznie przekroczona. Również należy dodać, że nie przeliczone są dotąd kupony Pożyczki Narodowej i wykazu takiego nasz Dział Administracyjno-Gospodarczy nie posiada.

Należy nadmienić, że w marcu przeprowadzona została specjalna akcja szkolna zbiórki na FOM. za pośrednictwem nalepiania mareczek FOM-u na afisze-okręty w szkołach. Akcja ta dotychczas nie jest zlikwidowana i dlatego nie możemy dotąd jej wyodrębnić.

Zbiórka na FOM. dałaby niewątpliwie większe rezultaty, gdyby nie cały szereg dosadnych przeszkód, których przewidzieć lub uniknąć nie było można. Pominąwszy więc ogólny stan kryzysowy w roku 1934, przeszkodziła w zbiórce na FOM. — zbiórka na powodziań, zbiórka na Fundusz Szkolnictwa Polskiego zagranicą, subskrypcja Pożyczki Narodowej (a obecnie inwestycyjnej), wreszcie szereg innych zbiórek.

Odnosnie działalności ostatniej sekcji Wydziału, a mianowicie Sekcji Ogólnej, to działalność jej polegała na załatwianiu spraw nie podlegających działalności poprzednich sekcji, na obmyślaniu i inicjowaniu projektów i zamierzeń w dziedzinie organizacyjnej i propagandowej.

Wydział Propagandy Marynarki Wojennej miał na celu oprócz organizacji samej zbiórki, szerzenie świadomości o potrzebie posiadania przez Polskę marynarki wojennej, o jej istocie i zadaniach.

Przygotowanie społeczeństwa pod tym względem znajdowało coraz to większe zrozumienie wśród najszerzych warstw społeczeństwa, napotykać na duży sentyment, często nawet entuzjazm.

Zagadnieniem bardzo ważnym jest kwestja dojścia do najszerzych warstw i do najdalszych zakątków Rzeczypospolitej. Umożliwia to zadanie rozszerzanie się L. M. K., której oddziały pokrywają coraz to zwartszą siecią cały kraj.

Przyjęcie akcji propagandy marynarki wojennej i zbiórki na cele jej rozbudowy, hasła cieszących się specjalnym sentymentem społeczeństwa, ułatwia rozszerzanie sieci oddziałów Ligi i przez nie umożliwia upowszechnienie zbiórki na FOM.

Rok sprawozdawczy, wykazujący duży sukces w tych obydwóch dziedzinach, był jednak rokiem niezakończony jeszcze organizacji samej Ligi. Zatem prócz przeszkód natury zewnętrznej, wymienionych już poprzednio (pożyczka narodowa, powódź i t. p.), plon zbiórki dalekim jest jeszcze od stanu takiego, jaki będzie mógł być wówczas, gdy organizacja, która zbiórkę przeprowadza (czyli L. M. K.), nie obcą będzie we wszystkich środowiskach społeczeństwa tak geograficznych, jak organizacyjnych. Sposób zbiórki na FOM, zorganizowany bardzo ostrożnie i dokładnie, wykluczający pole do jakichkolwiek nadużyć, ścisła kontrola przeprowadzana przez N. I. K., dają z jednej strony pełną gwarancję zaufania, z drugiej zaś wymagają rozległej, powszechnej i dobrze zorganizowanej akcji.

Rok sprawozdawczy jest dla jej upowszechnienia dużym krokiem naprzód.

Niezależnie od zbiórki na FOM., zbiera armja pieniądze na łódź podwodną Im. Marszałka Piłsudskiego. Akcja ta narazie nie połączona z FOM-em, gdyż ta zbiórka ma już swoją odrębną ustaloną tradycję i duże sukcesy, a że cel: „rozbudowa floty wojennej“ jest wspólny, niema potrzeby łączenia tych akcji. Istnieją wszelkie dane, że akcja na FOM. rozwinie się coraz powszechniej, że wyniki obecne już mogą być owocne w dziedzinie przyczyniania się do rozwoju naszej dotąd skromnej floty wojennej, że akcja taka będzie dawała wyniki coraz to lepsze.

Z całą ufnością więc możemy patrzeć w przyszłość i wierzyć w całkowite powodzenie akcji prowadzonej przez L. K. M., mającej dać sukces materialny przez zbieranie środków na wznowienie rozbudowy naszej floty wojennej, ale przede wszystkim mającej olbrzymie znaczenie natury moralnej.

Wydział Morski

Wydział Morski rozpoczął swe prace w październiku r. 1933. Pierwotnie przewodniczącym Wydziału był p. naczelnik Feliks Rostkowski, sekretarzem — p. St. Kosko.

Wydział podzielony był na 5 Sekcyj: 1) Ogólna — przewodniczy p. nacz. F. Rostkowski, 2) Marynarki Handlowej — przewodniczący kmdr. B. Mohuczy, 3) Gdańska — przewodn. p. St. Zalewski, 4) Rybacka — przewodn. p. kmdr. Grzegorz Piotrowski. 5) Opieki nad marynarzem — przewodn. p. Lucyna Kotarbińska.

W lutym roku 1934 — wskutek rezygnacji przewodniczącego Wydziału p. nacz. F. Rostkowskiego — nastąpiła reorganizacja Wydziału i jego Sekcyj.

Kierownictwo pracami Wydziału objął p. mjr. dypl. Mieczysław Fularski, zastępcą przewodn. został p. Janusz Makarczyk, sekretarzem — p. Jan Grzywaczewski. W związku z reorganizacją Wydziału powołano do życia następujące Sekcje: 1) Żeglugi Morskiej, 2) Polityki Portowej i Przemysłu Portowego, 3) Ustawodawstwa Morskiego i Zagadnień Socjalnych, 4) Handlu Zamorskiego, 5) Rybactwa, 6) Wychowania Morskiego i 7) Gdańską.

Wydział zajął się przede wszystkim ustaleniem programu prac Wydziału na najbliższe 2 lata. Program taki opracowano na kilku z rzędu posiedzeniach Wydziału — umieszczony on został w ogólnym drukowanym programie Zarządu Głównego L.M.K. na rok 1934 i 1935. Oddziały, Obwody i Okręgi znalazły w nim odpowiednie wskazówki i tematy do swych prac.

W związku z zawarciem umowy polsko-gdańskiej, dotyczącej uregulowania obrotu w portach Gdyni i w Gdańsku — odbył się staraniem Wydziału odczyt dyskusyjny p. dyr. Kasperowicza z Gdyni na temat „Znaczenie umów polsko-gdańskich dla Gdyni“. Odczyt ten odbył się w obecności przedstawicieli Rządu, zainteresowanych sfer gospodarczych i t. d., a dyskusja przyczyniła się w dużym stopniu do wyjaśnienia zasad zawartej umowy, jak również do zwrócenia uwagi na te momenty, które mogłyby przynieść szkodę Gdyni. Drugi skolei zbiorowy odczyt dyskusyjny poświęcony został wszechstronnemu zobrazowaniu sytuacji gospodarczej i politycznej W. M. Gdańska. Prelegentami byli: p. red. Łada-Bieńkowski, który mówił „O sytuacji gospodarczej W. M. Gdańska“, oraz p. radca Siebeneichen, który miał drugi referat na temat „Sytuacja polityczna W. M. Gdańska“. Odczyty te cieszyły się dużym powodzeniem i przyczyniły się niemało do poznania prawdziwego oblicza Gdańska.

Zamknięciem niejako tych prac był referat przewodn. Sekcji Gdańskiej p. Stanisława Zalewskiego „O kwestji gdańskiej“, wygłoszony na specjalnie zwołanem posiedzeniu Zarządu Głównego L.M.K.

Odrębnym działem pracy, który powierzony został cakowicie Prezydjum Wydziału w osobie przewodn. p. mjr. Fularskiego, były sprawy, związane z zakupem i uruchomieniem żagłowca motorowego, zakupionego przez Zarząd Główny Ligi w Kilonji. Przebieg tej sprawy był następujący.

W związku z akcją L. M. i K. na terenach kolonjalnych wyłoniła się myśl zakupu przez Ligę własnego statku. Jako najtańszy i najrentowniej-szy uznano żagłowiec motorowy. Opinię tę uzgodniono w szeregu konfe-rencyj z Dep. Morskim Min. Przemysłu i Handlu. Firmie Polska Agencja Morska powierzono sprawę wynalezienia odpowiedniego obiektu i firma ta wskazała kilka żagłowców, z których za najodpowiedniejszy uznano dzisiejszy s/c „Elemka“, żagłowiec motorowy, pięciomasztowy, pojemności ładownej około 1.800 ton przy ładunku masowym ciężkim.

W celu obejrzenia statku i ewentualnego zakupu Zarząd Główny wysłał do Kilonji swych delegatów. Delegaci ci, uznawszy statek za odpowiedni i poddawszy go zbadaniu i oszacowaniu przez ekspertów, wskazanych przez Dep. Morski Ministerstwa Przemysłu i Handlu, nabyli statek w połowie sier-pnia 1934 r. Protokoły komisji zakupu załącza się przy niniejszem.

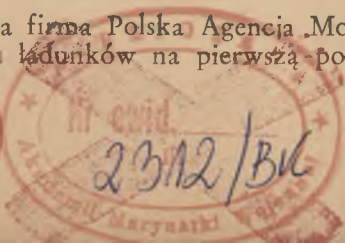
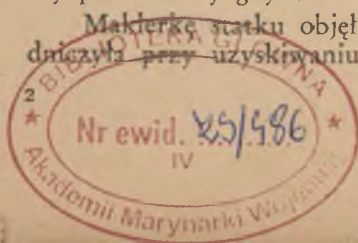
W celu umożliwienia statkowi podróży do Gdyni został dokonany przez stocznię w Kilonji pobieżny remont i w połowie października 1934 r. s/c „Elemka“ wyruszyła do Gdyni pod dowództwem por. marynarki Żbikow-skiego, który uzyskał od Urzędu Morskiego w Gdyni pozwolenie na przy-prowadzenie statku załogą z Polski.

W drodze z Kilonji do Gdyni spotkał s/c „Elemka“ silny sztorm, który spowodował awarię, na skutek której musiano przyholować statek do Sassnitz i stamtąd do Gdańska do tamtejszej stoczni, dla dokonania remontu. Statek przybył do stoczni 24.X. 1934 r., którą opuścił po ukończonym remoncie w dn. 30.III. 1935 r.

W celu zaopinjowania o dokonanym remoncie przez Stocznnię Gdańską i odbioru statku ze Stoczni Zarząd Główny L. M. i K. powołał komisję w skła-dzie proponowanym przez Dep. Morski Ministerstwa Przem. i Handlu. Ko-misja ta stwierdziła protokularnie, że roboty kadłubowe zostały wykonane przez Stocznnię zupełnie zadowalniająco. Co do innych zapytań, postawio-nych komisji przez Zarząd Główny, to końcowy protokół, powołujący się na opinię kpt. Szczygielskiego, dowódcy statku, oraz orzeczenie Germanischer Lloyd'u i Urzędu Morskiego — nie nadeszły jeszcze do Zarządu Głównego w dniu oddania sprawozdania do druku. Kpt. Szczygielski jednak oświadczył, że s/c „Elemka“ jest zupełnie przygotowany do podróży, mającej trwać kilka miesięcy, tak pod względem stanu swego jak i zaopatrzenia. Poza tem Ger-manischer Lloyd nadał statkowi klasę, a Urząd Morski w Gdyni uznał go za zdolny do wyjścia na morze.

Ożaglowanie statku zostało dokończone przez Stocznnię Jachtową w Gdy-ni. Aparat radiowy dostarczony został przez Państwowe Zakłady Tele i Ra-djotechniczne. Materiały do napędu motorów dostarczyła firma „Polmin“. Poza tem statek został zaopatrzony pod względem technicznym i gospodar-czy przez firmy gdyńskie.

Maklerką statku objęła firma Polska Agencja Morska, która też pośre-dniczyła przy uzyskiwaniu ładunków na pierwszą podróż. Uzyskano mia

nowicie żelazo sztabowe, cement i naczynia emaljowane w łącznej ilości około 1.400 ton. Ładunek ten ma być dostarczony do Aleksandrji i Jaffy. O ładunek powrotny robi starania firma P. A. M. i są wszelkie podstawy do sążdenia, że pełnokrętowy ładunek powrotny będzie uzyskany i to zapewne z Grecji.

Dnia 8 maja b. r. s/c „Elemka“, mając na pokładzie 18 ludzi załogi i 13 uczniów Szkoły Morskiej w Gdyni, po poświęceniu dokonaniem w obecności władz L. M. i K. i zaproszonych gości, odszedł w pierwszą swą podróż jako statek Ligi Morskiej i Kolonjalnej.

ODPISY PROTOKUŁÓW

Dnia 5 sierpnia 1934 roku na pokładzie szkunera „Cap Nord“ zebrała się Komisja w składzie: komandor Tadeusz Ziółkowski, komandor inżynier Władysław Morgulec, kapitan i przysięgły rzeczoznawca przy Izbie Przemysłowo-Handlowej w Gdyni Kazimierz Nowak, pan Jan Bartoszczyk, pod przewodnictwem p. Janusza Makarczyka. Komisja przyjęła do wiadomości, że Liga Morska i Kolonjalna pragnie nabyć szkuner ponad tysiąc dw. i stwierdza, że obecnie takich statków na rynku niema. Zbadano pięciomasztowy szkuner „Cap Nord“, który jest zaopatrzony w dwa motory typu Skandiew o sile 350 HP każdy. Drzewo z jakiego budowano statek (sosna amerykańska) jest solidne, maszyny wymagają małego remontu. Cały statek wymaga gruntownego remontu. Komisja stwierdza, że cena dwudziestu czterech tysięcy marek niemieckich za statek w jego obecnym stanie jest b. niska. Remont, po którym statek będzie w stanie używalności, został oceniony przez komandora Ziółkowskiego na złotych sto trzydzieści tysięcy, przez kapitana Nowaka na złotych sto dwadzieścia tysięcy, przez panów Bartoszczyka i Makarczyka na sto tysięcy, komandor Morgulec ocenia koszty remontu na sumę sto trzydzieści tysięcy złotych plus dwadzieścia na nieprzewidziane (razem 150.000 zł.).

(—) T. Ziółkowski, (—) Inż. Wł. Morgulec, (—) K. Nowak,
(—) J. Bartoszczyk, (—) J. Makarczyk.

Dnia 6 sierpnia 1934 roku na pokładzie szkunera „Cap Nord“ w doku, zebrała się Komisja w składzie: komandor inż. Władysław Morgulec, kapitan Kazimierz Nowak, p. Jan Bartoszczyk, pod przewodnictwem p. Janusza Makarczyka i stwierdziła w celu przygotowania statku do podróży do Gdyni niezbędność wykonania w Kiel następujących robót: 1) dno oczyścić i pomalować, uszczelnić o ile Lloyd zażąda, 2) oczyścić otwory denne dla Lloydu. 3) wały wyciągnąć dla Lloydu i pakunki zmienić, 4) stec podnieść i opatrzyć zawiasy dla Lloydu, 5) łańcuchy i kotwice wypuścić, oczyścić, opatrzyć według wskazówek Lloydu, komory łańcuchowe oczyścić, 6) maszynice zanurzenia obmalować, 7) drzewo pod kluzami na dziobie odnowić i kluzę umocować (jedna kluzą nową), 8) zagładzić obtarcia na lewej burcie, 9) uszkodzenie na prawej burcie naprawić, 10) kluzę podkładową lewej burty na nowo osadzić, 11) polezy prawe na rufie naprawić i umocować, 12) zmienić deskę na przedniej krawędzi rufy, 13) motory przejrzeć i przygotować do podróży, 14) kocioł i windy to samo, 15) zaopatrzyć szalupy, 16) naprawić koło sterowe, 17) naprawa stępki.

Po dodatnim wyniku oględzin podwodnej części statku w doku, komisja znalazła, że niema przeszkód natury technicznej, wobec czego statek za sumę marek niemieckich dwadzieścia cztery tysiące może być nabyty.

(—) J. Makarczyk, (—) K. Nowak, (—) J. Bartoszczyk,
(—) Inż. Wł. Morgulec.

Punkt 17 został dopisany po podpisaniu protokołu.

(—) J. Makarczyk, (—) Inż. Wł. Morgulec, (—) K. Nowak,
(—) J. Bartoszczyk.

Zarząd Główny L. M. i K. powierzył również Prezydium Wydziału całokształt spraw, związanych z organizacją nadmorskich obozów propagandowych w Jastarni i na Helu, w lecie roku 1934. Prace te podjęte zostały przez Ligę Morską i Kolonjalną po raz pierwszy, wymagały więc dużego wysiłku i dużego nakładu pieniędzy we wszelkiego rodzaju inwestycje. Wyniki finansowe może niezupełnie dopisały, ze względu na niewielką stosunkowo frekwencję, ale efekt propagandowy był bardzo duży.

Obozy propagandowe trwały 13 tygodni, przyczem było w nich średnio po 270 osób jednocześnie, w sumie więc zamknęły się liczbą 3512 osobo-tygodni. Prócz tego zorganizowany był specjalny kurs instruktorski dla działaczy Ligi, który charakteryzuje się liczbą 380 osobo-tygodni. Opłata za 1-tygodniowy pobyt w obozie wynosiła zł. 22 gr. 50, plus kosztą przejazdu koleją za 50% zniżką. Na kursie instruktorskim opłata za 4 tygodniowy pobyt wyniosła 80 zł. plus przejazd koleją za 80% zniżką kolejową.

W roku 1935 akcja obozowa prowadzona będzie nadal, przyczem ramy jej zostaną rozszerzone i wprowadzony zostanie szereg ułatwień i udogodnień w oparciu o doświadczenia roku 1934. Coraz to szerszym masom, należącym do naszej organizacji, zapewniamy w ten sposób możliwość taniego spędzenia urlopów nad morzem w warunkach zdrowotnych — świeże powietrze, słońce i woda morską dodawać im będą sił do dalszej pracy.

Wydział Morski współpracował również w dziedzinie ugruntowania stosunków z bratnią organizacją rumuńską „Liga Navala Romana“. Znalazło to swój wyraz w roztaczaniu opieki nad kilkoma wycieczkami rumuńskimi, jakie bawiły w okresie sprawozdawczym w Polsce, w zaproszeniu członków rumuńskiej organizacji na obozy Ligi w r. 1934. oraz oficjalnych delegatów „Liga Navala Romana“ na „Święto Morza“ w latach 1933 i 1934 i t. d. W kwietniu 1934 r. i w lutym 1935 r. odbyły się specjalne konferencje z delegatami rumuńskimi, w czasie których omówiono całokształt spraw, interesujących obydwie organizacje, oraz ustalono formy wzajemnej współpracy. Między innymi — jako wynik tych rozmów — tegoroczny spływ żeglarzy, wioślarzy i kajakowców odbędzie się do Morza Czarnego, nastąpi obopólna wymiana uczestników obozów nadmorskich — Polacy pojadą nad Morze Czarne, Rumuni przybędą nad Bałtyk i t. p.

Poza organizacją rumuńską nawiązano również b. serdeczne stosunki z analogicznymi organizacjami we Francji, w Belgji, Jugosławji, Czechosłowacji i t. d. Współpraca ta rozwija się coraz bardziej, to też w niedługim czasie trzeba będzie powołać do życia specjalną komórkę w łonie L. M. i K., która zajmie się energicznie pogłębianiem i rozszerzaniem tej dziedziny pracy na odcinku zagranicznym.

Prócz tego Wydział Morski brał udział w pracach organizacyjnych „Święta Morza“ w r. 1933 i 1934, oraz w obchodach 14 i 15 rocznicy odzyskania dostępu do morza. W zakresie wydawnictw Wydział współpracował z Komisją wydawniczą Zarządu Głównego L. M. i K., jak również interesował się żywo sprawą budowy schroniska Ligi w Gdyni. Prezydjum Wydziału przeprowadziło również szereg konferencji z przedstawicielami organizacji młodzieży celem zainteresowania ich działalnością Ligi i wciągnięcia tych organizacji do bezpośredniej akcji nad realizacją hasła wychowania morskiego.

Wydział interesował się również żywo sprawą Domu Marynarza w Gdańsku i Gdyni. Do zarządów obydwóch Domów wchodzi delegaci Zarządu Głównego L. M. K., biorący udział w posiedzeniach Zarządu, jak również w walnych zebraniach obydwóch instytucyj.

Wydział Kolonjalny

Wydział Kolonjalny rozpoczął swe prace w drugiej połowie września r. 1933 pod kierownictwem Prezesa Zarządu Głównego L. M. K. p. Gen. G. Orlicz-Dreszera. Na pierwszych 2-ch posiedzeniach omówiono program prac Wydziału i przeprowadzono podział na sekcje: północno-amerykańską, południowo-amerykańską, afrykańską, palestyńską, ekspansji gospodarczej, mandatową, ludnościową, biologji i higieny kolonjalnej, bliskiego wschodu i kadrową.

Poza pracami o charakterze badawczo-naukowym w konkretnych poczynaniach Wydziału Kolonjalnego można wyodrębnić 4 podstawowe dziedziny.

Dziedzina pierwsza — to dążność do utrzymania i pogłębienia stosunków gospodarczych i kulturalnych ze wszystkimi środowiskami polskimi zagranicą

Dziedzina druga — to działalność, zmierzająca do uzyskania dla Polski odpowiednich terytoriów kolonjalnych, ponieważ Liga uważa, że Polska — narówni z innymi narodami — ma prawa historyczne, formalne i moralne do kolonij.

Dziedzina trzecia — to prace, zmierzające do nawiązania bezpośrednich stosunków gospodarczych między Polską a krajami zamorskimi na zasadzie wzajemności, t. j. drogą obustronnej wymiany towarów.

Dziedzina czwarta — to zamorska akcja osadnicza, zmierzająca do osadzenia na roli w państwach zamorskich tej części naszego przyrostu naturalnego, której nie jesteśmy w stanie zapewnić w obecnych warunkach pracy w kraju.

Na jesieni roku 1933 Zarząd Główny przeprowadził pewne prace, które stały się podwaliną dalszej konkretnej działalności Wydziału Kolonjalnego.

W dniach 3 i 11 października 1933 r. odbyły się w Senacie pod przewodnictwem p. Marszałka Władysława Raczkiewicza 2 konferencje, poświęcone omówieniu planów kolonizacji polskiej w Paranie na podstawie szczegółowych materiałów nadesłanych przez delegata L. M. K. w Brazylii em. gen. bryg. p. Stefana Strzemińskiego. Konferencje te dały wyniki najzupełniej pozytywne, to też w krótkim czasie przystąpiono do realizacji t. zw. małego planu, t. j. akcji kolonizacyjnej, prowadzonej własnymi siłami L. M. K. Równocześnie załatwiono pozytywnie sprawę wysłania do Parany ekspedycji badawczej, która miała za zadanie zbadanie realnych możliwości t. zw. wielkiego

planu, t. j. akcji kolonizacyjnej na wielką skalę, prowadzonej przy czynnym poparciu przedstawicieli życia gospodarczego w Polsce.

W rezultacie w pierwszych dniach stycznia roku 1934 wyjechała do Parany specjalna Komisja, która przeprowadziła na miejscu cały szereg badań i pomiarów niezbędnych do skalkulowania pewnych prac o charakterze inwestycyjnym, które ewentualnie mogłyby być podjęte.

W kwietniu tegoż roku Komisja ukończyła swe prace, a cały bardzo obfity materiał przesłano w końcu tego miesiąca do Zarządu Głównego L. M. K., celem wykorzystania. Na podstawie zebranych materiałów Zarząd Główny opracował szereg memorjałów w tej sprawie, które doręczone zostały czynnikom, interesującym się temi zagadnieniami.

W toku i w ciągu okresu sprawozdawczego nie doczekała się, niestety, pozytywnego rozwiązania.

Delegat Zarządu Głównego L. M. K. w Brazylii em. gen. bryg. p. Stefan Strzemiński wszczął równocześnie pertraktacje z rządem parańskim w sprawie nabycia 7.000 ha w t. zw. rezerwacie indyjskim.

W maju roku 1934 pertraktacje te doprowadziły do pozytywnego rezultatu: rezerwat został zakupiony przez Ligę, rozpoczęto prace wstępne do zmierzenia terenu i przygotowania działek. W marcu 1935 r. nadeszła z Brazylii wiadomość, że władze miejscowe — mimo całkowitego wstrzymania emigracji — udzieliły Lidze Morskiej i Kolonjalnej pozwolenia na wjazd 50 rodzin, które mają być osadzone jako pierwsze partje na działkach w rezerwacie indyjskim.

Do końca okresu sprawozdawczego nie udało się wysłać żadnego transportu ludzi, tem nie mniej najbliższe miesiące powinny dać pozytywne rezultaty w tej dziedzinie.

Na jesieni roku 1933 zjawił się w Warszawie nieoficjalny przedstawiciel Liberji, dr. Leo Sajous, który zwrócił się do L. M. K. z propozycją nawiązania bezpośrednich stosunków kulturalnych i gospodarczych między Polską, a niezależnymi państwami murzyńskimi, jak Liberja, Haiti, Abisynja i t. p.

Propozycja ta została potraktowana przychylnie przez L. M. K.

Odbyto szereg konferencji z przedstawicielami czynników zainteresowanych, w pierwszym rzędzie z przedstawicielami życia gospodarczego. Rozmowy te dały pozytywne wyniki, to też przystąpiono niezwłocznie do przygotowania obszernego kwestjonariusza oraz wytycznych dla misji, która wyjechała z Polski. 30 marca 1934 r. wyjeżdża do Liberji delegacja L. M. K. w składzie pp. Janusza Makarczyka i Jana Dmochowskiego.

Delegaci wracają do Warszawy w końcu czerwca tegoż roku.

W wyniku przeprowadzonych przez delegację badań oraz zawartej umowy rozpoczyna się nowa akcja, rozpadająca się na kilka etapów.

W lipcu r. 1934 wyjeżdżają do Liberji w charakterze rzeczoznawców przy rządzie liberyjskim — p. inż. Tadeusz Brudziński, jako rzeczoznawca w sprawach ekonomicznych, oraz płk. dr. Jerzy Babecki, jako rzeczoznawca w sprawach higieny. W sierpniu 1934 r. wysłano do Liberji na otrzymane bezpłatnie przez L. M. K. tereny pod plantacje 5 pierwszych plantatorów: 1) Z. Brudzińskiego, 2) K. Giżyckiego, 3) K. Armina, 4) L. Kopytyńskiego, 5) S. Szablowskiego. W grudniu tegoż roku wyjechało jeszcze 3 plantatorów: 1) J. Chmielewski, 2) J. Januszewicz i 3) S. Golewski.

W związku z temi sprawami wyjechał w końcu sierpnia 1934 r. do Parryża i Genewy Sekretarz Rady Głównej L. M. K. i przewodniczący Wydziału Morskiego mjr. dypl. M. Fularski, który przeprowadził szereg rozmów z Min. Raczynskim i z dr. Sajous w sprawie przyjazdu do Polski ministrów liberyj-

skich pp. Simpsona i Russela. W rezultacie wystosowanych zaproszeń panowie ci przybyli do Polski w dniu 29.IX. 1934 r.

Odbyto szereg rozmów, które doprowadziły do zawarcia dodatkowej umowy, regulującej współpracę L. M. K. z rządem liberyjskim. Goście zwiedzili poza stolicą Gdynię i Katowice i w dniu 1.X. 1934 r. opuścili Polskę, udając się spowrotem do swego egzotycznego kraju.

W tym samym czasie zostały powołane do życia na zasadzie wzajemności dwa konsulaty — polski w Monrovi, oraz liberyjski w Warszawie.

Pierwszym konsulem polskim w Liberji został p. Rudolf Rathaus, który wyjechał z Warszawy w końcu grudnia 1934 r. Konsulem liberyjskim w Warszawie został inicjator nawiązania stosunków polsko-liberyjskich dr. Leo Sajo, lekarz ordynujący stale w Paryżu.

Równocześnie z konsulem Rathausem wyjechał do Liberji w charakterze oficjalnego przedstawiciela Zarządu Głównego L. M. K. p. Jan Bartoszczyk, który ma na celu dopilnowanie realizacji dalszych punktów umowy, zawartej przez Liberję i Ligę Morską i Kolonialną.

Nawiązanie bezpośrednich stosunków gospodarczych między Polską a Liberją bez wysłania statku, któryby zawiózł pierwszą próbną partję towarów polskich, przywożąc wzamian towary kolonialne — okazało się rzeczą niemożliwą. Okazało się jednak, że statku takiego nie można było znaleźć, wobec czego Zarząd Główny zdecydował się zakupić żaglowiec motorowy „Cap Nord“, stojący w porcie kilońskim. Statek, nazwany „Elemką“, uległ w drodze z Kilonji (13.X. 1934) do Gdańska awarii, przyczem remont miał trwać 2—3 miesiące. W tych warunkach — nie chcąc czekać aż do nastania pory deszczowej, która uniemożliwiała jakiegokolwiek transakcje handlowe — zwrócono się do „Żeglugi Polskiej“, która oddała na ten cel s/s „Poznań“. Statek ten naładowany towarami polskimi w ilości 2.200 t. wyruszył z Gdyni w dniu 28 grudnia 1934 r. w pierwszy pionierski rejs do portów Afryki Zachodniej, wioząc na swym pokładzie przedstawicieli Ligi w osobach pp. Stefana Paprzyckiego, inż. Z. Dreszera, przedstawiciela K. H. Z. p. Karśnickiego oraz operatora filmowego. Statek odwiedził w czasie swej podróży 9 portów na wybrzeżu Afryki Zachodniej, ulokował na zupełnie dogodnych warunkach towary polskie, kupując wzamian towary kolonialne, a mianowicie kakao i orzeszki palmowe. Statek powrócił do Gdyni w dniu 16 kwietnia r. b., kończąc w ten sposób — po blisko 7-miesięcznej podróży — swój pierwszy pionierski wypad do krajów afrykańskich.

W międzyczasie „Elemka“ została wyremontowana, zaopatrzona w nowe żagle i we wszelkie niezbędne urządzenia. W dniu 8 maja roku 1935 „Elemka“, idąc za wzorem „Poznania“, wyruszyła z Gdyni w pierwszą swą próbną podróż z towarami polskimi do portów na morzu Śródziemnym. Poza normalną załogą na pokładzie żaglowca znajduje się 13 uczniów szkoły Morskiej w Gdyni. Jest to więc nie tylko statek-pionier, ale również statek szkolny, na którym młode „wilki morskie“ zaprawiają się do twardej służby na morzu.

Prace poszczególnych sekcji Wydziału Kolonialnego miały charakter naukowy i propagandowo-informacyjny. Sekcje dążyły do tego, aby z jednej strony opracować w sposób fachowy pewne zagadnienia i tematy kolonialne, z drugiej strony starano się te zagadnienia jaknajszerzej popularyzować przez organizowanie odczytów, wieczorów dyskusyjnych i t. p. Tutaj należy wymienić szereg odczytów organizowanych przez sekcję afrykańską, które wzbudziły żywe zainteresowanie i cieszyły się dużą frekwencją. Między innymi wygłosili odczyty: prof. A. Ossendowski „Liberja“,

p. F. Łyp „Polityka państw kolonialnych w Afryce“, p. Tchórznicka „Moje wrażenia z Czarnego Łądu“, p. Noakowski „Abisynja“ i t. d.

Sekcja higieny i biologii kolonialnej zorganizowała również następujące odczyty: dr. Blank-Weissenberga: „Znaczenie temperatur skrajnych w ekologii i biogeografii“, dr. Biernackiego „Sprawozdanie lekarskie z kolonii Orzeł Biały“, dr. Freyda „Sprawozdanie z kongresu med. trop. Paryż 1931 r.“.

Jeżeli chodzi o opracowanie pewnych tematów przez sekcje, wymienimy 2 prace sekcji mandatowej, które zostały już wydane, a mianowicie S. Zajączkowskiego „Zagadnienia konstrukcji prawnej terytoriów mandatowych w świetle teorii prawa narodów“ i H. Sukiennickiego — „Międzynarodowe mandaty kolonialne“.

Sekcja afrykańska jest obecnie w trakcie opracowania obszernej pracy o Afryce.

Poza powyższą działalnością sekcje wykonały jeszcze szereg prac o charakterze praktycznym, związanych z całokształtem programu kol. L. M. K., a więc sekcje: afrykańska, biologii i higieny kolonialnej i ekspansji gospodarczej przygotowały obszerne kwestionariusze dla misji wyjeżdżającej do Liberji.

Sekcja płd. amerykańska w związku z akcją kolonizacyjną w Paranie przystąpiła do zorganizowania kursów przygotowawczych dla emigrantów-rolników. Ponadto sekcja współpracowała z Izbą Polsko-Łacińsko-Amerykańską w zakresie zagadnień o charakterze gospodarczym (opracowano między innymi sprawę uprawy i skupu tytoniu wśród kolonistów polskich w Brazyliji).

Działalność sekcji palestyńskiej rozwijała się raczej w kierunku ekspansji gospodarczej do Palestyny i ścisłej współpracy z Izbą Handlową Polsko-Palestyńską. czyniono staranie o obniżenia stawek celnych, organizowano konferencje informacyjne dla polskich sfer przemysłowych i handlowych.

Ponadto sekcja dała inicjatywę zorganizowania Komitetu Pro Palestine.

Wszystkie sekcje miały prócz powyższych prac na celu skupienie ludzi, którzy przebywali na terenach zamorskich i których możnaby wykorzystać dla prac Ligi; w tym celu przeprowadzono odpowiednie ewidencje.

Wydział Żeglugi Śródlądowej

Program prac Wydziału na rok 1934 i 1935 został zatwierdzony uchwałą V Walnego Zjazdu Delegatów z dn. 27 maja 1933 r., przyczem V Walny Zjazd Delegatów wyraził życzenia, aby zainteresowanie wydziału żeglugi śródlądowej przy Zarządzie Głównym odnosiło się do całości zagadnień gospodarki wodnej, co zresztą przewiduje § 5 p. 4c Statutu Ligi Morskiej i Kolonialnej.

Wydział dzieli się na 2 Sekcje, obejmujące sprawy: a) dróg wodnych i b) żeglugi. Zamierzone jest utworzenie trzeciej sekcji dla spraw ogólnej gospodarki wodnej.

Praca Wydziału w Zarządzie Głównym, poza czynnościami o charakterze kierowniczym, zarządzającym, opiera się na Okręgach, które niezależnie od odrębnych terytorjalnych właściwości, przedmiot geograficznych i gospodarczych swych zainteresowań stosować winni do zagadnień, odpowiadających warunkom i potrzebom miejscowym.

Formalne zadanie Wydziału Żeglugi Śródlądowej przy Zarządzie Głównym poza pracą kierowniczą polegają na zbieraniu wyników pracy organizacji okręgowej i wykorzystaniu ich pod kątem widzenia potrzeb całego państwa.

Konkretne zadania Wydz. Żeglugi Śródlądowej ustalone w programie dwuletnim uchwałą V Walnego Zebrania obejmowały 2 zasadnicze grupy:

- 1) Zadania z zakresu spraw techniczno-budowlanych: V Walny Zjazd Delegatów uchwalił jeszcze następujące zalecenia względnie prowadził opinie w sprawach, odnoszących się do obu wyżej wspomnianych zadań, a mianowicie z 1-szej grupy zadań: zwracać uwagę nadkomisarzom stałego ulepszenia Wisły jako drogi wodnej,
- 2) Fundusz pracy winien być w najznacniejszej części użyty na prace związane z regulacją rzek i budową sztucznych dróg wodnych,
- 3) L.M.K. winna zainteresowaniem swem objąć również sprawę regulacji rzek, potoków górskich i gospodarstwa wodnego.
- 4) Zarząd Główny winien wykorzystać wnioski Okręgu Warszawskiego w sprawie regulacji Wisły w obrębie byłej Kongresówki i rozbudowy sieci dróg wodnych.
- 5) Zwrócić uwagę władz na potrzebę uruchomienia robót pogłębiarskich między Warszawą a Tczewem, połączenie brzegów Wisły we Włocławku i Płocku siecią P. K. P.

Z II-ej Grupy.

- 6) Dążyć do utworzenia Wydziału Ruchu Żeglugi Śródlądowej przy Min. Komunikacji.
- 7) Taryfy kolejowe należałoby tak unormować, aby przy przewozach wodno-kolejowych uwzględniano odcinki wodne.
- 8) Dążyć należy do utworzenia polskiej instytucji klasyfikującej statki rzeczne.
- 9) Dążyć należy do wydania przez Min. Komunikacji przepisów o patentach żeglarskich i dowodach uzdolnienia dla żeglarzy.
- 10) Przyznanie żeglarzom ulg kredytowych i podatkowych przy budowie i naprawie taboru.
- 11) Zwalczenie konkurencji żeglarzy niemieckich.
- 12) Powołanie do życia organizacji zawodowej, łączącej wszystkich szkuciarzy na terenie całej Polski.
- 13) Zbadać warunki żeglugi na górnej Wiśle taborem o małej nośności.
- 14) Dążyć do sprowadzenia z Odry na polskie drogi wodne szkuciarzy na rodowości polskiej wraz z ich taborem.

Przechodząc do złożenia sprawozdania o wykonaniu zadań i zaleceń wskazanych w uchwałach V Walnego Zjazdu Delegatów zaznaczyć należy, co następuje:

Przedewszystkiem dzięki interwencji Zarządu Głównego Delegat Ligi M. K. został powołany do nowo utworzonej Rady Komunikacyjnej przy Min. Komunikacji i będzie mógł łatwiej uzyskać korzystne dla żeglugi zrealizowanie p. 7.

Co do p. 1, 2, 3, 4 i 5 programu działalność Wydziału ograniczyła się tylko do urządzenia kilku wieczorów dyskusyjnych, poświęconych zagadnieniom dróg wodnych i żeglugi oraz połączeniu Wisły z M. Czarnem przez Prut, oraz w artykułach omawiających to zagadnienie w wydawnictwach L. M. K.

Realizacja zadań objętych tą pierwszą częścią programu, zależy jedynie od Władz Państwowych, tymczasem ograniczenia budżetowe a w związku z tem zmniejszanie kredytów na drogi wodne i regulację rzek w budżecie Min. Komunikacji zmuszają do odłożenia tych spraw na okres późniejszy.

Zato wykonanie p. 3 programu nie zależy bezpośrednio od budżetu państwowego: Zarząd Główny przystąpił do zorganizowania Oddziałów Żeglugi Śródlądowej względnie Sekcyj Wodnych, na wzór istniejących już komórek przy Okr. Warszawskim i Toruńskim. Sekcje Wodne zostały utworzone przy Okręgach w Katowicach, w Krakowie, Lwowie, Stanisławowie, Toruniu, Brześciu i Łucku.

Niestety niektóre kierownictwa tych nowych sekcji niedostatecznie zrozumiały cele swe i zadania i działalność swą ograniczają narazie wyłącznie do sportu i turystyki wodnej, z tem większym naciskiem należy więc podnieść, że młoda Sekcja Wodna przy Okr. Krakowskim, pozostaje w kontakcie z Wydz. Dróg Wodnych Urzędu Wojew., rozszerzając swe zainteresowania na sprawy żeglugi oraz pomocy na wypadek powodzi, sprawy wodno-gospodarcze; poza sportem wodnym mają na uwadze Sekcję Wodną Delegatury w Jarosławiu oraz Okr. Lwowskiego i Stanisławowskiego.

Do p. 8. 9. Sprawą utworzenia polskiej instytucji dla klasyfikacji statków żeglugi śródlądowej oraz sprawą dowodów uzdolnienia dla żeglarzy zajmował się Wydział Żeglugi Śródlądowej przy Zarządzie Głównym. Polska instytucja klasyfikująca statki została powołana do życia z końcem 1933 r.; dowody uzdolnienia żeglarzy zostały unormowane w rozporządzeniu P. Ministra Komunikacji o patentach żeglarskich, ogłoszonym w Dz. U. z roku 1934. W związku z tem rozporządzeniem Wydział Żegl. Śródl. imieniem Ligi Morskiej i Kolonjalnej łącznie z Radą Zjazdów Żeglugowych, aby żeglarzom umożliwić uzyskanie wiadomości koniecznych do otrzymania patentu żeglarskiego, zorganizował w okresie zimowym 1934/35 r. pierwsze kursy do kształcające, które ukończyło 97 uczestników. Nakładem L.M.K. wydano kurs „Żeglugi Śródlądowej“ (wiadomości podstawowe), jako pracę zbiorową prelektorów; istnieje zamiar organizowania tych kursów każdego roku

Sprawy poruszając w punkcie 10. 11 i 12 podjął skutecznie Okręg Pomorski, organizując również szyprów w związku.

Punktem 13 programu o żegludze na górnej Wiśle przy użyciu taboru o małej nośności zajmie się Sekcja Wodna Okr. Krakowskiego, zaś sprawy sprowadzenia żeglarzy polskich z Odry na polskie drogi wodne poruczona będzie Sekcji Wodnej przy Okr. Śląskim.

Delegaci obu tych Okręgów muszą na tegorocznym Zjeździe otrzymać odpowiednie w tym względzie instrukcje.

Komisja dla spraw młodzieży

Komisja rozpoczęła swe prace w połowie września roku 1933, rozdzielając pracę w 6 sekcjach i zapraszając do niej przedstawicieli wszystkich organizacji nauczycielskich, a także działaczy poważniejszych organizacji młodzieży ze Zw. Harcerstwa Polskiego na czele.

Komisja objęła całość spraw L. M. K. na terenie szkół powszechnych i średnich wszystkich typów i w pierwszym rzędzie zajęła się ustaleniem form organizacyjnych dla kół szkolnych, a zarazem wyjednaniami poparcia Min. W. R. i O. P. dla swej działalności. W tym celu delegaci Zarządu Głównego odbyli w Ministerstwie W. R. i O. P. 2 konferencje, uzyskując okólnik p. Ministra, zezwalający na akcję L. M. K. w szkołach

Pragnąc szerzej zainteresować swą działalnością ogół nauczycielstwa i młodzieży, Komisja odbyła szereg konferencyj z działaczami z terenu nauczycielstwa, oraz zwołała dwie konferencje prasowe z przedstawicielami sto-

lecznych pism dla młodzieży. Redakcje tych pism zobowiązały się do zamieszczania artykułów oraz informacji, nadsyłanych im przez Komisję w postaci periodycznych biuletynów, zaś związki nauczycielskie przystąpiły do zwołania w największych miastach stałych międzyorganizacyjnych konferen-

Tablica przeznaczona na rumuńską wystawę w Cluj

cyj nauczycielskich, które wezmą na siebie organizowanie kół szkolnych L. M. K. w terenie i prowadzenie pracy w kołach w ścisłym kontakcie z miejscowymi ogniskami Ligi.

Staraniem Komisji wysłano pismo okólne do wszystkich Okręgów L. M. K. w sprawie nadesłania wykazów istniejących kół szkolnych. Odpowiedzi, które napłynęły, stanowiły dla Komisji cenny materiał do dalszej działalności oraz były podstawą do założenia specjalnej kartoteki, w której prowadzi się ewidencję wszystkich kół szkolnych. Opracowano również nowy regulamin oraz wytyczne pracy dla kół szkolnych, projekt 2 letnich obozów dla młodzieży (nad morzem i nad jez. Narocz), regulamin dla drużyn wodnych, regulamin szkolenia żeglarskiego oraz projekty wycieczek nadmorskich w okresie lata 1934 r.

Komisja dostarczyła ponadto poszczególnym pismom artykuły aktualne o L. M. K., oraz inne materiały, dotyczące floty wojennej i handlowej i t. p. wiadomości o sprawach morskich i kolonialnych. Przygotowano ponadto specjalną odezwę do nauczycielstwa i młodzieży, którą rozesłano do wszystkich szkół.

Celem rozszerzenia akcji L. M. K. na terenie szkół przeprowadzono w r. 1934 w 12 okręgach konferencje nauczycielskie z przedstawicielami władz szkolnych, administracyjnych, samorządowych i t. p. — z udziałem delegatów Komisji.

W lecie roku 1934 Komisja zorganizowała szereg wycieczek statkiem dla młodzieży szkolnej, jak do Modlina (5 razy) i do Czerska (3 razy). Wycieczki te były dochodowe (średnio ponad 100 zł. zysku z każdej).

Urządzono ponadto w lecie 1934 r. obóz szkolny nad jez. Narocz, z którego skarzystało ogółem 50 uczestników. Teren obozowy zakupiony został ostatnio przez Zarząd Główny. Prócz tego nad morzem zorganizowany był również w tym samym okresie obóz szkolny, liczący 208 uczestników (832 osobo-tygodni).

Nawiązano ponadto kontakt z Ministerstwem W. R. i O. P., które delegowało do Komisji oficjalnych swych przedstawicieli. Ponieważ wydany poprzednio przez Ministerstwo okólnik zawierał pewne niejasności — wyjednano wydanie nowego okólnika (Nr. 12 z dnia 19.I. 1935 r.), który całkowicie otwiera Lidze dostęp do szkół dla zakładania kół szkolnych L. M. K. Przygotowano program wychowania wodnego, którym objęto młodzież od 8-go do 19-go roku życia.

Ponieważ obchód 15 rocznicy odzyskania dostępu do morza (10.II. 1935) miał odbyć się pod hasłem wciągnięcia najszerzych mas młodzieży do Ligi — zwołano na dzień 18.I. 1935 r. do Warszawy specjalną konferencję z udziałem przewodniczących Okręgowych Sekcji Młodzieży celem skoordynowania i wzmocnienia prac Ligi na terenie szkolnym. Konferencja ta dała bardzo dobre wyniki, przyczyniając się do dalszego rozrostu kół szkolnych i pogłębiania ich prac.

W związku z obchodem 15 rocznicy odzyskania dostępu do morza — Komisja przygotowała materiały do numerów lutowych „Morza“ i „Polski na morzu“, które nosiły charakter numerów szkolnych. Ustalono prócz tego wytyczne do zbiórki na F. O. M. w szkołach w marcu 1935 r.

Na wiosnę roku 1935 odbywały się w dalszym ciągu konferencje okręgowe, zwoływane z inicjatyw Komisji. Konferencje takie odbyły się w Toruniu, Stanisławowie, Poznaniu, Brześciu n/Bugiem i Łucku. W najbliższym czasie projektuje się zwołanie takich konferencji w Łodzi, Białymstoku i w Wilnie.

Komisja opracowała ponadto program morskich wycieczek zagranicznych dla młodzieży na rok 1935. Przygotowano i rozesłano do kół szkolnych plakaty, komunikaty oraz instrukcje, dotyczące tych wycieczek.

Opracowano skrót projektu wychowania wodnego dla kół szkolnych L. M. K. Ustalono plan wydawnictw dla młodzieży na rok 1935. Poczyniono szereg przygotowań do zorganizowania obozu żeglarskiego dla młodzieży nad jez. Narocz. Nawiązano wreszcie kontakt z Wydziałem Młodzieżowym Światowego Związku Polaków z Zagranicy.

Komisja sportów wodnych

Z zamierzonego programu prac, przedstawionego dodatkowo w rozdziale IX „Programu Zarządu Głównego L.M.K. na rok 1934 i 1935“, Komisja Sportów Wodnych wykonała w okresie sprawozdawczym dwa **doroczne wielkie spływy wiosłarzy, żeglarzy i kajakowców do morza.**

Imprezy te, zarówno swemi pracami przygotowawczymi, jak i samym swym przebiegiem oraz swemi skutkami, przyczyniły się w znacznym stopniu do częściowej realizacji także innych zamierzeń z tej dziedziny — sportów wodnych i turystyki wodnej, a biorąc szerzej, z dziedziny wychowania wodnego zarówno starszego społeczeństwa, jak i młodzieży.

Oba spływy miały za cel ujście Wisły do Morza Bałtyckiego, a więc Gdańsk i Gdynię.

W roku 1933 I-szy wielki spływ — pod nazwą „Przez Polskę do Morza“ — dał okrągło 2.000 uczestników na 1.000 łodziach. Pomyślany jako zbiorowa manifestacja sportowo-turystyczna na dolnym odcinku Wisły, spływ ten miał ponadto na celu złożenie hołdu stolicy Pomorza, Toruniowi, obchodzącemu w tym roku 700-lecie swego istnienia, a u ujścia Wisły miał też na celu ten spływ przekazanie — drogą wodną — Gdańskowi i Gdyni pozdrowień całej Polski. I istotnie w tym pierwszym spływie, organizowanym żywiłowo i masowo, reprezentowana była cała Polska, wszystkie jej ziemie i wszystkie jej większe i mniejsze wody śródlądowe, żeglowne i spławne. Spłynęli na ten pierwszy zew — ze wszystkich zakątków Polski — młodzi i starzy, mężczyźni i kobiety i dzieci, duchowni i nauczyciele, wojskowi i uczniowie, sportowcy klubowi i amatorzy, strzelcy i harcerze, na rasowych ósemkach i na ciężkich łodziach turystycznych, na wiosłach i na żaglach, na motorówkach i na kajakach, a nawet dosłownie na skrzyniach i baljach, skleconych mozolnie trudem własnych rąk. Na brzegach Wisły widok tego pierwszego wielkiego spływu wyciskał z oczu mieszkańców Łży, Łży radości i zachwytu. Niemiecki Gdańsk szeroko otwierał oczy, a jego prasa, tak bardzo wówczas nieżyczliwie ustosunkowana do wszystkiego, co polskie, nie mogła nie wyrazić dla tej wielkiej polskiej imprezy uznania. Spływ ten organizowany był przez Ligę Morską i Kolonjalną dopiero od Torunia (Złotorji), gdzie na dzień 4 sierpnia wyznaczona była pierwsza zbiórka. Do tego punktu uczestnicy spływali dowolnie, korzystając jedynie z małych pomocy, wyznaczonych programem w większych punktach dopływowych. Gdynia osiągnięta została dnia 11 sierpnia w ten sposób, że z Gdańska całość spływu (uczestnicy i łódzie) przewieziona została do Gdyni na pokładzie „Daru Pomorza“ i kilku innych statków. Powitanie spływu w Gdyni i jego pożegnanie odbyło się nad wyraz uroczystie, a rozdawanie nagród i pamiątek trwało dobrych kilka godzin.

Spływ był filmowany i po dzień dzisiejszy święci w całej Polsce swój wielki triumf propagandowy.

Dwa wydawnictwa pamiątkowe, jedno senjora spływu p. Leona Gettera ze Lwowa (wydawnictwo L.M.K.) i drugie p. Włodzimierza Kozłó ze Stani-

sławowa, obu z przeciwległego zakątka Polski, ujęte nad wyraz serdecznie, uzupełniają to krótkie sprawozdanie, jeżeli chodzi o wrażenia, w sposób wyczerpujący.

Odezwa propagandowa, program i regulamin, przechowywane w archiwum Zarządu Głównego L.M.K., stanowią dokumenty podające szczegółowo przygotowania do tego pierwszego wielkiego splotu do morza.

Stwierdzić wreszcie wypada, że likwidacja tej pierwszej próby wykazała wiele usterek organizacyjnych, zwłaszcza w odtransportowaniu z Gdyni taboru i że splot ten stosunkowo drogo kosztował zarówno Ligę Morską i Kolonjalną, jak i Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego, który w tej imprezie bardzo wydatnie z Ligą współpracował.

W roku 1934 II-gi wielki splot — pod nazwą „Cała Polska do Morza“ — organizowany w tym samym kierunku, zamierzony był na znacznie większą skalę, a przygotowania organizacyjne dla tego splotu objęły już bezwzględnie wszystkie wody śródlądowe Polski, żeglowne i spławne, nieomal od ich źródeł. Cała sieć wodna Polski podzielona była na 13 grup, pomiędzy którymi uwzględnione były takie rzeki, z których na Wisłę względnie na jej dopływy trzeba było przewozić uczestników i łodzie — koleją. Splot ten zapowiadał się na dobrych kilka tysięcy łodzi. Niestety klęska powodzi stanęła tej imprezie bardzo poważnie na przeszkodzie. Jeżeli chodzi o ilość uczestników, splot ten dał nawet mniej od pierwszego, bo tylko okrągło 1.200 uczestników na okrągło 660 łodziach. Niemniej stwierdzić wypada, że ten drugi splot propagandowo dał znacznie większe rezultaty. Przygotowany w najdrobniejszych szczegółach na całej swej trasie, zorganizowany wzorowo od początku do końca, utrwalił tym razem zdaje się na zawsze dobrą opinię tej wielkiej imprezy. Tym razem cały tabor zawagowany został w drogę powrotną już w Gdańsku, co odbyło się nader sprawnie, tak że z tego tytułu nie wpłynęły do Zarządu Głównego L.M.K. żadne reklamacje.

Pewnego rodzaju dokument przekazujący historii cały przebieg tego splotu stanowią komunikaty Kierownictwa Splotu, które wydawane były codziennie począwszy od Modlina (6 sierpnia) aż do Tczewa (15 sierpnia).

Wydany drukiem w formie książki szczegółowy program tego splotu pozostanie też na zawsze pożyteczny, gdyż zawiera on dokładny kilometraż wszystkich dróg wodnych śródlądowych Polski, tak bardzo ważny dla turystów wodnych.

Oba sploty prowadził technicznie zaproszony przez Komisję Sportów Wodnych w charakterze Komandora Splotu major Kozubowski Feliks, któremu, jak i kapitanowi lekarzowi dr. Mazurkowi Józefowi, szefowi sanitarnemu obu splotów, należy się w tym miejscu serdeczne podziękowanie Ligi Morskiej i Kolonjalnej.

W innych punktach programu wspomnianego na wstępie — Komisja Sportów Wodnych, jako taka, nie wykazała w okresie sprawozdawczym większego zainteresowania. Przewodniczący jej współpracował ponadto w dziedzinie wychowania wodnego młodzieży z Komisją dla spraw młodzieży, a w dziedzinie kursów i obozów nadmorskich oraz nad wodami śródlądowymi z Działem Turystyczno-Wycieczkowym i z tą samą Komisją dla spraw młodzieży.

Pod koniec okresu sprawozdawczego ustalono wspólnie z Komisją dla spraw młodzieży zasadnicze formy współpracy Ligi Morskiej i Kolonjalnej w dziedzinie sportów wodnych i wychowania wodnego — z Harcerstwem i Akademickim Związkiem Morskim.

W terenie należy zanotować znaczne ożywienie zainteresowania sportami wodnymi i turystyką wodną, zapoczątkowanie całego szeregu prac okręgów i oddziałów, zmierzających do założenia własnych ośrodków sportów wodnych, o których mowa w innym miejscu tego sprawozdania.

Komisja Wydawnicza

W okresie sprawozdawczym Komisja wydawnicza przygotowała i wydała nakładem L. M. K. następujące prace:

A U T O R	T Y T U Ł	Nakład
Praca zbiorowa	A. B. C. o morzu	5.100
Żukowski Olgierd	Zarys rozwoju okrętów torpedowych	5.000
Zagórski Czesław i Lewandowski Janusz	Morze źródłem potęgi Rzplitej (2 wydania)	20.000
Czczcott Rafał	Obrona wybrzeża	5.000
Sawiczewski Jerzy	Łodzie podwodne	5.000
Kpt. Taube Karol	Jak mał Musiał ziomkom o morzu prawić	15.000
Czczcott Rafał	Co nam zapewnia Marynarka Wojenna	15.000
Kmdr. Laskowski Heljodor	Artylerja morska	5.000
Por. H. Bartlewicz	Broń podwodna	5.000
Inż. J. Ginsbert	Prawda morska	50.000
Mgr. B. Krzywiec	Polityka wojenno-morska	50.000
Mgr. B. Krzywiec	Obrona morska w Polsce	50.000
K. Taube i M. Socha	Frontem do morza	300.000
Dr. A. Łada-Bieńkowski	Gdańsk dzisiejszy	1.000
Zarychta Apolonjusz	Emigracja polska	1.000
Praca zbiorowa	Od morza na oceany	2.000
Sukiennicki Hubert	Mandaty kolonialne	1.000
Praca zbiorowa	Nad morzem	2.000
Gen. St. Kwaśniewski	Program splywu 1934 r.	10.000
Gen. St. Kwaśniewski	Program L. M. K.	2.000
Makarczyk Janusz	Porty i marynarze	3.000
Blank Weissenberg	Rozmieszczenie średnich temperatur	450
Praca zbiorowa	„Święto morza“ w r. 1933	2.000
Praca zbiorowa	„Święto morza“ w r. 1934	2.000
Plutyński A.	Siła żywa Polski i jej prawa do kolonij	15.000
Chrzanowski B.	Z wybrzeża i o wybrzeżu	1.000
Uziembło A.	Praca Polski na morzu	1.000
Getter Leon	Przez Polskę do morza	2.000
Zieliński St.	Słownik pionierów, podróżników i eksploratorów	1.300
		576.850

576 850

Prócz tego pod koniec okresu sprawozdawczego kończyły się drukować, względnie oddano do druku następujące prace: praca zbiorowa pod red. Czesława Zagórskiego — „Informator morski i kolonjalny“, Czczott Rafał — „Wojny na Bałtyku“, Zieliński St. — „Biblijografia morska“, Wojewódzki B. — „Afryka“, Stempowski J. — Utwór sceniczny o motywach morskich.

Prócz miesięcznika „Morze“, którego nakład w kwietniu r. 1934 wyniósł 140.000 egz., rozpoczęto wydawać nakładem Ligi 3 nowe czasopisma. W lutym r. 1934 wydano pierwszy numer popularnego miesięcznika „Polska na morzu“, przeznaczonego dla członków zbiorowych L. M. K. Nakład kwietniowego numeru „Polski na morzu“ wyniósł 160.000 egz. W połowie roku 1934 ukazał się pierwszy numer kwartalnika „Sprawy morskie i kolonjalne“ (nakład 4.000 egz.). Jest to pismo poważne, na wysokim poziomie, przeznaczone do użytku działaczy Ligi, pragnących zgłębić interesujące ich zagadnienia morskie i kolonjalne. Prócz tego w kwietniu 1935 r. przejęto od Akademickiego Związku Morskiego miesięcznik „Szkwał“, poświęcony żeglarstwu i sportom wodnym, który począł odtąd wychodzić w nakładzie 30.000 egzemplarzy jako czasopismo Ligi, przeznaczone dla członków kół szkolnych, płacących po 50 gr. miesięcznie; otrzymywać go mogą również t. zw. członkowie popierający L. M. K.

II. DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACYJNA

V Walny Zjazd Delegatów L. M. K.

Otwarcie Zjazdu nastąpiło w dniu 25 maja 1933 r. w sali Rady Miejskiej na ratuszu. Zjazd zaszczylił swą obecnością Pan Prezydent Rzeczypospolitej prof. dr. Ignacy Mościcki oraz szereg dostojników państwowych, jak: Prezes Rady Ministrów p. Janusz Jędrzejewicz, Marszałek Sejmu p. Kazimierz Świątalski, Marszałek Senatu p. Władysław Raczkiewicz, Minister Przemysłu i Handlu gen. dr. Ferdynand Zarzycki, Prezes Najwyższej Izby Kontroli gen. Jakób Krzemiński, Szef Kierownictwa Marynarki Wojennej Kontradmiral Jerzy Świrski i w. in.

Obrady zagał prezes Rady Głównej L. M. K. p. dyr. Józef Koźuchowski, poczem wybrano Prezydium Zjazdu w składzie następującym: przewodniczący — Marszałek Wł. Raczkiewicz, zast. przewodniczącego — inż. Antoni Kamiński, członkowie Prezydium — gen. St. Paślawski, mec. A. Rostek, płk. St. Iwanowski, starosta Zdz. Maćkowski i mec. Cz. Chmielewski.

Po uroczystem powitaniu Pana Prezydenta R. P. przez p. Marszałka Raczkiewicza, zabrał głos prezes Zarządu Głównego L. M. K., gen. dyw. Gustaw Orlicz-Dreszer, który w obszernym referacie omówił rozwój Ligi Morskiej i Kolonjalnej w roku sprawozdawczym. Drugi referat o zadaniach Ligi na przyszłość wygłosił wice-prezes Zarządu Głównego Ligi p. Jan Dębski, poczem prof. Uniwerstytetu Jagiellońskiego dr. Jerzy Smoleński mówił o podstawach stosunku Polski do morza.

Po tych referatach Prezydent Rzeczypospolitej, żegnany owacyjnie, opuścił Walny Zjazd.

Po przyjęciu regulaminu obrad, ukonstytuowania się Komisji i zatwierdzeniu sprawozdania Komisji mandatowej (przybyło na Zjazd 264 delegatów, rozporządzających 379 głosami) pierwsze plenarne posiedzenie zostało zamknięte i uczestnicy Zjazdu udali się na Grób Nieznanego Żołnierza, gdzie złożono wieniec.

O godz. 5 po poł. uczestnicy Zjazdu odjechali z Warszawy na trzech statkach: „Halka“, „Francja“ i „Bałtyk“. W czasie podróży na statkach obradowały Komisje zjazdowe. Zjazd zatrzymał się po drodze w następujących miejscowościach: w Modlinie, Płocku, Włocławku, Toruniu, Tczewie i Gdańsku. W porcie gdańskim delegaci przesiedli się na dwa statki „Żegluga Polskiej“ — „Jadwiga“ i „Wanda“, na których przybyli do Gdyni w dniu 27 maja po południu. II plenarne zebranie Zjazdu odbyło się tegoż dnia w sali hotelu „Polska Riviera“.

Przed przystąpieniem do obrad, uchwalono przez akklamację wysłać depesze do Pana Prezydenta Rzeczypospolitej, do Pana Marszałka Piłsudskiego, Prezesa Rady Ministrów, Ministra Przemysłu i Handlu, Ignacego Paderewskiego, inż. Eugenjusza Kwiatkowskiego i Wacława Sieroszewskiego.

Przewodniczący poszczególnych Komisji zjazdowych złożyli sprawozdania, zgłaszając szereg wniosków i dezyderatów, które Walny Zjazd uchwalił. Między innymi uchwalono nowy statut L. M. K. wraz z załącznikiem o Funduszu Obrony Morskiej. Następnie — na wniosek Komisji-Matki — Zjazd wybrał nową Radę Główną i Główną Komisję Rewizyjną, skład których podajemy na innym miejscu.

Przed zamknięciem Zjazdu uchwalono przez akklamację rezolucję treści następującej:

„Delegaci na V Walny Zjazd Delegatów L. M. K., reprezentujący wszystkie warstwy społeczeństwa i wszystkie dzielnice kraju, kończąc swe obrady nad brzegiem Bałtyku, stwierdzają uroczyście, że dostęp do morza, tego odwiecznego motoru rozwoju i dobrobytu świata, jest gwarancją niepodległego istnienia Państwa, a Pomorze — odwieczną redutą polskości. Dlatego każda próba zamachu na łączność Polski z morzem spotka się z najbardziej zdecydowanym odporem całego narodu“.

PRACE WEWNĘTRZNO-ORGANIZACYJNE ZARZĄDU GŁÓWNEGO

Wybrana na V Walnym Zjeździe Delegatów Rada Główna L. M. K. zebrała się po raz pierwszy dn. 16.VI. 1933 r.

Na zebraniu tem wybrano nowy Zarząd Główny w składzie podanym wyżej. Zebranie konstytucyjne nowego Zarządu odbyło się w dniu 14 lipca przyczem do kierowania pracami Zarządu wyłoniono Prezydium w składzie następującym:

Prezes — Gen. Dyw. Gustaw Orlicz-Dreszer.

I Wiceprezes — b. Wicemarszałek Sejmu Jan Dębski.

II Wiceprezes — Gen. Bryg. Stanisław Kwaśniewski.

Skarbnik — Dyr. Edmund Kłopotowski.

Zast. Skarbnika — Płk. Jan Lewandowski.

Sekretarz — Radca Michał Pankiewicz.

Zast. Sekretarza — Radca Jan Grzywaczewski.

Przed nowym Zarządem stanęły odrazu dwa kapitalne zagadnienia: 1) organizacja zbiórki na Fundusz Obrony Morskiej oraz 2) wciągnięcie w sferę bezpośrednich wpływów Ligi najszerzych mas młodzieży szkolnej.

Do tego doszła konieczność realizacji uchwał ostatniego Walnego Zjazdu na podstawie nowego statutu Ligi, uchwalonego przez tenże Zjazd.

Pragnąc usystematyzować prace Centrali w zmienionych warunkach — Zarząd na posiedzeniu w dn. 29.IX. 1933 r. przyjął regulamin wewnętrzny, w którym określone zostały szczegółowo kompetencje Prezydium, oraz zasady współpracy Wydziałów, Komisji i samodzielnych Działów. Regulamin ten przewiduje podział pracy Centrali między 4 Wydziały: Propagandy Marynarki Wojennej, Morski, Kolonialny i Żeglugi Śródlądowej; 3 Komisje: Wydawniczą, dla Spraw Młodzieży i Międzyzwiązkową Komisję Porozumiewawczą Sportów Wodnych, oraz 2 Działy samodzielne: Organizacyjno-Propagandowy i Turystyczno-Wycieczkowy.

Wymienione wyżej komórki organizacyjne ukonstytuowały się i przystąpiły do realnej pracy bezpośrednio po „Święcie Morza“ w 1933 r. i po zakończeniu letnich prac prowadzonych przez Zarząd Główny. Pewną prze-

rwę spowodowało również przeniesienie biura Zarządu Głównego L. M. i K. do nowego obszerniejszego lokalu (12 pokoi i 2 duże sale) przy ul. Wikodok 10 1-sze i 2-gie piętro, ponieważ dawny lokal (6 pokojowy) przy ul. Nowy Świat 35 okazał się zbyt szczupły i niewystarczający na potrzeby Centrali.

Czynsz wynosi zaledwie o 200 zł. miesięcznie więcej niż poprzednio.

O ile w dziedzinie prac wewnątrz-organizacyjnych działalność Zarządu Głównego nie natrafiała na zbyt duże przeszkody i zaraz po wakacjach można było uruchomić wszystkie Wydziały, Komisje i Działy samodzielne, o tyle w pracach swych nazewnątrz Zarząd Główny był przez długi czas skępowany faktem przeciągania się sprawy zatwierdzenia nowego statutu Ligi. Statut ten złożony został do zatwierdzenia odpowiednim władzom w dniu 6 czerwca 1933 r. Mimo uzgodnienia z Komisarjatem Rządu m. st. Warszawy wyłaniały się ciągle coraz to nowe trudności, głównie na tle przepisów, odnoszących się do Funduszu Obrony Morskiej, jako funduszu dobra publicznego. Po wielu staraniach, audjencjach i konferencjach w tej sprawie nowy statut został zatwierdzony przez Radę Ministrów w dniu 20.I. 1934 r., a zarejestrowany na nowo w dniu 18.I. 1935 r.

Jednocześnie Rada Ministrów poleciła odpowiednim czynnikom rządowym przygotować nowy statut dla Ligi, jako instytucji o charakterze wyższej użyteczności publicznej. Sprawa ta jest w chwili obecnej w toku załatwiania.

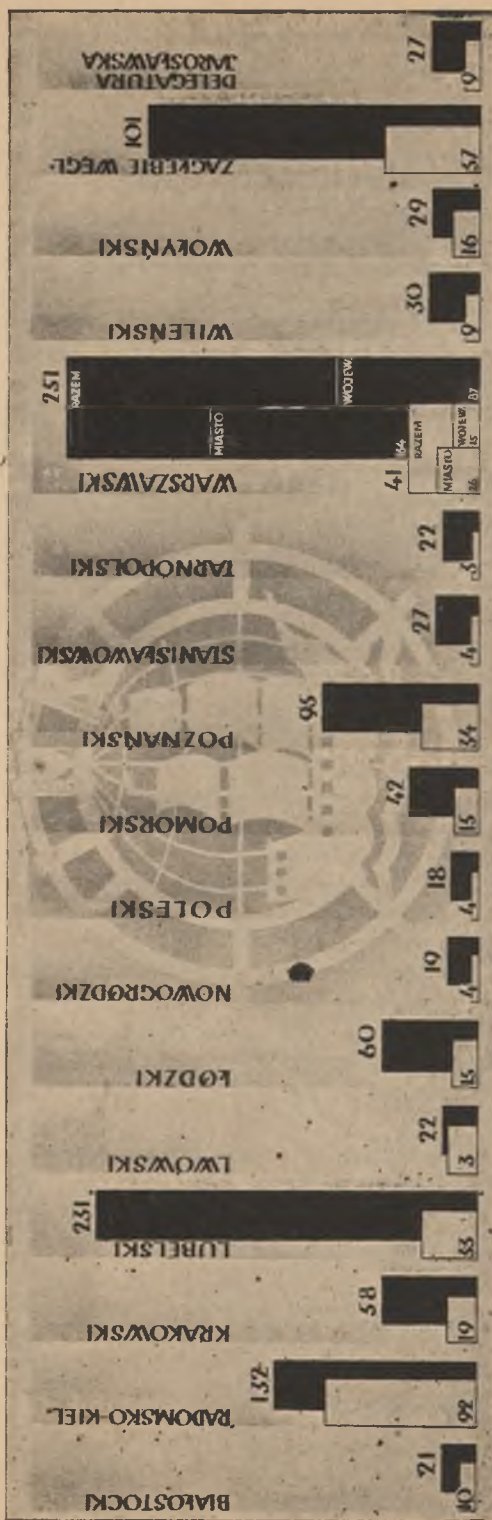
ROZROST ORGANIZACYJNY

Na okres sprawozdawczy przypada znaczny rozrost organizacyjny placówek L. M. K. w całym kraju i zagranicą. W znacznym stopniu przyczyniały się do tego zakrojone na bardzo szeroką skalę akcje propagandowe, jak np. „Święto Morza“, obchody rocznicy 10 lutego i t. p., które popularyzowały wśród najszerzych mas cele i zadania L. M. K. Ponadto rozrost prac programowych oraz obejmowanie przez Ligę coraz to nowych dziedzin pracy i realne wyniki, osiągnane w tych dziedzinach — przemawiały niesłychanie żywo do najszerzych mas obywateli, płacących chętnie składki członkowskie pod warunkiem, że wiadome im są cele, na które pieniądze te zostaną zużyte.

Załączone wykresy najlepiej ilustrują żywiołowy wprost rozwój organizacji, która mimo niesłychanie ciężkich warunków gospodarczych kraju — rosła rekordowo zarówno pod względem ilości ogniw organizacyjnych, jak również członków wszelkich kategorii.

Ogniwa organizacyjne Ligi znajdują się obecnie we wszystkich miastach wojewódzkich i powiatowych, a w niektórych dzielnicach kraju sieć organizacyjna dotarła już do gmin wiejskich. Poza granicami Państwa istnieją Oddziały Ligi Morskiej i Kolonjalnej, względnie Towarzystwa Przyjaciół Morza Polskiego. Działają one na terenie Stanów Zjednoczonych A. P., Kanady, Ameryki Południowej, Mandżurji, Australji, Francji, Czechosłowacji, Austrii i Niemiec. Jako o bardzo ciekawem i charakterystycznym zjawisku wspomnieć należy o fakcie, że załoga statku ćwiczebnego „Elemka“ (własność Zarządu Głównego Ligi Morskiej i Kolonjalnej) zorganizowała się w odrębną jednostkę Ligi, stanowiąc jedno z tysięcy ogniw naszej organizacji.

Załączony rysunek ilustruje porównanie ilości Oddziałów L. M. K. w latach 1933—35.

Zestawienie porównawcze ilości Oddziałów LMK w g Okręgów
(1.IV. 1933 — 1.I. 1935)

1/IV 1933			1/I 1935			1/IV 1933			1/I 1935		
RZECZ.	ZBIOR.	OGÓL.	RZECZ.	ZBIOR.	OGÓL.	RZECZ.	ZBIOR.	OGÓL.	RZECZ.	ZBIOR.	OGÓL.
780		780	3456	2412	5868	4272		4272	5562	8031	13393
BIALOSTOCKI					24551	POZNAŃSKI					6115
8807	7772	6579	13657	10894		275		275	2500	3615	
RADOMSKO-KIEL.					7765	STANISŁAWOWSKI					4978
1551		1551	4556	3409		463		463	1900	4078	
KRAKÓWSKI					37174	TARNOPOLSKI					59393
			16909	20765					35016		
4217	1018	5235				775		8900		24377	
LUBLIŃSKI					12475		1128				
575		575	6500	5916		WARSZAWSKI					6166
LWÓWSKI					16106	1400		1400	4091	1535	
3017		3017	7383	8723		WILEŃSKI					8910
ŁÓDZKI					4459	225	127	2402	6004	2906	
474		474	1893	2566		WOLYŃSKI					56150
NOWOGRODZKI					2670				33801		
752	150	902	1931	739				19978		27249	
POLESKI					23241	11589	8389				
			17451			ZAGĘBIE WĘGL.					5918
2298	95	2393	5790			1483		1483	4816	1102	
POMORSKI						DELEGATURA JAROSŁAWSKA					

Zestawienie porównawcze ilości członków LMK w g Okręgów (1.IV.1933—1.I.1935)

WSPÓŁPRACA Z OKRĘGAMI

Olbrzymi rozwój organizacyjny Ligi, coraz to lepsze wyniki współpracy Zarządu Głównego z poszczególnymi Okręgami, skłoniły Zarząd Główny do wejścia na drogę zdecentralizowania pracy.

Po szczegółowym przepracowaniu tej sprawy wydano w dniu 20 grudnia 1934 r. specjalny okólnik, ustalający podział wszystkich Okręgów L. M. K. na 2 kategorie: „A” (całkowicie samodzielne) i „B” (częściowo samodzielne). Do kategorii „A” zaliczone zostały narazie Okręgi starsze, posiadające już od dłuższego czasu własne biura i sprawnie działający aparat organizacyjno-administracyjny. Tak więc do Okręgów typu „A” zaliczone zostały Okręgi:

Warszawski, Zagłębia Węglowego, Poznański, Krakowski, Radomsko-Kielecki i Lubelski. Pozostałym Okręgom pozostawiono możliwość przejścia do kategorii „A“ pod warunkiem, że spełnione zostaną następujące warunki: a) własny lokal, b) płatny kierownik biura, c) dokładna znajomość przez niego buchalterji, względnie współpraca fachowego buchaltera. Już w pierwszych tygodniach r. 1935 cały szereg Okręgów wystąpiło z wnioskiem o zaliczenie ich do kategorii „A“, przyczem Zarząd Główny wnioski te załatwił pozytywnie. Tak więc całkowitą samodzielność uzyskały Okręgi: Łódź i Brześć n/Bugiem, a ostatnio zwróciły się o to Białystok i Lwów.

Stwierdzić tu trzeba, że Okręgi doskonale zdają sobie sprawę z tego, czem jest dla nich pełna samodzielność — powodowane zdrową ambicją, biorąc na swe barki odpowiedzialność za całokształt prac L. M. K. na swych terenach, przejmują na siebie równocześnie rozliczenia finansowe. W ten sposób znajduje się wyjście z tej skomplikowanej sytuacji, jaką wytwarzał dotychczasowy system przekazywania Okręgom 10% należnych im składek przez Zarząd Główny.

Nie ulega najmniejszej wątpliwości, że do końca roku 1935 wszystkie Okręgi L. M. K. zostaną całkowicie usamodzielnione, a wówczas Zarząd Główny, odciążony poważnie przez Okręgi w zakresie spraw organizacyjno-administracyjnych, będzie mógł poświęcić więcej czasu i energii pogłębianiu prac programowo-propagandowych, jak również rozszerzeniu zakresu tych prac.

Dotychczasowe wyniki współpracy z Okręgami typu „A“ dały rezultaty zupełnie pomyślne, to też stwierdzić należy, że dalszy rozwój organizacji jest na dobrej drodze.

OBJAZDY I WIZYTACJE ŚRODOWISK

Pragnąc utrzymać jaknajściślejszy kontakt z poszczególnymi ogniwami organizacyjnymi, Zarząd Główny często wizytował środowiska prowincjonalne. W związku z tem zwrócono się z apelem do wszystkich Okręgów, aby o zebraniach Zarządów, konferencjach okręgowych i t. p. posiedzeniach zawiadamiano Zarząd Główny na kilka dni naprzód.

Jeżeli chodzi o terminy Zjazdów Okręgowych — to mają one być uzgodnione uprzednio z Zarządem Głównym.

W rezultacie delegaci Zarządu Głównego byli obecni na wszystkich niemal Zjazdach Okręgów, oraz brali udział w zebraniach Zarządów Okręgowych, konferencjach i t. p. — nawiązując tem samem bezpośrednio współpracę z poszczególnymi środowiskami prowincjonalnymi.

Poza temi Zjazdami i zebraniami odbyło się cały szereg posiedzeń i konferencyj, zwoływanych w Okręgach z inicjatywy Zarządu Głównego w sprawach kół szkolnych, „Święta Morza“, „Dnia Polaka z zagranicy“ i t. p.

Ponadto delegaci Zarządu Głównego dokonali objazdów organizacyjnych tych województw, które nie były jeszcze zorganizowane jako Okręgi L. M. K., względnie w których sieć organizacyjna Ligi była słabo rozwinięta.

Tak więc w okresie czasu od 23.IX. do 22.X. 1933 r. przedstawiciel Zarządu Głównego dokonał objazdu woj. Poleskiego, wygłaszając odczyty i prelekcje w 15 miejscowościach. Taki sam objazd odbył się w czasie od 7.XI. do 6.XII. 1933 na terenie woj. Białostockiego, przyczem wygłoszone zostały odczyty w 27 miejscowościach. Trzecim takim objazdem był objazd woj. Krakowskiego, gdzie w czasie od 13.I. do 17.II. 1934 roku, odbyły się zebrania organizacyjno-odczytowe w 28 miejscowościach. Prócz tego członkowie Za-

rządu Głównego wygłaszali często odczyty na Walnych Zebraniach Oddziałów, na specjalnie zwoływanych zgromadzeniach i t. p.

Stwierdzić tu trzeba, że wydatki na wyjazdy i wizytacje opłacają się stokrotnie, ponieważ przynoszą w efekcie znaczne pogłębienie prac programowych, jak również przyczyniają się wydatnie do dalszego rozwoju Ligi, drogą narastania nowych ogniw organizacyjnych oraz wszelkich kategorii członków. Podkreślić również należy, że członkowie poszczególnych Zarządów Okręgowych, będąc w Warszawie — w drodze bezpośrednich rozmów załatwiali szereg spraw w Prezydjum czy w Biurze Zarządu Głównego.

SPRAWA AUTONOMICZNEGO WYODRĘBNIENIA PEWNYCH GRUP ZAWODOWYCH

Postanowienia nowego statutu L. M. K., przyjęte na Walnym Zjeździe Delegatów w dniu 27 maja r. 1933 w Gdyni, mówią wyraźnie, że organizacja Ligi winna być w zasadzie dostosowana do podziału terytorjalnego. Przepisom tym odpowiadają najniższe komórki Ligi, jakimi są Koła czy Oddziały. Taką samą jednostką jest również Obwód, pokrywający się terytorjalnie z powiatem, czy też Okręg, odpowiadający województwu. Tem niemniej życie wykazało, że stosowanie rygorystyczne tych postanowień jest rzeczą niemożliwą i że trzeba będzie w praktyce robić takie czy inne odstępstwa od tej zasady.

Pierwszym takim wyłomem stała się umowa, zawarta między Zarządem Głównym L. M. K. i Zarządem Głównym Związku Nauczycielstwa Polskiego w marcu 1935 r. z tem, że jej moc obowiązującą rozciągnięto na czas od 1 stycznia 1935 r. Powodem tego stała się uchwała Zjazdu Walnego Z. N. P. z grudnia 1934 r., na mocy której każdy nauczyciel należący do Z. N. P. opłaca pewną ryczałtową składkę na cele społeczne bezpośrednio do kasy Zarządu Głównego Związku, na który nałożono obowiązek ułożenia się z Zarządami Głównymi najpoważniejszych organizacji społecznych co do warunków przynależności nauczycielstwa związkowego.

Umowa, zawarta między L. M. K. i Z. N. P., przewiduje, że wszyscy członkowie Z. N. P. stają się automatycznie członkami L. M. K., zaś przewodniczący wydziałów pracy społecznej w poszczególnych ogniwach Związku — zapisani zostają do Ligi w charakterze członków rzeczywistych. Opłaty członkowskie za wszystkich członków Z. N. P. wnosi do Kasy Zarządu Głównego Ligi — Zarząd Główny Związku, który otrzymuje wzamian ryczałtem odpowiednią ilość czasopism do podziału między swych członków.

Członkowie Z. N. P. zgłaszają się do poszczególnych ogniw terytorjalnych Ligi, w ramach których obowiązani są pracować na terenie Ligi. Umowa reguluje ponadto wzajemną współpracę Zarządów obydwóch organizacji na wszystkich szczeblach. Zarządy te delegują w tym celu swych przedstawicieli na podstawie ścisłej wzajemności.

Drugą grupą zawodową, która podkreśla mocno konieczność uzyskania dla siebie pewnej autonomji w ramach organizacji Ligi, są kolejarze, wysuwający projekt stworzenia autonomicznego Okręgu Kolejowego, któremu podlegałyby Obwody Kolejowe, pokrywające się terytorjalnie z Dyrekcjami Kolejowymi. W okresie sprawozdawczym sprawa ta nie doczekała się pozytywnego załatwienia.

„ŚWIĘTO MORZA“ W 1933 ROKU

„Święto Morza“ w roku 1933, zorganizowane po raz drugi z rządu przez Ligę Morską i Kolonjalną, stało się żywiołową manifestacją społeczeństwa na rzecz morza. Nie było takiego zakątka w całym kraju, ani takiego skupienia Polaków na obczyźnie, gdzieby nie odbyły się uroczyste akademje, zgromadzenia publiczne, na których uchwalano jednomyślnie rezolucje niezłomnego trwania nad brzegiem Bałtyku.

Wysoki protektorat nad „Świętem Morza“ objęli Pan Prezydent Rzeczypospolitej Prof. Dr. Ignacy Mościcki, Pierwszy Marszałek Polski Józef Piłsudski i Prymas Polski J. E. ks. Kardynał August Hlond. Do Komitetu Honorowego weszli najwyżsi dostojnicy państwowi i szereg zasłużonych działaczy społecznych. W całym Państwie utworzono tysiące komitetów, które kierowały akcją przygotowawczą obchodu. Intencją organizatorów było połączenie uroczystości z czynem konkretnym. Tym czynem była powszechna zbiórka na dwa naczelne cele, którym służy Liga: na Fundusz Obrony Morskiej i na Fundusz Akcji Kolonjalnej.

Okres przygotowawczy pochłonął bardzo wiele wysiłków i energii. Zilustrować to mogą następujące liczby: Główny Komitet Wykonawczy w Warszawie wydał 50.000 barwnych plakatów, 50.000 plakatów-odezw, zgorą pół milijona ulotek, milion sztuk barwnych chorągiewek-sygnalówek i 50.000 płóciennych flag z emblematami Ligi. Wydano specjalny numer „Morza“ w zwiększonym nakładzie 100.000 egz., wydany został także specjalny numer pisma „Polacy zagranicą“, organu Rady Organizacyjnej Polaków z Zagranicy, w nakładzie 20.000 egz. Wydano wreszcie szereg broszur po polsku i w językach obcych, a między inn.: pracę byłego ministra Eugenjusza Kwiatkowskiego p. t. „Orientacja bałtycka Polski“ w jęz. francuskim i angielskim, jak również po rosyjsku broszurę p. t. „Polskie Pomorze“. Dostarczono do wszystkich pism w Polsce, do polskich pism poza granicami kraju i do szeregu pism zagranicznych obfity materiał propagandowy, artykułowy oraz ilustracyjny. Wygłoszono szereg odczytów propagandowych przez radio.

W wyniku akcji propagandowej do Głównego Komitetu Wykonawczego „Święta Morza“ w Warszawie wpłynęło ze wszystkich miejscowości w kraju oraz ze wszystkich polskich środowisk zagranicą 31.709 rezolucyj, protestujących przeciwko rewizjonistycznym tendencjom niemieckim. Każda rezolucja opatrzona była setkami, często tysiącami podpisów przedstawicieli organizacji społecznych, instytucyj, związków zawodowych i t. p.

Zarząd Główny L. M. K. wydał specjalną książkę pamiątkową, w której zamieszczone liczne zdjęcia i opisy uroczystości w kraju i zagranicą. Chcących zapoznać się ze szczegółami przebiegu tego obchodu, odsyłamy do drukowanego sprawozdania „Święto Morza 1933 r.“.

„ŚWIĘTO MORZA“ W 1934 ROKU

Uroczystości „Święta Morza“ w 1934 r., organizowane po raz trzeci z rządu przez Ligę Morską i Kolonjalną, odznaczały się urozmaiconym programem — sprawnością organizacji i wykonania, pomysłowością, a zwłaszcza powszechnością — masowym udziałem najszerzych warstw społeczeństwa.

Wysoki protektorat — wzorem roku ubiegłego — objęli: P. Prezydent Rzeczypospolitej Prof. Dr. Ignacy Mościcki, Pierwszy Marszałek Polski Józef Piłsudski oraz Prymas Polski J. E. ks. Kardynał August Hlond.

Wielką zasługą działających na terenie całego kraju lokalnych komitetów „Święta Morza“ było wciągnięcie do prac przygotowawczych, a w dalszym ciągu i do uroczystych obchodów — przedstawicieli wszystkich organizacji społecznych, zawodowych i t. p., oraz szerokich mas społeczeństwa, które w okresie „Święta Morza“ raz jeszcze zdało chlubnie egzamin ze swego wyrobienia obywatelskiego w stosunku do zagadnień morskich.

O imponujących rozmiarach prac przygotowawczych, kierowanych ogólnie przez Główny Komitet Wykonawczy „Święta Morza“, świadczyć mogą rozesełane przezeń dziesiątki szczegółowo opracowanych komunikatów i instrukcyj, tysiące pism, setki telefonów i depesz do zamiejscowych ośrodków, sto tysięcy artystycznie wykonanych plakatów, pół miliona bezpłatnie rozdanych informatorów, dziesiątki tysięcy broszur i innych wydawnictw L. M. K., ze specjalnymi, rozszerzonymi numerami „Morza“ i „Polski na morzu“ na czele.

Rozeszło się po kraju kilkadziesiąt tysięcy kompletów materiałów dekoracyjnych: bander L. M. K., sygnałówek, lampjonów; według obliczeń biura zajęły one wraz z wydawnictwami — dziesięć wagonów kolejowych.

Nietylko we wszystkich miastach wojewódzkich i powiatowych powstały komitety „Święta Morza“ — potworzono je w tysiącach miasteczek, osad czy wiosek. Nie będzie napewno przesady w twierdzeniu, że w minionym okresie całe społeczeństwo żyło pod znakiem „Święta Morza“.

Do uświetnienia obchodu w roku 1934 przyczynił się udział w nim Pana Prezydenta Rzeczypospolitej, którego pięknego i głębokiego przemówienia przez radio w dn. 29 czerwca wysłuchała cała Polska.

Podkreślić należy z całym uznaniem, że w obchodach „Święta Morza“ coraz liczniej i chętniej bierze udział ludność niepolska, jak np. Łemkowie w Beskidzie Środkowym, Huculi w Czarnohorze, Białorusini i t. p. Chętnie i owocnie współpracowała też z licznymi komitetami „Święta Morza“ ludność żydowska.

Ze względów technicznych jest rzeczą niemożliwą wyliczenie w niniejszem sprawozdaniu tych miejscowości, w których zostały zorganizowane obchody „Święta Morza“. Tych wszystkich, których obchód w 1934 r. obchodzi bliżej — odsyłamy do specjalnego sprawozdania, obficie ilustrowanego, które wyszło w formie książki p. t. „Święto Morza w 1934 r.“.

ZLOT MŁODZIEŻY W GDYNI

W ramach „Święta Morza“ w roku 1934 odbył się pierwszy w Niepodległej Polsce ogólnopolski zlot młodego pokolenia w Gdyni w dn. 1 lipca.

Początkowe założenie co do udziału w zlocie 50.000 uczestników musiało ulec zredukowaniu, ponieważ okazało się, iż ze względów czysto technicznych nie będzie można przywieźć nad morze i wywieźć z Gdyni takiej ilości uczestników w ciągu jednego dnia. Rzeczywista liczba uczestników wyniosła w tych warunkach około 25.000. Prócz trudności technicznych na zmniejszenie ilości uczestników wpłynął niewątpliwie fakt, że poszczególnym organizacjom pozostawiono stosunkowo krótki okres czasu (5—7 dni) do zorganizowania transportów.

Tem niemniej sam zlot wypadł bardzo okazale i spełnił niewątpliwie swe zadania ideowe, albowiem zdołał, mimo wszystko, zgromadzić młodzież ze wszystkich warstw i stowarzyszeń społecznych. zaś data 1 lipca roku 1934 stała się dla tej młodzieży datą przełomową; w dniu tym całe młode pokolenie stanęło frontem do morza.

Ślubowanie młodzieży, złożone w tym dniu na wierność polskiemu morzu, stanowi największy efekt „Święta Morza“ w roku 1934 i bardzo znaczne symboliczne jego zakończenie. Jesteśmy dziś głęboko przeświadczeni, że gdyby zaszła tego potrzeba — w obronie naszego dostępu do morza stanie zwartą gromadą całe młode pokolenie, stojące dziś na straży tego największego skarbu Rzeczypospolitej, źródła siły i potęgi państwa — jakim jest morze.

OBCHODY ROCZNICY 10 LUTEGO

Pragnąc spopularyzować wśród najszerzych mas społeczeństwa zagadnienia morskie i sprawy związane z morzem — Zarząd Główny L. M. K. rokrocznie organizuje uroczyste obchody 10 lutego, jako wiekopomną rocznicę odzyskania przez Polskę wolnego dostępu do morza.

Obchód 10 lutego 1934 r. miał specjalny charakter, bowiem w dniu tym, jako w 14-tą rocznicę odzyskania morza, rozpoczęto oficjalnie zbiórkę na Fundusz Obrony Morskiej. Praca przygotowawcza była znacznie cięższa, bowiem trzeba było opracować i rozesłać w teren nie tylko materiały propagandowe, ale i materiały organizacyjne, związane z rozpoczęciem zbiórki, oraz uzgodnić współpracę poszczególnych Sekcyj Marynarki Wojennej przy Oddziałach z Centralą.

W związku z tem wydano 90.000 egz. odezwy Zarządu F. O. M. oraz tyleż egz. barwnego plakatu propagandowego F. O. M., rozsyłając go do ogniw L. M. K., do pp. Starostów, Inspektorów szkolnych i różnych instytucyj. Wydano ponadto 4 broszury propagandowe, przyczem broszurkę, przeznaczoną dla szkół rozesłała się w imponującym nakładzie 300.000 egz. Prócz tego wydrukowano jeszcze jedną broszurę, którą — jako wzór odczytu — rozesłano do Oddziałów i Okręgów L. M. K.

Zarząd Główny polecił ponadto wszystkim placówkom L. M. K. zorganizowanie w dniu 10 lutego 1934 r. ogólnych uroczystości propagandowych. Ze swej strony Zarząd Główny przygotował serję 7 artykułów, które rozesłano do prasy w całej Polsce, oraz do wszystkich ogniw organizacyjnych Ligi. Przygotowano i uzgodniono program audycji morskiej w dniu 10 i 11 lutego. Zwołano konferencję prasy stołecznej — obok aktualnych artykułów uczestnicy otrzymali najnowsze wydawnictwa Ligi do wykorzystania na łamach prasy. W konferencji wzięło udział 24 dziennikarzy, reprezentujących 21 pism wszystkich kierunków. Uzgodniono z Zarządem Okręgu Warszawskiego program Akademii w stolicy i współpracowano przy jej zorganizowaniu.

Rocznica 10 lutego w roku 1935 obchodzona była również bardzo uroczysto ze względu na przypadające w r. b. XV-lecie odzyskania morza. Zarząd Główny opracował i rozesłał do wszystkich ogniw Ligi okólnik z wytycznymi co do zorganizowania obchodów.

Prócz tego przygotowano komplet 4 artykułów aktualnych, które rozesłano do całej prasy w Polsce i wszystkich Okręgów i Oddziałów L. M. K.

Wydano specjalną odezwę do społeczeństwa, w której podkreślono nasz olbrzymi dorobek na morzu i na wybrzeżu i wysunięto szereg haseł programowych na najbliższą przyszłość. W porozumieniu z Dyрекcją Polskiego Radja opracowano szczegółowo program audycji morskiej w dn. 9 i 10 lutego 1935 r.

Zwiększono nakłady numerów lutowych „Morza“ i „Polski na Morzu“ i rozesłano propagandowo do wszystkich szkół (26.000 egz.), formacyj wojskowych (25.000 egz.), harcerskich drużyn żeglarskich (3.300 egz.) i t. p.

Dzięki staraniom Zarządu Głównego p. Minister W. R. i O. P. wydał okólnik (Nr. 12 z dnia 19.I. 1935 r.), w którym zalecił młodzieży wzięcie udziału w uroczystościach XV rocznicy odzyskania dostępu do morza.

UDZIAŁ W II ŚWIATOWYM ZJEŹDZIE POLAKÓW Z ZAGRANICY

W czasie od 5—13 sierpnia 1934 r. odbywał się etapami w różnych miastach Polski II Zjazd Polaków z Zagranicy. Odbywał się on pod hasłem: a) ściślejszej niż dotąd organizacji, b) kultu dla mowy ojczystej, c) wychowania młodzieży. Prócz wybranych przez wszystkie środowiska polskie poza granicami kraju delegatów — przybyło ponad 8.000 gości zagranicznych ze wszystkich krajów Europy, a ponadto z Kanady, Stanów Zjednoczonych A. P., Południowej Ameryki, Afryki, a nawet Azji i Australji. Zorganizowano „Igrzyska Sportowe Polaków z Zagranicy“, w których wzięło udział kilkuset młodych sportowców. Otwarto wystawę „Polska i Polacy w świecie“, która zobrazowała w formie pogładowej najważniejsze momenty kultury polskiej, polskiej ekspansji gospodarczej i dorobku środowisk polskich zagranicą. Organizowany w ramach Zjazdu „Złot Młodzieży“ dał przegląd sił, które zajmą miejsca przy warsztatach pracy po obecnem pokoleniu. Konferencja prasy polskiej z zagranicą zajmowała się zagadnieniem nawiązania ścisłej współpracy z prasą polską w kraju i t. d.

Członkowie Zarządu Głównego L. M. K. brali żywy i bezpośredni udział w pracach zarówno Komitetu Organizacyjnego Zjazdu, jak również w pracach poszczególnych Komisji i Sekcji — wychodząc z założenia, że jednym z ważnych podstawowych celów Ligi jest nawiązanie bezpośredniej współpracy i jaknajściślejsze zespolenie z krajem 8 milionowej rzeszy Polaków zagranicznych.

DZIEŃ POLAKA Z ZAGRANICY

Z tych założeń wychodząc, Liga Morska i Kolonjalna wraz z Radą Organizacyjną Polaków z Zagranicy zorganizowała w ramach Zjazdu „Dzień Polaka z Zagranicy“. Dzień ten odbył się na terenie całej Rzeczypospolitej w dniu 12 sierpnia r. 1934. Obchody i uroczystości organizowane w tym dniu nosiły podwójny charakter: z jednej strony miały one charakter informacyjny celem spopularyzowania wśród najszerszych mas społeczeństwa problemów związanych z Polonjami zagranicznymi, z drugiej zaś strony były manifestacją serdecznych uczuć społeczeństwa w kraju w stosunku do braci, przybywających z obczyzny.

Możemy śmiało stwierdzić, że „Dzień Polaka z zagranicy“ spełnił pokładane w nim nadzieje. Zwróciliśmy uwagę trzydziestu milionów obywateli w Polsce na 8-miljonową rzeszę braci naszych, którym los nie pozwala na korzystanie wraz z nami z dobrodziejstw niepodległego bytu. Z drugiej strony Polacy zagraniczni przekonali się naocznie, że kraj cały wita ich gorąco i serdecznie, uważając ich za krew z krwi i kość z kości żywą część narodu polskiego.

AKCJA WYCIECZKOWA

Realizując uchwałę V Walnego Zjazdu Delegatów w sprawie zorganizowania dla członków L. M. K. masowych wycieczek do Gdyni i na wybrzeże—Zarząd Główny wystąpił na wiosnę roku 1934 do Ministerstwa Komunikacji

z wnioskiem o przyznanie Lidze popularnych pociągów z terenu całej Polski do Gdyni za ryczałtową opłatę 10.000 zł. od pociągu. Przychylna, ale zbyt późno, wydana przez Ministerstwo decyzja w tej sprawie nie pozwoliła już Zarządowi Głównemu i Okręgom na odpowiednią propagandę, to też efekty tej akcji były mniejsze, niż spodziewaliśmy się pierwotnie.

Z projektowanych kilkudziesięciu pociągów uruchomiono ostatecznie w lecie 23 pociągi, przewożąc do Gdyni i na wybrzeże ponad 20.000 członków Ligi. Jeśli zważymy, że opłata za udział w 2-dniowej wycieczce (bez względu na stację wyjazdową pociągu) wynosiła zł. 18 gr. 50 i że za tę opłatę każdy uczestnik uzyskiwał: a) przejazd koleją do Gdyni i spowrotem, b) zwiedzenie Gdyni pod kierunkiem przewodnika, c) zwiedzenie portu od strony morza na holowniku, d) przejazd statkiem na Hel i spowrotem, e) nocleg w Domu Emigracyjnym w Gdyni — to musimy stwierdzić, że opłata ta nie była wygórowana i że pozwalała rzeczywiście najszerszym masom korzystać ze wspomnianych pociągów popularnych.

Oczywiście, że w akcji tej — rozpoczętej na tak szeroką skalę po raz pierwszy — było sporo braków i niedomagań. Troską Zarządu Głównego jest usuwanie wszelkich niedociągnięć i takie usprawnienie aparatu, kierującego tą akcją, by wszyscy wycieczkowicze nie mieli na przyszłość najmniejszych nawet powodów do narzekań. Między innymi zawarto umowę z P. B. P. „Orbis“ co do stałej współpracy w zakresie obsługi technicznej naszych wycieczek.

Program wycieczek masowych do Gdyni w r. 1935 przewiduje uruchomienie 40 popularnych pociągów w ciągu całego sezonu.

WŁASNE SCHRONISKO L. M. K. W GDYNI

Realizując uchwałę V Walnego Zjazdu Delegatów o skierowaniu masowych wycieczek z całego kraju do Gdyni i nad polskie morze — Zarząd Główny przystąpił w kwietniu r. 1934 do prac przygotowawczych, związanych z budową własnego schroniska w Gdyni. Według pierwotnego projektu schronisko to miało być drewniane, obliczone na 1.000—1.200 osób. Rozpisana na ten cel pożyczka wewnętrzna cieszyła się dużym powodzeniem, to też w krótkim okresie czasu wpłynęło z tego tytułu do kasy Zarządu Głównego L. M. K. kwota ponad 40.000 złotych.

Następnie jednak — wskutek stanowiska władz, zainteresowanych rozbudową miasta Gdyni — Zarząd Główny zmienił pierwotny zamiar i zdecydował się podjąć budowę schroniska murowanego a nie drewnianego. Zmiana ta pociągnęła oczywiście znaczne zwiększenie kosztorysu budowy schroniska. W wyniku konkursu, ogłoszonego na projekt schroniska, sąd konkursowy na posiedzeniu w dniu 18/VII roku 1934 przyznał jednogłośnie nagrodę projektowi architekta J. Wierzbickiego.

Dość długo przeciągała się sprawa uzyskania placu pod budowę schroniska w Gdyni. Dopiero pod koniec okresu sprawozdawczego udało się pokonać wszystkie trudności związane z tą sprawą i plac pod budowę został wreszcie L. M. K. przyznany. Ponieważ banki obiecały dać pożyczkę na ten cel — sprawa wybudowania schroniska L. M. K. na wybrzeżu morskiem wchodzi w chwili obecnej w stadium realizacji.

REFERAT PROPAGANDOWY

W lecie roku 1934 został utworzony w biurze Zarządu Głównego L.M.K. specjalny referat propagandowy, który rozpoczął wydawać biuletyny prasowe

we Ligi Morskiej i Kolonjalnej, kompletować przezrocza, produkować filmy krótkometrażowe, kompletować wszelkiego rodzaju materiały prasowe systemem kartotekowym, opracowywać odczyty dla ogniw organizacyjnych Ligi, dla zagranicy i t. p. Prace tego referatu uległy pewnej przerwie wskutek tego, że kierownik referatu delegowany został do Gdyni na kierowanie w zastępstwie pracami ekspozytury biura Zarządu Głównego L. M. K., ale pod koniec okresu sprawozdawczego prace referatu zostały podjęte na nowo.

OBJAZD ORKIESTRY MARYNARKI WOJENNEJ

Zachęcony powodzeniem, jakim cieszyły się w r. 1933 koncerty reprezentacyjnej orkiestry Marynarki Wojennej z Gdyni — Zarząd Główny zorganizował analogiczny objazd prowincji przez tę orkiestrę pod kierownictwem p. kpt. A. Dulina. Poza wielką wartością artystyczną tych koncertów (kpt. Dulin jest jak wiadomo znanym i cenionym kompozytorem) podkreślić należy to, że przyczyniły się one do spopularyzowania naszej Marynarki Wojennej wśród najszerszych warstw społeczeństwa, ponieważ każdy koncert poprzedzany był krótką prelekcją na temat roli i znaczenia Marynarki Wojennej oraz rozpoczynającej się wówczas akcji zbiórki na Fundusz Obrony Morskiej.

W czasie od 1 marca do 30 kwietnia zespół odwiedził ogółem 39 miejscowości, dając w sumie około 50 koncertów. Efekt finansowy był również bardzo poważny.

PRACE RÓŻNE

Zarząd Główny zajął się bezpośrednio losem trzech stypendystów z Brazylii, umieszczając jednego w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie, drugiego w Wyższej Szkole Budowy Maszyn im. H. Wawelberga w Warszawie, zaś trzeciego w Szkole Przemysłowej w Krakowie. Koszta, związane z nauką i utrzymaniem tych stypendystów, Zarząd Główny pokrywał narazie z własnych funduszy. Podkreślić należy z uznaniem, że Oddział L. M. K. w Pionkach przejął całkowicie na swe utrzymanie stypendystę, umieszczonego w Krakowie. Pozostali stypendyści są nadal utrzymywani z funduszy Zarządu Głównego, przyczem Okręgi i Oddziały stosunkowo bardzo niewiele współdziałają w tym zakresie.

Poparto starania Komitetu Organizacyjnego Wyprawy Wysokogórskiej do Ameryki Południowej; wyjednano dla członków wyprawy ulgi przy uzyskiwaniu paszportów zagranicznych i przy przejeździe drogą morską do Ameryki; udzielono ekspedycji doraźnie pożyczkę zwrotną w wysokości 3.000 zł. na koszt wyprawy, która doszła do skutku i uwieńczona została powodzeniem (zdobycie szczytów Aconcagua, Mercedario i t. p.).

Dla celów ogólnej propagandy nabyto 1.000 egz. książki „Śląsk“ (wydaw. Wegnera w Poznaniu), przyczem Zarząd Główny otrzymał jednocześnie bezpłatnie drugi tysiąc egzemplarzy tego wydawnictwa w jęz. angielskim i polskim. Egzemplarze te na wiosnę r. 1934 wysłano w celach propagandowych do Stanów Zjednoczonych A. P.

Uznając zasługi mjra St. Skarżyńskiego w dziedzinie sportu lotniczego i w dziedzinie propagandy imienia polskiego zagranicą — Zarząd Główny zorganizował na jego cześć „herbatkę“ towarzyską, która odbyła się w dniu 16.IX. 1934 r. Obecni byli licznie zaproszeni goście, m. inn. konstruktorzy

zwycięskiej RWD. pp. inż. inż. Drzewiecki, Rogalski i Wędrychowski oraz liczni członkowie Rady i Zarządu Głównego L. M. K.

Podobnie uczczono zasługi por. A. Bohomolca i por. mar. handl. St. Świechowskiego, którzy na jachcie „Dal“ przepłynęli z Gdyni do Nowego Yorku. Zorganizowano dla nich przyjęcie w lokalu Oficerskiego Yacht-Klubu w Warszawie, na którym prezes Zarządu Głównego L. M. K. gen. dyw. Orlicz-Dreszer w imieniu Pana Prezydenta Rzeczypospolitej dekorował obojga dzielnych żeglarzy Krzyżami Zasługi.

Zarząd Główny współdziałał z Główną Księgarnią Wojskową przy wydaniu pięknego albumu morskiego p. t. „Polska na morzu“, ilustrującego nasz olbrzymi dorobek na wybrzeżu i na morzu. Poparto wydawany przez Związek Harcerstwa Polskiego „Album Wisły“, zakupując zgóry pewną ilość egzemplarzy tego ciekawego i jedyne w swoim rodzaju wydawnictwa.

Zarząd Główny poparł czynnie akcję subskrypcji „Pożyczki Narodowej“, ogłaszając w tej sprawie specjalną odezwę do ogółu członków Ligi.

Kolegium Międzynarodowych Wykładów Akademickich w porozumieniu z Zarządem Głównym Ligi Morskiej i Kolonjalnej zorganizowało w stolicy kurs podstawowych wiadomości o morzu polskim dla Polaków z zagranicy, studujących w Warszawie. Kurs objął ogółem 9 wykładów i wzbudził duże zainteresowanie wśród młodzieży akademickiej. Uroczysta inauguracja kursu odbyła się w dn. 24 stycznia 1935 r. w lokalu Zarządu Głównego.

Staraniem Zarządu Głównego Ligi odbyły się w dn. 25 lutego 1934 r. dwa odczyty na tematy: „Instytut Morski i Kolonjalny“ oraz „Port Algieru“. Prelegentem był wybitny znawca spraw morskich i kolonjalnych zasłużony prezes Okręgu Poznańskiego L. M. K. prof. Stanisław Pawłowski. Odczyty te zgromadziły liczny zastęp słuchaczy, którzy z wielkiem zainteresowaniem wysłuchali wywodów prelegenta, omawiającego zupełnie konkretny projekt zorganizowania Instytutu.

DZIAŁALNOŚĆ BIURA ZARZĄDU GŁÓWNEGO

Olbrzymi rozwój organizacji w okresie sprawozdawczym spowodował wzrost liczby zatrudnionych w biurze Zarządu Głównego L. M. K. płatnych pracowników. W roku 1933 biuro zatrudniało 9 osób personelu płatnego oraz 2 woźnych. W roku 1934 personel ten wzrósł do 19 pracowników, 2 woźnych i 2 gońców. Aczkolwiek wzrost liczby płatnych pracowników był w okresie sprawozdawczym dość poważny, nie stał on jednak w żadnym stosunku do wzrostu konkretnych prac, prowadzonych w tym czasie przez Ligę. Ilustrują to dobitnie dwie liczby: wydatki personalne w porównaniu z rokiem 1932 wzrosły dwukrotnie, zaś wykonanie budżetu bez zbiórki na FOM wzrosło w tym samym czasie pięciokrotnie, a z sumami zebranymi na FOM — dziesięciokrotnie.

Biuro było zawsze tym aparatem wykonawczym, który prace, podjęte czy zainicjowane przez Zarząd Główny, wprowadzał w życie. Wszystkie sprawy, czy to programowe, czy organizacyjne, czy propagandowe, czy wydawnicze — realizowano zawsze w oparciu o pracowników Biura, którzy byli nie tylko urzędnikami, lecz również reprezentowali czynnik obywatelski, wysoce uspołeczniony, zdolny do dużych ofiar i poświęceń, gdy zachodziła tego potrzeba. Wyrazem uznania ze strony władz naczelnych Ligi była uchwała Rady Głównej z dn. 18 lutego 1934 r., powzięta na wniosek Prezesa Rady, którą podziękowano pracownikom Biura Zarządu Głównego L. M. K. za wydatną pracę przy nowym podziale w Zarządzie Głównym. Na tem samym

posiedzeniu Rada Główna zdecydowała utworzyć specjalny fundusz ubezpieczeniowy dla pracowników biura, pomyślany w ten sposób, że na wypadek wyjścia z instytucji pracownik za każdy przepracowany rok otrzyma jednomiesięczną pensję. W wypadku śmierci pracownika odpowiednią kwotę otrzyma muje rodzina.

W roku sprawozdawczym wpłynęło do Biura i wysłano z Biura Zarządu Głównego 32.150 pism, nie licząc komunikatów, ankiet i t. p. masowych zgłoszeń, których nie rejestrowano w dzienniku. Do Okręgów, Obwodów i Oddziałów wyszło w tym samym czasie 22 okólniki średnio po 1.000 egz. każdy. Czynności Biura wzmogły się bardzo z chwilą rozpoczęcia akcji zbiórki na Fundusz Obrony Morskiej, gdy znaczki FOM trzeba było rozsyłać centralnie z Warszawy do wszystkich ogniw organizacyjnych Ligi i do wszystkich męrząd Główny L. M. K.

Żywiolowy wprost rozwój prac organizacyjnych Ligi zmusił wreszcie Zarząd Główny do zdecentralizowania całej pracy. Opracowano zasady tej decentralizacji, którą poczęto wprowadzać w życie z dniem 1 lutego r. 1935. W ślad za decentralizacją prac Ligi rozpoczęto decentralizację zbiórki na FOM, która zrealizowana zostanie po 1 maja 1935 r., gdyż od tego momentu rozpocznie się przejmowanie tej akcji przez 5 pierwszych Okręgów L. M. K.

Nie ulega wątpliwości, że decentralizacja przyczyni się wydatnie do usprawnienia całokształtu prac. prowadzonych przez Ligę, a zwłaszcza do pogłębienia i rozszerzenia prac programowych, podejmowanych przez Zarząd Główny L. M. K.

EKSPOZYTURA BIURA ZARZĄDU GŁÓWNEGO W GDYNI

Wybrzeże jest punktem, ogniskującym niezliczoną ilość problemów morskich. Naturalną wobec tego rzeczą jest wydzielenie z Biura Zarządu Głównego komórki, któraby na wybrzeżu badała wylaniające się zagadnienia, informowała o nich Centralę oraz wykonywała szybko otrzymane zlecenia.

Sprawy, jakie należą do Ekspozytury, zgrubsza podzielić można na dwie części: z jednej strony czynności związane ze spotęgowanym ruchem turystycznym szerokich mas obywateli, których Liga pragnie zetknąć bezpośrednio z morzem i wybrzeżem, z drugiej zaś strony prace, jakie podejmuje Liga na wybrzeżu i na morzu.

Ekspozytura Biura Zarządu Głównego Ligi Morskiej i Kolonjalnej powstała na mocy uchwały Zarządu Głównego z dn. 18/II 1934 r.

Pierwszy etap prac Ekspozytury wypełniony był staraniami, zmierzającymi ku zorganizowaniu aparatu biurowego i racjonalnemu podziałowi prac. Wyzyskując codzienne doświadczenie i starając się przystosować formy pracy do naszych zadań, ujęto przedewszystkiem w ramy organizacyjne należyte zorganizowanie ruchu wycieczkowego nad morze. Różnolity skład wycieczek, ograniczony czas ich pobytu na wybrzeżu dyktował różny układ programu, co z zasady wymagało poprzedniego omówienia i dość obszernej wymiany korespondencji.

Ruch turystyczny rozpoczął się w maju — popłynęła fala wycieczek popularnych i indywidualnych, które należało przyjąć, zakwaterować, wyżywić, skierować do zwiedzenia obiektów wybrzeża i t. p.

Największe nasilenie wycieczek przejawiało się od czerwca do sierpnia włącznie; we wrześniu nastąpiło odprężenie spowodowane zakończeniem sezonu wycieczkowego. Ekspozytura obsłużyła ogółem wycieczek popul. i indywid.

przewidzianych w planie w składzie 30.000 osób i ponadto 10.000 osób, wchodzących w skład wycieczek luźnych.

Drugim zagadnieniem było zorganizowanie Obozów Nadmorskich w Helu i Jastarni. Obozy Nadmorskie mające, obok innych, zadanie przemiany kontynentalnego typu Polaka na typ morski, zdobyły prawa obywatelstwa i rozbudowa ich w następnych latach wydaje się być rzeczą pożądaną.

Mimo dużych trudności technicznych, Obozy funkcjonowały naogół sprawnie, czego wyrazem była frekwencja, wyrażająca się w okrągłych cyfrach 900—1000 osób w poszczególnych etapach.

W czasie trwania Obozów Nadmorskich Ekspozytura miała za zadanie czuwać nad całokształtem prac związanych z organizacją i administracją Obozów. Już w samych początkach istnienia Ekspozytury powstaje myśl budowy schroniska L. M. K. W związku z tem podjęto pierwsze prace przygotowawcze (starania o odpowiedni teren, wykonanie pomiarów niwelacyjnych oraz pierwotnego planu schroniska L. M. K.). Pierwotny plan schroniska drewnianego został zaniechany, wobec powyższego dalsze prace zostały chwilowo wstrzymane aż do ostatecznego rozstrzygnięcia sprawy odstąpienia Lidze placu i zdobycia potrzebnych środków na budowę murowanego schroniska.

W miesiącu czerwcu Ekspozytura była zajęta organizacją Święta Morza i Zlotu Młodzieży w Gdyni.

Zmontowanie aparatu, mającego pokierować wielkimi masami uczestników Święta Morza i Zlotu Młodzieży, było nader trudnem i skomplikowanym zadaniem. W całokształcie tych przygotowań mieściła się też praca nad zorganizowaniem licznych pomocniczych komitetów, wymagająca nawiązania kontaktów z niezliczonymi komórkami życia społecznego. Ekspozytura stała się ośrodkiem wszystkich poczynań, skąd szły dyrektywy regulujące całą akcję. (Kierownik Ekspozytury p. Bartoszczyk był podówczas generalnym sekretarzem Święta Morza i Zlotu Młodzieży w Gdyni). Komenda Zlotu Młodzieży i aparat wykonawczy Komitetu Święta Morza zostały scentralizowane w Ekspozyturze.

Ogólna frekwencja podczas Święta Morza i Zlotu Młodzieży da się wyrazić globalną cyfrą 35.000 uczestników.

Rozmach tych prac nieodrazu doznał zahamowania. W połowie lipca Ekspozytura stanęła wobec nowego zadania: przyjęcia uczestników Zjazdu Polaków z Zagranicy, zdążających ze wszystkich stron świata do swej Ojczyzny. Skolei w sierpniu trzeba było zorganizować przyjęcie uczestników Spływu.

W miesiącu lipcu sprawa posiadania przez Ligę Morską i Kolonjalną statku wkroczyła w stadium urzeczywistnienia się. Komisja ekspertów wyjechała w lipcu do Kielu w sprawach związanych z kupnem „Elemki“.

Kontrola i remont „Elemki“ w Stoczni Kilońskiej pochłania uwagę Ekspozytury.

Odtąd Ekspozytura śledzi postępy w tej sprawie, utrzymując stały kontakt ze Stoczną. Czynnione są przygotowania do przyjęcia statku, mającego po dokonanej kontroli i koniecznym remoncie zawinąć do portu Gdyni.

W momencie, gdy sprawa „Elemki“ wydawała się być w pewnym stopniu załatwiona, następuje jej niespodziewana awarja. Awarja „Elemki“ okazuje się tak poważną w swych skutkach, iż naprawa wymagać będzie znacznie-szego upływu czasu.

Tem samem uplanowany wyjazd „Elemki“ ulega zwłoce. Zamiast „Elemki“ jedzie do portów Zachodniej Afryki „Poznań“. Jednocześnie są prowa-

dzione intensywne prace na Stoczni Gdańskiej, mające doprowadzić „Elemkę“ do stanu warunkującego jej użycie.

Szycie żagli w Stoczni Yachtowej w Gdyni, sprawy asekuracyjne i t. p. odbywały się przy żywym współudziale Ekspozytury, usiłującej przez wzmożony kontakt usunąć niedokładności i usterki. Szczególnie przy kupnie materstwa Polskiego nie znalazły się przedsiębiorstwa, któreby produkowały żagle jału na żagle napotykała Ekspozytura na wielkie trudności. I tak na terenie Pań-tytu właściwego dla „Elemki“.

Usilne poszukiwania nie dały pozytywnych wyników. Po dojrzałej roz- wadze zdecydowano się na zakup żagli w Kopenhadze, wychodząc z założenia, iż wyższa jakość i ogromna różnica w cenie w pełni równoważy straty spo- leczne wynikające z konieczności importu tych żagli.

Troska o stan „Elemki“ nie wyczerpywała jednak całokształtu prac Ekspozytury.

Po zakończeniu sezonu wycieczkowego rozpoczęła Ekspozytura dążyć do nastawienia całego aparatu na zagadnienia natury programowej (sprawy gospodarcze, kolonjalne, handlowe, techniczne — urządzenia portowe oraz żeglugowe). W tym celu Ekspozytura zainicjowała powstanie sekcji prac programowych, skupiającą teższe umysły młodego pokolenia L. M. i K. w Gdyni.

Jeśli chodzi o różne instytucje na terenie Gdyni (państwowe, komunalne, handlowe i t. p.) jak np. Urząd Morski, Komisarjat Rządu, Linja Gdynia— Ameryka, Żegluga Polska i t. d., to Ekspozytura współpracowała z niemi w ciągu roku 1934 na odpowiednich odcinkach przy realizacji konkretnych zagadnień morskich, interesujących Ligę Morską i Kolonjalną.

Prócz wymienionych wyżej ważnych prac, związanych bądź bezpośrednio, bądź pośrednio z morzem — absorbowało Ekspozyturę jeszcze cały szereg spraw biurowych i administracyjnych (prowadzenie buchalterji, wykony- wanie zestawień i wyciągów kasowych, prośadzenie korespondencji i t. p.).

III. DZIAŁALNOŚĆ OKRĘGÓW

Organizacja Okręgów

Już III Walny Zjazd Delegatów L. M. K., zwołany do Lwowa w okresie 25 — 27 czerwca 1932 r., uchwalił jako główne zadanie organizacyjne wybranych wówczas władz jaknajszysze powołanie ogniw wojewódzkich L.M.K. (Okręgów), bez których nie możnaby było myśleć nawet o dalszym jej rozwoju i wzroście — zwłaszcza przy coraz to nowych zadaniach i nowych działach pracy, narzucanych przez samo życie i przez doniosłość tych wszystkich spraw, którym Liga M. K. służy. Lecz zadanie to nie było wówczas łatwe, gdy się zważy, że liczba Oddziałów na obszarze całego państwa nie osiągnęła nawet 200 jednostek i że zaledwie 2 Okręgi: Zagłębia Węglowego i Warszawski funkcjonowały normalnie, a 5 — było dopiero w organizacji. Organizacja pozostałych Okręgów spoczywała w rękach Komitetów, powołanych przez Zarząd Główny na prawach tymczasowego Zarządu Okręgu, bądź też została powierzona Zarządom Oddziałów, mających siedzibę swą w miastach wojewódzkich. Jak Oddział w Wilnie — dla Okręgu Wileńskiego, Oddział w Łucku — dla Okręgu Wołyńskiego, Oddział w Krakowie — dla Okręgu Krakowskiego, Oddział w Stanisławowie — dla Okręgu Stanisławowskiego, Oddział w Tarnopolu — dla Okręgu Tarnopolskiego, zaś dla Okręgu Nowogródzkiego — Oddział w Baranowiczach. jako najsilniejszy na terenie tego województwa ośrodek pracy ligowej.

To też i IV Walny Zjazd Delegatów z 1933 r. musiał się jeszcze zająć tem zagadnieniem, albowiem organizacja Okręgów nie została w ciągu roku doprowadzona do pomyślnego końca. Wyniki pozytywne i całkowite zostały w tym zakresie osiągnięte dopiero w okresie sprawozdawczym, któremu dobry początek dał sam IV Zjazd, zaś „Święto Morza“ 1933 r. wniosło wiele wartościowych i skutecznych elementów propagandowych i organizacyjnych, zdyskontowanych jaknajlepiej dla dobra i dalszego szybkiego rozwoju Ligi, jaki można było z radością obserwować w drugiej połowie 1933 r. — gdy siła liczebna Ligi wzrosła w dwójnasób, oraz w ciągu r. 1934 — gdy stan jej liczebny znów się podwoił. Załączona do niniejszego sprawozdania tablica liczbowa Okręgów jest miarą nadzwyczajnego rozwoju Ligi w omawianym okresie, lecz ujęta szematycznie — nie daje ścisłego obrazu struktury organizacyjnej ani tych zmian organizacyjnych i terenowych, jakie w tym czasie zostały uczynione. Wymaga zatem bliższego omówienia.

W momencie wyjściowym do okresu sprawozdawczego, t. j. w dniu 1 kwietnia 1933 r., Okręg Lwowski obejmował jeszcze 3 województwa Ma-

łopolski Wschodniej: lwowskie, stanisławowskie i tarnopolskie i działalność Zarządu Okręgu obejmowała te województwa do czasu wyodrębnienia najpierw Okręgu Stanisławowskiego, a następnie Tarnopolskiego. Celem odciążenia Zarządu Okręgu Lwowskiego, pracującego na tak rozległym terenie, w Jarosławiu, jako silnym ośrodku pracy ligowej, jeszcze w styczniu 1932 r. została powołana Delegatura Okr. Lwowskiego, obejmująca 14 powiatów zachodnich woj. lwowskiego. Dopiero w okresie sprawozdawczym sprawy po-

Daty powstania poszczególnych Okręgów i MK

działu terytorjalnego tych Okręgów zostały rozwiązane w myśl przepisów statutu; zamknęły się w granicach wojewódzkich; zaś Delegatura Jarosławska otrzymała uprawnienia Okręgu.

W wyniku tych zmian Okręg Lwowski został tylko przy części woj. lwowskiego — przy 13 powiatach wschodnich. Zatem wykazany w tablicy rozwój trzech Okręgów Małopolski Wschodniej jest w części wynikiem działalności Zarządu Okręgu Lwowskiego, a zwłaszcza w zakresie organizacji Kół

szkolnych, którą rozwija nieprzerwanie i bardzo intensywnie Sekcja Młodzieży tego Okręgu na całym obszarze Kuratorjum Lwowskiego Okręgu Szkolnego, wkraczając tem samem w teren woj. stanisławowskiego i tarnopolskiego. To też tak duży wzrost Kół Szkolnych L. M. K. na terenie tych województw jest niewątpliwie w dużej części zasługą Sekcji lwowskiej. Również Okręg Zagłębia Węglowego poza woj. śląskiem obejmuje 3 powiaty południowe woj. kieleckiego: będziński, zawierciański i częstochowski, ciężące bardziej do Śląska, niż do Okręgu Radomsko-Kieleckiego. Jednak niema już przeszkód, aby i w tym wypadku oba wymienione Okręgi zamknąć w granicach właściwych województw, jak również, aby Warszawę, zbliżającą się już do 200 oddziałów, wydzielić z Okręgu Warszawskiego w oddzielny Okręg Stołeczny. Sprawy te dojrzały już na tyle, że niewątpliwie zostaną przeprowadzone jeszcze w początku 1935 r.

Okręg Białostocki

W miarę tworzenia się Oddziałów Ligi Morskiej i Kolonjalnej na terenie woj. białostockiego dawał się coraz więcej odczuwać brak komórki organizacyjnej wyższego rzędu. Zarząd Główny L. M. K. począł coraz więcej interesować się sprawą kreowania Zarządu Okręgu Ligi Morskiej i Kolonjalnej w Białymstoku, jako siedzibie województwa. Wszczęto pewne kroki, które ze względu na różne okoliczności — nie dały realnych wyników. Zarząd Oddziału L. M. K. w Białymstoku w połączeniu z Zarządem Koła Miłośników Historji, Literatury i Sztuki w Białymstoku w celu zainteresowania społeczeństwa sprawą Ligi Morskiej i Kolonjalnej i kwestją utworzenia Okręgu zwołał na dzień 2 marca 1934 r. publiczne zebranie obywatelskie, na którym delegat Zarządu Głównego podniósł sprawę utworzenia omawianego Okręgu. Dopiero dnia 7 maja 1934 r. przy współudziale wicewojewody p. Stanisława Michałowskiego odbyło się zebranie białostockiego obywatelstwa, na którym delegaci Zarządu Gównego L. M. K. podnieśli powtórnie sprawę utworzenia Zarządu Okręgu. Zebranie obywatelstwo uchwaliło utworzyć Zarząd Okręgu, powołując w tym celu Komitet Organizacyjny z p. wicewojewdą Michałowskim na czele.

Z Komitetu tego utworzył się po różnych fluktuacjach Zarząd Okręgu, który właściwie dopiero dnia 5 listopada 1934 r. rozpoczął swoją akcję, a do którego m. in. weszli: Dr. Adam Piasecki, Prezydent miasta — Seweryn Nowakowski, Płk. R. Dreszer z Suwałk, Płk. W. Porczyński, Sędzia P. Chojnowski z Grodna, Inż. M. Dauter, Mgr. A. Helm. Początki pracy nowopowstałego Zarządu były niezmiernie trudne. Nie miał on na początku żadnych funduszy na odpowiednie i właściwe zorganizowanie pracy.

Mimo tej niepomyślnej konjunktury Zarząd zdobył się na swój własny lokal, w którym mieści się Biuro Okręgu L. M. K., kierowane przez własnego kierownika. Mimo ciężkiego stanu materialnego Zarządu Okręgu rozwijają się jednak jego agendy. Zważyć należy, że w chwili powstania jego na terenie województwa Białostockiego było tylko 11 oddziałów w: 1) Augustowie, 2) Białymstoku, 3) Grajewie, 4) Grodnie im. St. Batorego, 5) Grodnie przy Sądzie Okręgowym, 6) Łomży, 7) Ossowcu, 8) Ostrołęce — ogólny 9) Ostrołęce — wojsko, 10) Raczki, 11) Suwałki, 12) Wołkowyśk, 13) Zambrów.

Od tego czasu, dzięki wyteżonej pracy i wysiłkom niektórych osób Zarządu, przybyło do szeregu placówek L. M. K. na terenie Białostoczyzny 8 nowych oddziałów: 1) Białowieży, 2) Białymstoku — rzemieślniczy, 3) Biel-

sku Podlaskim, 4) Grabowie — kolej, 5) Hajnówce, 6) Sokółce, 7) Supraśl i 8) Wasilków.

Obecnie Okręg liczy 21 Oddziałów. Ogólna liczba członków rzeczywistych wynosi już 3.456, nie licząc członków zbiorowych i kół szkolnych.

Akcja zbiórki na Fundusz Obrony Morskiej stale postępuje, dając znaczne wyniki. Wszystkie Oddziały w sposób bardzo energiczny traktują tę sprawę, tak że obecnie na F. O. M. zebrano 30.000 zł. w gotówce. Głównym środkiem zbiórki są przeważnie znaczki fomowe, które zostały rozsiane po całym terenie Okręgu, ponieważ Zarząd sprawę tę uważa za jedną z najważniejszych. Na następnym etapie prac Zarządu leży sprawa tworzenia nowych placówek Ligi. Wyznaczono już bardzo szeroką sieć miejscowości, w których mają być w najbliższej przyszłości Oddziały Ligi Morskiej i Kolonjalnej.

Okręg Krakowski

W pierwszych miesiącach okresu sprawozdawczego działalność Okręgu ustała niemal zupełnie. a to na skutek zdekompletowania się składu Zarządu; wznowiły ją i to z dużą energią nowe władze Okręgu, wybranego w roku 1933 na jesiennym zjeździe delegatów Oddziałów, który wyłonił nowy Zarząd w następującym składzie:

Gen. Bernard Mond, Ppłk. dypl. Tadeusz Tomaszewski, Dr. Czuchajewski, Fordey Ernest, Dyr. Kesler, Kpt. dypl. int. Dr. Dąbrowski, D-rowsa Sędziowska, Ppłk. Dr. Kucz, Kpt. int. Zimmerman, Kpt. dypl. Zaremba, Dr. Pasowicz, Kpt. Szelaż, Zbierański, Kpt. Suchoń, Inż. Wierzchowski, Rtm. Koziański, Inż. Bielański, Dr. Spitzer.

Szerzej prace Zarządu zainaugurował Ogólny Wojewódzki Zjazd Obywatelski, urządzony w dn. 11 marca 1934 r. w sali Domu Katolickiego w Krakowie, na który z terenu województwa przybyło około 1.000 publiczności — przedstawiciele wszystkich warstw i organizacji, a z terenu Krakowa około 500, tak, że sala mogąca pomieścić 1.500 ludzi była wypełniona. Zebrani w skupieniu wysłuchali przepięknych przemówień i uchwalili rezolucję popierania L. M. K. i spraw F. O. M. Przemówienia były transmitowane przez radio. Potężne wrażenie na wszystkich uczyniła mowa ppłk. dypl. Tomaszewskiego, Szefa Sztabu DOK. V, przewodniczącego sekcji Maryn. Wojen. Okręgu Krakowskiego, która znalazła swe miejsce i w miesięczniku „Morze“ w artykule „Bezpieczeństwo ostatniej Twierdzy“. Dotychczasowy wynik zjazdu: założenie nowych 10 oddziałów.

W dążeniu do usprawnienia działalności poszczególnych oddziałów przeprowadza się kontrolę tychże, wysyłając wszelki materiał propagandowy bezpłatnie; oddziały nie wykazujące większej działalności podciągają się do pracy podawanymi w okólnikach miesięcznych wynikami pracy innych oddziałów. Wychodząc z założenia, że każda wyższa komórka organizacyjna musi świecić przykładem niższym. Zarząd Okręgu względnie Sekcja Maryn. Wojen. — nie pozwala Oddziałowi czekać na odpowiedź, lecz wszystkie pisma wchodzące są w tym samym dniu załatwione. Takie postawienie sprawy ma ten dodatni skutek, że zmusza i oddziały do odwrotnego załatwiania spraw przesłanych im do wykonania.

Specjalnem nastawieniem Okręgu było:

- 1) Pogłębianie wartości istniejących już oddziałów i zakładanie nowych.
- 2) Zdobywanie coraz większej ilości członków L. M. K. dla Oddziałów.

3) Dążenie, by przy każdym Oddziale była sekcja Marynarki Wojennej.

4) Zbiórka na F. O. M.

Jeżeli chodzi o zbiórkę na F. O. M. to tutejsza sekcja Maryn. Wojen. pod kierunkiem ppłk. dypl. Tomaszewskiego rozwija bardzo szeroką działalność i tak: urządzono czarną kawę „bridge“, która dała dochód 332 zł., rozpisano 151 pism do najrozmaitszych fabryk, banków, spółek i t. d. o subwencję dla F. O. M., dołączając odpowiednie ulotki propagandowe. Akcja ta dopiero rozpoczęta przyniosła według obecnego obliczenia 1.274 zł. i 65 gr. co łącznie z kwotą 332 zł. z czarnej kawy bridge, czyni kwotę zł. 1.606,65 uzyskaną na F. O. M. wprost — a nie ze sprzedaży znaczków.

Przystępując do sprawy budowy schroniska należy podać, że Okręg z oddziałem Krakowskim zadeklarował kwotę 8.000 zł., zaś oddziały: Grybów 20 zł., Szczakowa 100 zł., Jasło 150 zł., Gorlice 100 zł. Glinik Marjam. 100 zł., Kłaj 50 zł., Żywiec 100 zł., Nowy Targ 100 zł., co czyni razem 8.720 zł. Nie jest to kwota ostateczna, gdyż w tej sprawie napływają jeszcze sprawozdania i nie jest wykluczone, że jeszcze coś na budowę schroniska w Gdyni wpłynie.

Obecny stan oddziałów wynosi 58, a jeżeli weźmiemy pod uwagę stan w okresie sprawozdawczym, otrzymamy cyfrę 36 nowych oddziałów L. M. K., co przy wielkiej liczbie najrozmaitszych związków i stowarzyszeń na terenie woj. krakowskiego jest dużym sukcesem.

Powódź szalejąca w lipcu 1934 r. przerywa akcję na kilka miesięcy. Przerwę polecił Zarząd Okręgu wykorzystać oddziałom na pracę reorganizacyjną, przemyślenie środków zaradczych i opracowanie planów dalszej pracy. Obecnie jednak powstają znowu oddziały, co jest dowodem, że teren zaczyna żyć.

Akcja zorganizowania oddziałów w miastach woj. krakowskiego jest na ukończeniu, gdyż już w następujących miejscowościach są czynne placówki Ligi: 1) Andrychów. 2) Biała, 3) Biecz, 4) Bochnia, 5) Brzesko, 6) Chelmek, 7) Chrzanów. 8) Czarny Dunajec, 9) Dąbrowa, 10) Dębica, 11) Dobczyce, 12) Glinik Marjampolski. 13) Gorlice, 14) Grybów, 15) Jasło, 16) Jaworzno, 17) Jordanów. 18) Kalwarja Zebrzydowska, 19) Kłaj, 20) Kraków, 21) Krościenko n/D., 22) Krynica, 23) Krzeszowice, 24) Libiąż, 25) Libusza, 26) Limanowa, 27) Maków Podhal., 28) Mielec, 29) Mszana Dolna, 30) Myślenice, 31) Niepołomice, 32) Nowy Targ, 33) Nowy Sącz, 34) Oświęcim, 35) Pilzno, 36) Podgórze, 37) Prądnik Czerwony, 38) Radomyśl Wielki. 39) Rajcza, 40) Ropczyce, 41) Sędziszów, 42) Siedlec, 43) Stary Sącz, 44) Sucha, 45) Szczakowa, 46) Tarnów — więziene. 48) Tuchów. 49) Trzebinia. 50) Wadowice, 51) Wieliczka, 52) Zator, 53) Zakliczyn, 54) Żabno. 55) Żywiec, 56) Kraków — oddz. poczyt. 57) Skawina. 58) Wiśnicz.

W toku znajduje się akcja organizowania Oddziałów w gminach zbiorowych. Zorganizowano Obwody L. M. K. powierzając funkcję Zarządom Oddziałów, mającym swą siedzibę w miastach powiatowych.

Wybijające się pracą Obwody to: Chrzanów, Kraków, Myślenice i Wadowice.

W zakresie propagandy urządzono dwukrotnie „Wielkie Igrzyska Wojskowe“, dancingi, odczyty, zarzucono teren ulotkami, objaśniającemi cele L. M. K. i znaczenie F. O. M. Uroczyście obchodzono „Święto Morza“, „Wianki“, dostarczano artykuły do prasy i komunikaty co srodę do radja, zorganizowano 3 pociągi popularne do Gdyni, które dały około 600 nowych członków; wszystko to zmusiło społeczeństwo woj. krakowskiego od myślenia o Lidze i zainteresowania się jej zadaniami, pozwalając tem samem na szybki rozwój, zahamowany — przez kilka miesięcy — powodzią.

Nawiązany został kontakt z Polakami zagranicą oraz z profesorami Uniwersytetu Jagiellońskiego, wyznaczone seminarja. Nagrody pieniężne Zarządu Okręgu dla młodzieży akademickiej, postawiły sprawę zagadnień morsko-kolonjalnych na wysokim poziomie. Trudno dzisiaj przewidywać wyniki — skoro praca w tym kierunku dopiero została rozpoczęta.

Sekcja Żegl. Śródl. opracowała typy łodzi ratunkowych na wypadek ewentualnej powodzi i po uzgodnieniu planów z Wydz. dróg wodnych Wojew. Krakowskiego rozesała je do Oddziałów z poleceniem przystąpienia do sprawienia łodzi. Równocześnie przesłano plany łodzi do Zarządów Okręgowych P. C. K. i Straży Pożarnych z prośbą, by wydały swoim podległym komórkom odpowiednie zarządzenia, w kierunku współpracy z L. M. K., celem przygotowania tegoż sprzętu.

Obok Zarządu Okręgowego pracują następujące Sekcje, a to: propagandowa, organizacyjna, morsko-kolonjalna, imprez dochodowych, referat turystyczny, młodzieży szkolnej, sportów wodnych, żeglugi śródlądowej i redakcyjna.

Dotychczasowe wyniki pracy — nazwać można dużemi, skoro weźmie się pod uwagę, że zdekompletowany Zarząd Okręgu (kilku ludzi) nie mający żadnych wytycznych planu pracy — podjął się jej, a pracując sam się dopiero uczył. Dzisiaj Zarząd kompletny, wypróbowany, zna swe obowiązki.

Zdobycie w koncernie I. K. C. stałego dodatku tygodniowego „Morze i Kolonie”, w radjo odczyty, współpraca z prasą, kontakt z Uniwersytetem i duchowieństwem, szkołą i organizacjami, ścisła łączność z A. Z. Morskim i t. d. dają gwarancję celowej i programowej pracy tak, że dopiero przyszłe sprawozdanie roczne wykaże faktyczny bilans dorobku Okręgu, o ile oczywiście jakieś przeszkody natury wyższej (powódź) nie utrudnią mu pracy.

Okręg Lubelski

Zarząd Okręgu:

Prezes — pułkownik dypl. Stefan Iwanowski.

Wiceprezes I — Dr. Jan Modrzewski, Prezes Izby Lekarskiej.

Wiceprezes II — Stefan Smólski, notariusz.

Sekretarz — kapitan Kazimierz Rudnicki.

kapitan dypl. Kazimierz Sokołowski od 9.4.33. do 24.6.34 r.

kapitan dypl. Wojciech Wayda od 25.6.34. do XI.34 r.

Skarbnik — ppułk. dypl. int. Michał Burgiel.

Członkowie Zarządu w 1934 r.:

Wicewojew. Wł. Długocki, J. Gdański, prof. W. Godziszewski, prof. Uniw. W. Krzyżanowski, dyr. dr. T. Kwasik, inż. R. Łaskiewicz, mec. R. Leśnikowski, J. Maź, Prezydent miasta J. Piechota, por. E. Paruch, red. K. Rutkowski, prok. W. Stecki, dyr. A. Szpindler, A. Wajrak, dyr. W. Wejers, sędzia S. A. E. Wolff, G. Zarembina, dyr. K. Żuchowicz.

W roku 1933 w skład Zarządu wchodził poatem:

Mjr. dypl. J. Herman-Braclawski, dr. W. Drożdż, dyr. J. Fischer, mec. S. Grymiński, mgr. A. Jurkiewicz, inż. Z. Kadler, inż. A. Kaniowski,

nacz. A. Kitnowski, dyr. Z. Kukulski, dyr. T. Moniewski, prez. G. Świda,
puik. L. Tucker.

Komisja Rewizyjna w 1934 r.

Prez. Sądu Ap. B. Sekutowicz, dyr. J. Fischer, Ks. K. Gostyński, mec.
S. Grymiński, Kurator O. S. St. Lewicki.

W roku 1933 w skład Komisji Rewizyjnej wchodził pozątem:

Dyr. Z. Czałbowski, ś. p. gen. bryg. J. Dobrodzicki, dyr. J. Grabski,
ks. W. Miegoń.

Sekcje przy Zarządzie Okręgu:

Marynarki Wojennej (F.O.M.) — przewodniczący dyr. dr. T. Kwasik od
12.34 r., rej. St. Smółski od 13.12. 33 do 1.12.34 r., zastępca — inż. R.
Lańkiewicz.

Naukowo-Odczytowa — prof. Uniw. W. Krzyżanowski.

Szkolna — insp. J. Maż — przewodniczący, prof. W. Godziszewski —
zastępca.

Sportów Wodnych — Sędzia S. A. E. Wolff.

Wycieczkowa — prok. W. Stecki.

Biuro Zarządu Okręgu:

Kierownik biura — mgr. Stanisław Jaroszyński.

Pracownicy — mgr. A. Dzyr, J. Dobrowolski, J. Krychowska.

Powstały w r. 1932 Zarząd Okręgu Lubelskiego położył fundamenty or-
ganizacyjne dla przyszłego dalszego rozwoju Okręgu, który w roku 1933
i 1934 śmiało przystępuje do ogarnięcia swym zasięgiem zarówno całości wo-
jewództwa lubelskiego, jak i rozszerzenia swej działalności w różnych kie-
runkach.

Zadania, które w ciągu tego dwulecia postawił sobie Zarząd Okręgu
były następujące:

A. **Pod względem organizacyjnym:** 1) przejście na organizację masową
przez założenie placówek L. M. K. w każdym miasteczku i w każdej gminie
województwa;

2) rozszerzenie swej działalności na terenie szkolnym przez założenie
kół szkolnych we wszystkich zakładach średnich oraz szkołach powszech-
nych wyższego typu;

3) przejście na całkowicie samodzielną organizację Okręgu obok sto-
pniowego usamodzielniania Obwodów wobec stale postępującego wzrostu
ilości komórek organizacyjnych w terenie.

B. **Pod względem pracy propagandowej:** 1) dążenie do udzielenia
większej pomocy placówkom w terenie w kierunku rozszerzenia ideologii L.
M. K. — (akcja F.O.M. i F.A.K.) obok usprawnienia i udoskonalenia strony
technicznej akcji propagandowej;

2) kierownictwo akcji „Święta Morza“;

3) nawiązanie bliższych kontaktów z prasą prowincjonalną i stale zasi-
lanie jej odpowiednim materiałem.

- C. Organizacja zbiórki na F. O. M. w całym terenie.
- D. Prace naukowo-odczytowe — (współpraca z Uniwersytetem).
- E. Wychowanie wodne i akcja wycieczkowa.

A. PRACE ORGANIZACYJNE

Program ten był wytyczony uchwałami Walnych Zjazdów Delegatów w dniu 9.IV. 1933 r. i 13.V. 1934 r.

Przystępując do realizowania tak szeroko zakreślonego programu, Zarząd Okręgu mógł liczyć na początku okresu sprawozdawczego na współpracę zaledwie 33 oddziałów. Oddziały te, znajdujące się w przeważnej części w miastach powiatowych, miały stać się twórczym rdzeniem późniejszych obwodów. Doceniając ten moment, Zarząd Okręgu postanowił wspólnie z Zarządami Oddziałów przepracować metody i plan rozbudowy organizacyjnej powiatu.

Zwołane w tym celu Zjazdy Zarządów Oddziałów Powiatowych w dniu 29.X. 1933 r. i 25.IX. 1934 r. ustaliły zasadnicze wytyczne, na podstawie których poszczególne Zarządy Oddziałów Powiatowych przystąpiły do organizacji swoich powiatów.

W ten sposób został zupełnie zorganizowany szereg powiatów, jak Hrubieszów, Chełm, Lubartów.

Akcja Zarządu Okręgu w tym kierunku wyraziła się w częstych wyjazdach Prezesa Okręgu płk. dypl. S. Iwanowskiego do szeregu miejscowości województwa, celem wygłoszenia odczytów propagandowych i odbycia konferencji z przedstawicielami miejscowego społeczeństwa, co w znacznym stopniu ułatwiało pracę organizacyjną miejscowym Oddziałom L. M. K.

Chcąc jednakże osiągnąć ten rezultat, aby ogarnąć całość województwa i dotrzeć do wszystkich zakątków, aby we wszystkich gminach powstały Oddziały L. M. K., Zarząd Okręgu widział się zmuszonym do wysłania w teren instruktorów, wyszkolonych na specjalnym kursie, zorganizowanym przez Zarząd Okręgu, na którym był ustalony zarówno materiał faktyczny, jak i metody pracy.

Akcja ta, tak szczegółowo opracowana i gruntownie przemyślana pod względem prac przygotowawczych, dała w efekcie końcowym znakomite rezultaty, tak, że przy końcu roku 1934 (za wyjątkiem Sokołowa) w 85% wszystkich gmin istnieją już komórki organizacyjne L. M. K.

W porównaniu jednak z ilością wszystkich gmin województwa lubelskiego (309) okazuje się, że placówek L. M. K. w Okręgu (nie licząc kół szkolnych, jest znacznie więcej (380). Znaczy to, że aczkolwiek w 52 gminach jednostki L. M. K. jeszcze nie powstały, to z drugiej strony Okręg wkroczył 123-ma placówkami na teren gromady wiejskiej, docierając w sposób najbardziej bezpośredni do wsi, gdzie nie inteligent, jak w ośrodku gminnym, lecz drobny rolnik jest prezesem Oddziału lub Koła.

Równoległe z rozbudową organizacyjną Ligi na terenie starszego społeczeństwa Zarząd Okręgu przeprowadził zakrojoną na szeroką skalę akcję szerzenia ideologii morskiej na terenie szkolnym.

W całym szeregu konferencji, które odbył Prezes Okręgu płk. dypl. S. Iwanowski z p. Kuratorem Okręgu Szkolnego, ustalone zostały zasady ścisłej współpracy Okręgu z władzami szkolnymi, które ze swej strony udzieliły ruchowi L. M. K. na terenie szkolnym jaknajdalej idącego poparcia.

Celem pozyskania dla idei wychowania młodzieży w duchu morskim jej bezpośrednich wychowawców, zwołane zostały przez Okręg w porozumieniu

z Kuratorjum 2 Zjazdu: w dniu 30.V. 1933 r. — konferencja opiekunów kół szkolnych m. Lublina oraz w dniu 25.III. 1934 r. — Zjazd Dyrektorów Średnich Zakładów Naukowych i Kierowników Szkół Powszechnych z udziałem Pana Kuratora St. Lewickiego i Delegatów Zarządu Głównego L. M. K.

Obydwa Zjazdy przyniosły w rezultacie rozbudzenie ogromnego zainteresowania sprawami L. M. K. wśród nauczycielstwa lubelskiego oraz szereg cennych wskazań dla pracy ligowej na terenie szkolnym, które Okręg zastosował następnie przy opracowywaniu szczegółowych instrukcyj dla Kół Szkolnych L. M. K.

Uwzględniając postulaty sfer wychowawczych, Okręg postanowił utworzyć odrębny Oddział Szkolny na terenie Lublina — ze względu na dużą ilość Kół Szkolnych (33) i liczbę członków — 3.174, a w związku z tem ogromną ilość zagadnień i potrzeb, których nie były w stanie zaspokoić opiekujące się dotychczas Kołami Szkolnymi Oddziały starszego społeczeństwa.

Obecnie już można skonstatować, że eksperyment ten wytrzymał próbę życia. Oddział Szkolny w Lublinie pod przewodnictwem oddanego sprawie p. Dyr. A. Szubartowskiego stanowi sprawnie funkcjonującą jednostkę organizacyjną, a zarazem jest znakomitym czynnikiem koordynującym i pobudzającym działalność poszczególnych Kół Szkolnych.

W konsekwencji szczegółowo opracowany przez Okręg regulamin i wytyczne prac Oddziału Szkolnego rozesłane zostały poszczególnym Obwodom, by w miarę wyłaniającej się, istotnej potrzeby mogły prowadzić na terenie miasta powiatowego podobną koncepcję organizacyjną.

Jednocześnie Okręg wykorzystywał każdą sposobność do przygotowywania gruntu na terenie szkolnym do powstawania nowych Kół Szkolnych L. M. K.

Opracowane szczegółowo instrukcje i wzory protokołów organizacyjnych wraz z odpowiedniami w tym kierunku poleceniami Pana Kuratora rozesłane zostały do wszystkich szkół w województwie. W rezultacie, wobec 8 Kół Szkolnych na początku okresu sprawozdawczego, z końcem roku 1934 powstało na terenie Okręgu 205 Kół Szkolnych.

Program więc zakreślony w tym kierunku został prawie całkowicie zrealizowany.

Zarząd Okręgu z całą świadomością poświęcił wiele pracy na odcinku szkolnym, doceniając w całej pełni doniosłość tego odcinka ze względu na wychowanie młodych pokoleń w ideologii morskiej i kolonjalnej, z drugiej strony mając stale na uwadze odrębność i specyficzny charakter pracy młodzieżowej.

Obecnie Okręg pragnie, aby dalsza praca w Kołach Szkolnych była już prowadzona przede wszystkim przez samą młodzież.

Imponujący wzrost ilości placówek w ciągu okresu sprawozdawczego (z 33 na 586) postawił przed Zarządem Okręgu poważny problem ustalenia najwłaściwszego schematu organizacyjnego, któryby zapewniał sprawne funkcjonowanie wszystkich komórek organizacyjnych.

Idąc po linii uwzględniania istotnych potrzeb terenu i opierając się na zdobywanem doświadczeniu, Okręg w ustalaniu wewnętrznego systemu organizacyjnego przeszedł trzy fazy rozwojowe.

Początkowo wszystkie placówki kontaktowały się bezpośrednio z Zarządem Głównym. Okręg zaś cały wysiłek kierował na przygotowanie gruntu pod dalszy rozwój L. M. K. w województwie.

Gdy zostały już osiągnięte poważne rezultaty w tej dziedzinie, czego wyrazem był wzrost liczby placówek w ciągu pierwszego roku okresu sprawoz-

dawczego z 33 na 194. Zarząd Główny w dowód uznania dla pracy Okręgu Lubelskiego całkowicie go usamodzielnit i z tą chwilą ciężar kierownictwa ruchem Ligowym w województwie lubelskiem przesunął się całkowicie na Zarząd Okręgu.

W tym okresie Zarząd Okręgu unormował stosunek do Kół przez wydanie regulaminu, podporządkowującego je, jak również Koła Szkolne Oddziałom t. zw. macierzystym.

Jednocześnie została wprowadzona uproszczona rachunkowość dla Kół i Kół Szkolnych, znakomicie usprawniająca działalność finansową tych placówek.

Dalszy wzrost Okręgu spowodował przejście na organizację Obwodów.

Zarząd Okręgu rozumiał, że proces ten nie może odbywać się zbyt gwałtownie i schematycznie, lecz stopniowo, przy uprzednim zbadaniu możliwości organizacyjno-kierowniczych poszczególnych Zarządów Oddziałów Powiatowych.

Prace przygotowawcze w tym kierunku poczynił Okręg na dwukrotnych Zjazdach Zarządów Oddziałów Powiatowych, gdzie program prac przyszłego Obwodu został gruntownie przedyskutowany, następnie zaś grunt został przygotowany przez osobiste wyjazdy Prezesa Okręgu pułk. dypl. S. Iwanowskiego do powiatów słabiej zorganizowanych, celem przepracowania na miejscu warunków do powstania Obwodu.

W rezultacie do końca okresu sprawozdawczego, nadając stopniowo prawa Obwodów w miarę krzepnięcia organizacji w poszczególnych powiatach, Zarząd Okręgu zorganizował 17 Obwodów, przy czem powiaty słabsze w dwóch wypadkach (Sokołów i Biłgoraj) zostały włączone do silniejszych organizacyjnie.

Dla ułatwienia pracy nowopowstałym Obwodom, Zarząd Okręgu opracował komplet księgowości, dostosowanej do prowadzenia rozrachunków z Oddziałami oraz przeprowadził w okresie od 1 do 17 grudnia 1934 r. szczegółową inspekcję Obwodów, w czasie której zostały wspólnie z Zarządami Obwodów ustalone zasady współpracy administracyjnej z Zarządem Okręgu.

Unikając szkodliwego niejednokrotnie szablonu organizacyjnego, Zarząd Okręgu wyodrębnił z organizacji terytorjalnej Oddziały Kolejowe, łącząc je w 4 Obwody Węzła Kolejowego: Dęblin, Chełm, Lublin i Siedlce. Należy podkreślić, że są to jedne z najlepiej i najsprawniej funkcjonujących Obwodów obok Oddziałów Garnizonowych.

Odrębnie również potraktowane zostały Oddziały Garnizonowe w Dęblinie i Chełmie, Oddział w Irenie, Oddział Akademicki i Oddział Szkolny, które zostały podporządkowane wprost Zarządowi Okręgu.

Należy podkreślić, że wszyscy wojskowi na terenie Okręgu oraz wszyscy urzędnicy i pracownicy kolejowi należą do Ligi Morskiej i Kolonjalnej.

Coraz bliższy kontakt z młodzieżą akademicką Katolickiego Uniwersytetu w Lublinie spowodował rozszerzenie działalności L. M. K. na całą młodzież akademicką przez utworzenie pierwszego w Polsce Oddziału Akademickiego na Uniwersytecie w Lublinie.

Zgadzanie środowisk jednorodnych, skupiających pracowników jednego zawodu, rozwiązane zostało w ten sposób, że jedynie na terenie Lublina powstały odrębne Oddziały przy poszczególnych instytucjach, np.: Oddział Skarbowców, Pocztcwów, Pracowników Zarządu Miejskiego, natomiast powstawanie analogicznych placówek na prowincji Zarząd Okręgu uważał za niecelowe ze względu na szkodliwość rozpraszania sił społecznych.

Dużym sukcesem organizacyjnym było pozyskanie, dzięki inicjatywie p. Prezesa G. Świdy, wszystkich ochotniczych Straży Pożarnych woj. lubelskiego w liczbie około 1.000 na członków zbiorowych — początkowo w formie odrębnego Oddziału, następnie zaś w charakterze członków poszczególnych Oddziałów: Kół w terenie.

B. AKCJA PROPAGANDOWA

Realizacja programu organizacyjnego była wynikiem planowej i systematycznej akcji propagandowej, która przypominając nieustannie społeczeństwu ziemi lubelskiej i podlaskiej obowiązek należenia do Ligi, budziła uspione instynkty morskie, wywołując wizję przyszłej potężnej Polski, opartej o ekspansję zamorską.

W tym duchu wygłoszono w szeregu miejscowości województwa lubelskiego odczyty Prezesa Okręgu pułk. dypl. S. Iwanowskiego oraz innych członków Zarządu Okręgu względnie Oddziałów Powiatowych przygotowywały grunt do późniejszej ekspansji organizacyjnej L. M. K.

Idąc dalej z pomocą Oddziałom Powiatowym w zakresie propagandy, Zarząd Okręgu zorganizował dwutygodniowy kurs dla prelegentów L. M. K., na który uczęszczało 25 studentów Uniwersytetu Lubelskiego.

Jedenastu absolwentów kursu wyjechało następnie w teren i w ciągu czterech miesięcy prowadziło nieprzerwaną akcję odczytową na terenie 16 powiatów województwa, jadąc chłopską furką od wsi do wsi bez względu na szatwę jesienną i mroz i wygłaszając odczyty o morzu i kolonjach.

W okresie tym wygłoszono 200 odczytów.

Z całym uznaniem należy podkreślić w tym miejscu pomoc uzyskaną od PP. Starostów Powiatowych i Władz Samorządowych.

Zarząd Okręgu zdawał sobie jednak sprawę, że samo żywe słowo dla nowopozyskanych członków L. M. K. — ludności wiejskiej — nie wystarczy. Rozpoczęta została przeto silna akcja celem zaopatrzenia Obwodów w aparaty projekcyjne, wskutek czego cały szereg Obwodów nabyło aparaty projekcyjne i przezrocza.

Na terenie m. Lublina akcja propagandowa poszła w kierunku wielkich imprez odczytowych, udostępniających szerokiej publiczności zapoznanie się ze sprawami morza. W tym celu zorganizowane zostały odczyty o walce Polski o dostęp do morza p. Min. Strasburgera, o wychowaniu wodnym p. gen. M. Zaruskiego oraz programowy odczyt Prezesa Okręgu pułk. dypl. S. Iwanowskiego podczas Akademii z okazji rozpoczęcia zbiórki na F. O. M.

Dzięki osobistemu zainteresowaniu się J. M. Rektora K. U. L. Ks. Dr. P. Szymańskiego programem Ligi Morskiej i Kolonjalnej, Zarząd Okręgu prowadził akcję propagandową również w oparciu o Uniwersytet Lubelski. Zorganizowany w ramach powszechnych wykładów uniwersyteckich cykl morski, dał społeczeństwu lubelskiemu dwa interesujące i głęboko ujęte odczyty b. Rektora U. J. prof. M. Siedleckiego i prof. J. Smoleńskiego na tematy morskie.

Wybijające się na czoło prac programowych L. M. K. zagadnienie kolonjalne, Zarząd Okręgu uważał za najbardziej aktualne w województwie lubelskiem, ze względu na szeroko rozwiniętą w czasach przedwojennych i trwającą po dzień dzisiejszy emigracją do Ameryki z południowych powiatów województwa lubelskiego.

Aby pogłębić i wszechstronnie opracować to zagadnienie, które przybrało na terenie Lubelszczyzny charakter regionalny, utworzone zostało z inicjaty-

wy Przewodniczącego Sekcji Naukowo-Odczytowej Okręgu p. prof. Uniwersytetu Dr. W. Krzyżanowskiego Seminarjum Kolonjalne naukowo-badawcze, którego uczestnicy studjują zagadnienia. związane z przeprowadzeniem polskiej ekspansji kolonjalnej obok przeprowadzenia studjów poszczególnych krajów zamorskich.

Oby z tych młodych badaczy wyszli kiedyś przyszli pionierzy kolonialni polscy!

Dużą pomocą ku temu, by działalność tę ożywić i obudzić pęd ku czynictwu morskiemu, będzie bibliografja dzieł dotyczących Ameryki Południowej, do której gromadzą materiały dwie korporacje lubelskie „Korabja“ i „Gdynia“ oraz będący na ukończeniu katalog dzieł morskich, znajdujących się w bibliotekach lubelskich.

Dalszym objawem ściślejszej współpracy z Uniwersytetem jest zorganizowanie przy gorącym poparciu J. M. Ks. Rektora Oddziału Akademickiego L. M. K., który również za cel postawił sobie pracę naukowo-badawczą w dziedzinie kolonialnej, o czem mówiliśmy wyżej.

Dążąc do unowocześnienia środków propagandy, Zarząd Okręgu zakupił instalację rozgłośnikową Philips'a najnowszego typu, która zezwala na prowadzenie propagandy wśród szerokiej mas publiczności, zgromadzonej na obchodach i wiecach.

Stałe audycje sobotnie i niedzielne o bardzo urozmaiconym programie cieszą się ogromnem powodzeniem i umożliwiają aktualne podawanie komunikatów L. M. K. publiczności lubelskiej.

Okręg rozwinął również systematyczną akcję prasową, zamieszczając na łamach 41 czasopism, wychodzących w województwie lubelskiem, stały biuletyn, zasilając łamy prasy prowincjonalnej komunikatami i artykułami z zakresu spraw morskich i kolonialnych.

C. ŚWIĘTO MORZA

Doniosłość znaczenia propagadowego zmusiła Zarząd Okręgu do zrobienia ze Święta Morza w roku 1933 wielkiej, potężnej manifestacji na terenie całego województwa.

Stwierdzić musimy, że do tej akcji Okręg pozyskał całe bez wyjątku społeczeństwo, wszystkich mieszkańców województwa, co znalazło swój wyraz w przebiegu Święta.

Komitet Święta Morza, któremu przewodniczy Pan Wojewoda Lubelski, Dr. J. Różniecki oraz Komitet Wykonawczy z Prezesem Okręgu pułk. dypl. S. Iwanowskim na czele, mobilizuje w tym okresie wszystkie siły społeczne na terenie całego województwa, skupiając je w 241 Komitetach lokalnych.

Bicie w dzwony we wszystkich kościołach i modły ludności, specjalnie zarządzone w tym dniu przez J.J. EE. Księży Biskupów: Fulmana i Przeździeckiego setki orkiestr grających w tym samym czasie hymny narodowe, olbrzymie pochody we wszystkich miastach, miasteczkach, a nawet wsiach, z tysiącami transparentów propagandowych, defilady wojska, tysiące (3166) uchwalonych rezolucyj — oto obraz województwa lubelskiego w dniu 29. VI. 1933 r.

Na podkreślenie zasługuje fakt nabożeństwa specjalnego w wielkiej Synagodze żydowskiej w Lublinie, gdzie B. P. Nadrabin Szapiro wygłosił piękne przemówienie do kilku tysięcy zebranych, którzy odmówili specjalnie wydrukowaną modlitwę za polskie morze.

Wyniki finansowe Święta Morza, wyrażając się cyfrą 27.813 zł. w roku 1933 i 31.610 zł. w roku 1934, są najlepszym sprawdzianem ogromnych rozmiarów uroczystości, a zarazem wielkiego zrozumienia doniosłości zagadnień morskich w społeczeństwie lubelskim.

D. AKCJA F. O. M.

Zarząd Okręgu rozumiał, że akcja F. O. M. wybija się na naczelną rolę w pracach L. M. K. w roku 1934.

Przystępując przeto do zbiórki na Fundusz Obrony Morskiej, Zarząd Okręgu uważał za konieczne zmontowanie takiego aparatu zbiórkowego, któryby umożliwił podejście do szarego człowieka po najmniejszy datek, będąc zarazem wolnym od wszelkiego urzędowego przymusu.

W tym celu powołani zostali na przewodniczących sekcji powiatowych F. O. M. ludzie, cieszący się wybitnym zaufaniem społecznym, którzy zostali poinformowani o metodach zbiórki na Zjeździe Przewodniczących F. O. M. z udziałem Delegata Zarządu Głównego, p. marsz. Dębskiego.

W celu pobudzenia działalności zbiórkowej Prezes Okręgu pułk. dypl. S. Iwanowski wraz z Przewodniczącym Sekcji Wojewódzkiej F. O. M., p. rejentem S. Smólskim odbył objazd całego szeregu powiatów, gdzie na zgóry uplanowanych zebraniach z udziałem Obwodowych Mężów Zaufania ze wszystkich gmin wygłaszane były odczyty o celach i sposobach zbiórki i przeprowadzany program akcji F. O. M. na terenie danego powiatu.

W rezultacie w skład akcji zbiórkowej weszło 193 członków sekcji powiatowych, 413 obwodowych mężów zaufania i 3918 lokalnych mężów zaufania F. O. M.

Wyniki zbiórki w dniu 31 grudnia 1934 r. wyrażają się cyfrą 109.249 zł. 77 gr. Suma ta odległa jest od zamierzeń Okręgu, co spowodowane zostało z jednej strony zbyt późnym nadesłaniem znaczków F. O. M. przez Zarząd Główny, wskutek czego termin rozpoczęcia zbiórki musiał być przesunięty na połowę kwietnia, z drugiej strony zaś powszechną zbiórką na pomoc ofiarom powodzi, co w znacznym stopniu utrudniło prowadzenie w tym czasie zbiórki na F. O. M.

E. WYCHOWANIE WODNE — AKCJA WYCIECZKOWA

Skierowanie coraz więcej młodzieży na wodę — na kajaki i łódzie — stało się jednym z głównych zadań.

Aby zapewnić jednak akcji wychowania wodnego trwałe podstawy organizacyjne, Zarząd Okręgu opracował regulamin Komisji Sportów Wodnych i nadał jej całkowitą autonomję w zakresie doboru środków do realizowania programu.

W zaledwie rocznym okresie Komisja zdołała poczynić gruntowne przygotowania do spopularyzowania idei sportów wodnych w społeczeństwie. Zorganizowany został jednomiesięczny kurs żeglarski z udziałem 100 uczestników, następnie zaś poczynione zostały kroki celem przygotowania budowy ośrodka żeglarskiego na jeziorach Lubomelskich wspólnie z Okręgiem Wołyńskim.

Aby pobudzić oddziały i młodzież szkolną do samodzielnej budowy sprzętu żeglarskiego, który następnie będzie wykorzystany w ośrodku żeglarskim, zostały opracowane i rozesłane Oddziałom i szkołom plany i listy o 10 mtr² żagla. Ponadto zamówiono 5 łodzi ćwiczebnych w stoczni Pińskiej.

Równoległe zaś prowadzona była propaganda sportu wodnego przez wyświetlanie filmów żeglarskich i akcją odczytową, w której między innymi brali udział: gen. Zaruski i por. Witkowski.

Wspomnieć należy również tutaj o akcji kajakowej, która zrobiła znakomite postępy w ciągu ostatnich 2-ech lat. Ośrodkami tej pracy są przede wszystkim Koła Szkolne, które propagandę sportu wodnego pojmują jako konkretny czyn, to też gdy jeszcze przed 3-ma laty na terenie Okręgu było zaledwie kilkanaście kajaków, to w ciągu ostatnich 2—3 lat liczba ich wzrosła do paru tysięcy i umożliwiła czynny udział ekip lubelskich w spływie do morza oraz w organizowaniu regat kajakowych w dniu Święta Morza.

W związku z tem w szeregu Oddziałów wybudowano przystanie L. M. K., w których na czoło wybijają się 2 przystanie w Lublinie: Oddziału Miejskiego i Garnizonowego na Bystrzycy, przystań na Bugu we Włodawie, na Wieprzu w Lubartowie i innych.

Na specjalne wyróżnienie zasługuje wspaniały ośrodek wodny Oddziału L. M. K. w Hrubieszowie im. Pułk. Kuleszów, wybudowany całkowicie staraniem członków Oddziału Hrubieszowskiego.

STAN ORGANIZACYJNY OKRĘGU LUB. W DN. 31.XII. 1935 R.

Obwód	Oddz.	Kół.	Kół. Szk.	Ogółem placówek	Członków		Ogółem członków
					rzecz.	zbior.	
1. Lublin—miasto	6	—	—	6	2255	770	3035
2. Biła	3	11	3	17	629	835	1464
3. Chełm	16	26	33	75	1280	2394	3674
4. Garwolin	17	2	11	30	723	652	1375
5. Hrubieszów	18	1	3	22	1130	1229	2359
6. Janowsko-Kraśnicki	25	12	30	67	1069	1614	2683
6a. oraz pow. Biłgorajski							
7. Krasnystaw	9	17	8	34	418	573	991
8. Lubartów	11	7	3	21	413	146	559
9. Lublin—pow.	15	1	3	19	528	462	990
10. Łuków	5	16	14	35	284	869	1153
11. Puławy	9	1	9	19	667	1210	1877
12. Radzyń	7	5	4	16	289	427	716
13. Siedlce oraz pow.	24	33	12	69	1389	1790	3179
13a. Sokółowski							
14. Tomaszów	15	—	13	28	730	1155	1885
15. Węgrów	2	11	1	14	171	283	454
16. Włodawa	13	3	9	25	725	558	1283
17. Zamość	8	3	9	20	734	805	1539
18. Węzła kol. Chełm	7	—	—	8	581	103	684
19. " " Dęblin	3	—	—	3	309	216	525
20. " " Lublin	10	—	—	10	874	283	1157
21. " " Siedlce	3	—	—	3	716	197	913
22. Garnizonowy Chełm	1	—	—	1	297	—	297
23. " " Dęblin	1	—	—	1	600	—	600
24. Oddział Szkolny	1	—	33	34	—	3174	3174
25. Oddział Akademicki	1	—	—	1	—	150	150
26. Oddział w Irenie	1	—	7	8	98	360	458
Razem	231	149	205	585	16909	20265	37174

Szczegółowe sprawozdanie ze stanu i działalności Oddziałów Okręgu, ukazało się w druku, jako wydawnictwo Zarządu Okręgu.

Obok gremjalnego udziału młodzieży szkolnej w sporcie wodnym mamy do zanotowania takt, świadczący o entuzjazmie młodzieży akademickiej dla sportu morskiego. Oto w ciągu dwuletniej pracy rąk własnych trzech akademicy, pp. Rosyk, Groch i Majewski, zbudowali w Świdniku pod Lublinem piękny jacht dalekomorski typu „yawł“, który jest pierwszym w Polsce jachtem zbudowanym całkowicie w kraju i wyłącznie z materiałów krajowych. Jacht ten pod nazwą „Książę Mestwin“ znajduje się obecnie w porcie gdyńskim, gdzie został przetransportowany przy pomocy Zarządu Okręgu.

Akcja wycieczkowa, aczkolwiek starannie przygotowana przez Okręg, nie dała dużych rezultatów ze względu na zbyt późne nadsyłanie informacji o warunkach wycieczek przez Zarząd Główny.

Mimo to w wyniku propagandy, szerzonej przez Okręg w drodze wydawanych specjalnych afiszów i odezw w roku 1933 wzięło udział w wycieczce do Gdyni 1200 osób, zaś w roku 1934 — 2488 osób.

Okręg Radomsko-Kielecki

W dniu 26.III. 1933 r. odbył się Ważny Zjazd Delegatów Okręgu w Radomiu, który dokonał wyboru nowego Zarządu w składzie następującym:

Starosta Powiatowy pik. Zdzisław Maćkowski — prezes (ustąpił we wrześniu 1933 r.).

Dyr. Inż. Eustachy Gutkowski — I wiceprezes (od października 1934 r. prezes).

Inż. Mieczysław Tyszko — II wiceprezes.

Inż. Wacław Gierdziejewski — III wiceprezes.

Dyr. inż. Kazimierz Godlewski — skarbnik.

Prof. dr. Leon Michalski — sekretarz.

Prof. Jan Zaręba — z-ca sekretarza.

Prof. Czesław Paschalski — z-ca skarbnika.

Członkowie Zarządu Okręgowego: — Starosta Krauze — Opoczno, Nacz. inż. Chodkiewicz — Radom, mjr. Stopa — Końskie, Daszkowski — Starchowice, Karol Kawka — Pionki, inż. Naguszewski — Sandomierz, Paszkowski — Radom.

Komisja Rewizyjna: — dyr. Edmund Mickiewicz, inż. Tymowski, prezes Bobkowski, starosta Krauze, mec. Wysocki.

Nowowybrany Zarząd, kontynuując prace ustępującego Zarządu, postawił sobie za zadanie przede wszystkim ustalić i zmontować obecny stan jednostek organizacyjnych, do czego zdążył przez odpowiednią propagandę w prasie, częste wyjazdy członków Zarządu i Kierownika Biura do poszczególnych komórek organizacyjnych, usprawnienie organizacji pracy w biurze Okręgu, organizowanie wycieczek, wyświetlanie filmów i t. p.

DZIAŁALNOŚĆ PROPAGANDOWA

Działalność propagandowa była przeprowadzona w dość dużych rozmiarach. Odbyło się kilkanaście posiedzeń, na których uchwalono przedsięwziąć liczne imprezy, a mianowicie:

W roku 1934: Urządzenie 2 koncertów orkiestry marynarki wojennej rybnickiej w Gdyni: jeden dla publiczności, drugi — dla młodzieży. Wspomniane koncerty cieszyły się wielkim powodzeniem, czego dowodem były szczelnie wypełnione publicznością sale;

W miesiącu maju i czerwcu urządzono 7 wycieczek propagandowych nad morze, w których wzięło udział około 7.000 osób.

Dnia 29.VI. obchodzono uroczystości Święta Morza na terenie miasta Radomia i Okręgu. Całość wypadła imponująco. We wszystkich prawie jednostkach organizacyjnych odbyły się akademje i inne imprezy.

W roku 1934: Urządzono 2 koncerty orkiestry Marynarki Wojennej z Gdyni. Z okazji 14-ej rocznicy odzyskania dostępu do morza w dniu 10.II. zorganizowano zbiórkę uliczną na rzecz F. O. M.

Dnia 15.III. urządzono imprezę propagandową na rzecz F. O. M., wyświetlając film „Nie damy ziemi“.

Dnia 17.III. przeprowadzono zbiórkę na budowę schroniska.

Dnia 3—14—17 czerwca zorganizowano 2 wycieczki nad morze, w których wzięło udział około 2.000 osób.

Dnia 29 czerwca Zarząd Okręgu wspólnie z Komitetem stałych Obchodów i Uroczystości państwowych na terenie miasta Radomia zorganizował imponujący dzień Święta Morza. W dniu tym Komitet Wojewódzki Święta Morza wydał specjalną jednodniówkę w 30.000 egz. z odezwą Pana Wojewody do społeczeństwa, która została rozestana na teren całego Województwa. Ponadto Zarząd Okręgu z Komitetem Obchodów i Uroczystości wydał odezwę do mieszkańców miasta Radomia.

W Radomiu odbyła się akademja w Teatrze „Rozmaitości“, w której wzięła udział licznie zgromadzona publiczność. Podczas akademji wygłoszono liczne przemówienia na tematy związane z uroczystością Święta Morza. Równocześnie na mieście przeprowadzono zbiórkę uliczną, która w efekcie dała kwotę zł. 574,11 i została całkowicie wpłacona na konto 30680 Funduszu Obrony Morskiej.

Celem wyszkolenia odpowiednich jednostek dla pracy organizacyjnej Ligi Morskiej i Kolonjalnej, Zarząd postanowił wysłać 2 delegatów na kurs obozów nadmorskich. Na kurs ten zostali wystani pp. Mieczysław Dryll z Radomia i Stanisław Jankowski z Szydłowca.

Zarząd Okręgu utrzymuje w Państwowej Szkole Morskiej w Gdyni ucznia, Władysława Plutę, za którego wspólnie z Oddziałami płaci 1200 zł. rocznie. Do chwili obecnej wpłacono 2400 zł. to jest za dwa lata.

Dnia 5.VIII. urządzono „Dzień Polaka z Zagranicy“ wspólnie z Komitetem stałych obchodów i uroczystości, z którego sprawozdanie zostało wysłane do Zarządu Głównego.

Dnia 17.VIII. zorganizowano drużyny kajakowe na Spływ do Morza. Drużyny żeglarskie zostały wysłane ze Skarżyska (Oddział Fabryki Amunicji) i Radomia — Drużyna Harcerska w mundurach marynarskich. Ta ostatnia została odznaczona za sprawne przybycie na miejsce.

Dnia 12.VI urządzono wystawę obrazów o treści morskiej w Radomiu, którą odwiedziło około 3.000 osób, przeważnie młodzież szkolna. Charakter wystawy miał na celu poznanie malarstwa morskiego.

Dużą propagandą jest prasa, z którą Okręg jest w stałym i żywym kontakcie; są to pisma: „Ilustrowany Kurjer Codzienny“, w którym zamieszczono około 100 artykułów. „Ziemia Radomska“, dająca prawie codziennie różne notatki i sprawozdania do publicznej wiadomości, „Głos Wsi“, za pomocą którego uświadamia się i propaguje hasła Ligi na terenie wsi, mających specjalną kolumnę dla spraw morskich i Ligi p. t. Front Morski.

DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACYJNA OKRĘGU

a) **Organizacja Oddziałów i Obwodów.** Przystępując do sprawozdania z działalności organizacyjnej za okres sprawozdawczy należy zaznaczyć, że praca rozwijała się w 2-u kierunkach:

1. w kierunku pogłębienia wiedzy o morzu wśród szerokich mas społeczeństwa, skoordynowania pracy istniejących Oddziałów, zakładania Obwodów Powiatowych oraz ustalenia ilości członków na terenie naszego Okręgu;
2. w kierunku dalszej organizacji powiatów południowych woj. kiel.

Oddziały Okręgu w 90% pracują zupełnie sprawnie, a inwigilowane często przez członków Zarządu, wykazują tendencje, mimo ciężkich warunków, do ciągłego rozwoju. Świadczyć może o tym najlepiej stały wzrost pobieranych miesięczników „Morza“ i „Polski na Morzu“, których ilość waha się w granicach 11 i 7 tys. egz. miesięcznie w ciągu 1934 r.

Na terenie Okręgu Rad.-Kiel. L. M. K. znajduje się 14 zorganizowanych Obwodów powiatowych z 140 Oddziałami i 38 Kołami szkolnymi, o łącznej liczbie 24.551 członków.

b) **Sprawozdanie Sekretariatu.** Biuro Zarządu Okręgu Rad.-Kiel. L.M.K. składa się z dwóch płatnych pracowników, kierownika biura i kancelistki. Biuro Zarządu Okręgu pracuje sprawnie. W okresie sprawozdawczym wysłano do poszczególnych Obwodów i Oddziałów Okręgu 1000 kalendarzy L. M. K., 150 książek kasowych, 400 kwitarjuszy, 30.000 legitymacyj, 60 egz. „Śląsk“, 60 egz. „Na RWD 5 przez Atlantyk“, około 30 tysięcy broszur na F. O. M. oraz 1000 egz. innych wydawnictw, 2 tysiące odznak członkowskich, 223.279 egz. „Morza“, 48.788 egz. „Polski na Morzu“, 3.800 egz. okólnika Zarządu Głównego, 1600 egz. okólnika Zarządu Okręgu. Zafatwiono 2.480 listów zwyczajnych, 300 listów ekspresowych, przeprowadzono około 2.000 rozmów telefonicznych miejscowych i zamiejscowych oraz wysłano 70 depesz. Wydrukowano 45 tysięcy deklaracji członkowskich, 5.000 protokołów zebrań organizacyjnych, 20 tysięcy statutów L. M. K., 10 tysięcy egz. „Ziemi Radomskiej“, nr. „Dzień Morza“ w Radomiu, opracowany przez Prezesa Zarządu Okręgu, które posiadając elementy propagandowo-uświadamiające, okazały się bardzo poczytnym wydawnictwem.

W dniu Święta Morza wydano 30 tysięcy jednodniówki „Na Święto Morza“, 2 tys. odezw F. O. M., 2 tys. odezw dla deklaracji Pożyczki Narodowej, 2 tys. afiszów dla nalepiania znaczków F. O. M. „Dar Pomorza“ i 5.000 „Wicher“.

Oprócz wymienionego wydano 3 tys. regulaminów szkolnych, 4 tys. wykresów kolorowych, przedstawiających ruch w naszym porcie, 1000 afiszów na zebranie Oddziałów, 1000 afiszów propagandowych z okazji 13-lecia odzyskania morza oraz 5 tys. przewodników dla działaczy L. M. K.

WYKAZ ODDZIAŁÓW NA TERENIE OKRĘGU RAD.-KIEL.

Oddział Urzędników Państw. Radom., Sąd Okręgowy, Oddz. przy Zarządzie Miejskim. Radom Magistrat. Oddz. przy Ubezpieczalni Społecznej, Radom, Oddz. Szkół Średn. Radom, Oddz. Szkół Powszechnych, Radom, Oddz. przy Fabryce Broni w Radomiu, Oddz. przy Wojskowej Wytwórni Sprzętu Przeciwwz. Radom, Oddz. przy Fabryce Wyrob. Tytoniowych w Radomiu, Oddz. przy Garnizonie Radom, Oddz. LMK im. Jana z Kolna Radom Oddz. przy P. K. U. Radom, Oddz. LMK Kolejowy Radom, Oddz. przy Gm.

Wyzn. Żydowskiej Radom, Oddz. im. Arcyszewskiego, Radom, Oddz. w Białobrzegach, Oddz. w Wolanowie, Oddz. w Skaryszowie (miasto), Oddz. w Skaryszowie (gminie), Oddz. w Radzanowie n/Piucą, Oddz. we Wsoli, Oddz. w Kowali, Oddz. w Zakrzowie, Oddz. w Wieniawie, Oddz. w Jastrzębiu, Oddz. w Błotnicy, Oddz. w Orońsku, Oddz. w Przytyku, Oddz. w Wierzbicy, Oddz. w Jedlińsku, Oddz. w Stromcu, Oddz. w Potworowie, Oddz. w Zalesicach, Oddz. w Bardzicach, Oddz. przy Sejmiku Radom, Obwód Powiatowy LMK Radom, Obwód w Opocznie, Oddz. Policyjny w Opocznie, Oddz. w Białaczowie, Oddz. w Goździkowie, Oddz. w Klwowie, Oddz. w Drzewicy, Oddz. w Żarnowie, Oddz. w Paradyżu, Oddz. w Skrzyńsku, Oddz. w Białobrzegach, Oddz. w Przysusze, Oddz. w Rusinowie, Oddz. w Odrzywole, Oddz. w Bukowcu, Oddz. w Sławnie, Oddz. w Kamiennej Woli, Oddz. w Kraszkowie, Oddz. w Marcinkowie, Oddz. w Aleksandrowie, Oddz. w Mniszkowie, Oddz. w Podklasztorzu, Oddz. w Poświętnem, Oddz. w Szadkowicach, Obwód w Koziencicach, Oddz. w Zwoleniu, Oddz. w Gniwoszowie, Oddz. w Głowaczowie, Oddz. w Magnuszowie, Oddz. w Policznie, Oddz. w Garbatce, Oddz. w Jedlni, Oddz. w Sieciechowie, Oddz. w Górze Puławskiej, Oddz. w Grabowie n/Wisłą, Oddz. w Janowcu, Oddz. w Koziencicach, Oddz. w Pionkach, Obwód w Wierzbniku, Oddz. w Wierzbniku, Oddz. w Lipsku, Oddz. w Wąchocku, Oddz. w Solcu n/Wisłą, Oddz. w Marculach, Oddz. w Grabowcu, Oddz. w Mircu, Oddz. w Świętomarży, Oddz. w Pętkowicach, Oddz. w Pawłowicach, Oddz. w Krępie Kościelnej, Oddz. w Kazanowie, Oddz. w Ciepeliowie, Oddz. w Chotczy, Oddz. w Siennie, Oddz. w Starachowicach, Oddz. w Ostrowcu, Oddz. w Opatowie, Oddz. Kolejowy w Ostrowcu, Oddz. w Sandomierzu, Oddz. w Staszowie, Oddz. Kolejowy w Sandomierzu, Obwód w Miechowie, Oddz. w Słomnikach, Oddz. w Miechowie Charsznicy (Kolejowy), Obwód w Pińczowie, Oddz. w Jędrzejowie, Oddz. w Wodzisławiu k/Jędrzejowa, Oddz. Kolejowy w Jędrzejowie, Oddz. we Włoszczowie, Obwód we Włoszczowie, Oddz. w Lelowie, Oddz. w Chrzastowie, Oddz. w Radkowie, Oddz. w Seceminie, Oddz. w Irządach, Oddz. w Słupi, Oddz. w Kurzelowie, Oddz. w Szczekocinach, Oddz. w Kofskich, Oddz. w Szydłowcu, Oddz. w Skarżysku Kam., Fabryka Amunicji, Oddz. w Przedborzu, Oddz. w Bliżynie Nadleśnictwo, Oddz. Miejski w Skarżysku-Kamienn., Oddz. w Kielcach, Oddz. Kolejowy w Kielcach, Oddz. Skarbowców Kielce, Oddz. Nauczycielski, Oddz. Bankowców Kielce, Oddz. Urzędników Sądowych, Kielce, Oddz. Sądowy Kielce, Oddz. w Olkuszu, Oddz. Kolejowy w Olkuszu, Obwód Stopnicki w Busku—Zdroju, Oddz. w Stopnicy, Oddz. w Nowym Korczyniu, Oddz. w Kurozwękach, Oddz. w Pacanowie, Oddz. w Szydłowie, Oddz. w Chmielniku, Oddz. w Pierzchnicy, Oddz. w Zborowie, Oddz. w Oleśnicy, Oddz. w Błotnicy, Oddz. w Imbramowicach. Ogółem 8 Obwodów i 140 Oddziałów.

Sprawozdanie Sekcji Okręgowej Marynarki Wojennej

Dla zorganizowania i przeprowadzenia rozległego planu zbiórki na F. O. M., posiadającej niezmiernie ważne znaczenie ogólnopaństwowe. Zarząd Główny L. M. K. zarządzeniem okólnikowym z dnia 1.IX. 1933 r. za Nr. 6/VII zalecił powołać na terenie Rzeczypospolitej przy Zarządach Okręgów i Oddziałów LMK Sekcje Okręgowe i Oddziałowe Marynarki Wojennej.

W wykonaniu tego zalecenia przy Zarządzie Okręgu Radomsko-Kieleckiego LMK powstaje w marcu 1934 r. na czele z p. Inż. Wł. Rogińskim, Dyrektorem Kolei Państwowych, Sekcja Okręgowa Marynarki Wojennej.

Na skutek przeprowadzonych rozmów Prezesa Sekcji, godność Członków Honorowych Sekcji Okręgowej Marynarki Wojennej przyjęli p. Minister Jerzy Paciorkowski, ówczesny Wojewoda Kielecki i Jego Eksc. Ks. biskup Sandomierski Włodzimierz Jasiński.

Pracę swą Przewodniczący rozpoczął od ustalenia szematu organizacyjnego i ukonstytuowania się podsekcji.

1) Organizacyjnej. 2) Prasowej. 3) Propagandowej. 4) Łączności. 5) Dochodów. 6) Finansowej. 7) Sekretarjatu, jako organów wykonawczych Sekcji Okręgowej.

Po odbyciu pierwszego zebrania organizacyjnego Sekcji Okręgowej w dniu 19.IV. rozpisano do wszystkich Oddziałów L. M. K. ankietę w sprawie organizacji zbiórki na Fundusz Obrony Morskiej.

Ogółem wystosowano w tych sprawach 180 ankiet. Na ankietę otrzymano, mimo dwukrotnych przynagleń, odpowiedzi tylko od 45 Oddziałów, co stanowi przy istniejącej liczbie tych placówek zaledwie 40%.

Dokonano równocześnie podziału preliminowanej na woj. kieleckie sumy 400.000 zł. na poszczególne powiaty.

Pewna nadwyżka ponad okrągłą sumę 400.000 zł. tłumaczy się przewidywaną niemożnością zebrania przez inne powiaty nadwyżek ponad preliminowane sumy.

Ostrożność zastosowana przy tym podziale okazała się jednak niedostateczną. wyjaśniono bowiem w trakcie porozumiewania się z Zarządem Głównym, że terytorjalnie przynależne do woj. kieleckiego powiaty Będziński, Częstochowski i Zawierciański zostały pod względem zbiórki podporządkowane Okręgowi Zagłębia Węglowego L. M. K.

Preliminowana początkowo wpłata ze sprzedaży znaczków zmniejszyła się w tych warunkach o łączną sumę zł. 142.000.

Przy dalszym rozwoju prac Sekcji Okręgowej wyłoniła się potrzeba ustalenia odmiennych sposobów zbiórki, zależnie od środowiska, w którym zbiórka będzie prowadzona.

Zestawienie dotychczasowych wyników pracy na terenie Województwa Kieleckiego dalekie jest od ideału określonego przez Zarząd Główny, tem niemniej zaobserwowana w ostatnim czasie poprawa wyników zbiórki pozwala przypuszczać, że nie jesteśmy dalecy już od chwili, w której potrzeba ofiarności na F. O. M. będzie uznana przez wszystkich obywateli, a ideał powszechności świadczeń dobrowolnych na ten cel będzie osiągnięty.

Okręg Lwowski

Okręg Lwowski powstał na skutek uchwały Walnego Zjazdu Delegatów dn. 24 stycznia 1932 r.

Pierwszy Zarząd, w skład którego wchodziłi pp.: Prezes Prof. Dr. Stanisław Niemczycki, Wiceprezesi: Prof. Dr. Maksymilian Matakiewicz i Dyr. Dr. Aleksander Czołowski, Sekretarz: Inż. Liberat Krasucki oraz Skarbnik: Dr. Karol Trawiński, — urzędował do czasu wyboru nowych członków Zarządu na II-gim Walnem Zgromadzeniu Zarządu Okręgu, które odbyło się w 2-ch częściach, a mianowicie:

W dn. 10 lipca 1933 r. i w dn. 29 października 1933 r. przy współudziale Delegatów Zarządu Głównego, na którym wybrano nowy skład Zarządu, w skład którego weszli pp.:

Prezes: Prof. Dr. Stanisław Niemczycki,

Wiceprezesi: Inż. Liberat Krasucki, Dr. Leopold Biłowicki, Marjan Dzie-
dzielewicz,

Sekretarz: Władysław Gościński,

Skarbnik: Edmund Jarzyński.

Członkowie Zarządu: pp.: Dr. Leon Bilowicki, Henryk Błażewski, Ppłk. Bolesław Borkowski, Mgr. Kazimierz Bodnar, Dr. Aleksander Czołowski, Ppłk. Orest Dżułyński, Ppłk. Florek, J. Gadowski, Inż. Gordziałkowski, Inż. Czesław Haleczko, Ppłk. Krzywoszyński, Ppłk. Benedykt Majkowski, Inż. Stanisław Maliszewski, Prof. Dr. Maksymilian Matakiewicz, Dr. Namysł Joachim, Gen. Bolesław Popowicz, Siedlecki, Gen. Bryg. Wacław Wieczorkiewicz, Jadwiga Zgórska, Akademicki Zw. Morski „Gdynia“ i Polskie Tow. Krajoznawcze.

Komisja Rewizyjna: pp.: Bartłowa Marja, Dyr. Tomanek Franciszek, Dr. Rucker Jan i Dr. Trawiński Karol.

Wybrany Zarząd wyłonił z siebie następujące Sekcje:

Sekcję Marynarki Wojennej, Sportu Wodnego i Turystyki. „Święta Morza“, Propagandowo - Prasową oraz Sekcję Szkolną i wybrał Przewodniczącymi:

W Sekcji Marynarki Wojennej: Dr. Leopold Bilowicki,

„ „ Sportu Wodn. i Tur.: Wilhelm Todt,

„ „ „Święta Morza“: Marjan Dziezdzielewicz,

„ „ Propagandy prasowej: Dr. Antoni Nowak-Przygodzki,

„ „ Szkolnej: Henryk Błażewski.

Do prac w Prezydium dla prowadzenia kancelarii Sekretarjatu, zaangażowano p. Marję Kukalską.

DZIAŁALNOŚĆ OGÓLNA

Główny nacisk położono na rozwój naszej organizacji przez uzyskanie jaknajwiększej ilości placówek.

Przy sposobności „Święta Morza“, które pociągnęło za sobą konieczność zorganizowania Powiatowych Komitetów „Święta Morza“, powstał szereg Oddziałów L. M. i K. w miastach powiatowych i prowincjonalnych.

W r. 1933 jedną z głównych i niemal jedyną imprezą podjętą przez Okręg, była organizacja wielkiego „Święta Morza“ na całym obszarze województwa, łącznie z Delegaturą Jarosławską.

Pozatem zorganizowano wyżej wymienione Sekcje, których zadaniem było nawiązać łączność z istniejącymi pokrewnymi Sekcjami przy Oddziałach, lub dążyć do pobudzenia ich, aby takie Sekcje w swem łonie tworzyły i współpracowały z Sekcjami Okręgu.

Wspomniane Sekcje, które powstały przeważnie w jesieni 1933 r. i w zimie 1933/34. rozwinęły swoją działalność w początkach r. 1934.

Oprócz szeregu posiedzeń Zarządu Okręgu w sprawach bieżących i organizacyjnych, odbyto szereg posiedzeń przy obecności Delegatów Zarządu Głównego. a to 1 posiedzenie przy udziale Prezesa Rady Głównej w sprawie akcji „Święta Morza“ i 3 posiedzenia przy udziale Delegatów Zarządu Głównego w sprawach „Święta Morza“. Sekcji Marynarki Wojennej i Sekcji Szkolnej.

We Lwowie, jako siedzibie Okręgu i Oddziału. redagowano artykuły i komunikaty dla prasy codziennej i wygłaszano co tydzień radjową „Chwilkę

morską“, zaś w odstępach miesięcznych, Sekretarz Oddziału wygłaszał dłuższe odczyty radjowe z dziedziny morsko-kolonjalnej.

Wspólnie z Izbą handlową i przemysłową urządzono 3 odczyty, a mianowicie: w styczniu 1934 r. odczyt D-ra St. Nahlika o „Znaczeniu morza dla Polski“ i Prof. Dr. Leopolda Caro o „Problemie emigracyjnym“, zaś 10 lutego 1934 r. z okazji obchodu 14-lecia odzyskania morza, odczyt D-ra Kazimierza Pawłowskiego pod tytułem: „Turystyka morska“.

Ostatnią imprezą Oddziału Lwowskiego w roku sprawozdawczym 1933/34 była uroczystość 14-lecia z następującym programem: o godz. 10-ej rano uroczyste nabożeństwo w Bazylice Katedralnej, przy muzyce wojskowej, w którym wzięli udział przedstawiciele władz, instytucyj oraz stowarzyszeń ze sztandarami, po południu audycje i przemówienia radjowe, wieczorem zaś zebranie uroczyste z przemówieniem okolicznościowem Prezesa D-ra Niemczyckiego i z wzmiankowanym powyżej odczytem D-ra Pawłowskiego, ilustrowanym przezroczami widoków, zdjętych przez D-ra Pawłowskiego w czasie jego podróży dookoła Europy.

Z imprez propagandowych wymienić należy 2 koncerty muzyki wojskowej z udziałem solistów, które odbyły się dn. 8-go i 11-go marca 1933 r.

Ze spraw ogólnoadministracyjnych i organizacyjnych nadmienić należy, że koordynacja i krystalizowanie się Oddziałów pozostawiało bardzo wiele do życzenia.

W r. 1934 odbyto posiedzeń plenarnych Zarządu Okręgu cztery, a to w dn. 19 stycznia, 24 marca, 22 maja i 19 września.

Ze zmian personalnych, które zaszły w składzie Zarządu, należy wymienić ustąpienie pp.: D-ra Leopolda Bilowickiego, Przewodn. Sekcji Marynarki Wojennej, Wicewojewody St. Siedleckiego, Prezesa Okręgu w Tarnopolu, oraz Inż. Gordziałkowskiego. Jako nowy członek Zarządu został kooptowany p. T. Blicharski.

Celem usprawnienia pracy w Zarządzie opracowano regulamin, obejmujący szczegółowy rozdział kompetecyj i zakresu pracy poszczególnych ogniw organizacyjnych Okręgu, przyczem zakres działania stale urzędującego I-go Wiceprezesa objął Inż. Liberat Krasucki, który kieruje całokształtem spraw Zarządu.

W programie prac Okręg stanął wobec trzech zadań, a mianowicie:

I. Dalsza organizacja nowych Oddziałów w takim zakresie, by w każdym mieście powiatowem Liga posiadała przynajmniej 1 Oddział.

II. Zainteresowanie społeczeństwa pracami Ligi przez organizowanie „Święta Morza“ i imprez.

III. Zbiórka na F. O. M.

Koncentrując cały swój wysiłek w tych trzech kierunkach. Prezydjum uzyskało to, że na ogólną sumę 8 Oddziałów. powstało 14 nowych Oddziałów, a mianowicie w 1934 r.:

w kwietniu: Bełzec, w maju: Mościska, w lipcu: Stare Sioło, w sierpniu: Żółkiew. Chodorów, we wrześniu: Wybranówka. w październiku: Sambor, Chlebowice Wielkie. Sokal. Szczerzec k/Lwowa. Uhnów.

Niezatwierdzone w stadjum organizacji: Bóbrka. Jaworów, Rawa Ruska.

Na wyróżnienie zasługuje powiat bobrecki, w którym zostały stworzone 4 Oddziały. Na drugim miejscu powiat Rawa Ruska z 3-ma Oddziałami.

Do przyśpieszenia organizacji przyczynił się w dużym stopniu inspekcyjny objazd Prezesa Prof. D-ra St. Niemczyckiego i Wiceprezesa Inż. Libe-

rata Krasuckiego w powiecie żółkiewskim i rawskim, jak również propagandowy objazd w powiecie bobreckim członka Oddziału w Starem Siole p. T. Blicharskiego, który zorganizował w tym powiecie 5 Oddziałów, za co w dowód położonych zasług, został kooptowany na członka Zarządu Okręgu. Ponadto duża aktywność biura Zarządu Okręgu, liczna korespondencja i rozmowy telefoniczne ze Starostami znalazły wyraz w powstawaniu reszty Oddziałów poza wymienionymi 3-ma powiatami.

Niezależnie od tego położono nacisk na wciągnięcie młodzieży do Ligi, co zostało przeprowadzone przez ostateczne zorganizowanie Sekcji Szkolnej w dn. 4 marca 1934 r. przy obecności Delegatów Zarządu Głównego.

Podkreślić należy bardzo życzliwe ustosunkowanie się do L. M. i K. p. Kuratora Okr. Szkoln. J. Gadowskiego, oraz sprężystą i energiczną akcją w tym kierunku p. Nacz. Henryka Błażewskiego, jako Przewodniczącego tej Sekcji, która dała w wyniku utworzenie 330 Kół z 21.929 członkami.

Następnie uzyskano dodatni efekt z akcji „Święta Morza“. Ze względów organizacyjnych połączono Wojewódzki Komitet „Święta Morza“ z Miejskim Komitetem w jedną organizację, a na Zebraniu Obywatelskim, zwołanem na dzień 5 maja 1934 r., wyłoniono Komitet, który przejął stronę techniczną przeprowadzenia uroczystości.

Pozatem do większych imprez, w szczególności należy zaliczyć spływ wioślarzy i żeglarzy, zorganizowany w czerwcu 1934 r. przez Sekcję Sportu Wodnego i Turystyki, obesłanie obozów nadmorskich i obozów instruktorских L. M. i K., obesłanie Zlotu Młodzieży w Gdyni, wycieczek na „Święto Morza“ do Gdyni dla przedstawicielstwa prasy i organizacji społecznych i w końcu urządzenie trzech wycieczek pociągami popularnymi do Gdyni.

W końcu Zarząd Okręgu wziął czynny udział w organizacji „Dnia Polaka z Zagranicy“, pozostając w stałym kontakcie z Miejskim Komitetem dla przyjęcia członków Zjazdu i nawiązał porozumienie z województwem tarnopolskim, Okręgiem L. M. i K. w Tarnopolu, jak również z D.O.K. we Lwowie, przyczem rozesał okólniki w tej sprawie do poszczególnych Oddziałów.

Akcja zbiórkowa na F. O. M. została zapoczątkowana na Zebraniu Obywatelskim, zwołanem przez Prezydenta m. Lwowa w dn. 22 kwietnia 1934 r. Komitet pracuje pod kierownictwem Przewodniczącego Sekcji Marynarki Wojennej D-ra Aleksandra Czołowskiego.

Akcja ta rozwija się wskutek sprzedaży znaczków F.O.M., jakoteż przez zbiórkę na listy, doręczane za pośrednictwem Urzędów dzielnicowych właścicielom nieruchomości, a przez nich rozsyłane lokatorom.

W sprawie tej Zarząd Okręgu wydał szereg okólników i pism do poszczególnych Oddziałów. Z prelininowanej kwoty 550.000 zł. zdołano uzyskać ze zbiorów łącznie z Delegaturą Jarosławską 47.514,87 zł., co stanowi 8 i pół proc. w stosunku do prelininowanej kwoty. Akcja zbiórkowa trwa dalej tak, że na terenie m. Lwowa jak i w poszczególnych powiatach zainteresowanie społeczeństwa jest stale podtrzymywane i dalsze kwoty na ten cel wpływają.

Zarząd Okręgu zgodnie z życzeniem Zarządu Głównego, kierując się zasadą decentralizacji i umożliwienia rozwinięcia większej inicjatywy, poruczył tymczasowe uprawnienia Obwodów następujący Oddziałom: Lwowskiemu, Drohobyckiemu, Gródeckiemu, Rudeckiemu i w Turce n/Str.

Jak wynika z powyższego, Zarząd Okręgu Ligi Morskiej i Kolonjalnej, oraz wszystkie Oddziały w roku sprawozdawczym 1934, wykazały dużą ini-

cjatywę, która znalazła swój wyraz w rozszerzeniu zasięgu L. M. i K., a zamierzenia Zarządu Okręgu, by w każdym powiecie Liga posiadała swoją placówkę — zostały uwieńczone pozytywnym rezultatem.

SPRAWOZDANIE SEKCJI SZKOLNEJ PRZY OKRĘGU.

Skład Zarządu Sekcji w r. 1934:

Przewodniczący: Henryk Błażewski, naczelnik Oddziału Oświaty pozaszkolnej Kur. O. S. L.

Zast. przewodniczącego: Prof. Elżbieta Rudnicka, Prof. Stanisław Przeździecki.

Sekretarka: Weidnerówna Romana, kierowniczka Szkoły żeń. im. św. M. Magdaleny.

Odbyły się 2 zebrania, na których omówiono program prac i ułożono tekst wskazówek do zakładania Kół Szkolnych.

Przedewszystkiem Sekcja postanowiła zdobyć wykazy Kół Szkolnych na terenie Kuratorjum O. S. L. i w tym celu rozesłała wraz z okólnikiem Kuratorjum O. S. arkusze sprawozdawcze, wskazówki do zakładania Kół szkolnych.

Za pośrednictwem Inspektoratów Szkolnych otrzymano 436 odpowiedzi, w tem wypełnionych arkuszy sprawozdawczych 330, negatywnych odpowiedzi 106.

Ponieważ pewna liczba szkół miała założyć Koła szkolne L. M. i K. na początku roku szkolnego 1934/35 i te nie są objęte wykazem spodziewamy się, że ilość Kół będzie większa.

Aby otrzymać dokładne sprawozdania już ze wszystkich Kół szkolnych L. M. i K., Sekcja szkolna rozesłała 4 b. m. odpowiednie pismo do Inspektoratu Szkolnego na terenie Kuratorjum O. S. L. i spodziewamy się nowych wykazów do połowy lutego r. b.

Dla celów propagandowych Sekcja rozesłała do wielu szkół po 1 numerze miesięcznika „Polska na morzu“.

Do Zarządu Głównego Sekcja Szkolna wysłała również wykaz Kół szkolnych. Sekcja szkolna otrzymywała ze szkół szereg zapytań, dotyczących organizacji prac w Kole lub imprez urządzanych przez Koło. Na pytania te wysyłano wyczerpujące odpowiedzi.

Wykaz Kół Szkolnych L. M. i K. na terenie Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lw.

a) Województwo lwowskie:	Ilość kół	członków
Szkoły średnie i zawodowe	35	4404
„ powszechne	161	10832
b) Województwo stanisławowskie:		
Szkoły średnie i zowodwe	9	736
„ powszechne	71	2879
c) Województwo tarnopolskie:		
Szkoły średnie i zawodowe:	10	740
„ powszechne	44	2338
	Razem	330
		21929

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI SEKCJI SPORTU WODNEGO I TURYSTYKI

I. W okresie tym kontynuowała Sekcja rozpoczętą w grudniu 1933 roku działalność nad organizowaniem Sekcji sportów wodnych w Oddziałach prowincjonalnych, zmierzając przez to do stworzenia podstaw dla wykonania programu „Wychowania Wodnego“, zaleconego przez Zarząd Główny z początkiem r. b. Na okólnik Okręgu w tej sprawie wpłynęło 9 sprawozdań, donoszących o powstaniu Sekcji sportu wodn. w Oddz.: Krakowiec, Gliniany, Czortków, Borysław, Gródek Jag., Sieniawa, Brody, Złoczów. oraz obszerne sprawozdanie z dotychczasowej działalności złożyła Sekcja Spor. Wodn. Oddz. lwowskiego. Z innych Oddziałów sprawozdań brak.

II. W dn. 30 kwietnia rozpoczęliśmy sezon letni turystyki wodnej, przystąpiwszy do przygotowania na naszym terenie zainicjowanego przez Zarząd Główny Splywu wioślarzy i żeglarzy p. n. „Cała Polska do morza“. Prace w tym kierunku trwały do połowy czerwca, a ich przebieg przejawiał się w okólniku Lw. Okr. Nr. 2 i 3, gdzie podano Oddziałom do wykonania szczegółowe zarządzenia organizacyjne, dotyczące propagandy, mobilizacji uczestników, przygotowania przystani, stacyj noclegowych i żywnościowych i t. p. Impreza ta z wielkim nakładem pracy na terenie naszego Okręgu przygotowana, nie mogła dojść do skutku w całej rozciągłości. Z powodu kłęski powodzi musieliśmy imprezę wstrzymać, tembardziej, że jeden z uczestników Splywu utopił się w Sanie. Brak sprawozdań z Oddziałów nie pozwala podać rzeczywistych rezultatów — można stwierdzić, że w Splywie wzięło udział z terenu Okręgu Lw. ok. 80 uczestników (w tem ok. 40 z Oddziału Lwowskiego).

III. Równolegle z akcją powyższą przeprowadziliśmy propagandę na rzecz powszechnej propagandy Obozów nadmorskich i Obozów instruktor-skich L. M. i K. na Helu. Wszystkim Oddziałom rozesłano afisze propagandowe i instrukcje, na zasadzie których Oddziały przyjmowały uczestników i wysyłały ich do obozów. Tu znowu brak sprawozdań z Oddziałów nie pozwala podać dokładnego wyniku tej akcji.

IV. W drugiej połowie czerwca przystąpiliśmy do zorganizowania pociągu na „Złot Młodzieży“ w Gdyni, organizowany przez Zarząd Gł. Ligi w dniu 30.VI. — 2.VII. Akcją to zainteresowało się realnie tylko 6 stowarzyszeń młodzieży, które zgłosiły razem 106 uczestników. Ilość ta była za małą na uruchomienie pociągu, wobec czego pociąg odwołano.

V. Równocześnie zorganizowano wycieczkę na Święto Morza do Gdyni dla przedstawicieli prasy i organizacji społecznych na zasadzie indywidualnych przejazdów ulgowych. Z akcji tej skorzystało 47 osób i reprezentantów Miejsk. Tow. Strzel., Syndykatu Dziennikarzy, Województwa i Instytucyj przemysłowych.

VI. W okresie od 10.VI do 10.IX b. r. pozatem organizowała Sekcja Popularne wycieczki do Gdyni, dostępne dla szerokiego mas. Wycieczek takich zorganizowano trzy, specjalnymi pociągami, a to w dn. 8—11 lipca 2 pociągi wycieczkowe o ilości 1976 uczestn. i w dn. 5—10.VIII. 3-ci pociąg o ilości 1120 uczestn. Czwarta wycieczka, projektowana w czasie od 12—18.IX. i organizowana wspólnie z Okręgiem Stanisławowskim, nie doszła do skutku z powodu niedostatecznej liczby zgłoszeń. Zainteresowanie publicz-

ności temi wycieczkami było wielkie — to też przyczyniły się one ogromnie do propagandy morza i Gdyni na naszym terenie.

W wycieczce trzeciej wzięli udział, specjalnie w tym celu zaproszeni przez Sekcję, przedstawiciele prasy (wszystkich dzienników lwowskich), Przedstawicielom tym udzielono bezpłatnych kart uczestnictwa na podróż pociągami, okrętami i na noclegi.

Uczestnicy wycieczek zwiedzili szczegółowo port w Gdyni, Hel, Sopoty, odbyli szereg wycieczek okrętami i zwiedzili porty wojenny i handlowy. W drodze powrotnej mieli też sposobność zwiedzić Warszawę. Naogół wrażenia uczestników tych wycieczek były bardzo dodatnie — a sama akcja Ligi w tym kierunku pozyskała wielkie uznanie i zadowolenie ogółu.

W organizowaniu wycieczek współdziałały prawie wszystkie Oddziały prowincjonalne naszego Okręgu, a nadto też Oddziały Okręgów Stanisławowskiego i Tarnopolskiego. Uczestnicy tych Oddziałów wyruszyli wycieczkami organizowanymi przez Zarządy ich Okręgów, a my poparliśmy ich akcję przez propagandę ich wycieczek przez radjo i w prasie.

Podkreślić należy, że Lwowska Dyrekcja kolejowa, a zwłaszcza kierownicy jej wydziału rozkładu jazdy pp. inż. Jacobi, Jaworski i Popiel użyczili nam jaknajdalej idącego poparcia przy organizowaniu pociągów wycieczkowych i układaniu trasy biegu tych pociągów.

SPRAWOZDANIE „DNIA POLAKA Z ZAGRANICY“

W Komitecie organizacyjnym Przyjęcia Polaków z Zagranicy pracował Prezes Okręgu i Oddziału Prof. Dr. Niemczycki, Wiceprezes Okręgu inż. L. Krasucki i Sekretarz Oddziału Dr. Lewicki.

Komitec ten zawiązany został pod osobistym kierownictwem Prezydenta Miasta Waclawa Drojanowskiego.

Zarząd Okręgu pozostawał w ciągłym kontakcie z Komitetem, nawiązał porozumienie z Województwem Tarnopolskiem. Okręgiem L. M. i K. w Tarnopolu, jak również i z Dowództwem Okręgu Korpusu we Lwowie, a to w sprawie przystąpienia do współpracy, delegowania zastępców do uroczystości powitalnych, lub wydania odpowiednich zarządzeń Oddziałowi w Złoczowie w związku z organizowaną wycieczką do Oleska i Podhorzec. Ponadto Zarząd Okręgu zwrócił się z odpowiednią odezwą do wszystkich swoich członków z prośbą o wzięcie udziału w dniu powitania gości na dworcu kolejowym, jak również we wszystkich programem objętych uroczystościach.

Na program uroczystości składało się: przywitanie na dworcu kolejowym, śniadanie w restauracji kolejowej, przejazd do kwater w mieście, przygotowanych kosztem miasta, zwiedzanie miasta, odsłonięcie tablicy pamiątkowej ku uczczeniu założenia „Światowego Związku Polaków“, ufundowanej przez uczestników Zjazdu. Po południu zwiedzanie osobliwości miasta (Panorama Raclawicka, Cmentarz Obrońców, Muzeum Kr. Jana III-go(i t. p. Wieczorem odbyła się Akademia w Teatrze Wielkim, urządzona staraniem Komitetu na wysokim poziomie artystycznym.

Następnego dnia t. j. 15-go sierpnia odbyła się wycieczka do Zamków Kr. Jana III-go w Olesku i Podhorcach. W Olesku odbył się obiad, urządzony staraniem Wojewody Tarnopolskiego, w Podhorcach zaś podwieczorek, urządzony przez obecnego na miejscu właściciela Zamku Ks. Romana Sanguszkę. W wycieczce tej wzięł udział Wiceprezes Okręgu.

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI ZBIÓRKOWEJ NA F. O. M.

Akcja została zorganizowana i koncentruje się w Oddziale, którego Sekretarjat jest równocześnie Sekretarjatem dla Komitetu Lwowskiego F. O. M. Komitet ten powstał na zebraniu, zwołanem przez Prezydenta Miasta Lwowa w dniu 22.V. 1934 r. Komitet działał pod przewodnictwem D-ra Aleksandra Czołowskiego. Akcja zbiórkowa odbywa się przez sprzedawanie znaczków F. O. M., jak również przez zbiórkę na listy, doręczane za pośrednictwem Urzędów dzielnicowych właścicielom nieruchomości, a ze strony tych ostatnich rozsyłane lokatorom. Ponadto większe datki ofiarodawcy składają bezpośrednio na konto F. O. M. w P. K. O. Od listopada 1934 r. odbywa się również akcja zbiórkowa przez składanie obligacyj Pożyczki Narodowej i innych papierów wartościowych na rzecz F. O. M. Według stanu z 31.XII. 1934 r. rozesłano znaczków F. O. M. na łączną kwotę 7079.35 zł. za które wpłynęła do kasy Oddziału kwota 4083 zł. 25 gr. Zbiórkę prowadzi na prośbę Komitetu 96 Instytucyj, 61 członków Komitetu F. O. M. oraz Zarządów Okręgu i Oddziału, wreszcie 127 rozmaitych firm.

SPIS ODDZIAŁÓW.

Bóbrka, Chodorów, Chlebowice Wielkie, Stare Siolo, Wybranówka, Drohobycz, Borysław, Gródek Jagielloński, Jaworów, Krakowiec, Lwów. Lwów, Szczerzec k/Lwowa, Mościska, Rawa Ruska, Bełżec. Uhnów, Rudki, Sambor, Sokal, Turka n/Stryjem, Żółkiew.

Sprawozdanie Delegatury Jarosław

Delegatura Okręgu Lwowskiego L. M. i K. Jarosław, wyłoniona z Okręgu Lwowskiego L. M. i K., powstała w miesiącu listopadzie 1931 r. z przydziałem powiatów: Jarosław, Lubaczów, Przeworsk, Przemyśl, Sanok, Brzozów, Dobromil, Lesko, Krosno, Tarnobrzeg, Łańcut, Nisko, Kolbuszowa i Rzeszów.

Zarząd Delegatury ukonstytuował się w następującym składzie:

Prezes — Gen. Bryg. Waclaw Wierzorkiewicz,

Wiceprezes — Dyr. Karol Talenta.

Skarbnik — Kpt. K. S. Czesław Kędziński.

Sekretarz — Kpt. int. Leon Michel.

Kierownik Biura — Por. em. Aurzeczak Karol.

Członkowie:

Płk. Majkowski Benedykt, Radca Warywoda Stanisław, Dr. Stec, Kpt. Głód, Insp. Fischer, Harlender, Radca Tyralski Zygmunt, Insp. Kowaliszyn Eugenjusz, Mjr. Dyszkiewicz, Kpt. Sobolewski.

Na posiedzeniu tem zostały omówione sprawy organizacyjne Okręgu, oraz ustalono wytyczne prac.

W okresie powstania Delegatury istniało 7 Oddziałów, w roku 1932 liczba ich wzrosła do 9-ciu, zaś w roku 1933 do liczby 14-tu Oddziałów.

W okresie tym działalność Delegatury polegała szczególnie na przygotowaniu terenu do organizacji nowych Oddziałów.

W tym celu w poszczególnych ośrodkach odbywały się zebrania obywatelskie, na których głoszone hasła programowe.

W roku 1933 urządzane były następujące imprezy:

- 1) Koncert Marynarki Wojennej,
- 2) Święto Morza, oraz
- 3) Dwutydzień propagandowy.

Zapoczątkowana w roku 1933 praca nad przygotowaniem terenu do organizacji nowych placówek L. M. i K. dała wynik dodatni.

Mimo tego, że teren działania przydzielony Delegaturze jest zupełnie nieuprzemysłowiony, przeważnie rolniczy, ludność mieszana, większość okolic ruska, to jednak w stosunku do małego terenu Delegatury w porównaniu do sąsiednich Okręgów L. M. i K. Kraków i Lwów, zdołano w roku 1934 zorganizować 13 nowych Oddziałów L. M. i K., tak, że obecnie na terenie Delegatury L. M. i K. Jarosław istnieje 28 Oddziałów L. M. i K.

Wykaz istniejących Oddziałów obejmuje następujących członków.

- a) zwyczajnych 2833,
- b) popierających 1983,
- c) zbiorowych 1102.

Obwód Jarosław: Jarosław, Lubaczów, Przeworsk, Sieniawa, Radymne, Pruchnik, Kanczuga.

Obwód Przemyśl: Przemyśl, Sanok, Brzozów, Dobromil, Lesko, Krosno, Dobiecko, Dynów, Zagórz.

Obwód Rzeszów: Rzeszów, Tarnobrzeg, Łańcut, Nisko, Kolbuszowa, Rozwadow, Rudnik n/Sanem, Ulanów n/Sanem, Głogów, Strzyżew, Tyczyn..

Na tym polu działania Delegatura kontynuuje pracę w dalszym ciągu, zmierzając do tworzenia nowych Oddziałów w tych ośrodkach wiejskich, w których dotąd nie istnieją, a w szczególności w tych miejscowościach, w których powstaną gminy zbiorowe.

I) Referat Propagandowo-prasowy Delegatury L. M. i K. rozwija swą działalność nad tworzeniem Kół szkolnych we wszystkich szkołach powszechnych, przynależnych do Obwodów poszczególnych inspektoratów szkolnych, w których te Koła dotąd nie istnieją. W celu ułatwienia tej pracy zostały zorganizowane w każdym Obwodzie L. M. i K. **Koła międzyszkolne**, których zadaniem jest nie tylko udzielanie pomocy przy tworzeniu Kół szkolnych, lecz też i czuwanie nad ich funkcjonowaniem.

Sieć placówek L. M. i K. objęła już całe szkolnictwo tak średnie jak i powszechne na terenie Delegatury, grupując w sobie wielotysięczną rzeszę młodzieży.

II) Referat Emigracyjno - kolonialny Delegatury prowadzi propagandę celów i zadań L. M. i K., szczególnie w gminach wiejskich, oraz opiekę nad wszystkimi poczynaniami w tym względzie po wsiach.

We wszystkich ośrodkach wiejskich zewidencjonowaliśmy wszystkich emigrantów i reemigrantów, oraz chętnych do wyjazdu, służymy im radą, pomocą i informacjami tak, że w wypadku ożywienia ruchu emigracyjnego będziemy mogli przedstawić wybór kandydatów z pełnymi obywatelskimi kwalifikacjami.

W roku 1934 urządzano niemal we wszystkich gminach wiejskich obchód „Święta Morza“ w ścisłym porozumieniu z Referatem propagandowym.

Nadto w tym okresie wygłoszono w gminach wiejskich cały szereg referatów i krótkich pogadanek na temat uświadamiania społeczeństwa o prawach

Polski do kolonij zamorskich, oraz udzielana informacji w sprawach emigracji.

Zdolano nawiązać kontakt z wychoźtwem Polskiem w Brazylii, a to z Towarzystwem Wychowania Fizycznego „Junak 20“ w Prudentopolis—stan Parana, który żywo podtrzymujemy zapomocą wymiany listów, fotografii i t. p.

III Referat Śródlądowy i wychowania wodnego dążył do propagandy w kierunku zamilowania do sportów wodnych. Tu zaznacza się, że szczególnie młodzież szkolna żywo interesuje się i zajmuje sportem wodnym. W porze letniej we wszystkich ośrodkach większych L. M. i K., w których znajdują się rzeki, kursuje na nich wielka ilość kajaków i łodzi. We wszystkich tych miejscowościach potworzono i pobudowano Ośrodki Sportów Wodnych wraz z przystaniami. W Jarosławiu nad Sanem został założony Ośrodek Sportu Wodnego, na którym pobudowano okazały budynek.

W okresie Święta Morza urządzone były zawody wodne, regaty długoci i krótko dystansowe, które dały możność obserwowania wysokiej klasy wyszkolonych przez nas wioślarzy.

Referat ten skonstruował plan kajaka wiosłowego, a obecnie pracuje nad badaniem możliwości wykorzystania stanu rzek do elektryfikacji, nad zebraniem materiałów do sporządzenia mapki i wodnego przewodnika turystycznego, wreszcie nad powołaniem komisji międzyklubowej do uzgodnienia prac Sekcyj Sportów wodnych miejscowych klubów i nad podporządkowaniem tych Sekcyj statutom odpowiedzialnych organizacji sportowych.

Z powodu powodzi spływ „Cała Polska do Morza“ nie odbył się w roku 1934 w takich warunkach i w tym zakresie jak był przygotowany.

W ostatnim okresie sporty wodne wyszły ze stanu propagandy, stały się konieczną potrzebą i podniosły swój poziom sportowy.

IV. Referat Mroski i F. O. M. urządzał odczyty pod hasłem zbiórki na F. O. M., oraz na temat korzyści jakie nam daje morze z punktu widzenia handlowego, emigracyjnego, obrony Państwa Polskiego i podróży morskich. Odczyty, które były połączone z przedstawieniem programem, cieszyły się wielkim powodzeniem.

Akcję zbiórki na F. O. M. w wielkim stopniu utrudniła powódź, która nawiedziła niemal cały teren działania Delegatury.

Obecnie Delegatura rozwija usilną propagandę w kierunku deklarowania papierów wartościowych, jak obligacji Pożyczki Narodowej, Akcji Banku Polskiego, oraz kuponów od tych na F. O. M.

W związku z wejściem w życie nowego Statutu L. M. i K. odbyło się zebranie Zarządu Delegatury L. M. i K. Jarosław, na którym nastąpił podział Delegatury na Referaty:

1) Organizacyjny. 2) Propagandowo-prasowy. 3) Emigracyjno-kolonijalny. 4) Śródlądowy i wychowania wodnego tudzież 5) Morski i F. O. M. Na podstawie § 21 Statutu nastąpił podział Delegatury na 3 Obwody według powiatów politycznych a to:

I) **Obwód Jarosław** obejmujący powiaty Jarosław, Lubaczów, i Przeworsk.

II) **Obwód Przemyśl** obejmujący powiaty: Przemyśl, Sanok, Brzozów, Dobromil, Lesko i Krosno.

III) **Obwód Rzeszów** obejmujący powiaty: Rzeszów, Tarnobrzeg, Łańcut, Nisko i Kolbuszowa.

Organizacja i prowadzenie tych Obwodów zostały powierzone Zarządom Oddziałów w miejscowościach wyznaczonych na Obwody z tem, aby

Zarządy Obwodów podzielić na Referaty analogiczne jak w Delegaturze, albowiem w ten sposób praca pójdzie sprawniej.

Z końcem kwietnia 1934 r. przy Delegaturze zostało uruchomione biuro z kierownikiem.

Od tej pory poszczególni Referenci Delegatury i Zarządy Obwodów pracują samodzielnie w myśl wytyczonych im kierunków prac.

W roku 1934 były urządzane na dochód F. O. M. następujące imprezy:

- 1) Bal L. M. i K. wspólnie z miejscowym Oddziałem.
- 2) Koncert Marynarki Wojennej,
- 3) Święto Morza nader uroczyście we wszystkich Oddziałach i ośrodkach L. M. i K., a nadto jak to wyżej wspomniano również i po wsiach. Świadczą o tem sprawozdania. Uroczystości szczególnie okazałe wypadły w Jarosławiu, Przemyślu i Rzeszowie.

Święto Dnia Polaka w Zagranicy odbyło się, poza innymi miejscowościami, szczególnie uroczyście w Przeworsku.

W granicach działalności prasowej wydaje Delegatura następujące czasopisma (miesięczniki): Pionier Morski i Kolonialny w formie kronikarskiej, jako organ Delegatury i Obwodu Jarosław. Otrzymują go wszystkie Oddziały L. M. i K. z terenu Delegatury, wszystkie Okręgi L. M. i K. na terenie Polski, oraz Zarząd Główny. Wydawnictwo to jest samowystarczalne.

„Zew Morza“ jako organ Obwodu i Oddziału L. M. i K. Przemyśl.

Sekcja Kół L. M. i K. szkół średnich wydaje miesięcznik dla młodzieży „Frontem do Morza“, zaś szkoły powszechne rozpoczęły również wydawnictwo pismka „Echo Bałtyku“ dla młodzieży szkół powszechnych.

Obecnie zakupuje Delegatura aparat projekcyjny wraz z odpowiednimi filmami i przezroczami, z którymi przedstawiciele Delegatury i poszczególnych Obwodów będą jeździli po wsiach z odczytami, aby wzbudzić wśród ludności wiejskiej zamiłowanie do morza polskiego. Propaganda ta łączy się z tworzeniem nowych Oddziałów L. M. i K. w miejscowościach, w których mają powstać gminy zbiorowe.

Rok 1934 uważamy jako przejściowy. Została bowiem przeprowadzona reorganizacja Delegatury z podziałem na Obwody, którym bezpośrednio podlegają Oddziały, znajdujące się na terenie ich działania.

Wytyczne pracy na okres następny idą w kierunku usprawnienia i ugruntowania obecnej organizacji, oraz tworzenia nowych Oddziałów zwłaszcza na wsiach.

Delegatura stara się pracować bardzo oszczędnie, wydając minimum na administrację. Zgromadzone oszczędności przekazuje na F. A. K.

Okręg Łódzki

WŁADZE OKRĘGU

Zjazd Delegatów Okręgu Łódzkiego L. M. K. w dniu 23 kwietnia 1933 roku, zgodnie z art. 25 statutu L. M. K. wybrał Radę Okręgową, w skład której weszli przedstawiciele Oddziałów z prowincji oraz m. Łodzi. Wyłoniony z Rady Okręgowej, a stanowiący zarazem jej Prezydium, Zarząd Okręgu ukonstytuował się w następującym składzie:

- 1) Prezes — P. Wice-wojewoda A. Potocki.

- 2) I Wiceprezes — P. mjr. Z. Andrzejowski.
- 3) II Wiceprezes — P. Dyr. J. St. Cezak.
- 4) Sekretarz — P. Mgr. Fr. Janowski.
- 5) Zast. Sekret. P. Dyr. M. Kainowski.
- 6) Skarbnik — P. ref. Gerling.
- 7) Zast. Skarbnika — P. Sędzia E. Wiśniewski.

W okresie sprawozdawczym zrezygnował z mandatu P. Z. Andrzejowski, przeniesiony służbowo do Grodna a na jego miejsce wybrano jako I Wiceprezesa P. E. Wiśniewskiego oraz dokooptowano w charakterze członka Zarządu i Przewodniczącego Sekcji Marynarki Wojennej P. kpt. Budzyńskiego, który z powodu nadmiaru prac służbowych ustąpił we wrześniu z zajmowanego stanowiska.

Drugi Doroczny Zjazd w październiku 1934 r., reprezentowany przez 80 zgórą przedstawicieli Oddziałów, wybrał następujący Zarząd:

- 1) Prezes — P. A. Potocki, wicewojewoda łódzki.
- 2) Wiceprezes — Dyr. M. Kalinowski.
- 3) Wiceprezes — P. Sędzia Wiśniewski.
- 4) Sekretarz — P. Mgr. Fr. Janowski.
- 5) Zast. Sekr. — P. T. Stasiak Insp. Skarbowy.
- 6) Skarbnik — P. E. Hertel, Kom. K. K. O.
- 7) Zast. Skarbnika — P. R. Turczynowicz.
- 8) Przew. Sekcji Mar. Woj. — J. Torwiński. Kom. Woj. Policji Państw.
- 9) Przew. Sekcji Org. — propagandowej — Dr. S. Wrona, Starosta Grodz.
- 10) Przew. Sekcji Kolonjalnej — Dyr. J. St. Cezak.
- 11) Przew. Sekcji Turyst. — Burm. St. Gerling.
- 12) Przew. Sekcji Młodzieżowej — Insp. St. Szletyński.

Działalność Zarządu Okręgu wyraziła się:

- 1) w tworzeniu nowych placówek i usprawnieniu działalności dotychczasowych;
- 2) akcji propagandowej;
- 3) w kierunku zapewnienia podstaw finansowych Okręgu.

A. DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACYJNA.

Pierwsze wysiłki Zarządu Okręgu idą w kierunku tworzenia Oddziałów w miastach powiatowych. Upřednio Zarząd Okręgu wchodzi w ścisłe porozumienie z osobami wpływowymi na terenie miasta powiatowego, poczem ustala termin i deleguje swego przedstawiciela na zebranie organizacyjne.

Na skutek tego w miesiącach maju i czerwcu 1933 r. powstają Oddziały w tych miastach powiatowych, gdzie dotąd jeszcze nie sięgały wpływy L. M. K., t. j. Łęczycy, Kole, Koninie, Sieradzu, Radomsku, Turku, Brzezianach i Wieluniu.

Równocześnie dzięki staraniom Zarządu Okręgu tworzą się Oddziały w miasteczkach poszczególnych powiatów.

Następnie, już za pośrednictwem nowopowstałych placówek przygotowuje się Obchód Święta Morza na terenie województwa.

Obchód Święta Morza na terenie m. Łodzi Zarząd Okręgu przeprowadza wyłącznie własnymi siłami.

Po Święcie Morza akcja organizacyjna jest nadal kontynuowana i w rezultacie tejże w okresie sprawozdawczym powstaje w Łodzi 10 nowych Oddziałów.

- 1) Oddział II,
- 2) Oddział III przy Zakł. Przem. E. Haeblera,
- 3) Oddział IV przy Zarządzie Miejskim,
- 4) Oddział Pocztowców,
- 5) Oddział kolejowy przy Parowozowni Łódź Kaliska,
- 6) Oddział przy wydziale Ruchu Łódź Fabryczna,
- 7) Oddział Policyjny,
- 8) Oddział przy Wydziale Ruchu Łódź Kaliska,
- 9) Oddział przy 6-tym Oddziale Drogowym PKP st. Łódź Fabryczna,
- 10) Oddział przy K. K. O. w Łodzi.

Inicjatywa tworzenia Oddziałów, poza nielicznymi wypadkami, wychodzi od Zarządu Okręgu, który również dla ułatwienia Oddziałom na prowincji w tym kierunku pracy, pozyskuje dla nich poparcie instytucyj lokalnych czy osób wpływowych oraz dostarcza prelegentów i materiału organizacyjno-propagandowego.

W m. Łodzi zarówno przygotowania terenu jak i tworzenie nowych Oddziałów wykonywa Zarząd Okręgu.

W rezultacie w okresie sprawozdawczym powstaje na prowincji 41 nowych Oddziałów: w pow. łęczyckim — 3, tureckim — 3, konińskim — 17, radomszczańskim — 2, wieluńskim — 2, piotrkowskim — 3, kaliskim — 1, łódzkim — 1, brzezińskim — 3, sieradzkim — 4 i kolskim — 2.

Ogółem Okręg Łódzki liczy obecnie 60 Oddziałów i kilkadziesiąt Kół zbiorowych, do których należy 16206 członków (dawniej 10 Oddziałów i 2085 członków).

Pozatem w celu uzdrowienia stanu finansowego Oddziałów oraz pobudzenia żywotności tychże, Zarząd Okręgu w szeregu pism i okólników podaje sposoby regulowania tych spraw, a gdy pisma nie skutkują następuje inspekcja Oddziału.

W okresie sprawozdawczym odbyło się 16 inspekcji, w konsekwencji których zaległości niektórych Oddziałów uległy likwidacji, a innych zmniejszyły się znacznie oraz wzmożła się działalność odnośnych placówek.

Również i ewidencja Oddziałów została uporządkowana i obecnie tylko w nielicznych może wypadkach istnieją różnice między danymi Okręgu a stanem rzeczywistym.

Mając na uwadze pozyskanie młodzieży szkolnej dla L. M. K., Zarząd Okręgu tworzy, w porozumieniu z Zarządem Głównym, Sekcję dla Spraw Młodzieży, grupującą przedstawicieli zrzeszeń nauczycielskich i władz szkolnych woj. łódzkiego.

W związku z zapoczątkowaniem zbiórki na F. O. M., powstaje przy Okręgu Sekcja Marynarki Wojennej. Dzięki kontaktowi pisemnemu i osobistemu, a niekiedy inicjatywie Zarządu Okręgu nasilenie zbiórki wzrosło i wskutek tego ogólna suma, zebrana na F. O. M., wynosiła w dniu 31/XII. 1934 r. — 66.957,74 gr.

W celu zaś należytego opanowania terenu i wzmocnienia akcji zbiórkowej, Oddziały w miastach powiatowych otrzymują uprawnienia obwodów w zakresie zbiórki na F. O. M. i tworzenia nowych Oddziałów.

B. DZIAŁALNOŚĆ PROPAGANDOWA

A) **Odczyty.** Mając na uwadze odpowiednie nastawienie społeczeństwa do spraw morskich, Zarząd Okręgu kładzie duży nacisk na akcję odczytową w Oddziałach. Upřednio każdy teren zostaje należycie przygotowany,

poczem następuje wygłoszenie odczytu. Dzięki tym metodom w okresie sprawozdawczym wygłoszono kilkadziesiąt odczytów, w tem 28 przez prelegentów, delegowanych z Okręgu. Ilość słuchaczy wahała się w granicach od 50 do 800.

B) **Do imprez**, które Zarząd Okręgu otaczał dużem staraniem należy zaliczyć Święto Morza. W roku ubiegłym Zarząd Okręgu nie tylko miał pieczę nad przygotowaniem do obchodu na obszarze województwa, lecz również zorganizował Komitet lokalny w Łodzi i w dużej części wykonał jego pracę. Przeprowadził własnymi środkami zbiórkę na F. O. M. i rozprzedaż materiałów dekoracyjnych oraz spowodował intensywną akcję propagandową w prasie miejscowej. W bieżącym roku Zarząd Okręgu zorganizował Wojewódzki Komitet Obchodu Święta Morza oraz Grodzki Komitet i ściśle współdziałał z nimi, podkreślając w pismach do Oddziałów szczególne znaczenie zbiórki na F. O. M. Niezależnie od tego odbyła się inspekcja wszystkich prawie Komitetów Powiatowych, wskutek tego zamówiono znaczki F. O. M. na zł. 141.076,00 a zebrano na F. O. M. zł. 27.494,03 i na Konto Głównego Komitetu zł. 9207,71. Wszystkie Komitety były zasilane materiałem organizacyjnym. Oprócz tego został zorganizowany przewidziany w programie Święta Morza zlot Młodzieży do Gdyni, w którym wzięli udział członkowie Zw. Strzeleckiego, Z. H. P., Zw. Młodzieży Ludowej, Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej, Szkoły Rolnicze, P. W. i W. F. i inne. Ogółem ilość uczestników zlotu wyniosła 761 osób.

C) **Dzień Polaka z Zagranicy**. W związku ze Zjazdem Polaków z Zagranicy Zarząd Okręgu rozesłał w teren instrukcje, zalecając w nich powołany ad hoc Komitetom, aby zorganizowały uroczyste Obchody, zbiórkę na F. A. K. oraz wysłały delegacje do pociągu zjazdowego. Obchody odbyły się prawie we wszystkich miejscowościach, jednakże rezultat zbiórki na F. A. K. był słaby, powodu trwającej w tym czasie zbiórki na powodzian.

D) **Obozy i wycieczki**. Oceniając należyte skutki bezpośredniego zetknięcia się z morzem szerokich warstw społeczeństwa, Zarząd Okręgu opracowuje szczegółowe instrukcje, dotyczące werbowania uczestników obozów i wycieczek, poczem z odpowiednim apelem rozsyła w teren. Ponieważ wyniki w terenie nie odpowiadały oczekiwaniom, Zarząd ponawia wezwania do Oddziałów w sprawie masowych wycieczek przy oparciu o własne siły, nawiązuje kontakt ze Związkiem Rezerwistów i wspólnie organizuje trzy wycieczki. Dały one pewien zysk, w niedalekiej przyszłości przyniosą zapewne i sukces organizacyjny w postaci nowych członków.

E) **Sekcja Propagandowa**. Starania Zarządu Okręgu idą w kierunku prowadzenia stałej i systematycznej propagandy. W tym celu opracowuje on szczegółowy program prac dla Sekcji Organizacyjno-Propagandowej, powstałej przy Okręgu. Zadaniem Sekcji byłoby opracowywanie projektów, dotyczących planowej akcji organizacyjnej oraz propagandy zapomocą odczytów, prasy, radja i kina. Ze względu na prace, stojące na pierwszym planie, Sekcja została uruchomiona dopiero przez Zarząd, wybrany w październiku 1934 roku.

FUNDUSZE

Podstawę egzystencji finansowej stanowi 10% składek przekazywanych przez Zarząd Główny z sum, wpłaconych przez Oddziały. Należności z tego tytułu wpływały nierównomiernie i niekiedy w bardzo szczupłych kwotach, to też, gdyby nie uboczne źródła, jak ofiary ze skarbonki i dochód ze sprze-

daży wydawnictw, Zarząd Okręgu znalazłby się w kłopotach finansowych. Wpływy ze skarbonek były niewielkie, ale regularne, natomiast sprzedaż wydawnictw została przerwana przez koncesjonariusza w drugim miesiącu trwania umowy, wobec czego Zarząd Okręgu poczynił starania znalezienia nowego dzierżawcy i z dniem 1 sierpnia 1933 roku sprzedaż została wznowiona, zapewniając stały miesięczny dochód po zł. 130.00 aż do dnia 1 grudnia tegoż roku. Pozostała nadwyżka z poprzednich miesięcy oraz wpływy składkowe i ze skarbonek umożliwiają Zarządowi Okręgu egzystencję finansową aż do miesiąca czerwca 1933 roku. W miesiącu czerwcu pojawia się nowe źródło dochodów: wycieczki nad morze. Dochód z wycieczek zasila w pewnym stopniu fundusze Okręgu, a na podstawie dotychczasowego doświadczenia wnosimy, że przy planowej akcji wpływy z tego tytułu mogłyby znacznie wzrosnąć. Oprócz korzyści finansowych trzeba również wziąć pod uwagę niemałe znaczenie propagandowe wycieczki.

Poniżej umieszczone sprawozdanie kasowe jest ilustracją wykonania budżetu za okres 1933/1934 r.

Wpływy:		Wydatki:	
Składki czł.	2950,19	Pensja sekretarza	3200,00
Sprzedaż wydawn.	1987,97	Pensja maszynistki	380,00
Wpływy ze skarb.	124,46	Wydatkanc.	752,41
Wycieczki	2706,70	Koszty organiz.	629,05
Inne	54,45	Zwrotne zaliczki	188,83
	<hr/>	Saldo K. K. O.	2666,83
	7823,77	Saldo kasy	<hr/> 6,65
			7823,77

ODDZIAŁY.

Łódź 1, Kalisz, Kłodawa, Łask, Pabjanice, Piotrków Tryb., Zgierz, Zbiersk, Brzeziny, Zduńska Wola. Wieruszów, Łęczyca, Konstantynów, Turek, Sieradz. Wieluń, Koło, Tomaszów, Konin, Łódź II, Radomsk. Łódź III, Sompolno, Łódź IV. Wolbórz, Piotrków Parowoz., Łódź Policyjny, Radomsk Pol., Wieluń Pol., Łęczyca Pol., Konin Policyjny, Turek Policyjny, Łódź Fabr. Ruch, Rogów, Łódź Pocztowy. Kalisz Ubezp., Łódź Kal. Parow., Łódź Kal. Ruch, Luboła. Piotrków Ruch., Łęczyca Pocztowy. Łódź Drogowy, Łódź K. K. O., Rychwał, Krzymów, Sieradz Pol., Pyzdry, Kazimierz Bisk., Złoczew, Tuliszków, Skulsk, Wierzchy, Kramsk, Wilczyn, Slesin, Piotrkowice, Trąbczyn, Kleczew, Golina, Młodojewo.

Okręg Nowogródzki

W kwietniu 1934 r. odbył się pierwszy zjazd delegatów Okręgu, na którym został wybrany zarząd Okręgu w nast. składzie:

Wicewojewoda **Kazimierz Fiala**,
 Starosta Jerzy Neugebauer,
 Prezes S. O. Henryk Muraszko.
 Prokurator S. O. Aleksander Zdanowicz,
 Pptk. dypl. Tadeusz Machalski,

Naczelnik Wydz. Urz. Wojew. Celestyn Gałasiewicz,
Burmistrz Inż. Ludwik Wolnik,
Jerzy Podgrabiński,
Insp. Szkolny Chruściel,
Dyr. Kazimierz Weber,
Aleksander Kaczyński.

Zastępcy

Dr. Leon Wadas,
Nacz. Marjan Jasiński,
J. Kolesiński,
Ppłk. J. Mioduszewski J. Rój,
Inż. Kulwieć,
Inż. J. Bajkiewicz.

Jednocześnie siedziba Okręgu została przeniesiona z Baranowicz Nowogródka.

Zarząd Okręgu przystąpił zaraz do pracy, uruchamiając dział organizacyjno-propagandowy i zbiórki na F. O. M., lecz wobec opuszczenia Nowogródka przez Prezesa — p. wicewoj. Fiałę działalność Okręgu została częściowo zahamowana w końcu okresu sprawozdawczego.

Okręg Poleski

CZŁONKOWIE ZARZĄDU

Petrykowski Romuald — Prezes.
Piotr Olewiński — II Wiceprezes.
Ciągliński kpt. — czł. Zarządu.
Dąbrowski Roman — Przew. Sekcji F. O. M.
Grochowski Kazimierz — Sekretarz.
Dworakowski Włodzimierz — czł. Zarządu.
Jahołkowski Władysław — Skarbnik.
Lubojański Józef — czł. Zarządu.
Kwiatkowski L. — czł. Zarządu.
Małysa Władysław — czł. Zarządu.
Narbutt Nestor — czł. Zarządu.
Rudkowa Irena — czł. Zarządu.
Wóćik Marjan — czł. Zarządu.
Jatelnicki Bolesław, gen. — czł. Zarządu,
Heil Edward — Przew. Sekcji Tur.-Wycieczk.
Marszałek Milan, płk. — czł. Zarządu.

Dnia 5 I.34. zorganizowano Sekcję Marynarki Wojennej, powołując na jej przewodniczącego p. Wł. Dworakowskiego i postanowiono rozpocząć akcję zbiórki na F. O. M. we własnym zakresie na terenie Okręgu.

Dnia 2.III. utworzono przy Zarządzie Okręgu sekcje:

- 1) turystyczno-wycieczkową i sportów wodnych młodzieży,
- 2) organizacyjno-propagandową,
- 3) kolonjalną,
- 4) morską,
- 5) propagandową.

Dnia 4 marca odbył się Nadzwyczajny Zjazd Informacyjny Okręgu przy udziale delegata Zarządu Głównego p. Zagórskiego Cz., władz Okręgu Poleskiego i przedstawicieli Oddziałów.

Dnia 11 marca odbyła się konferencja dyrektorów szkół i przedstawicieli organizacyj nauczycielskich w sprawie kół szkolnych L. M. K. przy udziale przedstawiciela Komisji dla Spraw Młodzieży przy Zarządzie Głównym L. M. K. Postanowiono utworzyć Sekcję Kół Szkolnych przy Zarządzie Okręgu i przystąpić do zakładania kół szkolnych.

Dnia 7.V. zaangażowano p. Stankiewicza em. insp. szkoln. jako instruktora Okręgu.

Dnia 18.V. wyłoniono Wojewódzki Komitet „Święta Morza“ i utworzono także Komitety powiatowe i grodzkie.

Na „Święto Morza“ wyruszył do Gdyni pociąg popularny z terenu województwa poleskiego, którego organizację polecono Oddziałowi w Brześciu n/B.

Przejęto akcję zbiórki funduszków na jacht „Poleszuk“, powołując na przewodniczącego tej sekcji p. Mieczysława Wężyka.

Udział Prezesa Okręgu w posiedzeniu Rady Głównej L. M. K.

Udział sekretarza Okręgu w konferencji sekretarzy i kierowników biur.

Udział przewodniczącego Sekcji M. W. w konferencji Przewodn. S.M.W.

Umieszczano stale artykuły o Lidze i jej działalności w „Gazecie Poleskiej“, „Expresie Poleskim“ i pismach żydowskich.

Zorganizowano 13 nowych Oddziałów L. M. K.

Utworzono 9 Obwodów. Funkcje Zarządów Obwodów powierzono czasowo Zarządom Oddziałów w większych środowiskach Polesia.

Ustalono minimum ilości członków dla poszczególnych Oddziałów i Obwodów, które winne w drodze werbowania członków osiągnąć to minimum.

Zarządy Obwodów będą w najbliższym czasie usprawnione przez odłączenie od Oddziałów miejscowych.

W okresie sprawozdawczym dokonano objazdów i wizytacji Oddziałów: Prużana, Drohiczyn Poleski, Pińsk, Kobryń, Stolin.

Na 10 kursach przodowników Związku Młodzieży Wiejskiej ogłoszono referaty informujące o Lidze M. i K.

W związku z zasłemi niedociągnięciami organizacyjnymi w Oddziale Brześć—miasto, Zarząd Okręgu przeprowadził lustrację tegoż Oddziału i wydał stosowne polecenia, zmierzające do uporządkowania stosunków, pilnując jednocześnie ich wykonania.

Dnia 12.XI. odbyła się porozumiewawcza konferencja prezesów Oddziałów z Brześcia n/B., na której postanowiono zaangażować stałego sekretarza-instruktora, przyczem Oddziały zadeklarowały czasową pomoc finansową.

Zarząd Okręgu postanowił przejść na siebie rozrachunki z Zarządkiem Głównym z tytułu wszelkich należności Oddziałów, skutecznie zapotrzebowanie na czasopisma i utworzyć składnicę materiałów.

Z dniem 1 grudnia zaangażowano p. Adama Juryka na 3-miesięczny okres próbny w charakterze pracownika biurowego.

Dnia 1 grudnia utworzono biuro Okręgu.

W celu posiadania ścisłej ewidencji założono kartotekę Oddziałów.

Wysłano pism — 143. Otrzymano pism — 178.

Wykonano 40% preliminarzowej sumy przez Okręg na F. O. M.

Okręg Pomorski

Zarząd Okręgu Pom. L. M. K. właściwie rozpoczął swą intensywną pracę w roku 1934 od dn. 1 sierpnia 1934 r. kiedy zorganizowano biuro Okręgu i przystąpiono do reorganizacji Zarządu, kooptując szereg osób ze sfer społeczeństwa pomorskiego jak również z administracji państw. i samorządowej. Myślą przewodnią Zarządu Okręgowego był rozdział całokształtu prac na poszczególne osoby Zarządu, co by umożliwiło i zapewniło planowy i niezależny rozwój z góry nakreślonego sobie programu w stosunku do samego Zarządu Okręgu jak również i do Zarządów Oddziałów pom.

Skład Zarządu Okręgu Pomorskiego L. M. K. jest następujący:

Prezes Zarządu Okręgu Pom. — Rudolf Radłowski — Prezes Sądu Okr.

I Wiceprezeska Z. Okr. — Wojewodzina Janina Kirtiklisowa.

II Wiceprezes Z. Okr. — zast. Dow. Kor. Nr. VIII. płk. dypl. Dzwonkowski, inż.

Sekretarz Z. Okr. — kpt. Trepia.

Skarbnik Z. Okr. — Sędzia Chmurzyński.

Przewodniczący Sek. Marynarki Woj. — Nacz. U. Skarb. Tytułski.

Przewodniczący Sek. organ.-propagand. — Kom. Wojew. P.P. Olszański.

Kierownik Ref. Prasowego — Nacz. red. „Dnia Pom.” Tetzlaff.

Kierownik Ref. Radjo — Nowakowski, redaktor.

Kierownik Ref. Zrzeszeń Zbiorow. — Dyr. Gimn. Henryk Moeze, prof. Eckman i prof. Kublin.

Kierownik Ref. Imprez Doch.-Inż. Siwiec.

Przewodniczący sek. Turystyczno-Wycieczk. — Inż. Lewandowski.

Przewodniczący Sek. wodnej — Dyr. Inż. Artur Born.

Kierownik Ref. Żeglugi Śródląd. — kpt. w st. sp. Suffczyński Piotr.

Kierownik Ref. Sportów Wodnych — red. i prez. Kl. Kajak. Szyrowski.

Członek Zarządu Okręgu: J. Butwiłowicz. prok. Edward Przybylski, Kmdr. dypl. Kłossowski, Kmdr. Morgenstern, Nacz. Ceceniowski, Inż. Buczek. Inż. Wasiański, Inż. Ancuta.

I. ORGANIZACJA I PROGRAM PRAC OKRĘGU

Dążąc do usamodzielnienia Okręgu, poczyniono szereg posunięć organizacyjnych, a mianowicie: opracowano i ustalono program prac Okręgu i sposoby jego przeprowadzenia w życie. Z powodu, że stan Okręgu Pom. był i jest stosunkowo słaby w stosunku do innych okręgów, a teren Pomorza mało wykorzystany pod względem ilości członków, jak również cyfra zebranej gotówki na F. O. M. jest nieproporcjonalnie małą do możliwości terenu — postanowiono wysunąć przedewszystkiem trzy najważniejsze postulaty, które niezwłocznie poczęto systematycznie i planowo realizować:

1) Zwiększyć ilość członków w Okręgu, opanowując wszystkie sfery społeczeństwa pomorskiego.

2) Zorganizować i przeprowadzić intensywną i planową rozsprzedaż znaczków F. O. M.

3) Przygotować społeczeństwo pom. zapomocą propagandy do umożliwienia przeprowadzenia zbiórki na Fundusz Akcji Kolonjalnej, jak również przystąpić następnie do samej zbiórki.

Praca Zarządu została należycie rozdzielona pomiędzy jego członków z powołaniem następujących Sekcyj, mających odpowiedniki i w Oddziałach: 1) organizacyjno-propagandowej, 2) prop. mar. woj., 3) turystyczno-wycieczkowej, 4) wodnej, obejmującej referat żeglugi śródlądowej i referat sportów wodnych.

II. DOTYCHCZASOWE WYNIKI OSIĄGNIĘTE PRZEZ OKRĘG POMORSKI

Przygotowawcze prace organizacyjne Zarządu Okręgu, trwające od dn. 1 sierpnia 1934 r., zostały już całkowicie ukończone tak, że od dn. 1 lutego 1935 r., w którym Zarząd Okręgu uzyskał z Z. Gł. częściowe usamodzielnienie, jest on całkowicie przygotowany i nastawiony do zrealizowania programu.

Przy obecnym stanie rzeczy w Okręgu samodzielność częściowa (kat. B.) uzyskana przez Okręg. narazie jest mu wystarczająca, mając na uwadze konieczność uzyskania pewnego okresu czasu na załatwienie sprawy zaległości Oddziałów dawn. egzystujących w stosunku do Z. Gł. z tyt. składek członkowskich jak również ze zbiórki na F. O. M.

Zarząd Okr. Pom. postanowił wystąpić do Zarz. Gł. o przemianowanie go na kat. A. wówczas, gdy wszelkie sprawy zaległe, datujące się od czasu centralizacji zostaną ostatecznie wyjaśnione i załatwione. Prawdopodobnie nastąpi to dopiero po dniu 1 maja b. r., to jest od chwili rozpoczęcia nowego roku budżetowego F. O. M.

Wyniki dotychczasowej pracy nowozmontowanego Zarządu Okręgu są następujące:

1) Sekcja organizacyjno-propagandowa.

a) powiększono ilość oddziałów Okręgu z cyfry 10 na 42, przez co ilość członków wzrosła w stosunku do stanu w dniu 1.IV. 1933 r.

Członków zwykłych	1600
„ popierających	450
„ zbiorowych	1200
	<hr/>
	3250

Członków zwykłych	3094
„ popierających	2696
„ zbiorowych	17451
	<hr/>
	23241

b) Zawdzięczając poparciu Pana Komendanta Wojew. P. P. przewodn. sek. organ.-propagand. Okręgu, uzyskano wspaniałe wyniki. Zdołano dotychczas zorganizować 22 Koła L. M. K. przynależne do swych najbliższych Oddziałów.

c) Przystąpiono do tworzenia kół szkolnych w Okręgu, których jest obecnie 23, nawiązano również kontakt z Kuratorem Okręgu, których jest z Inspektorami Szkolnymi.

d) Zorganizowano i otrzymano zatwierdzenie obwodu L. M. K. przy Okr. Dyr. Kol. w Toruniu. Zawdzięczając energii i nadwyraz ofiarnej pracy ze strony Pana Prezesa Obwodu Inż. Smolińskiego, liczba członków obwodu wzrosła do cyfry 13000.

e) Zawdzięczając przychylnemu ustosunkowaniu się do naszej organizacji p. Dyr. Lasów Państw. inż. Chwalibowskiego w Toruniu, jesteśmy w stadium tworzenia 5-ciu samodzielnych Oddziałów, L. M. K. przy Państw. Nadleśnictwach na Pomorzu.

2) Sekcja marynarki

Zorganizowano w 95% sekcję marynarki we wszystkich Oddziałach pom., które ze swej strony przystąpiły już do utworzenia stałej sieci rozsprzedawców znaczków F. O. M.

Rozpoczęcie zbiórek na F. A. K. zapoczątkuje się dopiero, gdyż dotychczas jesteśmy w stadium przygotowania społeczeństwa pom. pod względem propagandowym do tej akcji.

3) Sekcja turystyczno-wycieczkowa

Sekcja turystyczno-wycieczkowa rozwinię swą działalność w okresie właściwym t. j. letnim, organizując ruch turystyczno-wycieczkowy na Pomorzu jak również do naszego wybrzeża morskiego.

4) Sekcja wodna

Prace tej sekcji są już znacznie zaawansowane i na Pomorzu posiada ona już swą tradycję:

a) **Referat Żeglugi Śródlądowej:** W myśl przytoczonego wyżej programu drogą pośrednią zdołaliśmy uzyskać rozporz. M. Kom. w sprawie ukrócenia konkurencji taboru rzeczno-niem. na wodach polskich, przyczyniło się to do wzmorzenia aktywności własnego taboru żeglugi śródlądowej, który był w ubiegłym okresie nawigacyjnym w 100% zaangażowany przy transportach wodnych.

Utworzono w Toruniu „Pomorski Zw. Właśc. Statków Żeglugi Śródlądowej“, w którym zostali skupieni żeglarze Pomorza. W skład zarządu wszedł delegat Zarządu Okręgu posiadający wszelkie uprawnienia przysługujące członkom zarządu związku. Statut związku przewiduje, że każdy jego członek bezwzględnie winien być członkiem L. M. K. Nawiązano również kontakt z pokrewnymi organizacjami żeglugowymi w Bydgoszczy i Gdańsku, dążąc do opanowania całej Wisły pomorskiej. Pozatem ref. żeglugi śródlądowej zdołał uzyskać poparcie ze strony Pom. Urzędu Wojewódzkiego oraz z Banku Gospodarstwa Krajowego w sprawie dopomożenia poszczególnym członkom związku właśc. statków w uzyskiwaniu pożyczek na remont i modernizację taboru rzeczno-niem. Akcja ta daje dotychczas bardzo dobre wyniki, bo nie było wypadku, aby na wniosek i prośbę Zarządu Okręgu odmówiono pożyczki zainteresowanym żeglarzom, którzy byli dotychczas pozbawieni zupełnie opieki ze strony organizacji społecznej.

Referat Żeglugi Śródlądowej współpracuje ściśle z sekretarjatem Pom. Zw. Właśc. Statków, opracowując te postulaty i sprawy, załatwienie których uważa za konieczne dla rozwoju organizacji żeglarzy na Pomorzu, jak również w stosunku do indywidualnych potrzeb poszczególnych żeglarzy.

Organizacja nasza uzyskała już w sferach szyperskich 100% zaufanie, wyłącznie drogą popierania i załatwiania potrzeb żeglugowców.

b) **Referat Sportów Wodnych:** W m. kwietniu b. r. Zarząd Okr. Pom. z własnej kasy wyasygnował kwotę 1000,— zł. na budowę schroniska na 250

kajaków w Toruniu. Poza to poważne subwencje złożyły również Obwód L. M. K. przy Okr. Dyr. Kol, jak również Zarząd Oddziału Miastowego w Toruniu (po 500,— zł.). Schronisko ma być gotowe na dzień 1 maja b. r. i oddane do użytku klubom sportowym.

W chwili obecnej jesteśmy w stadium realizacji utworzenia komisji międzyklubowej, która będzie ogniwem, łączącym naszą organizację z klubami sportowymi Pomorza.

Sport wodny na Pomorzu w r. bież. żywiołowo opanowuje społeczeństwo pom. Młodzież przystąpiła gremjalnie do budowy we własnym zakresie łodzi sportowych, a zwłaszcza kajaków i żaglówek.

Zarząd Okręgu zdecydował się finansować te zamierzenia, wychodząc z założenia, że sprawa sportów wodnych leży we właściwych ramach pracy Zarządu Okręgu.

Sądząc z nakreślonego przez Zarząd Okręgu programu i z przytoczonego sprawozdania za okres ubiegły — Okręg Pom. jako ogniwo L. M. K. młode i usamodzielnione w swej pracy organizacyjnej dopiero w dniu 1.II. 1935 r., posiadając na swym terenie w przeważającej ilości młode i niedawno powstałe Oddziały, które są jednakże pełne energii i organizacyjnie dobrze postawione — stawia obecnie swe pierwsze kroki, dążąc świadomie i konsekwentnie do realizowania postawionych sobie zadań.

Dotychczas osiągnięte rezultaty nie są zbyt wielkie, jednakże Okręg Pom. mając już poza sobą okres wstępnych prac przygotowawczych natury organizacyjnej, już opracowany program prac, jak również przeorganizowane zarządy oddziałów jako aparat wykonawczy — może i jest w stanie celowo wyżyć swe wysiłki w kierunku zrealizowania postawionych sobie zadań dla dobra Państwa i naszej organizacji z tem, że wyniki dalszej pracy naszej będą właściwym sprawdzianem wartości i sprawności poczynionych przez Okręg posunięć organizacyjnych na terenie Pomorza.

Okręg Poznański

Na zjeździe delegatów Oddziałów, Okręgu poznańskiego, który się odbył w dniu 6 maja 1934 r. został wybrany Zarząd Okręgu w następującym składzie:

Prezes: — Prof. dr. Stanisław Pawłowski.

Wiceprezesi — Mec. Czesław Chmielewski, Gen. Franciszek Wład. Poseł dr. Leon Surzyński.

Sekretarz — Dyr. Kazimierz Okoniewski.

Zastępca sekretarza — Naczelnik Józef Woyno-Szczepanowski.

Skarbnik — Maksymiljan Stuermer,

Zastępca skarbnika — Dyr. dr. St. Przemyski.

Członkowie — Dyr. Czesław Mańkowski, Dyr. Zoroaster Morzycki, Dyr. Czesław Mańkowski, Kurator dr. Michał Pollak, Redaktor Powidzki, Szambelan dr. Stanisław Sławski, Ks. prałat Teodor Taczak, Redaktor Józef Winiewicz.

Zastępcy członków Zarządu — Władysław Zakrzewski, Sędzia Bohusz, Dyr. J. Kilariski, St. hr. Mycielski, dr. Więcki, mjr. Rudnicki, dyr. Górnicki, dr. Wł. Sokołowski, dr. Wł. Speerczyński, dr. Sobiński.

Do komisji rewizyjnej powołano na przewodniczącego dyr. B. Webera, na członków — dyr. Marcinca i dr. Gogolewskiego.

Wybór Zarządu Okręgu w prawie niezmienionym składzie z roku poprzedniego zapewnił organizacji utrzymanie ciągłości pracy.

Zarząd Okręgu jako integralna część organizacji, reprezentowanej przez Zarząd Główny L. M. K. starał się na każdym kroku realizować program nakreślony przez Zarząd Główny.

Wychodząc z założenia, że zadania i cele L. M. K. zawierają tak poważne zagadnienia państwowe jak problemy obrony państwa, problemy gospodarcze, ludnościowe i t. p., których realizacja wymaga dużego zbiorowego wysiłku oraz składnie pracujących poszczególnych ogniw organizacyjnych, skierował w tę stronę całą swoją energję.

W pierwszym rzędzie zostały wezwane Oddziały do energicznego przeprowadzania werbunku członków. Kierowano się zasadą iż nie powinno brakować w żadnym mieście rodziny, z której przynajmniej jedna osoba byłaby członkiem L. M. K. opłacając składki w stosunku do poborów otrzymywanych. Każdy dwór powinien opłacać składkę 1 zł. miesięcznie a niezależnie od tego oficjaliści i robotnicy powinni być zachęceni do wstępowania do L. M. K. choćby jako członkowie zbiorowi. W końcu każda wieś powinna prenumerować i brać conajmniej jeden egzemplarz pisma „Morze“ i jeden egzemplarz „Polska na Morzu“.

Wobec stosunków małej ilości Oddziałów i potrzeby powiększenia ich liczby postanowiono mianować Zarządy Oddziałów w miastach powiatowych Zarządami obwodowymi. Zarządy Obwodowe mają przeprowadzić organizację Oddziałów, tak, by każdy powiat posiadał conajmniej 5 Oddziałów L. M. K. i odpowiednią ilość Kół.

Pozatem zwrócono uwagę i położono nacisk na to by Oddziały zainteresowały się bliżej młodzieżą i przystąpiły do zorganizowania kół szkolnych L. M. K. oraz innych kół młodzieży.

O ile program wyżej zakreślony wykonany wynika to, ze sprawozdań poszczególnych Oddziałów i Obwodów podanych poniżej.

Niezależnie od spraw załatwionych za pośrednictwem Oddziałów i Obwodów Zarząd Okręgu przeprowadził i realizował następujące zamierzenia:

I. FUNDUSZ OBRONY MORSKIEJ.

1) Przygotowania wstępne.

Począwszy od 25.10 1933 r. wygłaszano co tydzień pięciominutowe pogadanki w Radjo Poznańskiem akcentując w nich:

1) przykłady z historii Polskiej przedrozbiorowej wykazujące jakie szkody poniosło Państwo przez brak silnej floty wojennej.

2) słabość obecnej Polski na morzu w porównaniu z innymi państwami a zwłaszcza z sąsiadami (Rosją i Niemcami) oraz państwami skandynawskimi i bałtyckimi (Szwecja, Danja, Finlandja).

3) Niewspółmierność wydatku budżetowego na flotę w Polsce a w innych państwach.

4) Konieczność dopomożenia skarbowi państwa przez całe społeczeństwo, które powinno gremjalnie wziąć udział w zbiorce na F. O. M.

W pogadankach tych zwracaliśmy również uwagę na gospodarczą doniosłość floty handlowej i inwestycji portowych w Gdyni dla których ochrony konieczną jest budowanie marynarki wojennej. Wreszcie wskazywaliśmy na możliwość zarobków dla licznych rzesz bezrobotnych przy budowie i ob-

śludze floty oraz na horyzonty jakie otwiera ona przed naszym przemysłem i handlem. Nakoniec wspomniano też o tem, że woenna bandera morska jest najlepszym środkiem propagandy na szerokim świecie mocarstwowego stanowiska Polski a odwiedziny polskich statków stanowią najlepszą formę kontaktu z naszymi emigrantami.

Pogadanki tego rodzaju kontynuujemy nadal.

W dniu 24.I. b. r. odbyło się zebranie Zarządu Okręgu z udziałem przedstawicieli powiatów, poświęcone sprawom propagandy F. O. M. W zebraniu tem wzięli udział delegaci Zarządu Głównego pp. Dyr. Czermiński i Kom. Stankiewicz.

W związku z wynikami tego zebrania przystąpił Zarząd Okręgu niezwłocznie do zorganizowania Komitetu Obchodu rocznicy odzyskania morza. Komitet ten objął w swoim składzie osoby przodujące wszystkim dziedzinom życia urzędowego, społecznego i zawodowego w Poznańskim. Zaproszeń do udziału w Komitecie i przybycie na Akademię dokonał przeważnie osobiście Prezes Zarządu Okręgu Prof. Dr. St. Pawłowski i przewodniczący Sekcji Marynarki Wojennej. Wszystkim członkom Komitetu wyjaśniono ustnie, że obchód ten ma być wstępem i uroczystą inauguracją zbiórki na F. O. M. wraz z prośbą o poparcie tej akcji w swoim zakresie działania.

Uroczysta Akademia dla uczczenia 14-ej rocznicy odzyskania morza odbyła się w Poznaniu w dniu 11.II. 1933 r. z udziałem ks. Kardynała Hlonda, p. Wojewody Poznańskiego hr. Raczyńskiego oraz kilkuset przedstawicieli L. M. K. i organizacji oraz stowarzyszeń wszelkiego rodzaju z całego obszaru województwa. W czasie Akademii poza działem muzykalno-wokalnym wygłosili okolicznościowe referaty: Prezes Okręgu oraz Przewodniczący Okręgowej Sekcji Marynarki Wojennej. Przewidziany na prelegenta kdr. dypl. Kłossowski nie mógł bowiem przybyć wskutek nieprzewidzianej przeszkody. Przy wejściu na Akademię rozdzielano wydaną z okazji tej uroczystości Jednodniówkę, którą następnie w ilości 5.000 egz. rozesłano Oddziałom na terenie województwa do rozpowszechnienia oraz wykorzystania artykułów pomieszczonych w Jednodniówce dla odczytów, publikacji w prasie prowincjonalnej i t. p.

Oprócz tego dokonano przedruku tak w tekście Jednodniówki jak i osobno w formie luźnych ulotek instrukcji F. O. M. wydanej przez Zarząd Główny. Przedruk ten rozesłano Oddziałom w ilości 10.000 egzemplarzy dla doręczenia go wszelkim urzędom, instytucjom samorządowym, prywatnym oraz organizacjom współdziałającym w zbiórce.

W dalszym ciągu rozesłano w marcu 1934 r. okólniki do wszystkich Oddziałów i Obwodów na terenie województwa oraz pisma do Szefów władz państwowych, samorządowych i ubezpieczeniowych oraz wszystkich poważniejszych instytucyj bankowych, handlowych i przemysłowych jako też organizacji zawodowych i społecznych.

W dniu 6 maja 1934 odbył się staraniem tutejszego Okręgu Wojewódzki Zjazd Obywatelski w Poznaniu w Auli Uniwersytetu.

Na Zjazd przybyli prawie wszyscy pp. Starostowie jako przedstawiciele swoich powiatów oraz delegaci Obwodów prowincjonalnych Ligi i zgórą sto innych stowarzyszeń społecznych — wiele z nich ze sztandarami. Wziął też udział w Zjeździe p. Wojewoda hr. Raczyński, przedstawiciel ks. Kardynała i szefowie władz II instancji.

Referaty wygłosił Delegat Zarządu Głównego p. gen. Kwaśniewski oraz

Prezes Okręgu prof. dr. St. Pawłowski. Poczem przemówił gorąco p. Wojewoda. Wreszcie uchwalono odczytaną rezolucję.

„ŚWIĘTO MORZA“

Pod protektoratem ogólnopolskim Pana Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Prof. Dr. Ignacego Mościckiego, Pierwszego Marszałka Polski, Józefa Piłsudskiego i Prymasa Polski, Jego Em. ks. Karynała dr. A. Hlonda i protektoratem wojewódzkim p. Wojewody R. hr. Raczyńskiego, Dowódcy Okr. Korp. VII Gen. Oswalda Franka i Jego Eksc. ks. Biskupa Dymka w dniach 28 i 29 czerwca odbył się doroczny obchód „Święta Morza“ w Poznaniu i województwie poznańskim.

Powołano w Poznaniu Wojewódzki Komitet „Święta Morza“, który wyłonił Prezydium w następującym składzie:

Przewodniczący Komitetu: Maksymilian Stürmer.

Zastępcy Przewodniczącego: Dyrektor Kazimierz Okoniewski. Red. Powidzki, Stanisław Podolak.

Dla usprawnienia akcji Komitet Wykonawczy Święta Morza wyłonił następujące Komisje: Organizacyjną, Propagandową, Prasową, Radjową, Finansową, Imprezową i Obchodową.

Komisja Organizacyjna w składzie następującym: Dyr. K. Okoniewski, nacz. Szczepanowski i St. Podolak, przeprowadziła akcję na prowincji celem powołania powiatowych i miejscowych Komitetów „Święta Morza“ i dostarczyła im odpowiedni materiał organizacyjny i propagandowy oraz w niektórych wypadkach prelegentów do wygłoszenia okolicznościowych przemówień.

Komisja Prasowa pod przewodnictwem red. Powidzkiego zorganizowała akcję propagandową i uświadamiającą w prasie poznańskiej.

W każdym z pism miejscowych ukazał się przynajmniej 1 artykuł oraz komunikaty, wzmianki i inne krótkie wiadomości o „Święcie Morza“ i poszczególnych fragmentach obchodu.

Komisja Radjowa zorganizowała z okazji „Święta Morza“ audycje w rozgłośni Poznańskiej Polskiego Radja, bądź podawała transmisję z innych stacyj.

Komisja Propagandowa. Działalność swą Komisja Propagandowa rozpoczęła w dniu 2.VI. 1934 r. posiedzeniem, na którym opracowano plan działania, dzieląc zarazem Komisję na trzy sekcje, t. j. dekoracyjną, kinowo-teatralną i zlotu młodzieży. Uchwalono również zakupić po wyjątkowo niskiej cenie 1.000 szt. chorągiewek płóciennych z emblematami L. M. K.

Konkurs na dekorację wystaw sklepowych był urządzony po raz pierwszy w Poznaniu i pomimo zbyt późnego zwrócenia się do właścicieli sklepów i krótkiego terminu wzięło w nim udział przeszło 30 wystawców. Sąd konkursowy przyznał nagrody, na które składał się dyplom i model statku marynarki wojennej, bądź handlowej, dostarczonej przez Zarząd Okręgu. Nagrody i dyplomy zostały uroczyście wręczone w lokalu Zw. Tow. Kupieckich.

Komisja Finansowa „Święta Morza“ w składzie dyr. B. Webera i mgr. Bieleckiego i Ł. Jessego, postanowiła urządzić w f-mie W. Nowakowski i Sybilla wystawę okienną i główną sprzedaż materiału propagandowego L.M.K., przeprowadzić zbiórkę uliczną na F. O. M. w dniach 29 i 30 czerwca 1934 r.

Dla sprawnego przeprowadzenia zbiórki Komisja Finansowa zwołała zebranie przewodniczących wszystkich organizacji. Mimo jednak zadeklarowania przez poszczególne organizacje dostatecznej ilości kwestarzy—Komisja nie

zdołała zebrać tylu zbierających, i tu potrzeba było, z powodu niestawienia się tychże. Zbiórka dała ogółem zł. 1.045,18.

Komisja Obchodowa odbyła kilka posiedzeń celem ustalenia programu uroczystości „Święta Morza“. Wybrano szereg podkomisyj, pomiędzy którymi rozdzielono pracę.

PRACA ORGANIZACYJNA ZARZĄDU OKRĘGU

Nawiązany kontakt z Oddziałami w grudniu 1933 r. zostaje podtrzymany przez Zarząd Okręgu nadal w roku sprawozdawczym. W miesiącu styczniu, lutym i pierwszej połowie marca delegat Okręgu objeżdżał Oddziały i w miarę możliwości stara się być na walnych zebraniach, o ile tylko Zarząd Okręgu był w porę zawiadomiony o tych zebraniach, lub gdy się dwa lub więcej zebrań nie zbiegało jednego dnia.

Na walnych zgromadzeniach były wygłoszone referaty przez naszego delegata w następujących Oddziałach: Szamotuły, Czarnków, Kościan, Janikowo, Chodzież, Oborniki, Międzychód, Trzemeszno, Sieraków, Wągrowiec, Szubin. Pozatem Prezes Okręgu wygłosił odczyty w Inowrocławiu, Ostrowie i w Warszawie, delegat Okręgu w Kruszwicy, Pniewach, Starołęce, Jarocinie.

Pozatem do 1 lipca roku sprawozdawczego były wizytowane następujące Oddziały i z tych niektóre parokrotnie: Leszno, Gniezno, Września, Rawicz, Wieleń, Ostrów, Ostrzeszów, Śrem, Jarocin, Pleszew, Mogilno, Piątkowo, Kruszwica, Wągrowiec, Szamotuły, Wolsztyn, Czarnków, Kościan, Chodzież, Oborniki, Międzychód, Trzemeszno, Pniewy, Swarzędz, Stęszew.

Naogół jednak biorąc, rok 1934 w organizowaniu Oddziałów posunął naprzód naszą akcję, choć nie pozwolił wykonać programu.

W sprawozdaniu z 1933 r. wykazano 59 Oddziałów, z tego 3 Oddziały zostały zorganizowane w styczniu 1934 r. Raczej należy liczyć 56 Oddziałów, z tego zorganizowano 19 Oddziałów przy końcu roku, a właściwie w grudniu i w listopadzie. Wymagały one w 1934 r. usilnej pracy celem ich utrzymania.

Akcja organizowania Oddziałów i werbunku członków posunęła się w szczególności naprzód na terenie m. Poznania i powiatu wyżej wymienionego, gdzie pomimo oporu Oddziału macierzystego do końca 1933 r. zorganizowano ogółem 14 Oddziałów, z których w 1934 r. skreślono 4 Oddziały jako bezczynne, a na to miejsce zostało zorganizowanych w powiecie i mieście 19 Oddziałów, a liczba członków podniosła się z 2.000 członków wszystkich kategorii w r. 1933 do 6.000 członków w r. 1934.

Dla tem energiczniejszej akcji na terenie miasta Poznania Zarząd Okręgu sprawował jednocześnie funkcje Zarządu Obwodu. Zarz. Okręgu podzielił miasto Poznań na 8 dzielnic, w których bądź istnieją, bądź mają być zorganizowane Oddziały terytorjalne L. M. K. Następnie Okręg przygotował regulaminy dla szkół, Oddziałów i Obwodów L. M. K., które zostały zatwierdzone przez Zarząd Okręgu.

Niezależnie od podziału terytorjalnego zostały zorganizowane Oddziały przy niektórych zakładach, bądź instytucjach, a to celem odciążenia Oddziałów terytorjalnych i ożywienia akcji Ligi.

Akcja wśród młodzieży. W myśl założenia Zarządu Głównego, który do akcji tej przywiązuje duże znaczenie, Zarząd Okręgu jako jeden z najważniejszych punktów swego programu na 1934 r. zlecił Oddziałom organizowanie Kół szkolnych. Praca ta, choć nie wszędzie znalazło oddźwięk, jednak posunęła się bardzo naprzód i zaczyna nabierać charakteru masowego. W tej dziedzinie pewien sukces zdobyły Oddziały w Bydgoszczy, Jarocinie, Plesze-

wie, Kępnie, Krotoszynie, Lesznie, Trzemesznie, Jutrosinie, Szubinie, Wronkach, Wągrowcu, Nakle oraz Oddział Poznański. Należy podkreślić, że w akcji tej brak jest pewnego kręgosłupa, na którym możnaby się oprzeć. Istnieje wprawdzie Komisja dla spraw młodzieży przy Zarządzie Głównym i istnieją Koła szkolne, ale lukę między Zarządem Głównym a Kołami wypełnić może jedynie Zarząd Okręgu, Obwodu, bądź Oddziału.

Akcja propagandowa. Niezależnie od prac, podanych w sprawozdaniu w poszczególnych działach (F. O. M., „Święto Morza“ i t. p.), Zarząd Okręgu przeprowadzał systematyczną akcję propagandową przez kontakt z prasą za pomocą konferencji, nadsyłania komunikatów, wygłoszenia chwilek morskich, dostarczania Oddziałom bądź prasie krótkich propagandowych zwołań i t. p.

Pozatem Zarząd Okręgu urządził na Targach Poznańskich kiosk propagandowy Ligi Morskiej i Kolonjalnej, wydał Jednodniówkę propagandową, urządził Akademię w 14-tą rocznicę objęcia morza przy współudziale Oddziału Poznańskiego.

Dzień Polaka z Zagranicy. Na zarządzenie Zarządu Głównego Okręg Poznański rozesłał zawiadomienie do podległych Oddziałów o potrzebie przygotowania „Dnia Polaka z Zagranicy“ i urządził obchód wspólnie z Oddziałem w Poznaniu. W tym celu powołano od życia Komitet, do którego weszli z ramienia Okręgu pp. dr. Przemyski, St. Podolak oraz dyr. Marciniak, jako przewodniczący Komisji Obchodowej „Święta Morza“ i K. Śliwowski, jako przewodniczący Komisji Propagandowej.

Akcja Kolonjalna. W myśl zarządzenia Zarządu Głównego odwiedził Zarząd Okręgu delegat Zarządu Głównego i przedstawił szczegółowo konieczność przeprowadzenia prac dla zdobycia funduszków na akcję kolonjalną. Po omówieniu sprawy pp. mec. Chmielewski i Podolak łącznie z delegatem przeprowadzili konferencję z paroma przedstawicielami instytucyj w Poznaniu, którzy obiecali poprzeć akcję kolonjalną.

Zapoczątkowaniem tej akcji było zaproszenie gen. Dreszera z odczytem, którego wysłuchało 1.500 osób ze sfer przedewszystkiem zainteresowanych: przemysłowych, handlowych, kupieckich, rzemieślniczych. Koreferat wygłosił Prezes Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu p. St. Samulski.

II. DZIAŁALNOŚĆ OBWODÓW I ODDZIAŁÓW NA TERENIE OKRĘGU POZNAŃSKIEGO

Praca organizacyjna Okręgu, ujęta z ogólnego punktu widzenia, wskazała, jaki program został nakreślony przez Okręg w stosunku do niższych jednostek organizacyjnych. Zarząd Okręgu zdaje sobie sprawę, że przeprowadzanie zadań i celów L. M. K., a w szczególności zdobycie funduszków na F. O. M. i F. A. K. jest uzależnione od tego, jakie siły pod względem ilościowym i jakościowym są skupione w L. M. K. oraz jak gesto są rozlokowane placówki L. M. K.

Dlatego na te dwie rzeczy: na werbunek członków i na organizację naszych Oddziałów Zarząd Okręgu położył główny nacisk. Dla przeprowadzenia powyżej podanego programu mianował zarządy oddziałów w miastach powiatowych zarządami obwodowymi oraz wezwał oddziały do spotęgowania werbunku członków.

Tam, gdzie choć kilka osób w zarządzie oddaje się pracy, w organizacji rezultat jest widoczny. Wobec jednak nagminnego niedostarczania

sprawozdań — pomimo przypomnień z naszej strony — nie pozwala nam przedstawić całokształtu pracy w Oddziałach i Obwodach.

Stan Obwodów i Oddziałów przedstawia się następująco:

1) Obwód Bydgoszcz obejmuje Oddziały: w Bydgoszczy, przy Szkole Podehorażych w Bydgoszczy, Pol. Państw. w Bydgoszczy, w Koronowie, w Fordonie.

2) Obwód Czarnków obejmuje Oddziały: w Czarnkowie, w Kruszewie, w Wieluniu n/N., w Lubasz, w Połajewie.

3) Obwód Chodzież obejmuje Oddział w Chodzieży.

4) Obwód Gniezno obejmuje Oddziały: Gniezno, Kiszkowo.

5) Obwód Gostyń obejmuje Oddziały: Gostyń.

6) Obwód Inowrocław obejmuje Oddziały: Inowrocław, Gniewkowo, Janikowo, Mątwy.

7) Obwód Jarocin obejmuje Oddziały: Jarocin, Nowe Miasto, Pleszew.

8) Obwód Kępno obejmuje Oddziały: Kępno, Ostrzeszów.

9) Obwód Kościan obejmuje Oddziały: Kościan, Śmigiel, Krotoszyn, Koźmin.

10) Obwód Leszno obejmuje Oddziały: Leszno, Rydzyna, Brenno, Osieczna.

11) Obwód Międzychód obejmuje Oddziały: Międzychód, Sieraków.

12) Obwód Mogilno obejmuje Oddziały: Mogilno, Kruszwica, Pakość, Trzemeszno.

13) Obwód Nowy Tomyśl obejmuje Oddziały: Strzelno, Nowy Tomyśl, Grodzisk, Lwówek, Zbąszyń.

14) Obwód Oborniki obejmuje Oddziały: Oborniki.

15) Obwód Ostrów obejmuje Oddziały: Ostrów, Odolanów.

16) Obwód Poznań obejmuje Oddziały: Macierzysty w Poznaniu, Przedmieście—Główna, Chwaliszewo—Śródka, Starołęka, Łazarz—Górczyn, przy Dyrekcji P. K. P. w Poznaniu, przy Sądzie Apelacyjnym w Poznaniu, przy Zarządzie Miejskim w Poznaniu, przy Państwowych Zakładach Umundurowania, przy Ubezpieczalni Społecznej, Oddział Pracowników Poczтовых, Oddział Policji Państwowej, przy Uniwersytecie Poznańskim, przy 3-im Pułku Lotniczym, przy Publ. Zawodowej Szkole Doksztalcającej, przy Państw. Szkole Budown. Meljor., przy Pow. Związku Rezerwistów, przy f-mie H. Cegielski, Oddział Obwodu Wójtostwa Poznań, Rokietnica, Tarnowo Podgórne, Stęszew, Swarzędz, Pobiedziska, Owińska.

17) Obwód Rawicz obejmuje Oddziały: Rawicz, Bojanowo, Chojno, Jutrosin, Miejska Górka.

18) Obwód Szamotuły obejmuje Oddziały: Szamotuły, Pniewy, Wronki.

19) Obwód Szubin obejmuje Oddziały: Szubin, Barcin, Keynia, Łabiszyn.

20) Obwód Śrem — niema Oddziałów.

21) Obwód Środa — niema Oddziałów.

22) Obwód Wągrowiec obejmuje Oddziały: Wągrowiec.

23) Obwód Wolsztyn — niema Oddziałów.

24) Obwód Września obejmuje Oddziały: Września.

25) Obwód Wyrzysk obejmuje Oddziały: Wyrzysk, Nakło, Łobżenica, Sadki, Białośliwie, Mroca.

26) Obwód Żnin obejmuje Oddziały: Żnin, Janówiec.

Okręg Stanisławowski

W okresie sprawozdawczym należy rozróżnić dwie fazy działalności Zarządu, różniące się od siebie zarówno treścią jak i programem nakreślonych do wykonania przez Zarząd Okręgu zadań. Pierwszą fazę można nazwać okresem przygotowawczo-organizacyjnym i obejmującą swoją działalnością nie tylko teren województwa, lecz nawet teren działalności Oddziału, co też stawiało ówczesnemu Zarządowi podwójne zadanie do wykonania, z jednej bowiem strony należało kontynuować pracę Oddziału, który dopiero po reorganizacji stanął na twardych i trwałych podstawach, a z drugiej należało prowadzić akcję w szerszym zakresie, t. j. organizować Okręg, powoływać do życia nowe, względnie wskrzeszać obumarłe placówki L. M. K.

Druga faza — okres pracy właściwej Okręgu, która datuje się od chwili rozgraniczenia się Oddziału od Okręgu. Praca ta chociaż mniej skomplikowana i więcej jednolita, jednakowoż wymaga dużego wysiłku w kierunku skoordynowania prac i dążeń poszczególnych placówek na terenie Okręgu.

W celu też należytego wywiązania się z nakreślonego programu w pierwszym okresie, Zarząd Okręgu przystąpił do zwiększenia ilości Oddziałów, osiągając w tym bardzo dodatnie wyniki, bo gdy rozpoczynał swe prace, przejął od Z. Okr. Lwowskiego zaledwie tylko kilka funkcjonujących Oddziałów (3), a już w ciągu pięciu miesięcy powołał do życia dalszych 13 i zreorganizował 2 podupadłe Oddziały. Tak, że w chwili zwołania I-go Zjazdu Delegatów Okręgu na terenie województwa już istniało 18 czynnych Oddziałów.

Równocześnie z tą akcją szedł wysiłek w kierunku wydatnego zwiększenia ilości członków, co też zostało osiągnięte, bo gdy z końcem roku 1932 całe województwo mogło naliczyć zaledwie 450—500 członków, już pod koniec roku 1933 sam Oddział stanisławowski liczył przeszło 400 osób, a teren województwa należało obliczyć na około 1.500 członków.

Równocześnie z tą akcją rozwinięta została praca w kierunku wzmocnienia propagandy prasowej, w tym też celu nawiązano kontakt z miejscową prasą między innymi z redakcją wychodzących w Stanisławowie „Wiadomości Sportowych“, które do niedawna prowadziły rubrykę „Z turystyki i sportów wodnych“, uzupełniając w ten sposób wiadomościami z terenu miejscowego miesięcznik „Morze“ i „Sport Wodny“. W obecnej chwili kontakt ten chwilowo utracono, gdyż tygodniki te przestały wychodzić. Niezależnie od „Wiadomości Sportowych“ nawiązany został kontakt z redakcją wychodzącego w Stanisławowie tygodnika „Kurjer Stanisławowski“, który percyjdcznie umieszcza propagandowe artykuły L. M. K.

Z momentów działalności Zarz. Okr. należy podkreślić:

1) zorganizowanie obchodu „Święta Morza“ w r. 1933; przy okazji tego święta zostały wydane, we własnym zakresie, za zezwoleniem Zarządu Głównego, nalepki, które następnie rozesłano do poszczególnych komitetów „Święta Morza“. Równocześnie zorganizowano propagandową wyprawę do Gdyni, w której dzięki staraniom komitetu w Nachwornej wzięła udział grupa Huculów w ilości około 40 osób,

2) zorganizowanie turystyki kajakowej, która przed powstaniem Okręgu znajdowała się w stanie zupełnego zaniedbania i w Stanisławowie liczone zaledwie kilka kajaków, gdy już na wiosnę roku 1934 liczba ich

wzrosła do 40, z czego 11 zostało wykonanych w warsztacie L. M. K. Warsztat ten był zorganizowany przy szkole Przemysłowo-Handlowej, obecnie jednak z przyczyny braku fachowych sił i środków został unieruchomiony.

W zorganizowanym przez Zarząd Główny spływie kajakowców do morza Ziemia stanisławowska nie wzięła udziału na szerszą skalę z uwagi na słabe zainteresowanie się sportem kajakowym miejscowego społeczeństwa, jednakowoż Zarz. Okr. współdziałał w tej sprawie ze Związkiem Strzeleckim i grupa kajakowców została zorganizowana przez L. M. K.

Celem umożliwienia i udogodnienia korzystania w lecie z kąpielii w śródmieściu, przeprowadzono badania w kierunku uzyskania możliwości budowy pływalni w granicach miasta. Zbadano w tym celu 3 odcinki, z których, jak wynikało ze sprawozdania, najwięcej odpowiednim okazał się obszar położony w pobliżu parku Romaszkana. Komitet obywatelski obchoć 13-ej rocznicy odzyskania dostępu do morza uchwalił w dniu 7.II 1933 r. budowę pływalni w samym Stanisławowie i nawet opracowany został plan sfinansowania tejże.

Idąc w swej dalszej pracy po wytycznej ścisłej współpracy z czynnikami rządowymi, samorządowymi i komunalnymi Zarz. Okr. nawiązał z nimi ścisły kontakt, zapewniając sobie w razie potrzeby ich poparcie. Na tem mniej więcej może być zamknięty pierwszy etap prac Okręgu i Zarz. Okr. przystąpił po wyodrębnieniu się od Oddziału do wykonania zadań postawionych sobie na terenie Okręgu, pozostawiając Oddziałowi przeprowadzenie nakreślonych mu zadań. W wykonaniu też swoich zadań przystąpił Zarz. Okr. do organizowania na terenie Oddziałów. Obecnie na terenie województwa istnieje 27 Oddziałów, posiadających łącznie około 2.500 członków. W planie prac przewidziane jest tworzenie nowych placówek w miejscowościach, które dotąd takich nie posiadają. W okresie „Dni Ziemi Stanisławowskiej“ Zarz. Okr. brał czynny udział we wszystkich uroczystościach, i zorganizował przy tej okazji wystawę kajakową, która cieszyła się powodzeniem i uznaniem ze strony zwiedzających. Udział w wystawie prócz lokalnych firm wzięły niektóre firmy pozamiejscowe. Na wyróżnienie zasługuje firma „Mazowieckie Warsztaty Szkutnicze“ z Płocka, która wysłała na wystawę dużo eksponatów, a oprócz tego ofiarowała Okręgowi parę cennych wiosel pierwszorzędnie wykonanych, które znajdują się w posiadaniu Okręgu. W dalszym ciągu Zarząd Okręgu w celach poparcia akcji kolonjalnej zorganizował odczyt z przezroczami na temat „Wycieczka dookoła Europy i płn. brzegów Afryki“. Dochód z tego odczytu przeznaczono na cele funduszu kolonjalnego. Wykorzystując okazję „Dni Ziemi Stanisławowskiej“, Zarz. Okr. zorganizował pociąg popularny do Halicza na zawody kajakowe na Dniestrze na trasie Halicz — Jezupol; w zawodach tych wzięło udział ca. 60 zawodników. Celem propagandy sportu pływackiego zorganizowano w lecie 1934 r. zawody pływackie na stawach w miejskim parku Romaszkana, zawody te ściągnęły dużą ilość uczestników miejscowych jak też i z prowincji. Zwycięzcy w poszczególnych konkurencjach zostali nagrodzeni żetonami, wzgl. dyplomami.

Dnia 12.VII.1934 r. uruchomiono przy współdziale Oddziału pociąg popularny do Gdyni, który jednak z powodu małego zainteresowania się miejscowego społeczeństwa nie dał spodziewanych wyników. Udział w wycieczce wzięło około 700 osób. W okresie „Święta Morza“ wzorem roku 1933 zostały zorganizowane Komitety Wojewódzki i Powiatowe, oraz wydane we własnym zakresie nalepki. Sprawozdanie z przebiegu „Święta Morza“ zostało przedłożone przez komitet wojewódzki Zarządowi

Głównemu. W lecie tegoż roku przy współudziale miejscowego Oddziału zorganizowano drużyny kajakowców na spływ do Gdyni; jednakowoż z uwagi na klęskę powodzi na trasie spływu udział uczestników z województw pld.-wsch. został odwołany i dlatego Ziemia stanisławowska w spływie nie była reprezentowana. W organizowanych przez Zarz. Gł. obozach nadmorskich i nad jeziorem Narocz nie brano czynnego udziału z uwagi na niedogodne warunki uczestnictwa. Od marca 1934 działalność Zarz. Okr. zaczyna podupadać na skutek zupełnej dezorganizacji władz, a czasowe kierowanie sprawami Okr. wziął na siebie prezes Zarz. Oddz. inż. Kuźmin, a następnie p. gen. K. Łukowski. Staraniem inż. Kuźmina zorganizowano koncert Marynarki Wojennej, oraz zawiązano kontakt z Oddziałami prowincjonalnymi i uruchomiono pociąg populary do Gdyni. W tymże okresie rozwinęto akcję na szerszą skalę za zbiórką na F. O. M. i na tem polu osiągnięto dodatnie wyniki. Okręg stanisławowski w ogólnej ocenie wysiłku zajął 8 miejsce. Od lutego b. r. na skutek zarządzeń Zarz. Gł. przystąpiono do reorganizacji biura Okręgu i przyjęcia na siebie częściowo agendy Zarz. Gł. W tymże okresie przystąpiono do tworzenia Obwodów; w/g projektu przewidywany jest, a obecnie i zatwierdzony podział Okręgu na 4-ry Obwody: a) stanisławowski, b) kołomyjski, c) kałuski, d) stryjski.

Okręg Tarnopolski

Działalność Ligi Morskiej i Kolonjalnej na terenie województwa tarnopolskiego zapoczątkowaną została dopiero w 1933 roku. Do tego czasu istniał jedynie Oddział L. M. K. w Złoczowie, który wykazał intensywną działalność, inne powiaty natomiast nie posiadały ogniw organizacyjnych L. M. K.

Główną pobudką do zawiązywania Oddziałów Ligi Morskiej i Kolonjalnej było zorganizowanie na terenie wszystkich powiatów województwa w 1933 roku „Święta Morza“, które obchodzone było bardzo uroczyście i przy udziale szerokich warstw miejscowego społeczeństwa.

Po ukończeniu tej uroczystości w kilkunastu miastach powiatowych Powiatowe Komitety „Święta Morza“, wykorzystując nastrój i zainteresowanie społeczeństwa Ligą Morską i Kolonjalną, przystąpiły do organizacji Oddziałów L. M. K., których w okresie sześciomiesięcznym powstało 10.

W 1933 r. czynności Okręgu L. M. K. spełniał samorzutnie Zarząd Oddziału tarnopolskiego, który pobudzał poszczególne powiaty do tworzenia Oddziałów, jak również w pierwszych okresach udzielał wskazówek i instrukcyj odnośnie strony organizacyjnej i administracyjnej Oddziałów.

Z chwilą powstania 10 Oddziałów na terenie Województwa Tarnopolskiego — Zarząd Oddziału w Tarnopolu wysąpił z wnioskiem utworzenia Okręgu Tarnopolskiego — a otrzymawszy przychylną odpowiedź Zarządu Głównego, zwołał Zjazd Delegatów na dzień 20 stycznia 1934 r. Na zjeździe tym uchwalono utworzyć Okręg Tarnopolski oraz dokonano wyboru Zarządu Okręgu.

W skład Zarządu weszli:

Stanisław Ceglecki, Flk. Dr. Franciszek Polniaszek, Dr. Leopold Bilowicki, Mjr. Bogotko Kornel, Insp. P. P. Abczyński, Prof. Juzwa Stefan, Stanisław Siedlecki prezes O. L. M. K., Eugenjusz Kopeć Nacz. U. Woj. Dr. Rudolf Mantel, Inż. Wiesław Kliszczy, Insp. Stanisław Krauss, Per. Stafiej

Jan, Dyr. Czabanowski Józef, Mjr. Wojciechowski Hipolit. Insp. Lewkowicz Franciszek.

Zarząd Okręgu odbył w okresie sprawozdawczym 2 posiedzenia w pełnym składzie oraz 4 posiedzenia Zarządu przy obecności jedynie członków zamieszkałych w Tarnopolu.

Działalność Zarządu Okręgu w okresie sprawozdawczym prowadzoną była głównie w następujących kierunkach:

- 1) Organizacja Oddziałów celem stworzenia ogniw L. M. K. we wszystkich miastach powiatowych oraz w miarę możliwości w miasteczkach.
- 2) Ogólny nadzór nad działalnością Oddziałów pod względem administracyjnym i organizacyjnym.
- 3) Organizacja wycieczki do Gdyni.
- 5) Urządzenie Akademii w dniu 10 lutego 1934 r.
- 5) Urządzanie imprez dochodowych.
- 6) Propagowanie ideologii L. M. K. przy pomocy miejscowej prasy i przygotowanie materiału na odczyty.
- 7) Propagowanie i nadzór nad organizacją zbiórki na F. O. M.
- 8) Organizacja „Święta Morza“ na terenie działalności Okręgu.
- 9) Zbieranie materiałów dotyczących działalności poszczególnych Oddziałów L. M. K.

10) Propagowanie obozów nadmorskich — organizacja Dnia Polaka z Zagamicy — współdziałanie przy organizacji spływu do Bałtyku.

Omawiając poszczególne prace Okręgu stwierdzić należy, iż organizacja Oddziałów L. M. K. rozwijała się pomyślnie i podczas gdy z początkiem 1934 r. istniało 10 Oddziałów, to z końcem tegoż roku było ich 22. Oddziały L. M. K. utworzone zostały we wszystkich miastach powiatowych oraz w 5 miasteczkach.

Początkowo praca Oddziału skierowaną była głównie w kierunku pozyskania możliwie największej ilości członków oraz zorganizowania strony administracyjnej Oddziałów. Ponadto wszystkie Oddziały brały udział w organizacji „Święta Morza“, zbiórki na F. O. M. i wycieczki do Gdyni.

Jakkolwiek tworzenie Oddziałów L. M. K. i prace organizacyjne przypadły na okres bardzo niekorzystny, bo w chwili ogólnego kryzysu, to jednak stwierdzić należy, że szerokie warstwy społeczeństwa stanęły na wysokości swojego zadania, wstępując licznie do Oddziałów L. M. K. i poświęcając im wiele bezinteresownej pracy. Stan członków w końcu 1934 roku wynosił około 5000.

Zarząd Okręgu przeprowadził ogólny nadzór nad działalnością Oddziałów L. M. K. drogą badania strony organizacyjnej i administracyjnej Oddziałów — starając się następnie przez instrukcje i wyjaśnienia usunąć stwierdzone usterki i niedociągnięcia.

Do Oddziałów najlepiej pracujących zaliczają się Oddziały w Czortkowie, Złoczowie i Brodach. Inne Oddziały znajdują się jeszcze w stadium organizacyjnym i dopiero w 1935 r. rozwinąć będą mogły szerszą działalność.

Szeregiem pism i okólników Zarząd Okręgu L. M. K. zwracał szczególną uwagę na organizację i intensywne prowadzenie zbiórki na F. O. M. Akcja rozwija się jednak powoli wskutek ogólnego zubożenia społeczeństwa, jak również wskutek klęsk elementarnych, któremi dotknięte zostało rolnictwo podolskie. Ponadto konieczność zorganizowania wydatnej pomocy dla powodziarzy, w której uczestniczyło całe społeczeństwo, wpłynęło hamująco na rozwój akcji zbiórkowej na F. O. M.

Skutkiem powyższego, jakkolwiek Zarząd Główny wyznaczył dla Okręgu Tarnopolskiego kwotę 100000 zł. którą należało zebrać w ciągu 1934/35, to jednak zbiórka osiągnęła zaledwie około 20000 zł., co stanowi 20% wyznaczonej kwoty.

Organizacja wycieczki do Gdyni zajęła Zarządowi dość długi okres czasu oraz wymagała stałej intensywnej pracy ze strony organizatorów. Wynik osiągnięty był jednak poważny — około 900 osób z różnych warstw społeczeństwa wzięło udział w wycieczce — która w dużym stopniu przyczyniła się do wzmocnienia ideologii L. M. K. wśród ludzi uprzednio z morzem niezaznajomionych i niedoceniających znaczenia tegoż dla Państwa. Propaganda szerzona przez uczestników wycieczki daje pewność, iż w 1935 r. przynajmniej podwójna ilość osób zechce wziąć udział w wycieczce.

W dniu 10 lutego 1934 staraniem Zarządu Okręgu odbyła się uroczysta Akademia z okazji 15-lecia odzyskania Morza i Pomorza. W Akademii wzięli udział najwyżsi przedstawiciele władz i urzędów oraz szerokie warstwy społeczeństwa tarnopolskiego.

Celem zdobycia funduszków na potrzeby Okręgu zorganizowano z początkiem 1934 r. 2 imprezy dochodowe, które przyniosły dochód w kwocie zł. 110.88.

W późniejszym okresie zrezygnowano z organizacji imprez dochodowych, pozostawiając ten dział do wykorzystania dla Oddziału tarnopolskiego L. M. K.

Stan finansowy Okręgu był w 1934 r. bardzo słaby i przedstawiał się następująco:

Dochody:

1. Składki — 10% nadesłanych przez Zarząd Gł.	351.24
2. Dochód z Akademii	46.95
3. Dochód z dancingu	110.88
4. Odsetki od wkładki na książ. oszczędn.	13.94
5. Wpłaty na wycieczkę do Gdyni	17.374.32
	17.897.33

Rozchody:

1. Przybory kancelaryjne i druki	28.50
2. Porta	113.28
3. Wynagrodzenie za pracę kancelaryjną	230.00
4. Sprzęt i urządzenie	60.00
5. Rozmowy telefoniczne zamiejscowe	6.20
6. Wydatki na wycieczkę do Gdyni	16.878.02
7. Różne (naprawa maszyny) roznoszenie zaproszeń	35.20
Pozostałość na rok 1935	546.13
	17.897.33

Skutkiem znacznych zaległości poszczególnych Oddziałów w spłacaniu składek członkowskich Zarządowi Głównemu — dochody Okręgu były bardzo niskie, wystarczające zaledwie na pokrycie najkonieczniejszych wydatków administracyjnych, hamując rozbudowę pracy propagandowej i organizacyjnej Okręgu.

Reasumując pracę Okręgu L. M. K. zaznaczyć należy iż w roku 1934

Reasumując pracę Okręgu L. M. K., zaznaczyć należy, iż w roku 1934 w zupełności wykonane.

Dalszym etapem pracy na 1935 r. będzie wzmoczenie konsolidacji Oddziałów i pracy Zarządów — praca propagandowo-oświatowa oraz uporządkowanie strony administracyjnej i finansowej Oddziałów.

Okręg Warszawski

PREZYDJUM:

Prezes	Inż. A. Kamiński
V-prezes	Inż. St. Okoński
V-prezes	Dr. Cz. Łukaszkiewicz
Skarbnik	Nacz. R. Będnarski
Sekretarz	Radca H. Sukiennicki
Z-Sekretarza	D-rowsa Z. Makowska
Z-Skarbnika	T. Czaplicki

CZŁONKOWIE ZARZĄDU

Inż. A. Ganczarczyk
Kpt. A. Łocz
Gen. M. Mackiewicz
Dr. G. Olechowski
Dyr. K. Patek
Dr. W. Rosiński
Dyr. J. Siekiński
Nacz. S. Szumowski
Insp. J. Zielski
P. T. Krycki
Kpt. J. Pleszczyński
Insp. St. Trzapałko
Dyr. H. Umiastowski
Inż. Kpt. Wł. Wolski
Kpt. W. Ziemiński

KOMISJA REWIZYJNA.

T. Illinicz-Zeydel
B. Kamiński
T. Kotowicz
Inż. B. Korsak
Dr. Z. Stefanowicz

DZIAŁALNOŚĆ ZARZĄDU

Zarząd Okręgu Warszawskiego L. M. K., jak w latach ubiegłych, przyjął za podstawę działalności: 1) program prac L. M. K. ustalony i zatwierdzony przez Zarząd Główny, 2) propagandę haseł Ligi i rozwinięcie wytycznych tego programu na terenie Okręgu Warszawskiego a) sprawy morskie b) sprawy polskiej ekspansji zamorskiej c) sprawy żeglugi śródlądowej d) sprawy wychowania wodnego i żeglarskiego młodzieży, 3) zwiększenie ilości członków L. M. K. na terenie Okręgu przez zakładanie Oddziałów i Kół 4) akcję zbiórki na Fundusz Obrony Morskiej 5) akcję zbiórki na akcję kolonjalną.

Prace Zarządu objęły wszystkie punkty programu, przyczem poważne wyniki organizacyjne i finansowe dla Ligi dała akcja zakładania Oddziałów i Kół Ligi na terenie miasta Warszawy i Woj. Warszawskiego, jak również Kół Szkolnych.

Na dzień 15 stycznia 1935 r. w Okręgu Warszawskim istniało 8 obwodów, w tem na terenie m. st. Warszawy 2: a) pocztowy, obejmujący 8 oddziałów, b) policyjny, obejmujący 33 oddziały; na terenie Województwa Warszawskiego 6 obwodów: Aleksandrów Kujawski, Grodzisk, Łowicz, Płock, Skiernewice, Sochaczew. W okresie sprawozdawczym powstało 4 obwody.

ODDZIAŁY NA TERENIE WARSZAWY.

Bank Polski, Bank Związkowy, Bank Rolny, Im. Beniowskiego, Bank Handlowy, Centralna Wytw. Prot., Centropapier, Centr. Załupu dla Kas Chor. Centr. Zw. Kupców, Dział ogrodn. magistr., Dyr. Okr. P. K. P., Eksp. tow. W-wa wschodn., Elektr. Okr. Warsz., Główn. magazyn zasob., Główny warszt. PKP Praga, Główn. warszt. PKP. W-wa, Wschodnia, Giełda mięsna, Gazownia Miejska, Grochów, Im. Władysława IV, Hale Mirowskie, Inspekcja Budowlana, Inspekcja Handlowa, B-cia Jabłkowscy, Jana z Kolna, K. O. P., K. K. O. m. W-wy, K. K. O. pow. Warszawskiego, Komisarjat Rządu, Kuratorium Okr. Szkoln., L. O. P. P., Legjon Młodych, 36 P. P. L. A., Mirk. Fabryka papieru, M. Z. O., „Mewa“, Min. Pocz. i Telegr., Dyrekcja Warsz. P. i T., Skład mat. Teletechn., Min. Opieki Społecz., Min. Przemysłu i Handlu, Min. Roln. i Ref. Roln., Min. Sprawiedliwości, Min. Spraw Zagranicznych, Min. Spraw Wewnętrznych, Min. Komunikacji, Ogród „ZOO“, Norblin B-cia Buch., Nauczycielski, Kobiet, Stołeczny, Skarbowców, „Osram“, Organ. Pom. Lekar., P. K. O., Piekarnia Miejska, Państw. Wytwór. Uzbrojenia, Propagandy Floty Wojennej, Polski Związek Bekonowy, Państw. Fabryka Karabinów, „Pocisk“, Im. Paderewskiego, P. Z. U. W., P. Z. U. W. Insp. Woj., I. Oddz. drogowy, I. oddz. Ruch.-Handlow., Parowozownia W-wa Wileńska, Parowozownia W-wa Wschodnia, Parowoz. Warszawa-Główna, Parowoz. Warszawa-Praga, Roeslerczyzy, Rzeźnia miejsk. i targ. zwierz., Im. Ręgozińskiego, Reunioni Adriatica, Stacja W-wa Wileńska, Stacja W-wa Gdańska, Stacja W-wa Praga, Stacja W-wa Główn. towar., Stacja W-wa Wschodnia, Stacja W-wa Główn., Standard - Nobel, „Skoda“, Sosn. Tow. Rur i Żelaza, Straż Ogniowa, Szpital św. Łazarza, Szpital im. Karola i Marji, Szpital Dzieciątka Jezus, Szpital Przem. Pańskiego, Szpital św. Ducha, Tramwaje Miejskie, Tow. Kredytowe m. Warszawy, „Ursus“, Urząd pocztowy W-wa I, Urząd pocztowy W-wa II, Urząd pocztowy W-wa IV, Urząd Telekomunikacyjny, Urząd Wojewódzki, Ubezpiecz. Społeczna, Urząd Statystyczny, Wodociągi i kanalizacje, Warsztaty Amunicyjne, Wojsk. Inst. Geograficzny, Wagonownia I klasy, Wyd. Finansowy, Wyd. Przemysłowy, Wyd. Ewidencji Ludn., Wyd. Spraw Ogóln., Wyd. Wojskowy, Wyd. Techniczny, Wyd. IX Oświaty i Kult., Wyd. Szpitalnictwa, Zakład Ubezpiecz. od wypadków, Zakł. Ubezpiecz. od chor., Z. U. P. U., Zrzeszenie Sędz. i Prok., Związek Pion. Kolon., Z. O. M., Zoliborz, Żegluga Śródlądowa, Im. Żeromskiego, Stow. Urzęd. Sądu i Prok., Zw. Oficerów w stan. spocz.

ODDZIAŁY NA TERENIE WOJEWÓDZTWA.

Błonie miejski, Błonie drogowy, Grodzisk Mazow., Milanówek, Podkowa Leśna, Radzików, Żyrardów, Mszczonów, Ciechanów Garnizcn., Ciechanów kolejow. Ciechanów Skarbowy, Gostynin, Gąbin, Dobrzyków, Łąck, Kozice, Sanniki,

Skrzany, Grójec, Kutno miejski, Kutno kolejowy, Krośniewice, Zychlin, Lipno, Łowicz pracowniczy, Łowicz rzemieślniczy, Łowicz kolejowy, Łowicz szkolny, Antoniewo, Bąków, Bielawy, Będnary, Bolimów, Cermno, Dąbkowice, Dominiewice, Jęziorko, Kiarnoza, Kępina, Łyszkowice, Nieborów, Maków, Krasnosielec, Różan, Mińsk Mazow. miejski, Mińsk Mazow. kolejow. Mrozy, Mława, Aleksandrów Kaj., Nieszawa, Płock, Majki, Bielino, Bielsk Brudzeń, Łelice, Wyszogród, Biała, Płońsk, Nowe Miasto, Przasnysz, Pułtusk, Gzy, Nasielsk, Radzymin, Łochów, Tuszcz, Rawa Mazow., Rypin-, Sierpe, Skierniewice garniz. Skierniewice więz. Skierniewice miejski, Socha-, czew miejski, Sochaczew kolejowy, Chodaków, Włocławek miejski, Czerniewice, Włocławek poczt., Karczew, Legionowo, Modlin, Piastów, Pruszków, Otwock, Rembertów, Zielonka,

TABELA PORÓWNAWCZA OGÓLNEGO STANU LICZEBNEGO CZŁONKÓW I ILOŚCI ODDZIAŁÓW

Ilość oddziałów na terenie m. st. Warszawy	23	155
Ilość oddziałów na terenie woj. Warszawskiego	13	89
Ogólna liczba członków na terenie m. st. Warszawy	5212	32484
Ogólna liczba członków na terenie woj. Warszawskiego.	2104	14483
Ilość Kół Szkolnych na terenie Okręgu Warsz. L. M. K. na 1 I. 1935 r.		
w m. Warszawie Kół Szkolnych 93 w Województwie Kół Szkolnych 30.		
Razem Kół Szkolnych 123 — członków 12.426.		
Ogólna ilość członków w Oddziałach i Kółach Szkolnych:		
59.393		

UDZIAŁ W „ŚWIĘCIE MORZA” W ROKU 1934.

Zarząd Okręgu Warszawskiego Ligi Morskiej i Kolonjalnej przeprowadził na terenie Okręgu organizację „Święta Morza“, powoławszy do życia Komitet Obchodu, złożony z przedstawicieli Rządu, Samorządu, Instytucyj Państwowych i Społecznych. Obchód „Święta Morza” na terenie Okręgu był dużym sukcesem propagandowym L. M. K.

WYNIKI FINANSOWE „ŚWIĘTA MORZA“

	Wpływy	Wydatki
Na terenie m. st. Warszawy	60.429.26	64.143.01
Na terenie woj. Warszawskiego	27.226.76	5.315.32
Razem	87.656.02	69.458.33

POSIEDZENIA ZARZĄDU

Zarząd Okręgu Warszawskiego L. M. K. odbył 6 plenarnych posiedzeń: na niektórych posiedzeniach byli również obecni w charakterze informacyjnym delegaci Oddziałów Okręgowych, nie posiadających swych przedstawicieli w Zarządzie. Ponadto na zlecenie Zarządu Głównego zwołał Zarząd Okręgu plenarne posiedzenie z udziałem prezesów poszczególnych Oddziałów, na którym Prezes Zarządu Głównego Ligi Morskiej i Kolonjalnej zreferował podjęcie przez L. M. K. akcji kolonjalnej na terenie afrykańskim oraz zwrócił się z apelem o zebranie odpowiedniego funduszu z pośród oddziałów Okręgu L. M. K. na plantację.

Biuro Okręgu zatrudnia obecnie personel złożony z 5 osób, a mianowicie: sekretarkę do spraw ogólnych, informację, korespondencja, maszyny i t. p.

pracuje od 1930 roku), pracownika Komisji organ. propagandowej (od 1. III. 34 r.), pracownik Sekcji Okręgowej F. O. M. (od 1. II. 34 r.), buchalterkę (od 1.V.34 r.), pracownika na Województwo (od 1.X. 34 r.), który odbył konferencje w 19 miejscowościach należących do 16 powiatów (na 23 powiaty w Województwie), wizytując 3 Zarządy Obwodów i 20 Zarządów Oddziałów.

Ilość korespondencji przeprowadzanej przez Sekretariat za 1934 r. wyraża się w liczbach 1696 dla pism przychodzących i 1692 dla pism wychodzących. Zawiadomień i druków biuro rozesała przeszło 12.000 egzemplarzy.

Rachunkowość i buchalterja były prowadzone przez Skarbnika Zarządu. Stan finansowy Okręgu w roku sprawozdawczym 1934 uległ wydatnej poprawie. Nietylkoozostały pokrytecałkowicie niedobory z lat ubiegłych, ale w chwili obecnej Okręg wykazuje nadwyżkę i znaczne rezerwy.

Dzięki energicznie przeprowadzonej akcji windykacyjnej stan zadłużenia Oddziałów Stołecznych w ostatnich 4 miesiącach bardzo się zmniejszył.

Prace na terenie Okręgu według programu objęły Sekcje, wyłonione przez Zarząd na zebraniu plenarnym w dniu 15.VI.1934. Na czele Sekcyj stanęli jako przewodniczący wybrani członkowie Zarządu; w skład Sekcyj wchodzi dokooptowani członkowie Zarządu i delegaci Oddziałów. W okresie sprawozdawczym czynne były następujące Sekcje:

1. Organizacyjno-propagandowa - przewodn. na m. st. Warszawę p. Konsul Olechowski, na woj. Warszawskie p. Dr. Czesław Łukaszkiewicz, zastąpcy przez p. Dr. Rosińskiego
a) Przewodn. Sekcji Organizacyjnej Dr. Zygmunt Stefanowicz
b) „ „ „ Odczytowo-propagand. Dr. G. Olechowski.
2. Morska — Przewodn. p. Kpt. Mar. Tadeusz Wołski, skład Sekcji — Zarząd Oddziału Propagandy Floty Wojennej,
3. Żegluga Śródlądowej — przewodn. Inż. Bchdan Kcisak, zast. p. Kpt. Jan Pleszczyński, skład Sekcji — Zarząd Oddz. Żegl. Śródl.
4. Kolonjalna — przewodn. Dr. Witold Rosiński, skład Sekcji — Zarząd Oddz. Związku Pionierów Kolonjalnych.
5. Imprezowa — przewodn. Insp. Stanisław Trzepakko, skład Sekcji — delegaci Oddz.
6. Regulaminowa — przewodn. Nacz. Stefan Szumowski.
7. Szkolna — przewodn. D-rowsa Zofja Makowska.
8. Sekcja F. O. M. — przewodn. Nacz. Ryszard Bednarski.
9. Rewindykacyjna — przewodn. p. Tadeusz Czaplicki, zast. przez p. Nacz. Ryszarda Bednarskiego, wobec zrzeczenia się mandatu przez p. T. Czaplickiego.

DZIAŁALNOŚĆ SEKCYJ.

Żywą działalność na terenie Okręgu wykazała Sekcja organizacyjno-propagandowa.

Rozwinęła ona energiczną działalność, organizując nowe Oddziały na terenie m. Warszawy przy urzędach, instytucjach i w województwie. Przedstawiciele Sekcji na zebraniach organizacyjnych wygłosili szereg odczytów i referatów.

SEKCJA SZKOLNA

Sekcja dla spraw młodzieży Okręgu Warszawskiego została zorganizowana na pierwszym zebraniu Zarządu Okręgu Warsz. L.M.K.

SEKCJA MORSKA.

Sekcja morska składa się z delegata Zarządu Okręgu Warszawskiego oraz Zarządu Oddziału Propagandy Floty Wojennej. Sekcja ta współpracuje z Wydziałem Morskim Zarządu Głównego, jest centralą propagandy na terenie województwa warszawskiego i rozporządza szeregiem prelegentów oraz organizuje odczyty z zakresu zagadnień morskich i marynarki wojennej.

SEKCJA ŻEGLUGI ŚRÓDLĄDOWEJ

W skład Sekcji Żeglugi Śródlądowej wchodzi delegat Zarządu Okręgu Warsz. oraz Zarządu Oddz. Żeglugi Śródlądowej. Sekcja;

- a) teoretycznie wypracowała i przedstawiła Zarządcwi Głównemu LMK szereg materiałów i projektów w sprawach rzeczoju oraz regulacji dróg wodnych w Polsce
- b) zorganizowała „Święto Morza” na Wiśle
- c) przeprowadziła budowę przystani IMK na Wiśle w porozumieniu z Komitetem Budowy Przystani
- d) poczyniła odpowiednie kroki w celu zdobycia funduszków na pokrycie kosztów budowy przystani i jej utrzymania.

SEKCJA KOLONJALNA

W skład Sekcji Kolonjalnej wchodzi delegat Zarządu Okręgu oraz Zarząd Oddz. Związku Pionierów Kolonjalnych. Sekcja współpracuje z Wydz. Kolonjalnym Zarządu Głównego, przygotowuje prelegentów oraz odczyty z dziedziny zagadnień kolonjalnych. W okresie października, listopada 1934 roku z okazji zbiórki na akcję kolonjalną, prelegenci Sekcji wygłosili w Oddziałach 18 referatów kolonjalnych. Sekcja kolonjalna przygotowała projekt organizacji kursu instruktorskiego dla propagatorów idei kolonjalnych w Oddziałach Okręgu Warszawskiego L. M. K.

SEKCJA IMPREZOWA

W skład Sekcji imprezowej wchodzi delegat Zarządu Okręgu Warsz. i delegaci poszczególnych Oddziałów. Sekcja imprezowa,

- a) ułożyła plan imprez organizowanych przez Zarząd Okręgu na terenie Okręgu Warsz.,
- b) według planu tego zorganizowała szereg imprez propagandowych (łącznie z Komisją organizacyjno-propagandową) i propagandowo-dochodowych, oraz poczyniła przygotowania co do balu reprezentacyjnego L. M. K. w Warszawie w dniu 9-tym lutym 1935 r.

SEKCJA REGULAMINOWA

W skład Sekcji regulaminowej wchodzi delegat Zarządu Okr. Warsz. oraz dokooptowani członkowie poszczególnych Oddziałów.

Sekcja opracowała regulamin dla Zarządu Okr. Warsz. i Oddziałów na podstawie przepisów nowego Statutu. Regulamin został przyjęty przez Zarząd Okr. i skierowany do zatwierdzenia Zarządowi Głównemu: Ponadto Sekcja przygotowała projekt regulaminu na Nadzwyczajny Walny Zjazd Okr. w dniu 27 stycznia 1935 roku.

SEKCJA OKRĘGOWA PROPAGANDY MARYNARKI WOJENNEJ

Skład osobowy

Przewodn. Nacz. R. Bednarski
Członkowie: Nacz. A. Galbarczyk (Urząd Telekomunikacyjny)
nż. H. Gromski (Warsztaty Główn. P.K.P. W-wa Praga)
Mjr. Wł. Popielski (Zakł. Oczyszcz. Miasta)
Kpt. A. Rejman (Oddz. Propagan. Floty Wojen.)
Kmdr. Leśniewski (Oddz. Prop. Floty Wojen.)
Dr. W. Rosiński (Związek Pionierów Kolonj.)
Insp. J. Zielski (Obwód Policji Państw.)
Rtm. H. Zgierski (Związek Pionierów Kolonj.)
Sekr. biura Zygmunt Chodyna.

MONTOWANIE APARATU ZBIÓRKI NA FOM

Działalność Okręgowej Sekcji Marynarki Wojennej (O.S.M.W.) w okresie sprawozdawczym rozpoczęła się od wypracowania szczegółowego planu akcji zbiórki na F.O.M. w Warszawie.

Teren Stolicy podzielony został na 24 rejonów, odpowiadające istniejącym 4 Komisarjatom P.P.; każdy rejon na taką ilość obwodów, ile jest dzielnic policyjnych w Komisarjacie; każdy obwód (w zależności od swego obszaru) ma 4 do 5 podobwodów, wreszcie każdy podobwód ma 20 do 40 ośrodków cz. domów mieszkalnych.

Na terenie rejonu akcją zbiórki kieruje przewodn. Sekcji Mar. Woj. wyznaczonego przez Zarząd Warsz. LMK Oddz. Ligi, obwodu — mężowie zaufania tego oddziału, ośrodka — mąż zaufania, administrator lub rządcą domu.

Celem obsadzenia wszystkich (24) rejonów zbiórki S.O.M.W. zwołała dnia 28 maja 1934 r. zebranie Przesów i Przewodniczących F.O.M. tych Oddziałów, które wyznaczyła do przeprowadzenia akcji w terenie.

Na zebraniu tem nie wszystkie Oddziały przyjęły ofiarowaną im pracę. Niemniej jednak zebranie to zaaprobowało przedstawiony plan akcji i pozwoliło na obsadzenie większości rejonów.

Ponieważ O.S.M.W. nie mogła dojść do porozumienia z innymi oddziałami LMK, którym proponowała zajęcie się zbiórką na tych terenach w dniu 12 lipca r. b. wystosowała do Zarządu wszystkich Oddziałów LMK m. Warszawy odezwę, w której, po przedstawieniu istniejącego stanu rzeczy, apelowała, aby Oddziały zgłaszały poszczególnych swych członków do akcji zbiórkowej nazwewnątrz.

W załączeniu do tego okólnika — odezwy O.S.M.W. przesłała specjalny druk do wypełnienia, na wypadek gdyby Oddział zgłaszał kandydatów.

Nadzieje, jakie O.S.M.W. pokładała w tym liście okólnym, niestety zawiodły. Na skutek tego pisma wpłynęły tylko 43 zgłoszenia. O.S.M.W. nie ustala jednak w dążeniach do objadzeniu pozostałych rejonów. Szczególnie chodziło tu o dzielnicę żydowskie, które powinny, zdaniem Sekcji, przynieść znaczne rezultaty finansowe.

Nawiązany został kontakt bezpośredni z przedstawicielami społeczeństwa żydowskiego. Wyznaczono dwie konferencje prasowe dziennikarzy żydowskich, lecz ani pierwsza, wyznaczona na 3 sierpnia, ani druga, wyznaczona na 16 tegoż miesiąca, nie doszły do skutku wskutek braku reprezentantów zaproszonych redakcyj (w obu wypadkach przybył tylko jeden dziennikarz).

W ten sposób O.S.M.W. zmontowała aparat kierujący akcją zbiórki poszczególnych rejonów. Zmobilizowano do tej pracy 21 przewodn. SMW i ca 800 mężów zaufania — członków LMK.

REALIZACJA PLANU

Jak było wspomniane wyżej, plan akcji zbiórki w Warszawie przewiduje wciągnięcie do akcji na FOM administratorów wzgl. rządców domów. Dla ich pozyskania O.S.M.W., na kilka dn przed rozpoczęciem działalności Oddziałów LMK w terenie, rozesłała za pośrednictwem reklamy pocztowej wydane w łącznym nakładzie 78.000 egzemplarzy: plan akcji zbiórki, list do administratorów oraz instrukcję.

Niezależnie od tego, uzyskana została zgoda na wciągnięcie administratorów i rządców do akcji na rzecz FOM, ze strony wszystkich istniejących w stolicy związków.

Zakrojona na tak szeroką skalę akcja zbiórki wymagała opracowania specjalnych form rozrachunków; dla tego celu O.S.M.W. wydała nakładem Okręgu książkę rachunkową, wpłat, kasową, oraz blankiety kontrolne dla ośrodkowych mężów zaufania (admin. domów). Wprowadzenie tych książek pozwoliło na ujednostajnienie rachunkowości FOM w oddziałach LMK, przeprowadzających zbiórkę w terenach.

AKCJA PROPAGANDOWA

1. Dnia 6 maja 1934 r. OSMW zorganizowała w sali Rady Miejskiej w Warszawie wielkie zebranie obywatelskie, na które rozesłano 2300 zaproszeń. W zebraniu wzięli udział przedstawiciele Rządu, władz komunalnych i wojskowych oraz przedstawiciele 550 zaproszonych organizacji społecznych.

Po przemówieniach, które wygłosili P.P.: Prezes Okr. Warsz. LMK. Min. A. Kamiński, Kmdr. K. Korytowski, Rek. Pol. Warsz. Prof. E. Warchałowski, Prof. Uniw. Warsz. Dr. T. Zieliński, Sekretarz Gen. Zw. Zawod. Prac. Umysł. W. Kościński, Prez. Oddz. Kobiet L.M.K. L. Kotarbińska, Prez. Zarządu Głównego A.Z.M. J. Grzywaczewski, przyjęta została jednogłośnie odpowiedniej treści rezolucja. Zebranie to odbiło się szerokim echem na łamach prasy, co miało poważne znaczenie dla propagandy akcji zbiórki na FOM.

2. W okresie od 28.V. do 6.VI. r. z. odbyły się zorganizowane przez OSMW 2 kursy dla propagatorów Mar. Woj. Na kursach tych wykładowcy, oficerowie Kierown. Mar. Woj., w 8-miu 45 min. wykładach dali słuchaczom, członkom warszawskich Oddziałów LMK cało-

kształt zagadnień związanych z Mar. Woj., jej składem, uzbrojeniem zadaniami i koniecznością rozwoju.

Na kursy te Oddziały LMK zgłosiły 239 osób.

Od dnia 5 do 14 listopada r. z., po przerwie spowodowanej okresem wakacyjnym OSMW zorganizowała następny 3 kurs, który cieszył się nienotowaną frekwencją, zgłoszono nań bowiem 250 osób.

Przeprowadzenie tych 3 kursów uczyniło z 454 członków LMK uświadomionych propagatorów Mar. Woj. i F. O. M.

3. W okresie od 28.V do 31.VIII. r. z. OSMW rozpoczęła akcję propagandową za pomocą plakatów w tramwajach miejskich. Treść tych plakatów zmieniano trzykrotnie.

Wydane również zostały barwne kartony „Czy dałeś na Fundusz Obrony Morskiej” oraz wezwania „Fundusz Obicny Morskiej kładzie podwaliny pod potęgę Polskiej Mar. Woj. — Żądaj pizy płaceniu rachunku znaczka FOM”. Wezwania te umieszczono w czasie „Święta Morza” w zakładach gastronomicznych. W miesiącu grudniu r. z. do wszystkich Oddziałów LMK Okr. rozesłano po kilka nowych plakatów w ogólnej ilości 1000 egz.

W druku znajduje się 10.000 afiszów, które wywieszane zostaną w bramach wszystkich dcmów mieszkalnych stolicy.

Ogółem wydrukowano 5.500 plakatów oraz 1000 kartonów.

Skoro mowa o propagandzie dodać należy, że rozesłanie do administratorów dcmów 78.000 druków, o których wspomniano wyżej, miało również znaczenie propagandowe, gdyż druki te wyjaśniały szczegółowo cele i zadania FOM oraz poruszały kwestję Mar. Woj. w ogóle.

W ostatnim miesiącu OSMW na każde żądanie Oddziałów urządziła pokazy filmów „Łódź podwodna Żbik”, „Dywizjon kncntrcpcdowców” i innych, podczas których były wygłaszane odpowiednie treści przemówienia.

Szczupłość środków finansowych jakimi dysponował Okr. Warsz. LMK, nie zezwoliła na przeprowadzenie akcji propagandowej w szerszym zakresie (propagandę w prasie i radjo przeprowadzał Zarząd Główny).

Wysiłki OSMW w zakresie propagandowym poruszone będą jeszcze przy omawianiu działalności Sekcji w okresie zesłorocznego „Święta Morza”.

„ŚWIĘTO MORZA”

Plan zbiórki na Fundusz Obrony Morskiej pomysłany był przez OSMW w ten sposób, by konieczne prace wstępne zakończyć przed „Świętem Morza” tak, aby dzień 28 czerwca był pierwszym dniem zbiórki przez znaczek na FOM. OSMW chciała wykorzystać nastawienie społeczeństwa, jakie panuje w dniu „Święta Morza” i w tym okresie dopiero rozpocząć intensywną akcję zbiórkową.

Plan ten został w znacznej swej części urzeczywistniony.

Mężowie zaufania Oddziałów, pracujących w terenie, dostarczyli znaczków FOM administratorom ruchomości, ci sami mężowie zaufania, mając oparcie w uzyskanych przez OSMW odezwach Zarządców Stow. Restauratorów i Właścicieli Cukierń i Kawiarń, dostarczyli znaczki i do większych zakładów gastronomicznych, gdzie w okresie „Święta Mo-

rza' proponowano klientom przy płaceniu r-ków nabycie znaczka FOM. Wydane nakładem Sekcji barwne kartony „Czy dałeś na FOM”, oraz wezwania „Fundusz Obrony Morskiej kładzie podwaliny pod potęgę Polskiej Marynarki Wojennej — Żądaj przy płaceniu rachunku znaczka FOM” w znacznej mierze personelowi tych zakładów zadanie ułatwiły.

Wpływy osiągnięte z tego tytułu były stosunkowo dość znaczne że wymienimy tylko wpłaty: kawiarni Europejskiej zł. 570. — „Cafe Adria” zł. 300. — restauracji „Pod Wiechą” zł. 250. —

S.O.M.W., wykorzystując okólnik Ministerstwa Kcmunikacji, zezwalający na sprzedaż znaczka FOM w kasach stacyjnych P. K. P., umieściła też znaczki w kasach wszystkich dworców warszawskich oraz weszła w porozumienie z Dyrekcjami P. B. P. „Orbis”, „Wagons Lits Cook”, kasy których to przedsiębiorstw również w okresie „Święta Morza” sprzedawały znaczki FOM.

Niezależnie od tego S.O.M.W. uzyskała zezwolenie na sprzedaż znaczków w kasach biletowych stacyj warsz. Dyr. Kolejek Dojazdowych, które to pozwolenie również zostało należycie wykorzystane.

W okresie „Święta Morza” wszystkie urzędy i agencje poczt. telegraficzne zajmowały się sprzedażą znaczków.

Tak więc cel, aby w okresie „Święta Morza” w możliwie największej ilości punktów odbywała się sprzedaż znaczków — został osiągnięty. W okresie tym społeczeństwo, jeśli nie u administratorów domów to w komisariacie w kawiarni, na dworcu, urzędzie pocztowym. znajdowało rękę, podającą znaczek FOM.

Co w cyfrach dało „Święto Morza” na FOM.

W Warszawie zbiórka do puszek, sprzedaż znaczka FOM i ofiary
Zł. 15.604.71

Województwo również takimi drogami przyniosło
Zł. 12.701.90

Razem więc uzyskano Zł. 28.306.61

Przyczem zaznaczyć należy, jeśli chodzi o Warszawę, że cyfry wyżej podane obejmują tylko Komitety Grodzkie „Święta Morza” oraz Komitet Pocztowy, a wpływy z województwa uwzględniono jedynie na podstawie nadesłanych sprawozdań z 12 powiatów, a więc 11-tu powiatów sprawozdanie to nie obejmuje.

AKCJA F. O. M. w WOJEW. WARSZAWSKIEM

Skoro mowa o Województwie nadmienić należy, że większość prowincjonalnych Oddziałów LMK pracuje tam gorliwie dla FOM.

Oddziały wykorzystaly wszystkie możliwości dotarcia do najszerszych mas społeczeństwa. Na prowincji znaczki FOM znajdują się wszędzie: w urzędach i agencjach poczt. telegr., bankach, kasach zarządów miejskich, urzędach gminnych, sądach, urzędach skarbowych, rzeźniach i t. d.

W Skierniewicach zbiórka na FOM przeprowadzana jest przy współpracy inkasentów miejscowej elektrowni, którzy przy regulowaniu przez konsumenta prądu rachunków proponują mu nabywanie znaczków FOM.

W niektórych powiatach zorganizowano specjalne zebrania cobyw. telskie, na których uchwalono odpowiedniej treści rezolucje.

Im znaczniejsza suma wpłacona została na konto FOM w P. K. O., tem lepiej miejscowa Sekcja Mar. Woj. zorganizowała akcję zbiórki w powiecie.

Akcja zbiórki w województwie w ostatnich miesiącach roku 1934 wybitnie osłabła, a wpłynęła na to klęska powodzi i zbiórka, jaką w związku z tą klęską przeprowadzano.

KONTROLA SEKCYJ MAR. WOJ. przez OSMW

W celu zorientowania się, jak poszczególne oddziały LMK przeprowadzają zbiórkę na swych terenach i jakie ona daje wyniki, OSMW już dn. 12 kwietnia r. z. rozesłała do wszystkich oddziałów Okr. specjalny kwestjonariusz w sprawach FOM, który Oddziały winny wypełnić i nadesłać Sekcji, jednak na przeszło 150 (w ówczesnym stanie organizacyjnym Okręgu Oddziałów otrzymano tylko 13 odpowiedzi).

Jeśli chodzi o sprawozdania z działalności pracujących w terenie Oddziałów warszawskich, to OSMW wprowadziła tu miesięczne raporty. Raporty te nadsyłane są do Sekcji do dnia 15 każdego miesiąca na ustalonych formularzach. Poszczególne przewodn. SMW tych Oddziałów omawiane raporty sporządzają na podstawie doręczanych im do dnia 10 każdego miesiąca sprawozdań od obwodowych mężów zaufania. Formularze do tych sprawozdań również opracowała Sekcja i zaopatrzyła w nie kierowników rejonu zbiórki.

Niestety nie wszystkie Oddziały raporty te nadsyłają, co w znacznym stopniu uniemożliwia dokładne śledzenie akcji.

DZIAŁALNOŚĆ POSZCZEGÓLNYCH ODDZIAŁÓW L. M. K.

W zakresie zbiórki na FOM podkreślić tu jedynie należy pracę oddziałów przeprowadzających zbiórkę na terenie przydzielonych rejonów.

Akcja ta, wymagająca sprawnie działającego, bezinteresownego aparatu mężów zaufania, w olbrzymiej większości Oddziałów przeprowadzona została należycie. Są jednak, niestety, takie Oddziały, które obowiązek zbiórki na FOM w przydzielonym im rejonie przyjęły, jednak z obowiązku tego zupełnie się nie wywiązały.

Na specjalne wyróżnienie zasługują wyniki, osiągnięte przez Oddz. LMK przy Dyrekcji Rzeźni Miejskich i Targowisk Zwierzęcych. Usilna praca Sekcji Młynarki Wojennej tego Oddziału, pozostającej pod przewodnictwem Prezesa Oddziału p. Dyr. Pawła Schönborna, uzewnętrznia się specjalnie w realnych wynikach. W okresie od 22.VI.1934, do 7.I.1935 drogą rozprzedaży znaczka F. O. M. uzyskano sumę zł. 30.403.80. Wynik ten jest najlepszym świadectwem należytego zrozumienia akcji zbiórkowej i może służyć za przykład dla wszystkich oddziałów LMK.

Sprawozdanie SOMW byłoby niekompletne, gdyby nie wspomniano, w niem o pomocy, jaką okazywał OSMW Oddz. LMK „Propagandy Floty Wojennej”.

Dzięki tej pomocy OSMW miała do swej dyspozycji: cztery filmy propagandowe (bezpłatnie), mogła przeprowadzić kursy dla Propagatorów Młynarki Wojennej, a pozatem Oddz. Propagandy Floty Wojennej partycytował w pewnym % w wydatkach na propagandę (druk plakatów).

Wyniki, osiągnięte przez O. S. M. W. w pierwszym roku jej działalności, nie są takie, jakie były spodziewane. Oddziały LMK Okręgu Warszawskiego wpłaciły na F. O. M. w roku 1934 zł. 183.808.60 podczas, gdy Zarząd Główny LMK wyznaczył do zebrania z terenu Okręgu 1.300.000, suma więc zebrana przekracza nieznacznie 14% sumy preliminowanej.

S. O. M. W. nie znajduje się jednak na końcu w szeregu wyników osiągniętych przez inne Sekcje. W cyfrach bezwzględnych osiągnęła ona rezultat największy pozostałe bowiem Okręgi zebrały sumy mniejsze: Okręg węglowy zł. 179.200.19, Lubelski 109.249.77, Poznański zł. 75.126.05, Krakowski 71.409.35 i t. d.

Według przewidywań bieżący rok 1935 powinien przynieść poważny wzrost wpłat z terenu m. Warszawy i Województwa warszawskiego, wszystkie bowiem prace wstępne zostały już ukończone, co pozwoli na znaczne usprawnienie działalności O. S. M. W.

Okręg Wileński

By podać charakterystykę i wyniki prac Okręgu należy uprzednio omówić te specjalne warunki, w których Okręg się znajdował.

Musimy następnie zaznaczyć, że na to, by móc prowadzić jakąkolwiek systematyczną organizacyjną pracę, potrzebne są środki finansowe, których Okręg absolutnie nie posiadał.

Do maja 1934 roku Zarząd Oddziału był jednocześnie Zarządem Okręgu — pozwoliło to akcję organizacyjną o wiele intensywniej prowadzić. Z chwilą zaś oddzielenia Zarządu Okręgu od Oddziału, Zarząd Okręgu znalazł się zupełnie bez środków finansowych.

Zadłużenie Oddziału Wileńskiego, które wyniosło około 9.000 — 10.000 złotych — zostało przeniesione na conto Okręgu, jak również i zadłużenie poszczególnych Oddziałów na terenie Okręgu Wileńskiego — w sumie na 1.1. 1935 r. zadłużenie Okręgu z tego tytułu wynosiło zł. 12.631,40.

U progu swej pracy Okręg został obciążony obrzymimi kwotami z tytułu niewywiązania się ze swoich zobowiązań w stosunku do Zarządu Głównego poszczególnych Oddziałów z terenu. Za długi Oddziałów Okręg nie mógł ponosić żadnej odpowiedzialności, gdyż długi te w przytaczającej mierze powstały wówczas, gdy jeszcze Okręg jako taki nie egzystował.

Inne jeszcze przyczyny uniemożliwiały pracę Okręgu, przyczyny te są już raczej natury organizacyjnej.

Po wyborze i ukonstytuowaniu się Okręgu ścisły kontakt pomiędzy Oddziałami a Zarządem Głównym istniał w dalszym ciągu. Oddziały nadal zamawiały miesięczniki i wydawnictwa wprost w Zarządzie Głównym. Należności z tytułu składek i innych zobowiązań były przesyłane wprost do Zarządu Głównego, oddziały we wszelkich sprawach korespondowały bezpośrednio z Zarządem Głównym.

Wynika z tego, że nadbudówka Okręgu była raczej teoretyczna, — z powodu braku jakichkolwiek środków finansowych Okręg nie był zdolny do szerszej pracy organizacyjnej.

Czynności Okręgu ograniczały się raczej do przestrzegania, by Oddziały na terenie wykonywały wszelkie polecenia Zarządu Głównego.

Jedynie w odniesieniu do organizacji „Święta Morza“ należy podkreślić intensywną działalność Zarządu Okręgu, który własnymi siłami Święto to zor-

ganizował tak na terenie Wilna, jak też przyczynił się do zorganizowania należytego tego Święta na terenie Okręgu, kontaktując na miejscu z władzami administracyjnymi, wojskiem, duchowieństwem, rozsyłając materiał propagandowy i t. d.

Również w przeprowadzenie zbiórki F. O. M. Zarząd Okręgu położył duże wysiłki, czy to w codziennej pracy około rozsprzedaży znaczków, czy to organizując imprezy, jak np. koncert B. Sykory, który to koncert przyniósł zł. 1000.— przekazanych na F. O. M.

W celu usprawnienia zbiórki na F. O. M. i jej spotęgowania na polecenie Pana Wojewody Wileńskiego Jaszczolta — został wygłoszony przez sekretarza Okręgu p. dyrektora E. Kopeia referat informacyjno-propagandowy o celach i zadaniach zbiórki na F. O. M. na zjeździe wojewódzkim starostów — podane zostały również w referacie podstawy organizacyjne zbiórki.

Kontakt z Oddziałami w terenie był raczej papierowy. Zarząd Okręgu okólnikami informował Oddziały, starając się również wyszukać odpowiednich ludzi do tworzenia Oddziałów, pewne wyniki praca ta dała.

Powstały 4 nowe Oddziały; a mianowicie: Kobylnik, Nowo-Wilejka, Raków, Smorgonie, jak również Oddział pocztowy i kolejowy na terenie Wilna.

SKŁAD ZARZĄDU OKRĘGU

Prezes — Wojewoda Władysław Jaszczolt.

V.-prezesa: p. inż. Kazimierz Falkowski — prezes Dyr. P. K. P., p. płk. Wincenty Kowalski, p. Starosta Jerzy de Tramecourt.

Sekretarz: p. dyr. Edward Kopeć.

Skarbnik: p. dyr. Łuczowski Jan.

Członkowie: pp: inspektor P. P. Alojzy Buczkowski, mjr. dypl. Zygmunt Andrzejowski, Prezydentowa Maleszewska, St. Klukowski, Zygmunt Szymański, kpt. Wacław Plewako, kpt. Jan Szymański, mjr. Józef Drotlew, płk. Władysław Filipkowski, Lucjusz Pudykiewicz.

Zastępcy: pp: Starosta Niedźwiecki, Starosta Trytek, mjr. Kozłowski, Sędzia Folejewski, prezes Januszkowski, inż. Zubelewicz.

Sekcje

Sekcja młodzieżowa — przew. p. dyr. E. Kopeć.

Sekcja organiz.-propagand. — p. St. Klukowski.

Sekcja marynarki wojennej — do dnia 21.XII 1934 r. przewodniczącym sekcji marynarki wojennej był p. dyr. Edward Kopeć, z powodu jednak zrzeczenia się przez niego pełnienia tych funkcji, przewodniczącym sekcji marynarki wojennej został p. mjr. J. Drotlew.

Członkowie sekcji mar. wojennej: p. kpt. W. Plewako, p. ktp. Szymański.

Stan organizacyjny Okręgu

1) Brasław, 2) Daugieliszki, 3) Dzisna, 4) Dziewieniszki, 5) Dołhinów, 6) Głębokie, 7) Jaszuny, 8) Kobylnik, 9) Krzywicze, 10) Kraśne n/Uszą, 11) Landwarów, 12) Mołodeczno, 13) Miory, 14) Nieśwież, 15) Nowo-Swięcia-

ny, 16) Nowo-Wilejka, 17) Oszmiana, 18) Podbrodzie, 19) Raków, 20) Szczuczyn k/Lidy, 21) Święciany, 22) Smorgonie, 23) Troki, 24) Wilno—Oddział Ogól., 25) Wilno — Oddział Sądowy, 26) Wilno — Oddział Pocztl., 27) Wilno (Kolej), 28) Wil. Powł., 29) Orany (K. O. P.), 30) Budslaw (K. O. P.).

Okręg Wołyński

I. WŁADZE OKRĘGU

Z uwagi na powstanie Okręgu L. M. K. na Wołyniu dopiero w kwietniu 1932 r. oraz niewielką liczbę placówek Ligi na dz. 1.4.1933 r., w roku tym Okręgowy Zjazd Delegatów nie odbył się. Również i w roku następnym Zjazdu na terenie Okręgu Wołyńskiego nie zwoływano, gdyż w okresie wiosennym 1934 r. Okręg Wołyński w dalszym ciągu był w stadjum organizacji. Dotychczas więc Zarząd Okręgu jest tymczasowy, zaś wybory do Władz Okręgu odbędą się dopiero na Okręgowym Zjeździe, który zwołany będzie w mies. maju 1935 r.

Do Tymczasowego Zarządu Okręgu obecnie wchodzi:

Prezes — płk. dypl. Antoni Żurakowski.

Wice-Prezes — dyr. Kazimierz Łukomski.

Sekretarz — prok. Kazimierz Nowosielski.

Skarbnik — Aleksander Kijowski.

Członkowie — nacz. Marjan Jasiński, mec. Jan Leszczyński, insp. Józef Starzyk, Ignacy Furman, Józef Wagner.

W okresie sprawozdawczym ustąpili z Zarządu z powodu służbowego przeniesienia, dyr. Antoni à Donau Szpindler i prok. Tadeusz Korolko.

II. DZIAŁALNOŚĆ ZARZĄDU OKRĘGU

1. Organizacyjna

a) W okresie sprawozdawczym pomimo niepomyślnych konjunktur dla pracy społecznej i kryzysu gospodarczego, co odczuwały wszystkie warstwy społeczne, Zarząd Okręgu stale powiększał zasięg swego działania wśród społeczeństwa wołyńskiego, które coraz bardziej interesuje się zagadnieniami morskimi.

Poza pobudzaniem istniejących placówek Ligi do jaknajintensywniejszej pracy dla dobra n/organizacji, Zarząd Okręgu w dalszym ciągu dążył do zakładania nowych Oddziałów — w pierwszym rzędzie w miastach powiatowych. W tym celu poza osobistą interwencją przy każdej okazji tak w Łucku, jak i w terenie — rozsyłał do różnych osób i instytucyj materiały propagandowo-organizacyjne wraz z odpowiednimi odezwaniami, nawołującymi do organizowania nowych placówek oraz wstępowania do szeregów Ligi, zainicjował w Łucku organizację Oddziałów przy urzędach i instytucjach II instancji, któreby ze swej strony zajęły się werbowaniem członków wśród pracowników podległych urzędów i instytucyj w powiatach i poczynił starania do założenia placówek L. M. K. we wszystkich miasteczkach, gminach, a Kół szkolnych we wszystkich szkołach, nadto członek zarządu i sekretarz Okręgu p. K. Nowosielski brał udział w kilku zebraniach organizacyjnych Oddziałów,

w Walnych Zebraniach już istniejących Oddziałów, oraz wizytował placówki Ligi w Klesowie, Sarnach, Zdobunowie i Kowlu.

W wyniku starań Zarządu Okręgu w okresie sprawozdawczym powstało 56 nowych placówek i przybyło 5.509 nowych członków. Ruch placówek i członków przedstawia poniższa tabela:

L. p.	Nazwa miasta i powiatu	na dzień 1.4 1933 r.					na dzień 31.12 1934 r.				
		Ilość plac.	liczba członków				Ilość plac.	liczba członków			
			zwyczaj- nych	popiera- jących	zbioro- wych	Razem		zwyczaj- nych	popiera- jących	zbioro- wych	razem
1	Łuck	3	280	—	—	380	13	701	277	429	1407
2	Dubno	2	128	—	200	328	2	598	9	134	741
3	Krzemieniec	1	25	3	—	28	7	310	240	200	750
4	Włodzimierz	3	239	39	—	278	20	448	122	912	1482
5	Równe	4	574	276	38	888	13	962	49	781	1792
6	Sarny	4	464	28	—	492	6	382	75	78	535
7	Zdobunów	1	114	55	54	223	3	227	35	44	306
8	Luboml	1	68	6	—	74	4	87	108	—	195
9	Kowel	2	441	200	169	810	8	974	261	327	1562
10	Kostopol	—	—	—	—	—	2	125	14	1	140
		21	2333	607	461	3401	77	4814	1190	2906	8910

Niezależnie od prac organizacyjnych, Zarząd Okręgu przejawiał działalność swoją i w innych kierunkach, a mianowicie:

a) Kontynuował zapoczątkowaną w roku 1932 wspólnie z Zarządem Koła Komitetu Floty Narodowej w Łucku zbiórkę książek dla Domów Marynarzy w Gdyni i Gdańsku, wychodźców i żołnierzy Legji Cudzoziemskiej — rezultaty tej zbiórki dały ogółem 1680, dość wartościowych książek, które przekazane zostały:

w czerwcu 1933 r. Domom Marynarzy w Gdyni i Gdańsku — w ilości 266 egzemplarzy.

w listopadzie 1933 r. — Radzie Organizacyjnej Polaków z Zagranicy w Warszawie — 1414 książek.

b) Nawiązał stały kontakt i utrzymuje go nadal z załogą O. R. P. „Rys“, przekazując załodze okrętu literaturę o Wołyniu, oraz w r. 1933 na „Święcone“ zł. 200,—.

w r. 1933 na „Gwiazdkę“ zł. 200,—.

w r. 1934 w m-cu lutym przesłał z okazji 14-ej rocznicy odzyskania morza i побереża morskiego artystycznie wykonany haftem ręcznym herb województwa wołyńskiego oraz na „Gwiazdkę“ zł. 200,—.

1 worek orzechów i 31 płyt gramofonowych.

e) Uzyskał od Państwowego Banku Rolnego dla Oddziału L. M. K. w Dubnie na własność tytułem darmowym działkę łąkową o obszarze 9 ha 7200 mtr.², położoną w samym mieście nad brzegiem rzeki Ikwy, na której to działce mają być wybudowane: przystań wioślarska, plaża i inne urządzenia sportu wodnego. Prace z tem związane zostały zapoczątkowane na jesieni r. ub., zakończone zaś zostaną prawdopodobnie jeszcze w r. bież. na „Święto Morza“.

d) Powołał do życia na całym terenie Sekcje Marynarki Wojennej.

e) Odbył 3 konferencje — 2 Przewodniczących Oddziałów i Sekcyj Marynarki Wojennej i 1 w sprawie kół szkolnych oraz 11 Zebrań Zarządu.

f) W związku z pismem Zarządu Głównego w sprawie budowy schroniska w Gdyni, Zarząd Okręgu wezwał wszystkie placówki Ligi na swoim terenie do jaknajczynniejszego wzięcia udziału w tej akcji oraz rozpisania wśród członków swoich subskrypcji pożyczki wewnętrznej; ze swoich funduszków Zarząd Okręgu przekazał Zarządowi Głównemu zł. 1.000,—. Ogółem Okręg Wołyński L. M. K. zadeklarował na budowę schroniska zł. 5.500,— i wreszcie zainicjował w końcu r. ub. na swoim terenie doraźną zbiórkę papierów wartościowych na F. O. M.

Akcja ta przybiera coraz to szersze rozmiary — utworzony został Obywatelski Wojewódzki Komitet Doraźnej Zbiórki na F. O. M., także Komitety powstają obecnie w powiatach i gminach. Cała akcja ma przebieg zupełnie pomyślny i rezultaty zbiórki prawdopodobnie będą dość znaczne.

2. Propagandowa

a) Celem ożywienia propagandy i spopularyzowania wśród społeczeństwa wołyńskiego zagadnień morskich oraz haseł Ligi Morskiej i Kolonjalnej, Zarząd umieszcza od czasu do czasu w tygodnikach „Wołyń“ i „Życie Katolickie“ biuletyny z ilustracjami, które oprócz zagadnień wspomnianych wyżej obrazują również działalność Zarządu Okręgu i Oddziałów.

b) Współdziałał z Oddziałami L. M. K. przy werbowaniu i kierowaniu kandydatów do obozu nadmorskiego na Helu, na uroczystości „Święta Morza“ w Gdyni, na zlot młodzieży i spływ do morza, jak również zorganizował wycieczkę popularną do Gdyni, co przyczyniło się do powiększenia liczby członków nowych organizacji.

Ogółem z Wołynia w imprezach urządzanych na terenie Gdyni i Helu oraz w wycieczce popularnej — wzięło udział uczestników:

	w r. 1933	w r. 1934
w „Święcie Morza“	300	300
„ Spływie do morza	—	49
„ Zlocie Młodzieży	—	337
„ Obozach nadmorskich	70	40
„ Wycieczce popularnej	—	800

c) Organizował dwukrotnie na terenie Wołynia obchody „Święta Morza“. Wspomniane obchody dzięki energicznemu zajęciu się placówek w powiatach miały imponujący przebieg i co do rozmiaru i charakteru były doniosłą manifestacją całej ludności Wołynia. Szczególnie uroczyste odbyły się tak w r. 1933 jak i 1934 obchody w Łucku, które to obchody organizowane były wyłącznie przez Zarząd Okręgu (Komitet Wojewódzki), gdyż Oddział L. M. K. w Łucku był w tym okresie prawie nieczynny. Dzięki wytworzonemu przez „Święto Morza“ nastrojowi szeregi Ligi znacznie się po-

większyły, powstało szereg nowych placówek, kilkanaście zaś jest w organizacji.

Rezultaty finansowe obchodów „Święta Morza“ na Wołyniu były następujące: w r. 1933 — zł. 9.680,51 (dochód netto)
w r. 1934 — zł. 16.092,13 (dochód netto)

d) Dwukrotnie placówki Ligi (w Łucku zaś Zarząd Okręgu) urządziły na terenie dwutydzień propagandowy, zaś 10 lutego 1933 i 1934 r. — obchody rocznicy odzyskania morza i побереża morskiego. Ten ostatni obchód szczególnie uroczyste odbył się w Łucku w r. ub.; poza wieczorem morskim, przed siedzibą Okręgu Ligi zainscenizowane zostały „Statek pancerny“ o dużych rozmiarach i „Latarnia morska“, odpowiednio iluminowane, przyczem wieczorem odbyło się strzelanie ze statku.

e) Kilka zabaw w stylu morskim w większych miastach.

f) Dwukrotnie koncerty orkiestry marynarki wojennej — w r. 1933 w Łucku, Kowlu, Równem i Dubnie oraz w r. 1934 w Łucku, Kowlu, Równem, Dubnie, Krzemieńcu i Sarnach, które cieszyły się wszędzie b. dużą frekwencją. — Koncerty te w dużej mierze również przyczyniły się do wzrostu naszej organizacji na Wołyniu. Koncertanci spotykali się wszędzie z owacyjnym powitaniem. Organizacja koncertów spoczywała w ręku Zarządu Okręgu, w roku zaś 1933 — z uwagi na brak wówczas w niektórych miastach placówek Ligi — organizacją koncertów we wszystkich miastach kierował osobiście Sekretarz Okręgu p. K. Nowosielski.

Z koncertów tych osiągnięto:

w r. 1933 doch. brutto zł. 3.751,93 doch. netto zł. 1.710,66.

w r. 1934 doch. brutto zł. 4.744,61 doch. netto zł. 2.236,71.

g) Brał udział w ruchomej wystawie przemysłu krajowego w Łucku.

h) Osobiście rozpowszechnił 18 książek „Morze“ i „Pomorze“, 50 kalendarzy książkowych i 100 kartonów propagandowych.

i) Spowodował nawiązanie przez Oddziały w Łucku, Kowlu, Równem, Sarnach i Dubnie kontaktu z placówkami „Junaka“ w Brazylii.

3. Odnośnie akcji na F. O. M.

Wszystkie placówki L. M. K. na Wołyniu posiadają Sekcje Marynarki Wojennej. Akcja stałej zbiórki na F. O. M. zapoczątkowana została w okresie wiosennym 1934 r. W niektórych powiatach akcja zbiórki dała stosunkowo niezłe rezultaty, jak na przykład w pow. krzemienieckim i dubieńskim. Akcja ta jednak nie mogła rozwinąć się należycie, a to z powodu klęski powodzi, która zmobilizowała całe społeczeństwo do niesienia pomocy ofiarom powodzi. Tem niemniej Okręg Wołyński osiągnął do 1.I.1935 r. ze sprzedaży znaczków F. O. M. kwotę ca. zł. 35.000, co stanowi 35% preliminowanej dla Wołynia kwoty, zaś w stosunku do otrzymanych znaczków F. O. M. (66.645) — 54%. Do końca lutego r. b. przewidyuje się zebranie reszty t. j. zł. 65.000, częściowo w gotówce, resztę w papierach wartościowych (obligacje Pożyczki Narodowej).

O ile chodzi o działalność Okr. Sekcji Mar. Wojennej, to Sekcja ta — jakkolwiek ukonstytuowała się jeszcze w r. 1933 — była jednak nieczynną, gdyż tak ówczesny przewodniczący jak i członkowie z powodu zatrudnienia pracami zawodowymi nie mogli poświęcić się pracom w Sekcji. Wszystkie więc prace organizacyjne odnośnie akcji F. O. M. zapoczątkowane zostały przez Prezydium Zarządu Okręgu. Dopiero w końcu sierpnia Okręg prze-

organizował Sekcję, która rokuje nadzieje, że wywiąże się należycie z przyjętych na siebie obowiązków. Na czele Sekcji stanął Nacz. Wydz. Społ. Politycz. p. Marjan Jasiński.

4. Odnosnie zakładania Kół Szkolnych

Akcja L. M. K. na terenie szkół i wśród młodzieży dotychczas nie została planowo zorganizowana. Stał temu na przeszkodzie brak do niedawna w niektórych powiatach placówek Ligi. Dopiero teraz Zarząd Okręgu będzie mógł zająć się tą akcją. W tym celu Zarząd Okręgu powołał na stanowisko kierownika do spraw młodzieży p. Insp. Szkolnego, J. Starzyka, który w najbliższym czasie ma zorganizować specjalną sekcję.

III. BIURO OKRĘGOWE

Zarząd Okręgu w Łucku biura okręgowego właściwie nie posiada. Wszystkie sprawy Okręgu załatwiane są od czasu powołania do życia Zarządu Okręgu, t. j. od 1.4.1932 r. bezinteresownie przez członka Zarządu i Sekretarza Okręgu p. Kazimierza Nowosielskiego.

Wszystkie prace, związane z organizacją placówek L. M. K. na Wołyniu, propagandą, imprezami, całkowitą organizacją tak w r. 1933, jak i 1934 r. „Święta Morza“ na Wołyniu, skoncentrowane były i są w Prezydjum Zarządu.

Rachunkowość Okręgu do maja 1933 r. prowadzona była również wyłączenie przez Sekretarza Okręgu, zaś od 1.5.1933 r. do współpracy w dziale rachunkowym dokooptowani zostali pp. Aleksander Kijowski i Józef Wagner, którzy pracują również bezinteresownie.

W okresie sprawozdawczym wpłynęło do Zarządu Okręgu 1135 spraw wysłano zaś w tymże okresie 2094 oraz 25 członków do placówek Ligi.

Na Zjazd Delegatów w Warszawie oraz na konferencje kierowników biur okręgowych i przewodniczących okr. sekcji mar. wojennej delegowany był Sekretarz Okręgu p. K. Nowosielski.

IV. SKŁADNICA OKRĘGU

Zarząd Okręgu mieści się w lokalu, przydzielonym przez dyrektora Państwowego Banku Rolnego w gmachu P. B. R.

W roku 1934 Zarząd Okręgu zorganizował w Łucku składnicę okręgową, która mieści się również w gmachu Państw. Banku Rolnego. Składnica prowadzona jest bezinteresownie przez p. Ignacego Furmana.

Wydawnictw i wszelkich materiałów składnica otrzymała na dzień 1.1.1935 r. na zł. 2.539,50, sprzedała zaś w tymże okresie na zł. 455,95.

Okręg Zagłębia Węglowego

1. OKRĘGOWY ZJAZD DELEGATÓW

Okręgowy Zjazd Delegatów odbył się w roku 1934 w dniu 29 kwietnia w auli Śl. Technicznych Zakładów Naukowych w Katowicach. Obecnych było 9 członków ustępującej Rady Okręgowej, 2 członków Komisji Rewizyjnej, 31 Prezesów Oddziałów i 123 Delegatów, pozatem przedstawiciele Zarządu Głównego Ligi Morskiej i Kolonjalnej w osobach p. Adw. Dreszera i p. Dyr. Czerwińskiego. Przewodniczył p. Inż. Młodzianowski z Nowego Bytomia.

Po złożeniu sprawozdań z działalności i finansowego udzielono na wniosek Komisji Rewizyjnej absolutorjum ustępującej Radzie. Następnie wybrano nowy Zarząd Okręgu złożony z 22 osób, wybrano również Komisję Rewizyjną, złożoną z 5 osób, oraz uchwalono budżet na rok 1935.

2. DZIAŁALNOŚĆ ZARZĄDU OKRĘGU

W dniu 12 maja 1934 r. odbyło się zebranie konstytucyjne. Funkcje Zarządu podzielono następująco:

Prezes — p. Dr. T. Saloni, Wicewojewoda Śl.,

I. Wiceprezes — p. Not. A. Rostek,

II. Wiceprezes p. Płk. St. Popiel,

Sekretarz — p. Janusz Ignaszewski,

Zast. Sekretarza — p. Mgr. T. Marciszewski,

Skarbnik — p. Inż. A. Elandt,

Zast. Skarbnika — p. Inż. F. Statfler.

Na posiedzeniu tem powołano do życia następujące Sekcje:

1) Organizacyjną, 2) Propagandową, 3) Marynarki Wojennej, 4) Wodną, 5) Turystyczno-Wycieczkową, 6) do Spraw Młodzieży, oraz międzyzwiązkową-porozumiewawczą, Komisję Sportów Wodnych. Zarząd Okręgu odbył 2 posiedzenia, obejmujące 20 punktów porządku dziennego. Na drugim posiedzeniu w dniu 30.XI. 1934 uchwalony został regulamin wewnętrzny Zarządu Okręgowego, oraz powołano do życia Sekcję Kolonjalną.

3. DZIAŁALNOŚĆ PREZYDJUM OKRĘGU

Prezydjum Zarządu Okręgu odbyło do chwili zamknięcia sprawozdania 3 posiedzenia. W pierwszym z nich uczestniczyli również i ci Przewodniczący Sekcyj, którzy nie wchodzą w skład Przydjum, a to z uwagi na rozpatrywanie spraw, dotyczących wszystkich Sekcyj.

4. DZIAŁALNOŚĆ SEKCYJ

A. Sekcja Organizacyjna

Przewodniczący p. Janusz Ignaszewski.

Sekcja wykonała następujące prace:

- 1) Szczegółowy plan działalności organizacyjnej na rok 1934 wraz z odpowiednimi wykresami i mapami,
- 2) Projekt regulaminu Zarządu Okręgowego, który następnie został na plenum uchwalony.
- 3) Wysyłka w teren z okazji Święta Morza 75 tysięcy deklaracji członkowskich z apelem do społeczeństwa za wstępowaniem w szeregi L. M. K.
- 4) Usprawnienie działalności Biura Okręgu przez inicjatywę wprowadzenia szeregu udogodnień, i tak:
 - a) w porozumieniu ze Skarbnikiem wprowadzenie od 1 stycznia 1935 r. księgowości systemu „Definitiv“,
 - b) wprowadzenie szeregu szablonów i formularzy,
 - c) ewidencja pracy personelu.
- 5) Projekt systemu treściwych protokółów z posiedzeń, opartych na naukowej organizacji pracy, przyjęty następnie przez Prezydjum Okręgu.
- 6) Założenie ewidencji wszystkich posiedzeń, odbytych w czasie od 10.XI. 1927 r. do 29.V. 1934 r.
- 7) Uporządkowanie biblioteki Okręgu,
- 8) Opracowanie planu organizacji Obwodów L. M. K.

B. Sekcja Propagandowa

Przewodniczący: Jan Wawrzyniak.

Pracował przy pomocy trzech Referentów: Prasowego, Odczytowego i Ogólnego. Referat prasowy obsługiwał artykułami, komunikatami i wiadomościami o L. M. K. 8 lokalnych dzienników ze szczególnym nasileniem w czasie Święta Morza. W porozumieniu z Sekcją Organizacyjną założono archiwum wycinków prasowych. Zapoczątkowano stworzenie kadry korespondentów prasowych w terenie, akcja ta jednak idzie dotychczas słabo spowodu niewielkiej ilości zgłoszeń z Oddziałów.

Referat Odczytowy zwerbował 28 osób z terenu do kadry prelegentów. Prelegenci ci obsłużyli teren do chwili zamknięcia sprawozdania, t. j. do dnia 30 marca, 1935 r. w 22 wypadkach na skutek zapotrzebowań, zgłaszanych przez Oddziały, wygłaszając odczyty i referaty.

Referat Ogólny współpracował ściśle z rozgłośnią Polskiego Radja w Katowicach i za pośrednictwem Referatu Prasowego dostarczał komunikaty oraz hasła, które następnie wygłaszane były przed mikrofonem. Na zaproszenie Referatu Ogólnego tuż przed Świętem Morza wygłosił p. Janusz Ignaszewski odczyt w radjo pod tytułem: „Rękojmia mocarstwowego rozwoju Polski“.

C. Sekcja Marynarki Wojennej

Przewodniczący: p. Wicewojewoda Dr. T. Saloni.

Prace Sekcji wykonało biuro Okręgu. Ukonstytuowanie Sekcji nastąpi w miesiącu kwietniu 1935 r. celem znacznego rozszerzenia jej pracy.

W okresie sprawozdawczym Sekcja prowadziła ewidencję obciążeń terenu za dostarczane znaczki F. O. M. i załatwiała wszelkie reklamacje Przewodniczących Sekcyj Mar. Woj. przy Oddziałach Ligi. Spowodu braku danych, względnie otrzymywania danych z Warszawy z opóźnieniem, Sekcja nie mogła dotąd przystąpić do założenia dokładnej ewidencji wpływów na F. O. M. z terenu Okręgu Zagłębia Węglowego, co jednak zamierza obecnie uczynić po ukonstytuowaniu Sekcji i dokooptowaniu szeregu współpracowników ze względu na ogrom łączącej się z tem pracy. Wedle danych Zarządu Głównego, z terenem Okręgu Zagłębia Węglowego wpłynęło w roku 1934 na F. O. M. zł. 179.200.66, w miesiącu styczniu 1935 zł. 34.583.64, w lutym zł. 21.978.20, razem więc w okresie do końca lutego 1935 r. zł. 235.762.50.

Na marzec 1935 r. przygotowano w myśl poleceń Centrali zbiórkę na F. O. M. w szkołach, przez rozesłanie instrukcyj, afiszów-okrętów, oraz znaczków. Wyniki będą wiadome dopiero w terminie późniejszym.

W dniu 14 października 1934 r. uczestniczył przedstawiciel Sekcji w konferencji Przewodniczących Wojewódzkich Sekcyj Marynarki Wojennej w Zarządzie Głównym w Warszawie.

D. Sekcja Kolonjalna

Przewodniczący: Not. Antoni Rostek.

Sekcję powołano do życia dopiero dnia 30 listopada 1934 r., to też ukonstytuowała się w terminie późniejszym, postanowiła działać za pomocą 7 Referatów, mianowicie:

1) Ogólnego, 2) Propagandowo-prasowego, 3) Szkolnego, 4) Mandatowego, 5) Geograficzno-handlowego, 6) Ewidencyjnego, 7) Zbiórki na Fundusz Akcji Kolonjalnej.

Sekcja jest w trakcie organizowania poszczególnych swoich działów, poczem przystąpi do prac konkretnych, po zebraniu potrzebnych materiałów.

E. Sekcja Wodna

Przewodniczący: p. Inż. A. Koralewski.

Ponieważ zadania Sekcji dotyczą zagadnień żeglugi śródlądowej i wogóle urządzeń wodnych na terenie Okręgu, pierwszą jej czynnością było zebranie i przekazanie do Warszawy materiałów do „Przewodnika Turystyki Wodnej“, obejmującego istniejące przystanie, schroniska i t. p. na szlakach wodnych. Następną czynnością Sekcji było wezwanie Oddziałów Ligi Morskiej i Kolonjalnej za pośrednictwem okólnika Okręgu do nadesłania danych, dotyczących wszystkich urządzeń sportów wodnych na obszarze Okręgu. Odnośne materiały napłynęły dotąd w bardzo szczupłych rozmiarach, dlatego do założenia zamierzonej ewidencji jeszcze Sekcja nie przystąpiła.

F. Sekcja dla Spraw Młodzieży

Przewodniczący: p. Wizyt. E. Czernichowski.

Zebrań danych do ewidencji Kół Szkolnych L. M. K. za pośrednictwem władz szkolnych natrafiło na trudności wobec okólnika Ministerstwa W. R. i O. P., zalecającego zamieszczenia tworzenia Kół Szkolnych Ligi wszędzie tam, gdzie już istnieją inne organizacje młodzieży w szkołach, które winne zająć się propagowaniem haseł morskich we własnym zakresie. Dopiero p. Minister okólnikiem Nr. 12 z dnia 19 stycznia 1935 r. wyraził zgodę na tworzenie Kół, aczkolwiek z pewnymi zastrzeżeniami.

Ponieważ w międzyczasie zdołał Okręg uchwycić dane, dotyczące istniejących i działających Kół Szkolnych L. M. K., przez podległe Oddziały, Sekcja ograniczyła się do stwierdzenia faktu, że władze szkolne wydały szereg zarządzeń polecających szkolom, aby akcja zainteresowania młodzieży sprawami morskimi była jednym z naczelnych punktów pracy wychowawczej w duchu państwowo-obywatelskim.

Polecenie to realizuje się w całej pełni na terenie wszystkich szkół.

Przewodniczący Sekcji brał udział w obradach Zjazdu Przewodniczących Sekcyj dla Spraw Młodzieży w Warszawie, zwołanego na dzień 20 stycznia 1935 r.

Z inicjatywy Sekcji, Wydział Oświecenia Publicznego Urzędu Wojew. Śl. w Katowicach wydał okólnik w związku z uroczystościami 15-lecia odzyskania dostępu do morza, oraz w związku z akcją zbiórki na F. O. M. w szkołach, wyznaczoną na miesiąc marzec 1935 r.

Stan organizacyjny Kół Szkolnych L. M. K. omówiony jest w rozdziale, dotyczącym działalności organizacyjnej Okręgu.

G. Sekcja Turystyczno-Wycieczkowa

Przewodniczący: Radca Wł. Borg.

W roku 1934 Sekcja Turystyczno-Wycieczkowa organizowała 6 wycieczek do Gdyni, z których tylko jedna osiągnęła potrzebną ilość uczestników, temsamem własny skład pociągu wycieczkowego. Przyczyny niepowodzenia wspomnianych wycieczek były różne: zbyt późne przydzielanie pociągów, niedogodne terminy wyjazdów, trwająca w lipcu niepogoda, wreszcie konkurencyjne pociągi urządzone przez organizacje robotnicze, które uzyskały znacznie dalej idące idące zniżki przejazdowe.

Na pierwszą wycieczkę dnia 16 czerwca 1934 r. zgłosiło się zaledwie 112 osób. Wycieczka ta pomimo braku kompletu wyjechała w połączeniu z grupą kobiet z Będzina, zorganizowaną przez p. Starościnę Boxową z wśród członkiń Tow. Kobiet Polskich.

Drugi i trzeci pociąg został odwołany spowodu znikomej ilości sprzedanych biletów. Do drugiego pociągu sprzedano biletów 100, do trzeciego 12, wobec koniecznego tysiąca do jednego pociągu, bowiem inaczej Dyrekcja Kolei nie udziela przyznanej zniżki.

Dopiero w czwartym pociągu dnia 21 lipca 1934 r. miejsca zostały zupełnie wyprzedane, ponadto kolej zezwoliła na dodatkowe przewiezienie, poza dopuszczalnym kontyngentem 1000 osób, chóru i orkiestry w związku z urządzonymi podczas wycieczki imprezami propagandowymi w Gdyni i na Helu. Wielu osobom zmuszony był Okręg odmówić udziału w tej wycieczce, między innymi Oddziałowi L. M. K. w Częstochowie, który zgłosił na tę wycieczkę w ostatniej chwili przeszło 100 osób.

Piąty pociąg, który miał wyjechać dnia 16.VIII. 1934 r., jak również szósty dnia 1 września 1934 r., zostały odwołane z braku dostatecznej ilości zgłoszonych uczestników. Do piątego pociągu zgłosiło się 175 osób, do szóstego zaledwie 80. Wycieczka z dnia 21 lipca 1934 r. wypadła pod względem propagandowym wspaniale. Część uczestników wyjechała w strojach śląskich, zostały wygłoszone przemówienia w Gdyni i na Helu, chór dał koncerty w wyżej wymienionych miejscach; koncert na moło w Orłowie w ostatniej chwili spowodu ulewy musiał być odwołany.

Cel propagandowy został osiągnięty tak w odniesieniu do członków Ligi z Zagłębia Węglowego, którzy wyjechali nad morze, jak i w odniesieniu do mieszkańców naszego wybrzeża, oraz bawiących na wybrzeżu letników z całej Rzeczypospolitej.

Ogólny zysk z tych wycieczek wyniósł dla Okręgu zł. 7.543.53.

5. DZIAŁALNOŚĆ KOMISJI SPORTÓW WODNYCH

Przewodniczący: Płk. Stefan Popiel.

Komisja działa jako międzyzwiązkowa porozumiewawcza, analogicznie jak to ma miejsce na szczeblu Zarządu Głównego. Współdziałają w niej delegaci wszystkich sekcji Zarządu Okręgowego L. M. K. oraz delegaci następujących organizacji:

- 1) Okręgowy Inspektorat P. W. i W. F.,
- 2) Związek Harcerstwa Polskiego,
- 3) Związek Strzelecki,
- 4) Klub Kajakowy „Hellas“ w Mysłowicach,
- 5) Śl. Klub Kajakowy Chorzów,
- 6) Klub Kanuistów w Katowicach,
- 7) Klub Pływaacki w Siemianowicach.

Pierwszą pracą Przewodniczącego i Sekretarza Komisji, po powołaniu jej do życia, była jej organizacja. W międzyczasie zajęto się sprawą wyznaczonego na sierpień 1934 r. splywu „Cała Polska do Morza“, który usilnie propagowano. W propagandzie posługiwano się afiszami, rozmieszczonymi w urzędach pocztowych, na stacjach kolejowych, w oknach wystaw sklepowych, w lokalach publicznych, oraz wzdłuż drogi, prowadzącej z dworca kolejowego w Mysłowicach do punktu wyjściowego wycieczek kajakowych na rzece Przemszy. Ponadto posługiwano się komunikatami, ogłoszaniem

w prasie i wygłaszanemi przez radjo. Sekretarz Komisji był w ścisłym kontakcie z kierownictwem Spływu i odnośnemi organami P. W. Prace dotyczące przygotowania Spływu zostały przerwane wobec odwołania organizacji Spływu na dorzeczu górnej Wisły ze względu na powódź.

Ponieważ zgłoszenia przedstawicieli, mających wejść w skład Komisji, wpływały bardzo powoli, przeto pierwsze jej plenarne posiedzenie odbyło się dopiero w dniu 29.XI. 1934 r., przyczem Komisja opracowała szeroki plan swojej działalności, wysuwając na pierwsze miejsce: 1) Zainicjowanie budowy przystani kajakowej w Mysłowicach, dostępnej dla wszystkich organizacji sportów wodnych, 2) spowodowanie rozbudowy pływalni miejskiej w Katowicach i udostępnienie jej po ulgowych cenach szerokim masom młodzieży. W związku z punktem pierwszym powołano do życia Komitet Budowy Przystani Kajakowej w Mysłowicach.

W terminie późniejszym zgłosiły swoich stałych delegatów do Komisji następujące dalsze organizacje: 1) Okręgowa Sekcja Kajakowa Poczтового P. W. w Katowicach, 2) Okręgowa Sekcja Kajakowa Kolejowego P. W. w Katowicach oraz 3) Klub Kajakowy „Chorzowianka“ w Chorzowie.

6. DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACYJNA OKRĘGU

Okręg liczył w chwili zamknięcia poprzedniego sprawozdania 72 Oddziałów Ligi Morskiej i Kolonjalnej.

W okresie sprawozdawczym przybyło 30 nowych Oddziałów, natomiast skreślony został z ewidencji Oddział przy Konfederacji Sam. Robotniczej i Zawodowej w Katowicach jako zlikwidowany, oraz Oddział przy Kop. „Matylda“ w Lipinach Śl. jako sfuzjonowany z Oddziałem lokalnym w Lipinach Śl.

W ostatniej chwili wpłynął do Okręgu protokół z zebrania organizacyjnego Oddziału w Porębie, który powstał dnia 22.II. 1935 r.

Okręg liczył zatem w chwili zamknięcia sprawozdania, to jest 31 marca 1935 r. — 101 Oddziałów.

Stan członków w Oddziałach w latach ostatnich ulegał następującej zmianie:

Stan członków	1.I. 1931 r.	11.028
„	„	„
„	1.VII. 1931 r.	11.592
„	„	„
„	1.III. 1932 r.	8.305
„	„	„
„	1.III. 1933 r.	19.178
„	„	„
„	1.IV. 1934 r.	35.563
„	„	„
„	1.I. 1935 r.	56.150

Oddziały

1) Będzin, 2) Bielszowice, 3) Bieruń Nowy, 4) Bieruń St. przy Fabryce „Lignoza“, 5) Brzeziny Śl.—przy Zakł. „Szarlej Biały“, 6) Brzozowice-Kamień, 7) Bobrowniki Śl., 8) Buchacz — przy Kopalni „Radzionków“, 9) Chebzie — przy Kopalni „Paweł“, 10) Chorzów — Centrum, 11) Chorzów — Stary, 12) Chorzów — przy P. F. Z. A., 13) Chropaczów, 14) Cieszyn, 15) Cieszyn —

przy 4 p. s. p., 16) Czechowice, 17) Czerwionka — przy Kopalni „Dębieńsko“, 18) Częstochowa, 19) Dąbrowa Górnicza, 20) Dąbrówka Wielka, 21) Dziedzi-
 cc, 22) Dziedzice — przy Kopalni „Silesia“, 23) Gierałtowiec, 24) Hażlach,
 25) Istebna, 26) Janów Śl., 27) Katowice — Centrum, 28) Katowice — Bry-
 nów, 29) Katowice — Dąb., 30) Katowice — Ligota, 31) Katowice — Załęże,
 32) Katowice — Zawodzie, 33) Katowice Śl. Kolejowy, 34) Katowice Prac.
 Pocz. i Tel., 35) Katowice — przy 73 p. p., 36) Katowice — przy Zakładach
 Elektrycznych, 37) Katowice — przy Hucie Baildon, 39) Katowice — przy
 Fabryce Porcelany Giesche, 39) Katowice — przy Zarz. Gł. Huty „Pokój“,
 40) Katowice — przy Zarz. Centr. Wspólnoty Interesów, 41) Knurów, 42) Ko-
 chłowice, 43) Kostuchna, 44) Koszęcin, 45) Łędziny, 46) Lipiny Śl., 47) Li-
 piny Śl. — przy Kopalni „Matylda“, 48) Lisów k/Lublińca, 49) Lubliniec,
 50) 74 G. p. p. Lubliniec, 51) Łagiewniki Śl., 52) Łaziska Górne — przy Zakł.
 „Elektro“, 54) Łaziska Średnie, 55) Łazy k/Zawiercia, 56) Makoszowy, 57)
 Mała Dąbrówka, 58) Miasteczko Śl., 59) Michałowice, 60) Mikołów, 61) Murc-
 ki, 62) Mysłowice, 63) Mysłowice — Funkcjonarj. Celnych, 64) Nakło Śl.,
 65) Niedobczyce, 66) Niemce k/Strzemieszyc, 67) Niewiadom, 68) Nikiszowiec
 — przy Kopalni „Giesche“, 69) Nowy Bytom, 70) Nowy Bytom — przy Kop.
 „Litandra“, 71) Nowa Wieś, 72) Orzegów — przy Kopalni „Gothard“, 73) Pa-
 newnik, 74) Pawłów, 75) Piaski k/Sosnowca, 76) Piotrowice—Ochojec, 77)
 Pszczyna, 78) Pszów, 79) Roździeń—Szopienice, 80) Ruda Śl., 81) Rybnik,
 82) Rydułtowy, 83) Siemianowice Śl., 84) Siewierz, 85) Sosnowiec, 86) Stru-
 mień, 87) Strzemieszyc, 88) Szarlej — Piekary, 89) Świętochłowice, 90) Tar-
 nowskie Góry, 91) Tychy, 92) Ustroń, 93) Welnowiec, 94) Welnowiec — przy
 Hucie Schellera, 95) Wielkie Hajduki, 96) Wisła, 97) Wodzisław, 98) Wyry,
 99) Zawiercie, 100) Ząbkowice, 101) Żory.

Uwagi końcowe

Przedstawione powyżej sprawozdania Okręgów wykazują, że poszczególne Zarządy Okręgów różnią się — nieraz bardzo nawet — i metodami pracy i poziomem prac, co wynika zarówno z warunków lokalnych, jak i ze sprężystości kierowników tej działalności.

Niektóre Okręgi stworzyły sobie już sprawnie funkcjonujący aparat biurowy, który zapewnia im ciągłość pracy i uprawnia do bardzo śmiałych i szerokich poczynań; inne znów nie mają jeszcze dostatecznych środków, aby przejść do żywszej działalności, choć wszystkie zbliżają się już do tego stanu rzeczy.

Okręg Zagł. Węgl. np. od szeregu już lat jest w możności dawać swym członkom drukowane sprawozdanie doroczne; od dwóch lat czyni to również Okręg Lubelski. Pozostałe Okręgi nie mają jeszcze takich środków, aby móc w takiej formie spełnić ten statutowy obowiązek wobec rzesz swych członków, jakkolwiek niektóre z nich odbijają swe sprawozdania na powie-
 laczu.

Jednak w zestawieniu ze stanem sprzed dwóch lat wszystkie Okręgi uczyniły duży postęp pod każdym względem; a jeśli się zważy, że w okresie sprawozdawczym narastały ciągle nowe działy pracy — i to pracy trudnej — jak chociażby zbiórka na F. O. M., czy odcinek młodzieży, przy stałym natężeniu akcji propagandowo-organizacyjnej, której wyniki potwierdzają liczby rozwoju, to możemy patrzeć w przyszłość z pełną otuchą, pewni dalszego postępu prac L. M. K.

Oddziały zagraniczne

Z pośród zagranicznych placówek L. M. K., rozrzuconych po całym świecie, oddziały istniejące na terenie St. Zjednoczonych wysuwają się na plan pierwszy. Działalność ich przedstawia się najpozytywniej i osiągnęły one już pewien poziom organizacyjny. Centrala Ligi Morskiej i Rzecznej w Chicago, której prezesem jest p. R. Matuszczak, rozwija ożywioną działalność i dąży do skoordynowania pracy wszystkich Oddziałów w terenie. Liczba tych Oddziałów stale wzrasta, zarówno jak i ilość czynnych członków organizacji. Z pośród istniejących Oddziałów należy wymienić następn.: w Broux, Scranton, Maspeth, Buffalo, Filadelfji, Sloan, Detroit, St. Louis i New Yorku — jako rozwijające najintensywniejszą działalność. Prowadzą one systematyczną pracę propagandową na rzecz polskich zagadnień morskich i szerzą wśród Polonji tamtejszej hasła patriotyzmu gospodarczego, przez organizowanie szeregu odczytów, akademij, koncertów i t. p.

Punktem kulminacyjnym w życiu tamtejszych Oddziałów jest organizowane corocznie nader uroczyste „Święto Morza“. Uroczystości te mają charakter olbrzymich manifestacyj na cześć pracy polskiej na morzu i obrazują dobitnie głębokie zainteresowanie Polonji amerykańskiej sprawami naszej ekspansji morskiej.

Drugim z kolei terenem zagranicznym, posiadającym znaczną liczbę placówek Ligi, jest stan Parana w Brazylii. Istniejące tam Koła Przyjaciół Morza Polskiego skupiają się dookoła Kurytyby i w dorzeczu rzeki Ivaży. Do pracy w Kołach wciągnięte zostało całe tamtejsze społeczeństwo polskie, a w szczególności młodzież. Koła te utrzymują stały kontakt korespondencyjny z poszczególnymi Oddziałami L. M. K. w kraju — interesuje się żywo wszystkim, co dotyczy polskiego morza i wybrzeża.

Pożatem wymienić należy jeszcze Koła Ligi Morskiej i Kolonjalnej, ewentualnie Koła Przyjaciół Morza Polskiego, istniejące w całym szeregu krajów zamorskich i europejskich, a mianowicie w Kanadzie, Maroku, Francji, Niemczech, Czechosłowacji i Austrii, które rok rocznie organizują z dużym nakładem pracy uroczyste obchody „Święta Morza“.

IV. SPRAWOZDANIE FINANSOWE

Sprawozdanie finansowe za lata 1933 i 1934

Sprawozdanie niniejsze obejmuje okres dwuletni, a mianowicie od 1 stycznia 1933 r. do 31 grudnia 1934 r.

W odróżnieniu od okresów poprzednich, które poświęcone były całkowicie uregulowaniu finansów Zarządu Głównego, a przede wszystkim spłaceniu zobowiązań, które zaciągnięte zostały przed 1928 rokiem, ostatnie dwa lata poświęcone zostały przede wszystkim rozwinięciu organizacji i wciągnięciu w szeregi członków szerokich mas społeczeństwa. I jak zwykle, najlepszym wskaźnikiem rozwoju organizacyjnego są wydawnictwa periodyczne, rozdawane bezpłatnie członkom, których nakłady powiększają się z roku na rok.

W 1924 roku ukazał się pierwszy numer miesięcznika „Morze” w nakładzie 3.000 egz. — Stopniowo w ciągu 4 lat powiększa się on nieznacznie, dopiero w 1928 r., po włączeniu do programu Ligi hasel kolonialnych, podnosi się do 18.000 egz. Kiedy w 1930 r. na Walnym Zjeździe Delegatów w Gdyni zmieniono nazwę Ligi z Morskiej i Rzecznej na Kolonialną, w krótkim czasie nakład „Morza” wzrasta do 40.000 egz. Pierwsze „Święto Morza” znów porywa za sobą dalszych entuzjastów morza, skutkiem czego już w 1933 roku nakład podnosi się do 75.000 egz. Rzucone hasło pójścia w szerokie masy, z dużym nakładem pracy prowadzone przez wszystkie komórki organizacyjne Ligi doprowadza w 1934 roku do tego, że nakład „Morza” wynosi 130.000 egz., „Polski na morzu” 100.000 egz., a już z początkiem 1935 roku wyłania się konieczność wydania nowego miesięcznika, dla starszej młodzieży, „Szkwału”, którego pierwszy numer ukazał się w kwietniu 1935 r. w nakładzie 20.000 egz.

Potwierdzeniem tak dużego rozwoju organizacji są także wpływy ze składek. Gdy od 1929—1932 roku wahały się one od 148.589.09 w 1929 r. do 187.148.77 w 1932 r. to, w roku 1933 wzrastają one do sumy zł. 454.427.28, a w 1934 r. wymiar składek wynosi już złotych 1.199.121.50.

Wobec tego jednak, że w 1933 roku w bilansie uwidoczniono tylko 65% składek, a w 1934 r. pełną sumę składek w całej instytucji, wymiar w 1933 r. wynosił w całej organizacji zł. 706.811.20. Przyjmując tę różnicę, wzrost wymiaru składek w 1933 r. w porównaniu do 1932 r.

wzrósł o 140%, a 1934 r. w stosunku do 1933 r. o dalsze \pm 70%. Równocześnie Zarząd Główny, opierając się na własnych źródłach dochodów, zrzekł się zupełnie stałej subwencji, jaką otrzymywał z Min. Przemysłu i Handlu, otrzymując tylko od czasu do czasu drobne sumy przeznaczone na specjalne cele. Natomiast inne wpływy zostały znacznie rozszerzone przez wpływy z różnych imprez. Tak samo specjalną uwagę zwrócił Zarząd Główny w okresie sprawozdawczym na sprzedaż własnych wydawnictw, wpływy z których w 1932 roku wyniosły zł. 39.030.89; w 1933 roku zł. 71.045.76, a w r. 1934 zł. 236.298.05. Wpływy za 1934 rok powiększają się też o sumę zł. 1.743.105.26, zebraną do 31/XII. 34 na Fundusz Obrony Morskiej, która w całości została przełana na specjalne konto Nr. 30.680 — oraz kwotę, zebraną na Fundusz Akcji Kolonjalnej w sumie zł. 220.995.98.

Ogółem wpływy za 1933 r. wyniosły zł. 1.071.206.2 zł., za 1934 r. zł. 3.810.475.19, wraz ze składkami na F. O. M., gdy jeszcze w 1932 r. wyniosły one zł. 397.191.68.

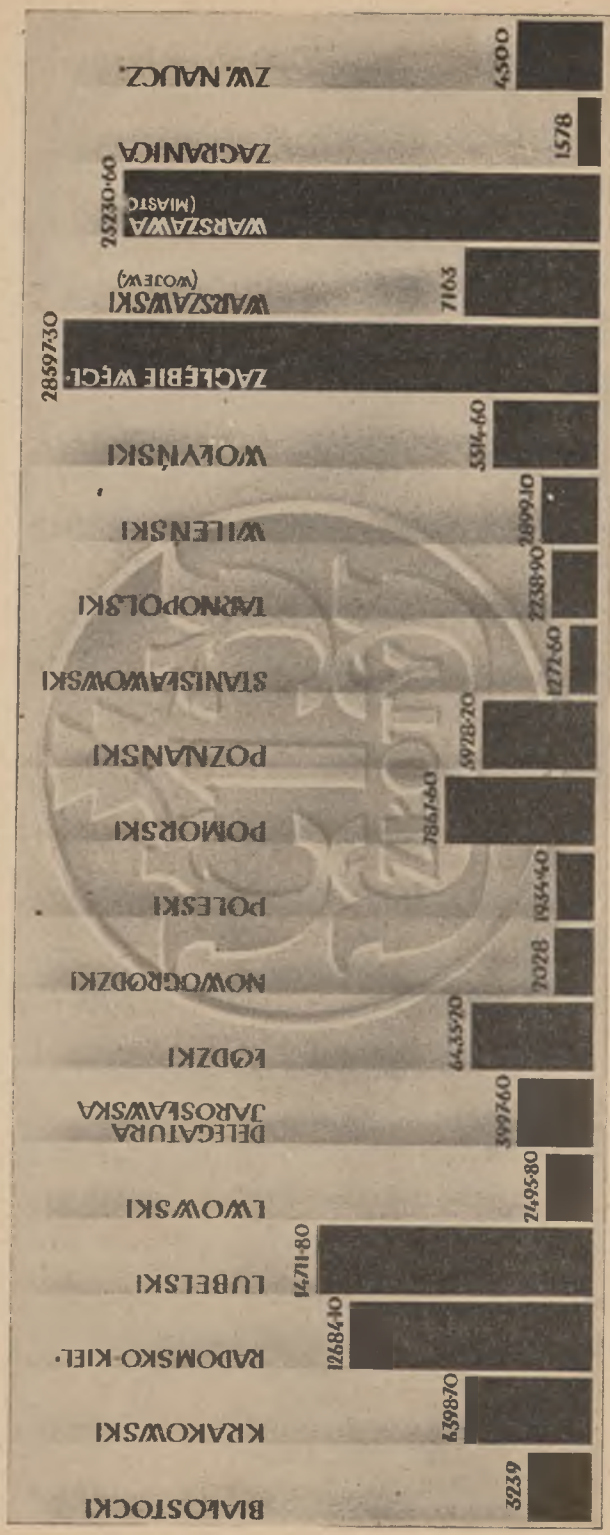
Porównywując osiągnięte wpływy w ostatnich latach z preliminowanymi sumami, musimy stwierdzić, że w 1933 r., z wyjątkiem subwencji rządowych, wszystkie one przekroczyły znacznie sumy przewidywane. — To samo dotyczy 1934 r; poza temi samymi subwencjami, widzimy zmniejszenie wpływów z prenumerat, oraz z hurtowni w Rawiczu. Prenumerata nie osiągnęła sumy preliminowanej, gdyż każdy prenumerator w krótkim czasie, po zapoznaniu się z organizacją, staje się członkiem i dlatego też właściwie suma ta ma swoje pokrycie w pozycji składek członkowskich. Hurtownia w Rawiczu skutkiem kryzysu ogólnego przyniosła mniejsze dochody w 1934 r. od preliminowanych.

Tak znaczne powiększenie dochodów w ciągu ostatnich dwóch lat pociągnęło za sobą powiększenie się znaczne i wydatków, przede wszystkim wydatków związanych z urządzeniami imprezami specjalnymi, jak również z wydawnictwami rozdawanymi bezpłatnie wśród członków Ligi. Natomiast koszty administracyjne nie zostały naogół w najważniejszych swych pozycjach przekroczone, po za temi wydatkami, które wynikały, wskutek silnie rozwiniętej akcji propagandowej, zakończonej nadwyżkami budżetowymi.

W pierwszym rządzie zostały utrzymane w granicach budżetu wydatki związane z personelem, w 1933 r. wykazując zł. 4.876.77 oszczędności, a w 1934 r. przekraczając sumę preliminowaną o zł. 236. — W stosunku do całości wydatków procentowo pozycja ta została wybitnie zmniejszona, gdyż w 1929 r. pensje personelu stanowiły 20% ogólnych wpływów, w 1930 r. 19%, w 1931 r. — 14%, w 1932 r. — 13%, w 1933 r. — 7% a w 1934 r. (bez FOM) — około 5,5%.

Przekroczono tylko wydatki na ekspedycję, porto, telefony, materiały piśmienne, osiągając jednak pomimo to znaczne procentowe zmniejszenie ogólnych wydatków administracyjnych w porównaniu z latami ubiegłymi. Całkowite koszty administracyjne w 1929 r. wynosiły 30% ogólnych wpływów — 1930 r. — 29%, 1931 r. — 23%, w 1932 r. — 15%, w 1933 r. — 9% i w 1934 r. niecałe 6%. — Największe przekroczenia wykazuje w 1934 r. pozycja ekspedycji, dlatego, że ujęte są w niej wydatki związane z rozesłaniem wszelkich wydawnictw ligowych, poza perjodycznymi, za które osiągnięto brutto zł. 236.298.05.

W dziale propagandy różnej przekroczono pozycję podróży skutkiem nieprzewidzianych wydatków w budżecie, związanych z urządzeniami w 1934 r. imprezami, jak obozy i wycieczki. Następnie przekro-

Pełny wymiar składek członkowskich w/g Okręgów za m. kwiecień 1935 r.

czono również wydatki na druk książek i broszur, co tłumaczy się odpowiednią pozycją w przychodach, również powiększoną. — Tem samym jest spowodowane przekroczenie wydatków związanych ze spływem, gdyż w dochodach osiągnięto nieprzewidziany wpływ zł. 13.589.70. Tem samym spływ poza preliminowanymi sumami przekroczony został o sumę zł. 10.30. Wydział Kolonjalny, wobec prac prowadzonych przez Fundusz Kolonjalny, sumy preliminowane w budżecie całkowicie zużył na koszty utrzymania w kraju czterech stypendystów z Brazylii. Równocześnie z rozrostem organizacji, oraz w związku z oparciem o wybrzeże większości imprez urządzanych przez Ligę, wysunęła się konieczność utworzenia Ekspozytury Zarz. Gł. w Gdyni. Budżet 1934 roku przewidywał tylko jednego pracownika. W miarę postępu prac okazało się niezbędnem rozszerzenie go, skutkiem czego i wydatki związane z Ekspozyturą wzrosły, przekraczając sumy preliminowane.

Należy tutaj nadmienić, że zakres prac Ekspozytury jest b. obszerny, w związku z akcją kolonjalną i rejsami Poznania i Elemki oraz służbą informacyjną. — Przekroczone również pozycje propagandy różnej, na którą preliminowano symboliczne zł. 1.000 — a wydano zł. 9.567.32. Na sumę tę składają się przede wszystkim koszty propagandy wśród Rumunów i Liberyjczyków. Na ulotki propagandowe wydano zł. 1.500 pozostała suma wydana została na fotografie, filmy, biuletyn prasowy, tablicę Żeromskiego w Rozewji i inne.

Bardzo dużą pozycję stanowi w każdym budżecie Ligi suma wydatkowana na wydawnictwa periodyczne. Pozycja ta oczywiście jest zawsze zmienną, zależną od ilości członków. Dlatego też cyfry bezwzględne nie dają obrazu gospodarki tego działu. Preliminowano na mies. „Morze” w 1933 r. zł. 105.350 przy nakładzie 45.000 miesięcznie, wydano zaś zł. 136.945.64 przy przeciętnym nakładzie miesięcznym 64.000 egz. W 1934 r. preliminowano zł. 153.500 przy nakładzie 75.000 egz., miesięcznie, a wydano zł. 192.573.46 przy przeciętnym nakładzie miesięcznym 100.000 egz. Pomimo, że forma zewnętrzna „Morza” nie została zmienioną do końca 1934 roku, koszt jednego egzemplarza od szeregu lat ulegał stałemu zmniejszeniu.

Od 1 stycznia 1935 r. Zarząd Główny, utrzymując dotychczasową cenę, za 1 egz. „Morza”, wprowadził dalsze ulepszenie, dając o 25% więcej tekstu pomimo zmniejszonego formatu, oraz przechodząc na druk rotografijowy, przez co można było znacznie lepiej wyzyskać posiadany materiał ilustracyjny. W 1934 roku rozpoczął również Zarząd Główny wydawanie drugiego miesięcznika dla członków zbiorowych opłacających 10 gr. składki, pod tytułem: „Polska na morzu”. Miesięcznik ten o przeciętnym nakładzie miesięcznym 70.000 egz. w roku 1934 wydawany jest obecnie w nakładzie 160.00 egz.

Jako periodyk naukowy Zarząd Główny wydawał w 1934 roku kwartalnik pod tytułem „Sprawy morskie i kolonjalne” o niewielkim nakładzie 2.000 egz. kwartalnie. Koszt jednego egzemplarza wynosi zł. 2.50. przy cenie sprzedażnej zł. 3.00. Do kwartalnika tego zbierane są ogłoszenia.

Celem usprawnienia organizacji, przeprowadził Zarząd Główny w 1934 roku częściową decentralizację administracji. Kilka Okręgów najlepiej zorganizowanych przejęły funkcje Zarządu Głównego; przez nie też teraz zostają przekazywane składki z Oddziałów i dokonywane są wszelkie obrachunki. Dlatego też w wykonaniu budżetu figuruje pozycja zł. 54.539.42 zaległych składek od Oddziałów, które zostały tym Okrę-

gom oddane do zainkasowania z tytułu 10% należnych Okręgowi. Dla ujęcia zaś w ogólnym zarysie rozmiarów prac całości organizacji, w myśl zasad uchwalonych na Zjeździe w Gdyni w 1933 roku, Zarząd Główny przyjął wpływy podane w rachunkach działalności w wysokości pełnych 100%, podając równocześnie w wydatkach 20%, które Oddziały zatrzymują do własnej dyspozycji. Dalej wypłacono Okręgom w 1934 r. zł. 58,004.90, oraz takie same sumy przelano na r-k Funduszu Obrony Morskiej i na r-k Funduszu Akcji Kolonjalnej. — Na mocy uchwały Rady Głównej 10% składek na F. O. M. zostało użyte częściowo na wydatki rzeczowe związane z prowadzeniem zbiórki jak druk znaczków zł. 19.513.08, plakaty i odezwy zł. 16.240.96 i inne, natomiast gotówkę przelano na P. K. O. 30680 zł. 13.137.38.

Wymiar składek członkowskich za lata sprawozdawcze.

Suma zł. 58.004.90 przeznaczona na rzecz Funduszu Kolonjalnego została całkowicie przelana, do dyspozycji tegoż Funduszu. — Pozycja zł. 183.909.67 zatytułowana w wykonaniu budżetu, jako niewpłacone składki, stanowi należności od Oddziałów, wchodzących w skład Okręgów. Sumy te zostały przekazane Okręgom do zainkasowania, i prawdopodobnie częściowo wpłyną, w okresie obrachunkowym 1935 r.

Ostatni dział rachunku działalności wykazują imprezy, które nie miały zupełnie swego odpowiednika w budżetach uchwalonych na 1933 r.

i 1934 rok a mianowicie obozy, Święto Morza, wycieczki, i inne; niemniej jednak mają one swój odpowiednik w pozycjach przychodowych; każde z nich przyniosło dochody, poza obozem nad jeziorem Narocz, który, skutkiem b. małej w roku ubiegłym frekwencji, przyniósł niewielki zresztą deficyt. — Rachunek działalności obejmuje również sumy zebrane przez Ligę na F. O. M. i F. A. K. ujęte w budżecie w wysokości symbolicznej kwoty jednego 1000 zł.

Ofiary dobrowolne i wpływy ze sprzedaży znaczków przyniosły Funduszowi Obrony Morskiej do 31 grudnia 1934 r. zł. 1.743.105,26, a Funduszowi Kolonjalnemu — zł. 220.995,98 za rok 1934.

Ogólna nadwyżka za 1933 rok wyniosła zł. 2.923,27, o którą to sumę Zarząd Główny podwyższył Fundusz własny, oraz w 1934 r. — zł. 13.264,28, którą Zarząd Główny również proponuje użyć na podniesienie Funduszu własnego do sumy zł. 199.317,34, już po całkowitem zamortyzowaniu, wydawnictw, druków, i ruchomości.

Stworzenie takiego funduszu staje się koniecznością wobec coraz większego rozrostu organizacji, przyczem należy się liczyć z potrzebą zwiększenia środków obrotowych.

Zarząd Główny w trosce o pomyślny rozwój organizacji w pierwszym rzędzie stara się stworzyć jaknajwiększe rezerwy gotówkowe, upłynniając możliwie majątek Zarządu Głównego. Dlatego też, aby przejrzysto oddzielić majątek Zarządu Głównego Ligi od majątku administrowanych tylko funduszy, bilans za 1934 roku składa się z dwóch części: pierwsza część, dotycząca ściśle działalności samej Ligi i druga część, dająca na 31.XII 1934 r. obraz stanu Funduszy Obrony Morskiej i Kolonjalnego.

‡ Zarząd Główny posiadał gotówki na dz. 1.I.1935 roku zł. 116.183,10, gdy na dz. 1.I.1934 roku posiadał zł. 75.419,66, a na dz. 1.I.1933 r. zł. 11.142,81.

Suma zł. 100.000 — udzielonej pożyczki Funduszowi Akcji Kolonjalnej, znajduje swoje pokrycie w budżecie tegoż Funduszu w formie spłaty 33.000 — z 10% należnych składek. — Natomiast wszelkie wydawnictwa znajdujące się na składzie, wartości zł. 63.898,39, ruchomości wartości zł. 139.029,91, oraz nieruchomości wartości 2.709,58 zostały spisane do 1 złotego w każdej pozycji **Ważne to jest tembardziej dla wydawnictw, które z roku na rok tracą niewspółmiernie na wartości.** Inwentarz obejmuje ruchomości, znajdujące się tylko w Zarządzie Głównym w Warszawie, w Ekspozyturze w Gdyni, oraz w obozach Ligi w Helu, Jastarni i nad jeziorem Narocz.

W pasywach, poza Funduszem własnym, który już poprzednio został omówiony, najpoważniejszą sumę stanowią akcepty, wystawione przez Zarz. Główny, a zdyskontowane w B. G. K. z terminami płatności zł. 33.000. — w grudniu 1935 r.: Zł. 33.000. — w grudniu 1936r. i zł. 34.000. — w grudniu 1937 r. Suma uzyskana z powyższej bezprocentowej pożyczki, przekazana została całkowicie Funduszowi Akcji Kolonjalnej i jak to już poprzednio zostało nadmienione znajduje swoje pokrycie w F. A. K.u. Jest to właściwie pożyczka zaciągnięta przez Fundusz Kolonjalny, a pomieszczona została w bilansie Ligi dlatego, że ze względów prawnych akcepty musiały być wystawione przez Zarząd Główny za zgodą Rady Głównej.

W pozycji wierzyciele figuruje suma zł. 42.629,10 pożyczki wewnętrznej zaciągniętej na budowę schroniska w Gdyni. Z sumy tej wydano zł. 10.521,15 na prace przygotowawcze w terenie, oraz przeprowadzenie konkursu archi-

tektonicznego, przyczem suma ta uwidoczniiona została dla większej przejrzystości w dwóch pozycjach: w pasywach jako Fundusz na budowę schroniska według stanu w dn. 31. XII. 1934 r. zł. 32.107.95, oraz w aktywach ta sama suma zł. 32.107.95 plus wartość dotychczasowych robót zł. 10.521.15; sumy te stanowią razem Fundusz na budowę schroniska zł. 42.629.10.

W drugiej części bilansu umieszczone zostały Fundusze, które statutowo zostały z bilansów Ligi wyłączone, a mianowicie Fundusz Obrony Morskiej i Fundusz Akcji Kolonjalnej. Fundusz Obrony Morskiej wykazany jest w pasywach w pełnej wysokości, w jakiej został do dn. 1. I. 1935 r. zebrany, w aktywach zaś podane zostały, gdzie i w jakiej formie suma ta została ulokowana. Wobec tego, że znaczki F.O.M., do chwili ich sprzedaży, nie stanowią jeszcze konkretnej wartości, zostały one przyjęte w sumie 1 złotego, przyczem w aktywach szczegółowo podano, gdzie i za jaką sumę się znajdują.

Tak samo jak F. O. M. został też wydzielony z właściwego bilansu Z. Gł. L. M. i K., Fundusz akcji kolonjalnej.

Bilans Zarządu Głównego za 1933 rok zamyka się sumą zł. 230.526.84, a łącznie z Funduszami zł. 512.878.41. Bilans za 1934 rok zamyka się sumą zł. 429.100.61, łącznie zaś z Funduszami F.O.M. i F.A.K. kwotą zł. 2.519.416.02.

Tak jak wszystkie dotychczasowe bilanse przedstawione przez Zarząd Główny obejmuje on tylko działalność Centrali za wyjątkiem Funduszy specjalnych. Bilansu całości Ligi, wraz ze wszystkimi komórkami organizacyjnymi, dzisiaj jeszcze sporządzić nie można ze względu na brak odpowiedniego materiału z terenu. Przeprowadzana obecnie przez Zarząd Główny decentralizacja usprawni znacznie samą organizację i da możliwość wypełnić również i tę lukę.

WYKONANIE BUDŻETU 1933 R

DOCHODY	Przyjęto na Walnym Zj. Del. 1933 r.	Wpłynęło	Osiągnięto powyżej uchwalon. budżetu	Osiągnięto poniżej uchwal. budżetu
1. Składki członków 65 %	335.520.—	454.427.28	118.907.28	—
2. Prenumerata „Morza”	3.000.—	3.891.94	891.94	—
3. Sprzedaż pojedyn- czych numerów „Morza” i egz. dodatkowe dla Oddział.	6.000.—	12.983.08	6.983.08	—
4. Ogłosz. w „Morzu”	6.000.—	3.600.87	—	2.399.13
5. Subwencje rządowe	10.000.—	29.279.50	19.279.50	—
6. Hurtownia w Rawiczu	3.000.—	3.561.06	561.06	—
7. Sprzedaż wydawnictw.	25.000.—	71.045.76	46.045.76	—
8. Imprezy	3.000.—	21.101.10	18.101.10	—
9. Zbiórki na Fundusze specjalne	2.000.—	68.078.17	66.078.17	—
10. Procenty od gotówki	1.000.—	2.606.55	1.606.55	—
11. Subwencje różne	6.000.—	10.862.09	4.862.09	—
	400.520.—	681.437.40	283.316.53	2.399.13
Wpływy nadzwyczajne.				
12. Wpływy z Waln. Zj. Deleg.	—	11.300.—	11.300.—	—
13. Wpływy z należności wątpliwych	—	3.983.31	3.983.31	—
14. Wpływy z „Święta Morza”	—	374.486.04	374.486.04	—
	400.520.—	1.071.206.75	673.085.88	2.399.13

WYKONANIE BUDŻETU 1933 R.

W y d a t k i	Prelimino- wano na Waln. Zjeżdż. Del. 1933	Wydano	Oszczędzone	Przekro- czono
Administracja:				
Pensje personelu	78.520.—	73.643.23	4.876.77	—
Świadczenia	6.280.—	5.186.96	1.093.04	—
Komorne, światło, opał . .	12.000.—	15.936.75	—	3.936.75
Porto, ekspedycja	6.000.—	8.542.87	—	2.542.87
Materiały piśmienne	7.800.—	9.410.65	—	1.610.65
Lokomocja	1.200.—	1.426.45	—	226.45
Pomoc prawna	1.800.—	1.624.25	175.75	—
Nieprzewidziane wydatki .	16.850.—	4.430.08	12.419.92	—
Wydawnictwa. „Morze”:				
Druk	24.000.—	31.832.65	—	7.832.65
Papier	48.000.—	69.003.60	—	21.003.60
Klische	4.025.—	2.859.41	1.165.59	—
Honorarja	8.925.—	10.983.55	—	2.058.55
Fotografie	1.150.—	1.529.—	—	379.—
Ekspedycja	19.250.—	20.737.43	—	1.487.43
Pismo 10-groszowe	21.600.—	—	21.600.—	—
Propaganda:				
Wydawnictwa	20.000.—	34.885.27	—	14.885.27
10% składek należnych Okręgom	57.600.—	64.841.70	—	7.241.70
Walny Zjazd Deleg.	3.000.—	13.742.09	—	10.742.09
Bilety kolejowe	2.800.—	3.232.—	—	432.—
Podróże org. i odczyt. . . .	8.000.—	5.626.45	2.373.55	—
Propaganda w Wydziałach .	24.000.—	27.912.72	—	3.912.72
Fundusze specjalne	2.000.—	68.078.17	—	66.078.17
Amortyzacja	4.000.—	49.261.83	—	45.261.83
5% rezerwy ze składek członkowskich	18.720.—	21.269.80	—	2.549.80
Przewidywana nadwyżka .	3.000.—	2.923.27	76.73	—
	400.520.—	548.920.18	43.781.35	192.181.53
Wydatki nadzwyczajne				
Koncerty Mar. Wojen.	—	18.817.90	—	18.817.90
Splyw do morza	—	11.667.37	—	11.667.37
Wydatki „Święta Morza” .	—	202.704.87	—	202.704.87
Nadwyżka „Święta Morza .	—	171.781.17	—	171.781.17
Podwyższenie kapitału w. asnego	—	117.315.26	—	117.315.26
	400.520.—	1.071.206.75	43.781.35	714.468.10

BILANS NETTO ZA ROK 1933.

STAN CZYNNY.		
Gotówka i P. K. O.		357.771.23
Oddziały		
na rzecz Zarz. Głównego	93.482.96	
" " Okręgu	23.832.30	117.315.26
Dłużnicy		
Różni	12.753.70	
Zaliczki na honorarja	1.764.35	
Za komisy	16.888.20	
Bank Zachodni za czeki na inkas.	20.50	
Sumy przechodnie	6.393.17	37.789.92
Ruchomości		1.—
Remanent wydawnictw		1.—
		512.878.41
STAN BIERNY.		
Oddziały i Okręgi.		
Rachunki bieżące		7.937.24
Okręgi z tytułu zaległych składek		
w Oddziałach		23.832.30
Wierzyciele.		
Honorarja nieodebrane	378.—	
Wierzytelności inne	9.437.39	
Sumy przechodnie	2.888.85	12.704.24
Fundusze		282.351.57
Fundusz własny		183.129.79
		509.955.14
Nadwyżka		2.923.27
		512.878.41

RACHUNEK DZIAŁALNOŚCI ZA ROK 1933.

DOCHODY.		
Składki 65% od Oddziałów		454.427.28
Subwencje i wpływy różne. .		
Rządowe subwencje	29.279.50	
Samorządowe subwencje	1.576.21	
Różne wpływy	9.285.88	40.141.59
Ogłoszenia w „Morzu”		3.600.87
Pienumerata „Morza”		3.891.94
Propaganda:		
Filmy i przezrocza	633.93	
Odczyty — wpływy	1.234.25	
Koncerty Mar. Wojennej	18.852.92	
Wystawy — wpływy	380.—	21.101.10
Różne.		
Walny Zjazd Delegatów	11.300.—	
Wpływy z należn. wtpl.	3.983.31	
Procenty od gotówki	2.606.55	
Wpływy „Święta Morza”	374.486.04	392.375.90
Zbiórki na Fundusze. . .		
F. O. M.	10.886.03	
Fundusz Kolonialny	57.192.14	68.078.17
Hurtownia w Rawiczu		3.561.06
Wpływy ze sprzedaży wydawn.		71.045.76
Wpływy ze sprzedaży „Morza”		12.983.08
		<u>1.071.206.75</u>

RACHUNEK DZIAŁALNOŚCI ZA ROK 1933.

WYDATKI.		
Administracja		
Pensje personelu i świadc.	78.830.1	
Koszta ogólne	46.940.97	
Remont lokalu	4.430.08	120.201.24
Wydawnictwo „Morze”		
Druk	31.832.65	
Papier	69.003.60	
Honorarja	12.512.55	
Klisze	2.859.41	
Ekspedycja	20.737.43	136.945.64
Zbiórki na cele specjalne.		
F. O. M.	10.886.03	
Fundusz Obrony Morskiej	57.192.14	
Nadwyżka „Święta Morza”	171.781.17	239.859.34
Propaganda.		
Odczyty i podróże	11.049.21	
Wydawnictwa rozdane bezpłatnie	1.405.65	
Imprezy	31.147.27	
Walny Zj. Del. i Rady	13.742.09	
Subwencje wypłacone	11.313.35	
Biblioteka i informacje prasowe	2.455.55	
Kurs prelegentów	420.50	
Propaganda różna	9.464.91	80.998.53
Różne		
Wypłacone Okręgom 10% składek	64.841.70	
Wydatki „Święta Morza”	202.704.87	
Wątpliwe należności Oddziałów	21.269.80	
Podwyższenie kapitału własnego o sumę za- dłużeń Oddziałów	117.315.26	406.131.63
Amortyzacje.		
Ruchomości	18.252.64	
Wydawnictw	31.009.19	49.261.83
Zakup wydawnictw		34.885.27
Nadwyżka dochodów		2.923.27
		<u>1.071.206.75</u>

G O T Ó W K A.

Kasa	9.477.07
P. K. O. 367	19.422.63
„ „ 9747	137.811.53
„ „ 1030	3.296.45
„ „ 27456	895.36
„ „ R-k złotowy	186.868.19
	357.771.23
Uwaga: Z ogólnego funduszu gotówkowego zł. 75.419.66 stanowi fundusz Lidi zł. 282.351,57 „ funduszu inne (F. O. M. F. A. K. i inne)	

D Ł U Ż N I C Y.

Sumy przechodnie różne	6.363.17
„ „ realiz. czek.	20.50
Zaliczki na honorarja	1.764.35
Różni dłużnicy	12.753.70
Różni za komisje	16.888.20
	37.789.92

W I E R Z Y C I E L E.

Sumy przechodnie	2.888.85
Honorarja nieodebrane	78.00
Różni wierzyciele	9.437.39
	12.704.24

FUNDUSZE.

F. O. M.	85.391.61
F. A. K.	196.791.91
Pomnik Rohozińskiego	10.00
Schronisko w Gdyni	58.05
Gwiazdka dla dzieci kaszubskich	100.00
	282.351.57
	282.351.57

SKŁADKI ODDZIAŁÓW.

I	26.128.70
II	28.513.45
III	30.779.42
IV	32.227.00
V	35.490.00
VI	36.283.00
VII	40.522.95
VIII i IX	84.237.90
X	43.527.30
XI	44.950.10
XII	46.613.21
	449.253.03
Różnice składek	5.174.25
	454.427.28

B I L A N S

Ligi Morskiej i Kolonjalnej na

STAN CZYNNY:

1. Gotówka		116.183.10
2. Oddziały z tyt. zaległych składek:		
na rzecz Zarz. Gł.	25.344.28	
na rzecz Okręgów	13.008.64	38.352.92
3. Dłużnicy:		
F. A. K. za udz. pożyczki	100.000.—	
Różni w/g załącznika	37.883.40	
Dłużnicy za obozy	7.339.28	
Fundusz Schroniska	42.629.10	187.851.78
4. Dłużnicy za komisje		47.984.18
5. Sumy przechodnie		32.205.40
6. Legat Hip. ś. p. Arkuszewskiej		5.000.—
7. Udziały w Pow. Uniw. Kor. (10 à zł. 100)		1.000.—
8. Remanent papieru		520.25
9. Remanent wydawnictw		1.—
10. Ruchomości		1.—
11. Nieruchomości		1.—
	Suma bilansowa	429.100.61
Lokata Fund. Obrony Morskiej:		
a) gotówka w P. K. O.	1.736.555.26	
b) pap. wartościowe w B. G. K.	6.550.—	1.743.105 26
Nierozprz. znaczki F. O. M. nomin. wartości:		
w depoz. B. G. K.	2.545.630.30	
u kierown. sekcji	1.458.430.35	
na składzie	154.446.65	1.—
Lokata Funduszu Akeji Kolonjalnej:		
a) gotówka w P. K. O.	28.122.50	
b) dłużnicy	102.629.78	
c) zaliczki do wyliczenia	23.946.55	347.209.15
d) szkuner	192.510.32	
	ogółem	2.519.416.02

NETTO

dzień 1go stycznia 1935 roku.

STAN BIERNY:

1. Fundusz własny		186.053.06
2. Rachunki bieżące:		
Oddziały za nadpł. składki	8.827.92	
Określi z tyt. zaległ. składek	13.008.64	21.836.56
3. Wierzyciele		65.025.51
4. Wierzyciele za komisy		2.370.35
5. Akcepty w B. G. K.		100.000.—
6. Sumy przechodnie		1.799.85
Pracowników	6.415.—	
Na bud. Schroniska	32.107.95	
Różni	228.05	38.751.—
8. Nadwyżka dochodów		13 264.28
Suma bilansowa		429.100.61
Fundusz Obrony Morskiej		1.743.105.26
Różni za znaczki F. O. M.		1.—
Fundusz Akcji Kolonjalnej		347.209.15
Ogółem		2.519.418.02

WYKONANIE BUDŻETU 1934 R.

D o c h o d y	Uchwalone na walnym zjeź- dzie Del. w Gdyni 1933 r.	Wpłynęło w 1934 roku	Nadwyżka ponad sumy preliminowane	Osiągnięto poniżej sum preliminow.
Składki	834.000.—	1.199.121.50	365.121.50	—
Prenumerata	15.400.—	3.942.31	—	11.457.69
Ogłoszenia	3.300.—	14.849.78	11.549.78	—
Subwencje rządowe	26.000.—	14.850.—	—	11.150.—
Subwencje samorządowe	1.000.—	3.079.92	2.079.92	—
Hurtownia w Rawiczu	4.200.—	2.000.—	—	2.200.—
Wpływy z imprez . .	6.000.—	20.382.36	14.582.36	—
Procenty od lokat . .	4.000.—	4.956.97	956.97	—
Różne	4.000.—	46.792.70	42.792.70	—
Sprzedaż wydawnictw własnych	25.000.—	60.158.01	35.158.01	—
Sprzedaż wydawnictw administracyjnych	5.000.—	176.140.04	171.140.04	—
Ofiary na F. O. M. . .	1.000.—	1.743.105.26	1.742.105.26	—
Ofiary na F. A. K. . .	1.000.—	220.995.98	219.995.98	—
„Święto Morza” . . .	—	162.647.86	162.647.86	—
Obozy nadmorskie . .	—	121.266.50	121.266.50	—
Obóz nad Naroczą . .	—	2.596.30	2.596.30	—
Spływ do morza . . .	—	13.589.70	13.589.70	—
	<u>929.900.—</u>	<u>3.810.475.19</u>	<u>2.905.382.88</u>	<u>24.807.69</u>

WYKONANIE BUDŻETU ZA ROK 1934.

ROZCHODY	Uchwalono na W. Zj. Del. w Gdyni 1933 r.	Wydano	Oszczędzono	Przekroczone
ADMINISTRACJA .				
Personel	104.000.—	104.236.—	—	236.—
Swiadczenia	16.320.—	16.070.93	249.07	—
Personel dorywczy	3.000.—	6.358.—	—	3.358.—
Dyżury woźnych	2.000.—	938.75	1.061.25	—
Komorne	10.000.—	10.416.60	—	416.60
Opał	1.800.—	1.436.65	363.35	—
Swiatło	900.—	3.025.36	—	2.125.36
Gaz	600.—	370.76	229.24	—
Telefony	2.800.—	5.321.24	—	2.521.24
Materiały piśmienne	6.250.—	9.784.01	—	3.534.01
Porto	6.000.—	8.045.71	—	2.045.71
Ekspedycja	6.000.—	22.634.92	—	16.634.92
Manipulacje P. K. O.	1.000.—	2.908.65	—	1.908.65
Podatki	1.000.—	1.658.05	—	658.05
Porady prawne	1.800.—	867.90	932.10	—
Lokomocje	1.500.—	1.578.—	—	78.—
Różne	3.000.—	7.674.06	—	4.674.06
Depesze	400.—	2.604.99	—	2.204.99
PROPAGANDA . . .				
Bilety kolejowe	4.600.—	3.484.40	1.115.60	—
Podróże	10.000.—	12.691.90	—	2.691.90
Zjazdy Rady	3.000.—	1.361.08	1.638.92	—
Wydawnictwa	53.700.—	55.663.76	—	1.963.76
Wycinki prasowe	2.400.—	673.45	1.726.55	—
Prenumeraty pism	600.—	—	600.—	—
Organizacja	5.000.—	3.722.81	1.277.19	—
Wydział Morski	5.000.—	—	5.000.—	—
Sekcja Sportów Wodnych	13.000.—	26.600.43	—	13.600.43
Kom. dla Spraw Młodzieży	1.500.—	740.53	759.47	—
Wydział Kolonjalny	5.000.—	6.760.82	—	1.760.82
Biblioteka i Muzeum	5.200.—	5.308.21	—	108.21
Ekspozytura w Gdyni	9.100.—	21.391.54	—	12.291.54
Propaganda różna	1.090.—	9.562.37	—	8.562.37
WYDAWNICTWA PE- RJODYCZNE				
„Morze” papier	48.000.—	45.128.—	2.872.—	—
druk	72.000.—	105.692.17	—	33.692.17
klisze	4.000.—	2.087.—	1.913.—	—
honorarja	9.000.—	10.418.30	—	1.418.30
fotografje	1.200.—	3.259.40	—	2.059.40
ekspedycja	19.300.—	25.988.59	—	6.688.59
do przeniesienia	440.970.—	546.466.34	19.737.74	125.233.08

ROZCHODY	Uchwalono na W. Zj. Del. w Gdyni 1933 r.	Wydano	Oszczędzono	Przekroczono
z przeniesienia . . .	440.970.—	546.466.34	19.737.74	125.233.03
„Polska na morzu”				
druk i papier . . .	12.000.—	19.311.95	—	7.311.95
honorarja . . .	3.600.—	3.820.20	—	221.20
klisze . . .	1.200.—	1.029.48	170.52	—
fotografie . . .	—	988.—	—	988.—
ekspedycja . . .	2400.—	—	2.400.—	—
redakcja . . .	7.800.—	—	7.800.—	—
„Sprawy morskie i kolonjalne”				
druk papier i klis.	—	5.998.36	—	5.998.36
honorarja . . .	—	3.343.—	—	3.343.—
ekspedycja . . .	—	279.71	—	279.71
fotografie . . .	—	418.—	—	418.—
Okregi-zaległe składki od Oddziałów . . .	—	54.539.42	—	54.539.42
OKREGI I ODDZIA- LY				
20% skład. Oddział.	166.800.—	239.824.30	—	73.024.30
10% składek Okregi niepłacone składki	78.200.—	58.004.90	20.195.10	—
10% na F. O. M.	41.700.—	183.909.67	—	142.209.67
10% na F. A. K.	78.200.—	58.004.90	20.195.10	—
10% na F. A. K.	78.200.—	58.004.90	20.195.10	—
Imprezy	—	2.755.90	—	2.755.90
Koncerty Mar. Woj.	—	12.807.60	—	12.807.60
Wystawy	—	8.327.84	—	8.327.84
Dzień polaka	—	7.339.16	—	7.339.16
Subwencje	—	3.402.80	—	3.402.80
„Święto Morza” . . .	—	162.647.86	—	162.647.86
Obozy nadmorskie . .	—	112.634.47	—	112.634.47
Obozy nad Naroczą . .	—	4.564.10	—	4.564.10
Wątpliwe należności .	—	3.706.54	—	3.706.54
Amortyzacja wydaw.	—	63.897.39	—	63.897.39
Amortyzacja ruchom.	4.000.—	139.028.91	—	135.028.91
Amortyzacja nieruch.	—	2.708.58	—	2.708.58
Wydawnictwa inne . .	12.000.—	75.345.39	—	63.345.39
Fundusze przelane na F. O. M.	1.000.—	1.743.105.26	—	1.742.105.26
Fundusze przelane na F. A. K.	1.000.—	220.995.98	—	219.995.98
Nadwyżka dochodów .	830.—	13.264.28	—	12.434.28
	929.900.—	3.810.475.19	90.693.56	2.971.268.75

RACHUNEK DZIAŁALNOŚCI ZA ROK 1934.

DOCHODY.		
Wpływy		
Składki	1.199.121.50	
„Święto Morza”	162.647.86	
Obozy nadmorskie	121.266.50	
Obozy nad Naroczą	2.596.30	
Różne	124.443.74	1.610.075.90
Rachunki różne.		
Dochody ze sprzedaży książek własnych	60 158.01	
Dochody ze sprzedaży wyd. admin.	176.140.04	236.298.05
Fundusze.		
Ofiary na F. O. M.	1.743.106.26	
Ofiary na F. A .K	220.995.98	1.964.101.24
		<u>3.810.475.19</u>

RACHUNEK DZIAŁALNOŚCI ZA ROK 1934.

WYDATKI.

ADMINISTRACJA		227.322.12
Propaganda:		
Wydawnictwa perjodyczne	227.763.16	
Propaganda różna	62.406.50	
Wydziały i Komisje	43.132.80	
„Święto Morza”	162.647.86	
Obozy nadmorskie	112.634.47	
Obozy nad Naroczą	4.564.10	
Komisja Wydawnicza	55.663.76	668.812.65
Rachunki różne:		
Okręgi — zaległe składki od Oddziałów	54.539.42	
Okręgi — 10% składek	58.004.90	
Oddziały — 20% składek	239.824.30	
Fundusz F. O. M. 10% składek	58.004.90	
Fundusz F. A. K. 10% składek	58.004.90	
Wątpliwe należności Oddziałów	183.909.67	
Wątpliwe należności różne	3.706.54	
Amortyzacja wydawnictw	63.897.39	
Amortyzacja ruchomości	139.028.91	
Amortyzacja nieruchomości	2.708.58	861.629.51
Fundusze:		
Przelano na F. O. M.	1.743.105.26	
Przelano na F. A. K.	220.995.98	1.964.101.24
Skład zakupiono 1934 r.		75.345.39
Nadwyżka		13.264.28
		3.810.474.19

G O T Ó W K A.

<i>Kasa Zarządu Głównego</i> pozostałość na 1. I. 1935.		7.212.97
<i>Kasa Ekspozytury Zarządu Głównego w Gdyni</i> pozostałość na 1. I. 35 r.		3.515.52.
<i>P. K. O.</i> pozostałość na 1. I. 35 r.		
konto 367	4.447.93	
konto 1030	4.748.04	
konto 9747	276.61	
konto 27456	292.27	
konto Oszczędnościowe R/k umiejscowiony	90.000.—	
konto Oszczędnościowe R/k terminowy	33.812.26	
	133.577.11	
		144.305.60

UWAGA: Z ogólnego funduszu gotówkowego Zł. 116.183.10 stanowi Fundusz Ligi.
Zł. 28.122.50 stanowi Fundusz Kolonjalny:

D Ł U Ż N I C Y.

Czeki złożone do inkasa	305.50
Dłużnicy za modele	444.—
Dłużnicy za wydawnictwa	723.61
Dłużnicy za ogłoszenia	804.—
Różni dłużnicy	35.606.29
	37.883.40
	37.883.40

W I E R Z Y C I E L E.

Za niepodjęte honorarja	868.73
Pożyczki na budowę Schroniska	42.629.10
Wpłaty na ogłoszenie	110.—
Etap Emigracyjny w Gdyni za noclegi	6.029.10
Estlander Helsinfors za motorówkę	4.200.—
F. O. M.	189.67
Homolko	1.000.—
Jaworowicz W.	1.000.—
Komisja dla spraw młodzieży	2.201.52
Państwowe Zakłady Graficzne	5.836.41
Tomaszewski Płk.	52.60
Inż. Nadleśn. Bielowski — Hel	80.08
Wojtoszewski St.	328.30
Oddz. LMK. przy P. K. O. wpłata na domki campingowe	500.—
	65.025.51
	65.025.51

Z E S T A W I E N I E

zadłużeń Kierowników Sekcji Marynarki Wojennej za nierozsprzedane
znaczki na dzień 1.I. 1935 r.

Okręg Pomorski	Kier. 25	131.784.53
„ Poznański	„ 38	121.350.88
„ Zagłębia Węglowego	„ 55	125.857.36
„ Warszawski	„ 132	247.548.82
„ Lubelski	„ 51	317.127.96
„ Łódzki	„ 28	73.380.71
„ Radomsko-Kielecki	„ 75	109.172.14
„ Białostocki	„ 18	35.160.29
„ Wileński	„ 15	6.708.45
„ Nowogrodzki	„ 12	14.512.75
„ Poleski	„ 16	42.690.50
„ Wołyński	„ 27	61.417.75
„ Krakowski	„ 38	62.372.84
„ Lwowski	„ 21	38.911.19
„ Tarnopolski	„ 20	37.683.93
„ Stanisławowski	„ 18	24.150.25
Delegatura w Jarosławiu	„ 1	7.000.—
Zagranica	„ 2	1.600.—
	„ 592	1.458.430.35

SKŁADKI CZŁONKOWSKIE
od Okręgów i Oddziałów.

I.	57.902.34
II.	57.553.10
III i IV.	129.598.47
V.	72.274.—
VI.	78.558.92
VII.	89.360.48
VIII i IX.	182.758.98
X.	94.782.72
XI.	98.907.20
XII.	102.214.58
Składki z roku 1933	386.41
20% składek dla Oddziałów	239.824.30
	1.199.121.50

W P Ł Y W Y R Ó Ż N E.

Wpływy z wycieczek	3.566.31
Procenty	4.956.97
Hurtownia w Rawiczu	2.000.—
Spływ	13.589.70
Wpływy z imprez	4.448.43
,, z koncertów Marynarki Wojennej	15.933.93
,, z prenumeraty	3.942.31
Stypendja	3.012.71
Różne wpływy	26.256.54
Wpływy za ogłoszenia	14.849.78
Subwencje i ofiary	31.887.06
	124.443.74

WPLYWY GOTÓWKOWE NA F. O. M.

Okręg Warszawski (W-wa-miasto 128. 254. 57) (Woj. Warszawskie 55. 432. 62)	183.687.60
„ Zagłębia Węglowego	179.200.19
„ Lubelski	109.249.77
„ Poznański	75.126.05
„ Krakowski	71.409.35
„ Radomsko-Kielecki	68.510.36
„ Łódzki	60.416.89
„ Lwowski i Delegatura	54.813.09
„ Pomorski	52.556.45
„ Wołyński	31.316.67
„ Białostocki	26.201.24
„ Poleski	19.342.63
„ Stanisławowski	16.877.27
„ Nowogrodzki	13.267.45
„ Wileński	12.730.42
„ Tarnopolski	12.427.43
Zagranica	5.562.16
Komitet zbiórki na łódź podwodną „Odpowiedź Trewiranu- sowi”	265.000.—
Stow. Pracown. Banku Polskiego	50.000.—
Główny Komitet „Święta Morza” — 1933 r.	50.000.—
Przekazane saldo w dn. 1. II. 34 r. z fund. „Budowa okrę- tów wojennych” ze składek społeczeństwa	332.956.39
Odsetki dopisane przez P. K. O. od sum wpłaconych na konto czekowe P. K. O. 30680 za rok 1934.	39.055.40
Różne inne.	6.848.45
	<u>1.736.555.26</u>

ADMINISTRACJA.

Pensje personelu	104.236.—
Świadczenia	16.070.93
Koszta ogólne	107.015.19
	227.322.12

WYDAWNICTWA PERJODYCZNE.

„MORZE”		
Papier tekstowy87.701.66	
„ okładkowy17.990.51	
Druk45.128.—	
Honorarja10.418.30	
Fotografje 3.259.40	
Klisze 2.087.—	
Ekspedycja25.988.59	192.573.46
„Polska na Morzu”		
Druk 7.743.41	
Honorarja 3.821.20	
Fotografje 988.—	
Klisze 1.029.48	
Papier11.568.54	25.150.63
Kwartalnik „Sprawy Morskie i kolonjalne”		
Honorarja 3.343.—	
Druk, papier i klisze 5.998.36	
Ekspedycja 279.71	
Fotografje 418.—	10.039.07
		227.763.16
Ogólny nakład wydawnictw za 1934 r.		
Morze	egz.	1.185.000
Polska na Morzu	,,	813.100
Kwartalnik	,,	2.000

WYDZIAŁY I KOMISJE.

Wydział Żeglugi Śródlądowej — Splyw	26.600.43
Wydział Kolonjalny	6.760.82
Biblioteka i Muzeum	5.308.21
Komisja dla Spraw Młodzieży	740.53
Dział Organizacji	3.722.81
	43.132.80

PROPAGANDA RÓŻNA.

Podróże	12.691.90
Bilety kolejowe	3.484.40
Imprezy różne	2.755.90
Koncerty Orkiestry Marynarki Wojennej	12.807.60
Wycinki prasowe	673.45
Wystawy	8.327.84
Dzień Polaka z Zagranicy	7.339.16
Zjazdy Rady Głównej	1.361.08
Subwencje	3.402.80
Propaganda różna	9.562.37
	62.406.50

OBÓZ NAD NAROCZA.

Wydatki administracyjne	1.668.90
Wydatki gospodarcze	339.65
Wyżywienie	2.528.55
Różnice taryfy kolejowej	27.—
	4.564.10

OBOZY NADMORSKIE.

Wydatki administracyjne	19.132.79
.. gospodarcze	14.029.78
Wyżywienie	70.516.94
Różnice taryfy	5.582.56
Zwroty zadatków	3.372.40
	112.634.47

ZAKŁ. GRAF. E. I D-RA K. KOZIAŃSKICH
W WARSZAWIE, KRAK. - PRZEDM. 66.